Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

11

JUN 1988
2000 DINARA

DŽON VARLI
U DVORANI MARSOVSKIH KRALJEVA
BREDBERI ● KLARK ● HALDEMAN

Broj 11 Jun 1988 2000 d

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

S A D R Ž A J

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković
Naslovna strana: Vladimir Vesović

Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

Kada će se „Alef” normalizovati u svom izlaženju niko sa sigurnošću ne može da kaže. Ukoliko se dvobroj 12-13 pojavi do kraja avgusta, postoje realne šanse da se septembarski broj pojavi tokom septembra. Ali sve to zavisi od mnogih stvari u okviru samog „Dnevnika” i štamparije. Leto je, godišnji odmori, svaki čas neko iz redakcije, štamparije ili kruga saradnika napušta ove užarene gradove u potrazi za osveženjem, a sve to se odražava na „Alef”. Na prvi pogled je paradoksalno da sva druga „Dnevnikova” roto izdanja stižu koliko-toliko na vreme, a „Alef nikako da stane na noge. Razlog je taj što je „Alef” kompleksno izdanje u čijem stvaranju učestvuje deseta ljudi, a sama sinhronizacija svega toga nije uvek bila na najvišem nivou. Vi, čitaoci, treba da budete strpljivi koliko bude bilo potrebno, jer šanse da „Alef” krene redovnim ritmom postoje, a da li će to biti od četrnaestog ili osamnaestog broja ipak nije najvažnije.

U ovom broju imate, pre svega, Varlijevu novelu „U dvorani marsijanskih kraljeva”. Varli je bio velika nada američkog SF-a, bljesnuo je u drugoj polovni sedamdesetih, ali do danas nije uspeo da nadmaši svoje prve redove. Reja Bredberija upoznajete na način na koji je retko predstavljan u Jugoslaviji: kao pisac horora. A Bredberi je neke od svojih najboljih priča ostvario upravo u okviru horor žanra, međutim, Breberijev horor je osoben onoliko i onako kako je osoben i njegov SF: poetski horor. Zvuči nespojivo, ali uverite se...

I pored toga što je poslednjih godina konačno razbijena zabluda da je Artur Klark najbolji SF pisac svih vremena i svih prostora, vaše traženje Klarka još nije potpuno minulo. Međutim, pošto je u Jugoslaviji objavljeno skoro celokupno njegovo delo, i ono što vredi i ono bezvredno, dela i za hvalu i za sramotu, sada je izuzetno teško pronaći nešto dosad neobjavljeno a koliko-toliko čitljivo interesantno. „Smrt i senator” je najbolje što smo pronašli. Ukoliko vam se ta priča ne dopadne, bolje vam ne možemo ponuditi i onda je ovo rastanak „Alefa” i Klarka. No, o tom potom, treba sačekati kraj godine i našu novu anketu.

U ovom broju imate i odlomak iz Kardovog romana „Govornik za mrtve”, a sve zainteresovane obaveštavamo da će pretplata na ovu knjigu biti raspisana u sledećem broju „Alefa”.

Na kraju, jedna mala najava. Od četrnaestog broja, koji će nadamo se izaći u septembru, započinjemo novi roman u četiri nastavka: „Knjiga Reke” Jana Votsona, koji je originalno serijalizovan u časopisu „Fantasy and Science Fiction Magazine” krajem 1983. i početkom 1984. godine. U pitanju je sveža i dobra stvar, najbolji roman Jana Votsona.

Boban KNEŽEVIĆ

PISMA

Poštovana redakcijo,

Nekada je jako teško preneti misli i osećanja na papir. Jedino što mogu da kažem je da činite drugu najdivniju stvar na svetu; prvu čine sami pisci, a drugu činite Vi time što nama, koji ne možemo da čitamo priče u originalu, omogućavate da dođemo do blaga koje one predstavljaju.

Do sada sam u Alefu pročitao svega 2-3 priče koje mi se nisu makar malo dopale.

Ne znam da li je u pitanju moj lični ukus ili nešto drugo, ali mogu Vam reći da Alef mnogo radije čitam i da ga jednostavno progutam, za razliku od Siriusa u kom mi uvek nešto smeta.

Savetujem Vam da se ne menjate jer je Alef u ovom trenutku, po mom mišljenju, savršen.

Još nešto: molim Vas da mi pošaljete brojeve 2 i 3 koji mi nedostaju.

S poštovanjem
Marko Jobst
11000 BEOGRAD

P.S. Priče U.LeGvin, N.S.Greja i Tolkinova priča koja izlazi u 10. broju su savršene i mislim da bi trebalo u svakom ili barem svakom drugom broju da se pojavi ovakva priča epske fantastike.

Nastavlja se bitka između SF-a i fantastike među vašim pismima. Kako vidimo, slične dileme stižu i na adresu „Siriusa". Sto se orijentacije „Alefa" tiče ona će i dalje biti na čistom SF-u u povremenim uplivima fantazije. Ali, fantastika je neminovno stigla u našu stvarnost. Ove godine će u Jugoslaviji biti objavljeno namanje osam fansaty romana: dve triologije, Tolkinov „Gospodar prstenova", Ursulino „Zemljomorje", Zeleznijev prvi roman u „Amber" seriji, a najavljeni su još „Svet ćilim" Kliva Barkera i „Jahačica zmajeva" Makafrijeve. Mi u „Dnevniku" ozbiljno razmišljamo o tome da tokom naredne godine pustimo jedan fantasy roman u nastavcima kroz „Alef", a i da ubacimo jedan u naredno kolo „Supernove". No, o tom potom.

Dragi druže uredniče,

ne znam čije je maslo ovo kašnjenje Alefa ali je stvarno već prevršilo svaku meru. Ako ovo nastavite, brojevi za 1989. godinu će izaliti 1990. Zar ne mislite da bi trebalo nešto da učinite da nadoknadite zakašnjenje i da Alef konačno počne da izlazi na vreme?! Usput, primetila sam da su najveća kašnjenja baš kada treba da počne novi roman u nastavcima - slučajnost ili...

Kad smo već kod romana, interesuje me da li su to neke skraćene verzije ili kompletni prevodi.

Što se sadržaja Alefa tiče, nemam nekih većih zamerki osim možda toga što mi se čini da preovladavaju sumorne priče. Unesite malo vedrine!

Uz želju da Alef od januara 1989. imam u rukama 1.1.1989. drugarski pozdrav,

Tatjana Delić
Veliki Morki Lug

Teško je objasniti zašto „Alef" kasni. Razloga ima nekoliko, a mi se sa svim silama trudimo da ih eliminišemo i konačno uhvatimo ujednačen ritam. Da li će se to desiti i kada, ne može vam niko reći. U ovom trenutku najvažnije je da „Alef' uopšte izlazi... Romane ne skraćujemo, otkud vam takva ideja? Početak novog romana nije uzrok zakašnjenja „Alefa". Mi u ovom trenutku imamo dva naredna romana kompletno prevedena, a dok se oni potroše, stići će novi prevodi... Otkrićemo vam koji je novi roman u nastavcima. Sledeći broj je

dvobroj i donisi kompletan kratki roman odjednom, a od broja 14 kreće „Knjiga reke” Jana Votsona u četiri nastavka... Imate primedbu i na sumorne priče u „Alefu”. Na vašu žalost, u naučnoj fantastici preovlađuju sumorne, teške i opominjuće priče, jer je prilično prihvaćeno da SF treba da opiminje, upozorava, do kraja degradira pojave u društvu, prirodi i nauci.

Poštovani druže uredniče,

Kada sam se prvi put, pre gotovo dve godine, obratio novosadskoj redakciji bilo je to sa nekoliko ozbiljnih zamerki, koje su bile vezane za ediciju „SUPERNOVA”. U međuvremenu pokrenut je mesečnik „Alef”, stigli ste (smo) do drugog kola „SUPERNOVE”, pokretaćete novu SF ediciju „Dnevnikovih” romana, promenjeno je i uredništvo, te sam poželeo da Vam iznesem nekoliko svojih stavova i postavim par pitanja. Ovo pišem nakon pročitanih prvih devet brojeva „Alefa”.

Najpre o magazinu:

Po mom mišljenju naslovne novele su veoma dobre isključujući „Komarskog lava” i „Prodavnicu oružja”.

Strane priče su zadovoljavajućeg kvaliteta, naravno ima i onih slabih i onih izvrsnih.

Domaće priče su nešto slabije, pa čak i one napisane od strane pisaca koji su nas navikli na mnogo kvalitetnija ostvarenja. Smatram da nije neophodno objaviti domaću priču po svaku cenu.

Magazinski deo je potreban i opravdan.

Teorijski rad može nekoga da ne zanima, ali neka ga jednostavno preskoči. Za mene je recimo, najbolji deo „Alefa” broj 7 članak Ursule Legvin „Staljin u duši”.

Bobove ilustracije su u svom domenu najkvalitetnije, a što se tiče njegovog obrta na filmove meni njegovo mišljenje na ovom planu ne znači ništa, ali svakako se ne treba mešati u način na koji to radi.

Nije bitno da li naslovna strana liči na deo stripa ukoliko je kvalitetna.

Što se romana tiče rekao bih da je njegovo objavljivanje u najviše četiri nastavka zanimljiv eksperiment (kod nas). Roman je sastavni deo „Alefa”, pa ga kao takvog valja i prihvatiti. Kada je u pitanju Hajnlajn ja sam lično prema njemu i mnogim utvrđenim veličinama slab, te ga rado viđam na stranicama „Alefa” bez obzira na hiljadu nedostataka koji mu se sa pravom ili ne pripisuju. Međutim, Farmerov roman me je doveo u veliku nedoumicu: Farmera cenim na osnovu tri pročitana romana, nekoliko sjanih novela i desetak ili više priča. Da li je Farmerov roman „Idite svojim rasutim telima” zbrkan i besmislen, da li ja ovaj roman nisam čitao i shvatio na pravi način, ili ste ga možda Vi objavili nepotpunog, izbacivši pojedine rečenice i delove romana kao što ste učinili sa vrlo lošim romanom braća Strugacki „Stažeri” („Tahmasib” u izdanju „Kentaura”), koji jeobjavljen u ediciji X-100? Kada sam već pomenuo Vaše roto izdanje X-100 da kažem i to da mislim da sve što se dobro prodaje treba da postoji. Uostalom niko ne tera ni mene niti bilo kog drugog da kupuje ove sveske. Ja to i ne činim.

Dobro je što je biblioteka „SUPERNOVA” i dalje sa nama, naslovi koje ste najavili su zanimljivi.

Za svaku pohvalu je u ovim poslovično „lošim SF vremenima” pokretanje nove edicije SF romana koju otvarate na pravi način „Enderovom igrom”.

A sada bih rekao nešto što je i jedini deo mog pisma za koji mi je stalo da ga objavite. Ovo što sledi je samo na neki način vezano za „Alef i „Dnevnik”, a mnogo više za sam SF u Jugoslaviji. Ne bih želeo da se ovo shvati kao reklama čiji je cilj da Boban Knežević proda svoje SF knjige, već kao reklama za zaista dobar SF. Naime, smatram da je nešto najvrednije što se ikada pojavilo na „nebu jugoslovenskog SF izdavalaštva”, almanah

„Monolit” sa svoja do sada 4 objavljena broja. „Monolit” je knjiga koja može od nekoga ko nije nikad čitao SF da načini novog pobornika žanra, da ljude koji SF-u prilaze sa skepsom ili uopšte ne prilaze, razuveri i prikaže im svu lepotu ove vrste književnosti. A svaki novi čitalac SF-a znači nešto i „Dnevniku” i „Prosveti” i „Vjesniku” i ostalim izdavačkim kućama, kao i „Polarisu”, „Zoroasteru”, „Znaku Sagite” i svakom pravom ljubitelju žanra. A SF publike ima. Izneću da primera ma koliko to odvelo ovo pismo van konvencijalnih voda:

Pre otprilike godinu i po dana kada je TV emitovala film „Čovek koji je pao na zemlju” moj mali košarkaški klub ,,Pobeda” trebalo je da od 22 časa igra prijateljsku utakmicu. U zakazano vreme protivnika nigde, teren zauzet igračima malog fudbala. Seli smo na tribine da sačekamo ne bi li se nešto izmenilo i utakmica bila odigrana. Tom prilikom neko je izrazio žaljenje usled bezrazložno osujećene mogućnosti da gleda film. Koji minut kasnije ispostavilo se da od nas 12 i trenera čak šestorica čitamo SF, da smo nas šestorica pročitali svako ponaosob kompetnu biblioteku „Kentaur”, da redovno kupujemo i čitamo „Sirius” i tako dalje. Do tog trenutka mi smo se poznavali i gotovo svakodnevno viđali pet godina (neki i duže), a da SF nijedom nismo spomenuli.

Ili, na kursu engleskog jezika profesorka je pitala čoveka kojeg srećem na časovima dva puta nedeljno već mesecima koji je njegov omiljeni čisac, a on je odgovorio „Asimov”. Tu je profesorka ostala bez daljih pitanja, ali to i nije bitno. Potrudimo se da u svojoj okolini razbijemo SF fabule. Ne kažem da ikog treba prisiljavati da radi ono što ne želi, ali barem mi kojima SF nešto znači moramo o njemu da govorimo otvoreno. Jasno je da većina ljudi i ne zna šta je SF.

Rekao bih još samo ovo: Kada je u pitanju prevod „science fiction” - „naučna fantastika” tu su po meni preinačenja besmislena - sretno ili nesretno izabran naziv „naučna fantastika” izborio je svoje „pravo građanstva”. On kao takav ima svoje značenje i svojim pominjanjem proizvodi određene uvrežene asocijacije, te je nakon toliko vremena iluzorno isterivati veštice i stvarati nove kovanice.

Vaš Ing. Inf. Predrag Stojanović
Beograd

Farmerov roman je objavljen u celosti, bez ikakvih skraćivanja. No, to je roman koji zahteva ipak mnogo više koncentracije nego „space-opere”. Ako je među tri pročitana romana na osnovu kojih cenite Farmera i „Dveri vremena” u izdanju „Kentaura”, onda je to vrlo neobično s obzirom da je taj roman objavljen skraćen i to tako znalački da se potpuno izbaci religijsko-fašistička nota koja je neophodna za elementarno poimanje same svrhe romana. Sto se „Tahmasiba” tiče i njegovog skraćenog objavljivanja u edciji X-100, to je učinjeno u odobrenju braće Strugacki. Druga je stvar da li je uopšte trebalo po treći put objavljivati jedan roman, kada postoji toliko neobjavljenih stvari, čak i od same braće Strugacki. Podsetimo se, „Stažeri” (originalni naslov) prvi put su kod nas štampani 1965. godine u „Politikinom podlisku” pod naslovom „Plavi horizont”, dve godine kasnije u prvom kolu edicije „Kentaur” kao „Tahmasib” i dvadeset dve godine kasnije u X-100. Često smo svedoci sličnih dupliranja ili tripliranja priča i romana. Postoje dva osnovna razloga za to: neupućenost urednika i linija manjeg otpora. Jednog dana, kada se izradi kompletna profesionalna bibliografija SF priča i romana objavljenih u Jugoslaviji, lako će se napraviti analiza „parazitskih” izdavača, kojih u SF-u ima mnogo više nego što običan čitalac može i pretpostaviti.

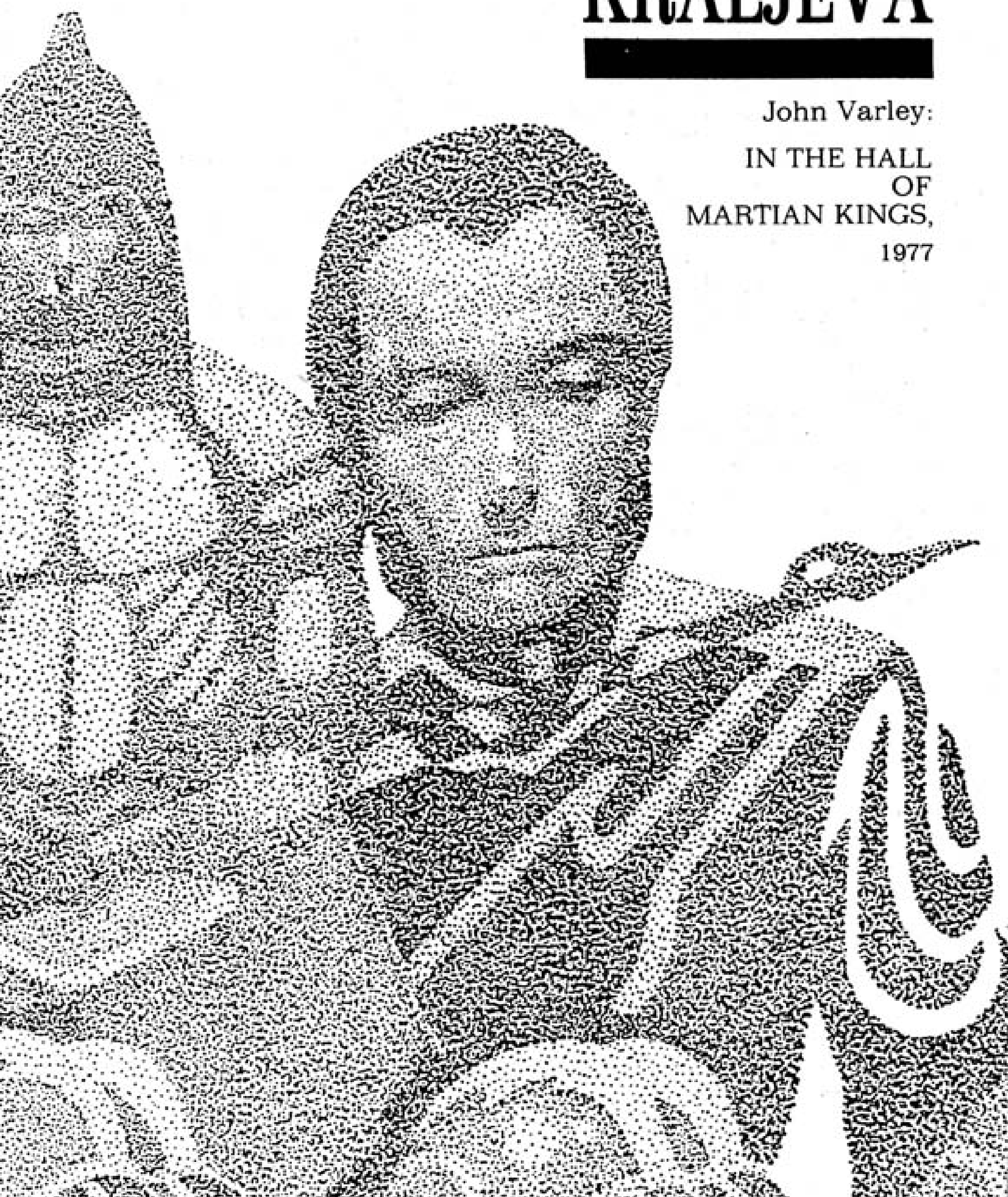

DŽON VARLI

U DVORANI MARSOVSKIH KRALJEVA

John Varley:

IN THE HALL
OF
MARTIAN KINGS,
1977

Da bi posmatrao izlazak sunca u kanjonu Tarzis, čovek je morao da bude izdržljiv, oprezan i spreman da prekrši pravila. Metju Kroford je zadrhtao u mraku. Grejači u njegovoj odeći se automatski uključiše, a pogled mu skrenu prema istoku. Znao je da mora biti budan. Juče ga je potpuno promašio, izgubivši ga usred jednog dugog, neizbežnog zeva. Sada je stegao čeljusne mišiće i široko otvorio oči.

I, eto ga. Izgledao je kao svetio u pozorištu posle završene predstave: samo kratki blesak, pljusak usmerenog plavičastog purpura iznad ruba kanjona. Metju se odjednom našao okružen svetlom kao na pozornici. Osvanuo je dan, skraćeni marsovski dan koji neće stići da rasvetli tamni svod iznad njegove glave.

Ovog dana, kao i devet prethodnih, Tarzis je bio tako bogato osvetljen kako nije posjednjih deset hiljada prospavanih godina. Erozije stena prouzrokovane vetrovima stvorile su najčudnije oblike, ali nigde nijednu pravu liniju ili savršeni luk. Ljudska naseobina u dolini ispod njega prekinula je testerastu liniju stena sa nekoliko pravih uglova i krivulja.

Za logor bi se sve pre moglo reći nego da je bio uređen. Nikako se nije dobijao utisak da je iko vodio računa o tome gde će se smestiti kupola, stajni trap, poletna rampa i razna oprema. Narastao je kao što izgleda da rastu sve ljudske naseobine, bez nekog plana. Sve ga je pomalo podsećalo na raspored u bazi Trankviliti, ali u znatno većim razmerama.

Baza Tarzis je ležala na jednom širokom grebenu, otprilike na polovini visine od neravnog dna tarzisovskog rukavca Velike raskolne doline. Ta lokacija je izabrana jer je to bila retka čistina koja je omogućavala lak pristup uz blage padine do čiste ravnice na tarziskoj visoravni, a uz to je bila svega kilometar udaljena od najnižeg dela doline. Nije bilo saglasnosti o tome šta je za istraživanje zanimljivije: ravnica ili kanjon, pa je tako ova lokacija odabrana kao kompromisno rešenje. To je značilo da istraživačke grupe moraju ili da se penju ili da silaze, jer oko logora nije bilo ničega vrednog proučavanja. Čak ni ogolela ležišta sa svojim arheološkom vrednostima nisu se mogla videti bez vožnje od nekih pola kilometra pužnim vozilom, do mesta do koga se Kroford uspentrao da posmatra izlazak sunca.

Posmatrao je kupolu dok se vraćao u logor. Kroz plastiku se nazirala neka figura. Sa ove razdaljine je ne bi mogao prepoznati ni po čemu osim po crnom licu. Video je kako prilazi zidu kupole i briše staklo da bi mogla gledati kroz njega. Uočio je njeno svetlocrveno odelo; pokazivala je na njega. Na sebi je imala sve sem kacige u kojoj je bio ugrađen radio. Znao je da je u neprilici. Video je kako se okreće i podiže kacigu sa poda da bi mu mogla saopštiti šta misli o ljudima koji ne poštuju njena naređenja. Ali u tom trenutku se kupola zatrese kao meduza.

Neki alarm se pojavio u njegovoj kacigi, jednolično i nekako prigušeno dopirući iz zvučnika. Zastao je za časak, kad se kolut dima i prašine uzdigao oko ruba kupole, a onda potrčao.

Posmatrao je katastrofu koja se događala pred njegovim očima, nemo. Čulo se jedino ritmično udaranje alarmnog zvona u njegovim ušima. Kupola je poigravala i naprezala se ne bi li poletela. U središtu se odjednom pod izdiže i baci tamnoputu ženu na kolena. Već sledećeg trenutka, unutrašnjost je ličila na kovitlac u mećavi. Kroford se okliznuo u pesak i pao na prsa, ali se podigao na vreme da vidi kako se užad od staklenog vlakna sa strane najbliže njemu otkidaju od gvozdenih kuka pomoću kojih je kupola bila pričvršćena za stenu.

Kupola je sada izgledala kao neka fantastična božićna jelka, iskićena pahuljicama i

sjajnim crvenim i plavim alarmnim sijalicama. Vrh kupole uzleteo je visoko iznad nje, a i sam pod je odleteo visoko u vazduh, ali su ga neoštećene kotve na strani najudaljenijoj od njega povukle nazad. Prštali su sneg i prašina, dok se pod polako spuštao na tlo. Posle toga ništa se više nije micalo, izuzev što se lagano klatio labavi krov koji se slegao na unutrašnjost kupole.

Vozilo se klizeći zaustavilo pored spljoštene kupole, zamalo se prevrnuvši. Dve osobe u astronautskim odelima se pojaviše. Krenuše oklevajući ka kupoli. Jedna uhvati drugu za ruku i pokaza prema lestvama. Zatim promeniše pravac i uzveraše se uz lestve od konopca koje su visile sa strane.

Kroford je jedini mogao videti kako je komora počela da se okreće. Dvoje ljudi se gotovo preturiše jedno preko drugog, izlazeći iz komore. Hteli su da preduzmu nešto i to brzo, ali nisu znali šta. Na kraju su samo stajali nemo, čvrsto se držeći za ruke i gledajući u pod. Jedno od njih skinu kacigu. Bila je to krupna žena tridesetih godina, riđe kose, ostrižene skoro do kože.

»Met, stigle smo ovde kada...« Zastade, shvatajući kako je izlišno to što je htela reći. »Kako je Lu?«

»Lu neće preživeti.« On pokaza na uzak ležaj na kom je ležao zdepast čovek dišući ispod prozirne plastične maske. Bio je priključen na čisti kiseonik, a krv je curila iz ušiju i nosa.

»Povreda mozga?«

Kroford klimnu. Pogledao je na ostale u komori. Bila je tu Meri Leng, rukovodilac spoljnih istraživanja, ona crna žena koju je video unutar kupole upravo pre eksplozije. Sedela je na ivici ležaja Lu Pragera, sa glavom zagnjurenom medu ruke. Izgledala je strašnije od Lua. Niko ko ju je poznavao ne bi ni pomislio da ona može biti dovedena u stanje ovakve apatije. Već čitav sat se nije ni pomakla.

Na podu, šćućuren na ćebetu, sedeo je hemičar Martin Ralston. Njegova košulja bila je krvava, a po celom licu i rukama bilo je zgrušane krvi od krvarenja iz nosa koje je jedva zaustavio, ali su mu oči bile budne. Drhtao je skrećući pogled sa Lengove, svog zvaničnog šefa, na Kroforda, jedinog koji je izgledao dovoljno staložen da bi nešto mogao preduzeti. Bio je odan izvršilac, pouzdan ali i nepreduzimljiv.

Kroford se osvrnu na pridošlice. To su bile ridokosa Lusi Stoun Mek Kilijen, ekolog, i Song Su Li, biolog. Još uvek su stajale ukočeno pored komore za dekompresiju, nesposobne da se suoče sa činjenicom da tamo pod kupolom leži petnaest mrtvih žena i muškaraca.

»Šta kažu oni na Barou?« upita MekKilijenova, bacivši kacigu na pod i čučnuvši umorno pored zida. Stajni trap nije bio baš najudobnije mesto za održavanje sastanka, svi ležajevi su bili postavljeni horizontalno, pošto je njihova svrha bila da ublaže ubrzanje kod sletanja i poletanja. A kod svemirskog broda oslonjenog na rep, devedeset procenata prostora u stajnom trapu bilo je neupotrebljivo. Svi su se okupili oko kružne pregrade, iza bezbednosnog sistema, baš ispred rezervoara za gorivo.

»Očekujem odgovor«, reče Kroford. »Ali mogu pretpostaviti da će reći da stvari ne stoje dobro, izuzev ako jedna od vas dve ima iskustva u rukovanju marsovskim modulom, a da to od nas krije.«

Nijednoj nije bilo do toga da nešto kaže. Radio u prednjem delu poče pucketati, a onda ih pozva na pažnju. Kroford pogleda preko u Lengovu, koja ne dade nikakvog znaka da je čula poziv. On ustade i pope se uz lestve da bi seo na mesto kopilota. Zatim uključi prijemnik.

»Komandant Leng?«

»Ne, ovo je opet Kroford, Komandant Leng... ne može da se javi. Zauzeta je oko Lua, pokušava da nešto uradi.«

»To nema svrhe. Doktor kaže da je čudo što još diše. A i ako dođe svesti, on neće biti ni nalik onom kakvim ga poznajete. Telemetrija ne pokazuje ništa slično normalnim moždanim talasima. Sada moram da razgovaram sa komandantom Leng. Morate je dovesti gore.« Glas komandanta misije Vajnstajna bio je kao i uvek, naredbodavan i bezbojan, kao u izveštaju o vremenu.

»Upitaću je, gospodine, ali mislim da neće doći. Ovo je još uvek poduhvat kao što znate.« Nije dao vremena Vajnstajnu da odgovori. Vajnstajnu je palo u dužnost zbog godina službe da komanduje Edgar Rajs Baroom, orbitalnim svemirskim brodom, koji ih je doveo do Marsa i kojim je trebalo da se vrate. Komanda nad Podkejnom, odvojivim modulom, kom će pripasti najveći deo publiciteta, poverena je Lengovoj. Između njih dvoje nije bilo nekog prijateljstva, pogotovo kada je Vajnstajn počeo da razmišlja o sasvim opipljivoj finansijskoj dobiti Lengove koju će požnjeti kao prva žena na Marsu, i to pre poniženog komandanta misije. Zamišljao je sebe kao drugog Majkla Kolinsa.

Kroford viknu dole prema Lengovoj, koja je glavu digla samo toliko da bi nešto promrmljala.

»Šta je rekla?«

»Kazala je da ti primiš poruku.« Rekla je to MekKilijenova, penjući se uz lestve. Kada je stigla do njega, reče tiše: »Met, ona je prilično odsutna. Biće najbolje da ti preuzmeš komandu, za sada.«

»U pravu si, vidim to i sam.« On se okrenu prema radiju, a MekKilijenova je preko njegovog ramena mogla da sluša kako ih Vajnstajn obaveštava o situaciji kako je on vidi. To se uglavnom podudaralo sa Krofordovim mišljenjem, osim u jednoj kritičnoj tački. Kada je završio i prekinuo vezu, oni se pridružiše ostalim preživelima.

Kroford pogleda u lica ostalih i vide da nije vreme da govori o mogućnostima spašavanja. Nije uživao u ulozi vođe. Nadao se da će se Lengova ubrzo oporaviti i skinuti sa njega teret. U međuvremenu je morao da ih pokrene da urade nešto. On blago dotaknu MekKilijenovu po ramenu i povede je do komore.

»Hajde da ih sahranimo.« Ona čvrsto stisnu oči, izazivajući tako suze, a onda klimnu.

To nije bio prijatan zadatak, a u pola posla Songova se spusti niz lestve sa telom Lua Pragera.

»**H**ajde da pređemo sve što smo saznali do sada. Kao prvo, sada kada je Lu mrtav, postoje veoma male šanse da ćemo ikada poleteti odavde. Tako stvari stoje, za sada, sem ako Meri misli da može ovladati svim što je neophodno za upravljanje Podkejnom, na osnovu instrukcija koje će joj Vajnstajn preneti. Meri, šta misliš o tome?«

Meri Leng je ležala postrance na improvizovanom ležaju na kojem je doskora bio pilot Podkejna, Lu Prager. Klimala je ravnodušno glavom koja je dodirivala aluminijsku ploču trupa broda iza nje. Obesila je glavu do grudi, a oči su joj bile poluotvorene.

Songova joj je dala sedativ iz zaliha pokojnog doktora, po savetu lekara sa ERB-a. To joj je pomoglo da savlada strašnu paniku koja ju je bila obuzela. Ali to nije bilo rešenje i sada je postala ravnodušna na sve oko sebe i nije htela da učini išta.

Kada sa eksplozija dogodila, ona je brzo nataknula kacigu. Onda se borila protiv

mećave i ispupčenog dna kupole, uputivši se prema gornjem delu konstrukcije sa koje je odleteo krov i gde su spavali drugi članovi ekspedicije. Eksplozija je prošla za deset sekundi, a ona je tada imala poteškoća da izađe nakraj sa krovom, koji je padao i ubrzo ih pokrio u naborima providne plastike. To je bilo i suviše slično onim noćnim morama kada je trčala zaglibljena do kolena u živom pesku.

Uspela je tek da vidi svoje članove posade, sa kojima je drugovala poslednjih šest meseci kako se guše bez glasa i kako krv šiklja preko njihovih lica dok pokušavaju da obuku astronautska odela. Možda je to bio beznadežan pokušaj: koje dvoje ili troje da spase u tom trenutku. Mogla je to i bolje uraditi, da nije bilo tih otežanih napora da stigne do njih, bila je u šoku i napola je verovala da je sve to noćna mora. Tako je zgrabila najbližeg: to je bio doktor Ralston. On se sam bio gotovo obukao, a ona mu je nabacila kacigu i krenula do sledećeg. Bio je to Luter Nakamura i on se nije pokretao. Što je još gore, bio je samo napola obučen. Pametnije bi bilo da ga je ostavila i nastavila da spašava one za koje je još bilo nade. Sada je bila toga svesna, ali joj se to nije sviđalo nimalo više nego u tom trenutku.

Dok je navlačila odelo Nakamuri, stigao je i Kroford. Išao je preko zgužvane plastike dok nije stigao do spavaonice, a onda je plastiku rasekao laserom koji se normalno upotrebljava za odvajanje uzoraka kamena.

I on je bio suočen sa izborom koga da spase. Pošao je pravo prema Lu Prageru i dokraja ga obukao. Sada nije bio siguran da bi ishod bio drugačiji da je Meri Leng prvo pokušala da njega spasi.

Sada je ležala na uzanom ležaju, sa nogama nemarno opruženim. Polako i rezignirano je klimnula glavom.

»Jesi li sigurna?« Kroford je upita, nadajući se da će je prodrmati, izazvati neku promenu raspoloženja, bilo šta.

»Sigurna sam«, promrmlja ona. »Svi znate koliko dugo je Lu vežbao da upravlja ovim modulom. I da ga je jednom gotovo razbio ovako kakav je sad. A, ja... koješta. To nije moguće.«

»Odbijam da to prihvatim kao konačan odgovor«, reče on. »Ali u međuvremenu bi trebalo da sagledamo šta nam preostaje u slučaju da je to što Meri kaže istina.«

Ralston se nasmeja. Nije to bio ogorčen smeh, zvučalo je kao da ga sve zabavlja. Kroford produži.

»To je i sve što znamo zasigurno. Barou je nedostižan za nas. O da, oni će nam pomoći mnogim savetima, možda i više nego što mi to želimo, ali bilo kakvo izbavljenje ne dolazi u obzir.«

»Znamo to«, reče MekKilijenova. Bila je umorna i bolesna od gledanja lica poginulih. »Čemu sva ta priča?«

»Sačekaj trenutak«, reče Songova. »Zašto oni ne bi mogli... Mislim, imaju mnogo vremena na raspolaganju, zar ne? Moraju se vratiti za šest meseci kao što sam razumela, zbog orbitalnih elemenata, ali za to vreme...«

»Zar ne znaš baš ništa o svemirskim brodovima?« uzviknu tad Mek Kilijenova. No Songova produži ne davši se zbuniti.

»Znam dovoljno da bi mi bilo jasno da Edgar nije opremljen za ulazak u atmosferu. No, nisam mislila da se celi brod spusti, nego samo ono što nam je potrebno sa broda. A to je pilot. Da li je to moguće?«

Kroford provuče prste kroz kosu razmišljajući šta da kaže. O toj mogućnosti se diskutovalo i proučavala se. Ali morala se smatrati vrlo nevero vatnom.

»U pravu si«, reče on. »Ono što nam treba jeste pilot, a taj pilot je komandant Vajnstajn. No to stvara probleme, bar zakonski, ako nikako drukčije. On je kapetan jednog broda i ne sme ga napustiti. To ga je, kao prvo, zadržalo na Edgaru. Ali je mnogo trenirao na simulatoru modula kada je verovao da će ga odrediti za vodu ekipe koja će se iskrcati. Vi znate Vinija, sa njegovom stalnom opsednutošću da izvodi solo predstave. Zato, kad bi on mislio da može uspeti, bio bi ovde za minut, pomogao nam da se izvučemo i ugrabio publicitet za sebe. Koliko sam shvatio, oni pokušavaju da iskoriste sistem nezapaljivih padobrana sa jedne od kapsula koje su predviđene za doturanje namirnica do nas u toku našeg boravka ovde. Ali to je veoma riskantno. Nije lako prepraviti aerodinamička rešenja, pogotovo predviđena za sudar sa atmosferom od deset hiljada i nešto kilometara. Zato mislim da to možemo isključiti. Nastaviće da rade na tome, ali kada sve bude gotovo Vini se neće upustiti u tu đavolsku avanturu. On želi da bude heroj, ali živi heroj da bi uživao u svemu.«

Nakratko se popravilo raspoloženje Songovoj, MekKilijenovoj i Ralstonu pri pomisli na moguće spasenje. No, što su više o tome razmišljali, izgledali su manje srećni. Činilo se da se svi slažu sa Krofordovom procenom.

»Zato ćemo to odložiti u zbirku priča o dobroj vili i zaboraviti. A ako se ipak ostvari, tim lepše. No bolje da pretpostavimo da neće. Kao što možda znate, ERB i Podkejn su jedini postojeći brodovi koji mogu stići do Marsa i spustiti se na njega. Kongres upravo razmatra izgradnju jednog drugog para. Vini je razgovarao sa zemljom i smatra da će se ubrzati administrativna procedura. Tako će realizacija projekta početi za godinu dana. Lansiranje je bilo planirano za pet godina, ali će se rok skratiti za godinu dana. Jednostavnije rečeno, to je sada spasilačka misija, koju je lakše progurati. Ali konstrukcija će zahtevati preuređenje, makar to bilo samo uključivanje pet novih sedišta koja treba da nas vrate. Možete se kladiti da će biti i drugih prepravki kada pošaljemo izveštaj o eksploziji. Zato je bolje da računamo da će se ostvarenje plana produžiti za još šest meseci.«

MekKilijenovoj je sad bilo dosta. »Met, zaboga, o čemu ti pričaš? Spasilačka misija? Đavolski dobro znaš, kao i ja, da ćemo već odavno biti mrtvi kad, i ako, nas nađu. Bićemo mrtvi možda već godinu dana.«

»E, tu grešiš. Mi ćemo preživeti.«

»Ali kako?«

»Nemam pojma.« Pogledao joj je pravo u oči. Gotovo da nije htela da je odgovor uznemiri, ali radoznalost u njoj pobedi.

»Da li je ovo samo skup za podizanje morala? Hvala ti, ali meni to ne treba. Radije ću se suočiti sa situacijom kakva jeste. Ili zaista nešto planiraš?«

»I jedno i drugo. Ne planiram ništa konkretno osim da kažem da ćemo preživeti isto kao što su ljudi oduvek opstajali. Štiteći se od hladnoće, jedući, pijući. Tome moramo još dodati i dišući. To je teško, ali se ne razlikujemo od bilo koje druge grupe preživelih u teškoj situaciji. Ne znam šta tačno moramo da radimo, ali znam da ćemo naći rešenje.«

»Ili ćemo umreti tražeći ga.«

»Ili umreti tražeći ga.« On joj se blago isceri. Ona je bar shvatila suštinu situacije. Nezavisno od toga da li je moguće preživeti ili ne, bilo je potrebno zadržati veru da jeste. Ili bi odmah mogli sebi da prerežu grkljan. Onda se nije trebalo čak ni roditi, jer život je neminovna borba za opstanak.

»Ali šta ćemo za vazduh?« upita MekKilijenova, još uvek neubedena.

»Ne znam«, odgovori joj veselo. »To je težak problem, zaista.«

»A šta ćemo za vodu?«

»Pa u dolini su naslage večitog leda na dubini od nekih dvadeset metara.«

Ona se nasmeja: »Predivno. Ti, znači, želiš da radimo. Da kopamo tamo dole i topimo led našim malim ružičastim rukama? Odmah vam kažem da neće ići.«

Kroford sačeka da mu nabroji sve razloge što su osuđeni na propast. Većina njih bila je na mestu. Kada je završila, on progovori.

»Lusi, poslušaj samu sebe.«

»Ja samo —«

»Ti samo govoriš u prilog smrti. Da li želiš da umreš? Da li si tako čvrsto odlučila da nećeš slušati nekoga ko kaže da možeš preživeti?«

Ćutala je neko vreme, a onda poče nespretno šarati stopalima. Zatim pogleda njega, pa Songovu i Ralstona. Čekali su, a ona se morala zacrveneti i blago im se nasmešiti.

»U pravu si. Šta ćemo uraditi kao prvo?«

»Upravo ono što radimo. Najpre ćemo proceniti svoju situaciju. Moramo napraviti listu onoga što nam je na raspolaganju. Napisaćemo to na listu papira, ali vam ja mogu dati opšti pregled.« Nabrojao je na prste.

»Prvo, imamo hrane za dvadeset ljudi za tri meseca. To je oko godinu dana za nas petoro. Uz štednju, možda i godinu i po. To podrazumeva da će sve kapsule sa zalihama stići do nas čitave. Pored toga, Edgar će isprazniti ostavu i poslati nam sve što se može odvojiti u tri rezervne kapsule. To može biti za dve ili čak tri godine.«

»Drugo, imamo dovoljno vode zauvek, ako aparat za recikliranje bude radio. To će biti prvi problem, jer naš će reaktor potrošiti energiju za dve godine. Treba nam drugi izvor energije. A možda i drugi izvor vode.«

»Problem sa kiseonikom je gotovo isti, dve godine najviše. Moraćemo pronaći način kako da ga čuvamo mnogo bolje nego što to činimo. Iskreno rečeno, ne znam kako. Da li imaš neku ideju, Songova?«

Izgledala je zamišljeno. Između njenih kosih očiju pojavile su se dve vertikalne bore koje su bile nalik na znakove interpunkcije.

»Možda gajenjem biljaka sa Edgara. Kada bismo mogli pronaći neki način da gajimo biljke na marsovskom sunčevom svetlu a da ne uginu od ultravioletnih...«

MekKilijenova se na to zgrozi, kao što bi svaki dobar ekolog učinio.

»A zagađenje?« upita ona. »Šta mislite čemu je služila sterilizacija pre nego što smo sleteli? Da li želite da upropastite celu ekološku ravnotežu na Marsu? Niko više ne bi bio siguran da li su primerci u budućnosti prave marsovske biljke ili ukrštene sa onima sa Zemlje.«

»Kakva ekološka ravnoteža?« uzvrati Songova. »Znaš dobro kao i ja da je ovde biološki sve gotovo ravno nuli. Nekoliko bakterija koje mogu da žive bez vazduha, krpica lišaja, koji se jedva mogu razlikovati od oblika na Zemlji.«

»To je upravo ono što mislim. Ako sada uvezemo oblike sa Zemlje, nikada nećemo utvrditi razliku«.

»Ali to se može srediti, jer odgovarajućom zaštitom biljke ne bi bile uništene pre nego što izniknu, a mi bismo mogli ostvariti hidroponično uzgajanje.«

»O, da, to bi se moglo izvesti. Mogu već sada da vidim tri ili četiri falsifikata. Ali vi ne govorite o osnovnom problemu, a to je —«

»Stani«, reče Kroford. »Hteo sam samo da saznam da li imaš nekih ideja«. Bio je

zadovoljan ovom raspravom, to ih je pokrenulo da razmišljaju o pravim stvarima i da se otrgnu od mrtve apatije kojoj se nisu smeli predavati.

»Mislim da je rasprava postigla svrhu, a svrha je bila da ubedimo svakog da je opstanak ovde moguć.« Nesigurno je pogledao u Lengovu, koja je i dalje klimala glavom, staklastih očiju koje su još gledale kako joj članovi ekipe umiru pred očima.

»Želim samo da istaknem da smo sada kolonija umesto ekspedicije. Ne u uobičajenom smislu da ostanemo zauvek ovde, ali u svim našim razmišljanjima moramo to da imamo u vidu. Ono sa čim smo suočeni nije prosto stvar rastezanja zaliha dok ne stigne pomoć. Privremene mere neće nam činiti mnogo dobra. Mere koje će nas spasti su one dugotrajne, one koje bi tražila prava kolonija. Posle dve godine živećemo u takvim okolnostima pod kojima bismo mogli opstati i ubuduće. Moraćemo se prilagoditi ovoj sredini tamo gde možemo i prilagoditi sredinu nama kako možemo. Što se tiče toga, u boljem smo položaju nego većina kolonista u prošlosti, bar u prvo vreme. Imamo dosta zaliha svega što je koloniji potrebno: hrane, vode, oruđa, sirovina, energije, mozgova i žena. Bez ovih stvari nijedna kolonija nema neke šanse. Jedino što nam nedostaje je ponovno snabdevanje iz domovine, ali zaista dobra grupa kolonista može i bez toga izaći na kraj. Šta vi kažete na to?«

Nešto je pokrenulo Meri Leng da podigne pogled. Bio je to za sada refleks, refleks opstanka pojačan njenim dotadašnjim životnim probijanjem do vrha. To se ponovo u njoj pokrenulo, ponukalo je da se ispravi na ležaju, a onda da ustane. Borila se protiv uticaja sedativa i stajala je, očiju mutnih ali svesnih.

»Šta vas navodi na pomisao da su žene prirodno bogatstvo, Kroforde?« reče sporo ali odlučno.

»Pa, ono što sam mislio jeste da će bez moralne podrške suprotnog pola kolonija ostati bez podstreka za opstanak.«

»A na to si mislio, u redu. A mislio si na žene koje su na raspolaganju pravim kolonistima kao razlog da žive. To sam čula već ranije. To je način na koji muškarci gledaju na stvari, Kroforde.« Počeo je da joj se vraća ugled dok su je posmatrali, koji je rastao sve dok nije ovladao grupom onom neopipljivom moći koja karakteriše vodu. Udahnu duboko i sasvim se osvesti, prvi put tog dana.

»Prestaćemo s tim načinom razmišljanja od sada. Ja sam komandant misije. Cenim tvoje preuzimanje vodstva dok sam bila... kako si ono rekao? Indisponirana. Ali trebalo bi više pažnje da posvetiš socijalnim aspektima naše situacije. Ako je iko ovde roba, onda ste to ti i Ralston, zbog toga što vas nema dovoljno. Biće tu nekih osetljivih pitanja koja ćemo morati rešavati, ali u međuvremenu ćemo funkcionisati kao jedinica, pod mojom komandom. Učinićemo sve da smanjimo nadmetanje medu ženama za muškarce. Tako mora biti. Je li jasno?«

Odgovorili su joj tihim pristankom i klimanjem glave. Nije to uočila nego je produžila dalje.

»Od samog početka sam razmišljala zašto ti ideš, Kroforde.« Hodala je polako gore—dole, po pretrpanoj prostoriji. Ostali su joj se sklanjali s puta bez razmišljanja, sem Ralstona, koji je još sedeo šćućuren pod ćebetom. »Istoričar? Sigurno, to je lepa ideja, ali prilično nepraktična. Moram priznati da sam o tebi razmišljala neko vreme kao o luksuzu, potrebnom gotovo koliko i bradavica na muškim prsima. Ali sam pogrešila. Svi ljudi u NASI su grešili. Astronautsko odeljenje se borilo kao ludo da te izostave sa ovog putovanja. Ima dovoljno vremena za to i na budućim letovima. Bili smo zaslepljeni svojom privrženošću filozofiji primarnog uspeha svemirskog leta. Želeli smo što je

moguće manje naučnika, a što je moguće više astronauta. Ne volimo da razmišljamo o sebi samo kao o pilotima trajektnih brodova. Mislim da smo pokazali što se tiče Apola da možemo da završimo naučne poslove dobro kao i bilo ko drugi. Smatrali smo vas nekom vrstom uvrede, šamarom od strane naučnika u Hjustonu, da nam pokažu kako su nisko pale naše akcije.«

»Ako bih mogao —«

»Ućuti. Ali smo pogrešili. Vidim iz tvog zaključka da si dobro upućen u pitanje kako opstati. Kako glasi tvoja iskrena procena naših šansi?«

Kroford slegnu ramenima, osećajući se neugodno posle ovog pitanja. Nije znao da li je pravo vreme čak i da samo nagovesti da možda neće uspeti.

»Reci mi istinu!«

»Dosta su male. Uglavnom se radi o problemu vazduha. Ljudi o kojima sam čitao nikada nisu pali tako nisko da su morali da se brinu kako da dišu.«

»Da li si ikada čuo za Apolo 13?« Kroford se nasmeja. »Posebne okolnosti. Problem kratke mogućnosti opstanka.«

»Ti si, naravno, u pravu. A i u druga dva prava svemirska problema posle tog događaja pomoći nije bilo.« Ona se okrenu i pogleda naizmenično sve po redu.

»Ali mi *nećemo* izgubiti!« Izazivala je sve da joj protivreče, ali nikome nije.bilo do toga. Ona se opusti i produži šetnju po prostoriji. Opet se okrenu prema Krofordu.

»Vidim da ću se morati osloniti na tvoje znanje u godinama koje dolaze. Šta smatraš našom sledećom dužnošću?«

Kroford se opusti. Strašno breme odgovornosti, koju nije nikada želeo, nestalo je. Bio je zadovoljan da je sledi kao vodu.

»Iskreno rečeno, pitao sam se šta sledeće da kažem. Moramo da obavimo temeljan inventar. Mislim da od toga treba da počnemo.«

»To je lepo, ali tu je i jedna mnogo važnija dužnost. Moramo otići do kupole i ustanoviti šta je, do vraga, dovelo do eksplozije. Prokleta stvar nije *smela* da eksplodira, to se prvi put dešava sa ovim tipom. I to sa dna. Ali je ipak eksplodirala i trebalo bi da znamo zašto. U suprotnom, možda bismo ignorisali činjenicu u vezi s Marsom koja nas još uvek može stajati života. Prvo da učinimo to. Možeš li hodati, Ralstone?«

Kada je klimnuo glavom, ona stavi kacigu i pođe prema komori. Zatim se okrenu i pogleda pronicljivo u Kroforda.

»Kunem ti se, čoveče, da sam doživela strujni udar ne bi me više uzdrmao nego kada si rekao ono malopre. Smem li nešto da te pitam?«

Krofordu nije bilo do odgovora. Sa savršeno iskrenim izrazom na licu reče: »Mene? Možda bi trebalo da pretpostaviš da sam šovinista.«

»To ćemo videti, zar ne?«

»Kakva je to tvar?«

Song Su Li je klečala ispitujući jedan od stotinu kratkih, krutih klipova koji su štrcali iz zemlje. Uzaludno je pokušavala da zagrebe njegovu glavu, jer je opna bila tvrda kao kamen.

»Izgleda kao da je od plastike. Uverena sam ipak da su to žive tvari na višem stupnju razvitka, koje smo Lusi i ja tražile juče.«

Ti tvrdiš da su ti mali klipovi prouzrokovali ona udubljenja na dnu kupole? Ne bih to mogao prihvatiti.«

Song se uspravi, s mukom pomerajući udove. Svi su radili da uklone porušenu kupolu i gomilu krša koji je pokrivao dno koje su želeli da oslobode. Song je bila

umorna, te zaboravivši se za trenutak, obrecnu se na Meri Leng.

»Ja ti to nisam rekla. Rekla sam da smo ugledali te klipove kad smo pomakli kupolu. Ti si sama iz toga zaključila da su oni prouzrokovali ulegnuća na dnu.«

»Izvini«, rekla je tiho Leng. »Nastavi sa onim što si govorila.«

»Pa«, priznala je Song, »zaključak u vezi s tim i nije tako loš. Ali rupe koje sam ja videla nisu bile probušene. Bile su izjedene. Čekala je da se Lang tome usprotivi, rekavši da je dno kupole gotovo isto tako hemijski postojano kao i bilo koja, dosad proizvedena plastika. Ali Lang je već nešto naučila i znala je da se suoči sa činjenicama.

»I to znači onda da tu ima neki đavo, a uz to izgleda da je načinjen od plastike. Ima li ko neku ideju o tome zbog čega raste baš ovde, a ne negde drugde?«

»Mislim da znam zašto,« rekla je MekKilijenova. Htela sam da malo istražim oko kupole da vidim da li povećanje vlage koje smo ovde prouzrokovali ima nekog uticaja na spore u tlu. Razmislite, ovde već devet dana izbacujemo u atmosferu vodenu paru, ugljen dioksid i priličnu količinu kiseonika. Nije to mnogo, ali je možda i više nego što izgleda, kad se uzmu u obzir niske koncentracije koje u ovoj prirodi postoje. Izmenili smo biološke uslove. Da li iko zna gde je bio ispust za istrošeni vazduh?

Lang je podigla vede. »Bio je ispod kupole. Vazduh koji izdišemo je topao, pa se logično mislilo da bi se još mogao iskoristiti pre nego što ode u atmosferu, da greje dno kupole i time smanji potrošnju toplotne energije.

»A vodena para se kondenzovala ispod kupole u dodiru s hladnim vazduhom. Tačno. Da li sad shvatate?

»Mislim da shvatam«, rekla je Leng. »A ipak bilo je tako malo vode. Znate da smo je štedeli. Izvlačili smo je iz vazduha sve dok ovaj ne bi postao posve suv i onda ga ispuštali.«

»Za Zemlju je možda bio suv. Ovde je to bila bujna kiša. Dospela je do semenki ili spora u zemlji i podstakla ih da počnu rasti. Moraćemo da pazimo kad upotrebljavamo bilo šta što je od plastike.

»A šta sve spada u to?

Leng je teško uzdahnula. »Na prvom mestu sve ono što se hermetički zatvara.«

Svi su iskrivili lica pri pomisli na to. »A zatim, to se odnosi dobrim delom i na naša odela. Song, pazi, nemoj da staneš na to.

Ne znamo kakvu moć ima i da li će izjesti plastiku na tvojim čizmama, ali je bolje da s njim pažljivo postupamo. Šta misliš o tome, Ralstone?«

»Zamisli da otkriješ da je ta stvar opasna?«

»Misliš da ustanovimo kakav rastvarač te stvari koriste?«

»Po svoj prilici, ako možemo da nađemo neki prostor za rad i ako mogu da dođem do svoje opreme.«

»Meri«, rekla je MekKilijenova, »palo mi je na pamet da bi bilo bolje da počnem tražiti spore koje se prenose vazduhom. Ako one postoje, to bi moglo značiti da su i hermetičke komore na Podkejnu izložene opasnosti čak i trideset metara iznad tla.«

»Tako je. Pokušajmo da nešto preduzmemo. Pošto ćemo spavati unutra sve dok ne ustanovimo šta možemo raditi na tlu, biće najbolje da se uverimo da je mesto bezbedno. U međuvremenu, svi ćemo spavati u odelima.« Nakon ovih reči čuli su se samo bespomoćni uzdasi, ali niko se nije bunio.

MekKilijenova i Ralston se uputiše prema gomili sačuvane opreme, nadajući se da je ostalo netaknuto ono najbitnije za nastavak istraživanja. Song je ponovo kleknula i počela čeprkati oko jedne izrasline ne veće od deset centimetara.

Kroford je sledio Leng nazad do Podkejna.

»Meri, hteo sam... mogu li vas zvati Meri?«

»Mislim da možeš. Komandant Leng ionako ne bi moglo da traje pet godina. Ali, bolje bi bilo da misliš o meni kao o komandantu.«

Shvatio je. »U redu, komandante Meri.«

Nestašno ga je lupila šakom. Jedva ga je poznavala pre ove nesreće. Bio je samo ime na spisku ljudstva, neuralgična tačka u procenama astronautskog osoblja. Ali ona osobno nije mu nanela nikakvo zlo, a sad joj se čak počinjao i dopadati.

»O čemu razmišljaš?«

»O više stvari. Ali nije moje da sad govorim o njima. Prvo što želim da kažem jeste, ovaj... ako si zabrinuta ili ako sumnjaš u moju podršku ili privrženost zato što sam danas za izvesno vreme preuzeo komandu, pa...«

»Pa, šta?«

»Želeo sam samo da ti kažem da nemam ambicija u tom pogledu«, završio je zbunjeno.

Potapšala ga je po leđima. »Znam to. Zaboravljaš da sam pročitala tvoj dosje. U njemu pominje nekoliko zanimljivih zgoda iz vremena kad si radio kao plaćenik. Želela bih da mi o tome pričaš jednog dana.«

»Do đavola, te priče su u celosti prenaduvane. Sasvim slučajno sam upao u neke neprilike i uspeo da se iz njih izvučem.«

»Ipak, to je doprinelo da te izaberu za ovu misiju medu hiljadu drugih kandidata. Smatralo se da si čovek od akcije sa dokazanom sposobnošću za opstanak. Možda se tako i pokazalo. Drugo čega se sećam iz tvog dosjea je da ti nisi za vođu, već da radiš po svom, a s grupom samo saraduješ; disciplina ti ne predstavlja poteškoću, ali se bolje snalaziš sam. Želiš da sam sebi budeš komandant?«

Nasmešio joj se. »Ne, hvala. Ali ono što si rekla, tačno je. Ne čeznem za tim da rukovodim bilo čim, ali zaista posedujem neka znanja koja bi se mogla pokazati korisnim.«

»I mi ćemo ih iskoristiti. Samo govori. Slušaću te.«

Htela je da kaže nešto, a onda se predomislila.

»Reci, šta misliš o tome što žena komanduje ovim projektom? Morala sam se boriti s tim još od vremena kad sam radila u vazduhoplovstvu. Pa, ako imaš neku primedbu, mogao bi da mi je odmah kažeš.«

Bio je iskreno iznenađen. »Nadam se da nisi ozbiljno primila onu primedbu. Mogao bih, uostalom, i priznati. Bila je hotimična kao i ono tvoje podbadanje. Izgledala si kao da je trebalo da te neko raspali po stražnjici.«

»Hvala ti. Ali nisi odgovorio na moje pitanje.«

»Oni koji su na čelu, zapovedaju«, rekao je jednostavno. »Postupiću po tvojim naredbama sve dok budeš vođa.«

»Sve dotle dok ti to vođenje odgovara?« Nasmejala se i munula ga u rebra. »Zamišljam te kao svog velikog vezira, čoveka koji poseduje tajno znanje i daje savete vladarima. Mislim da ću morati da pripazim na tebe. Znam i ja nešto istorije.«

Kroford nije mogao proceniti koliko ozbiljno ona govori. Ali to i nije bilo važno. »Ono što sam ti zbilja hteo reći je ovo: »Rekla si da ne možeš upravljati brodom. »Ali ti nisi bila kao obično, bila si potištena i osećala si se beznadno.«

»Da li je to još uvek tako?«

»Da. Dođi gore i pokazaću ti zašto.«

U pilotskoj kabini, Kroford je bio spreman da joj poveruje. Poput svih letilica, još od vremena jedrilica i otvorenih pilotskih kabina, i u ovom brodu je bila užasna zbrka od instrumenata, prekidača, kontrolnih sijalica, napravljenih tako da uliju strahopoštovanje onima koji se u njih ne razumeju. Seo je na sedište kopilota i slušao:

»Imali smo jednog izvrsnog pilota, naravno. Možda ćeš biti iznenađen kad saznaš da to nisam bila ja. Bila je to Doroti Kantrel, a ona je sad mrtva. Sad znam kako funkcioniše svaki delić na ovoj tabli i mogu izići na kraj sa većinom njih. A ono što ne znam, mogla bih naučiti. Nekim od sistema upravlja kompjuter; ako načiniš dobar program, brod će sam leteti u svemir.«

Pogledala je čežnjivo kontrolne uređaje i Kroford shvati da, kao i Vajnstajn, nije prežalila što je napustila letenje da bi zapovedala grupom istraživača. Nekoć je radila kao probni pilot i volela letenje iznad svega. Pomilovala je rukom niz ručnih komandi sa svoje desne strane; mnogo više takvih bilo je na levoj strani.

»Ovo je ono što će nam doći glave, Kroford. Kako ti je ime?«

»Met.«

»Met, ova stvarčica je letilica za prvih četrdeset hiljada metara. Ona nema goriva da obiđe planetu na mlazni pogon. Krila su sad sklopljena, pa ih verovatno nisi video kad si ulazio, ali video si trup: Ove letilice su lagane, izuzetno osetljive i izrađene za ovakvu sredinu. Lu je govorio da su kao kade, ali kade koje lete. A leteti u njima je prava veština, gotovo umetnost. Lu je vežbao gotovo tri godine na najboljim simulatorima koje smo mogli napraviti, a ipak je morao da se oslanja i na ono što nije mogao naučiti na njima. I konačno, jedva je uspeo da nas spusti neozledene. Nismo dizali prašinu oko toga, ali bili smo vraški blizu propasti. Lu je bio mlad, a isto tako i Kantrelova. Oboje su bili novajlije. Vežbali su svakog dana. Imali su žicu za letenje. Bili su vrhunski u tome.«

Zavalila se opet u stolicu. »Već osam godina nisam upravljala nijednom letilicom sem onima za obučavanje.«

Kroford pomisli da je sad trenutak.

»Ali ti si bila jedna od najboljih, svako to zna. Ne misliš valjda da više ne možeš izvesti tako nešto?«

Odmahnula je rukom. »Kako da te uverim? Ovaj brod nije ni nalik bilo čemu čime sam dosad letela. Ti bi mogao isto tako...« Tražila je neko poređenje, pokušavajući da ga dočara pokretom ruku. »Slušaj. Da li činjenica da neko zna leteti na dvokrilcu, čak ako je i najbolji pilot dvokrilaca koji je ikad postojao, znači da je sposoban da leti u helikopteru?«

»Ne znam.«

»Ne znači. Veruj mi.«

»U redu.« »Ali stoji da si ti još uvek najpodesnija osoba na Marsu koja bi mogla biti pilot Podkejna, Mislim da bi trebalo da razmisliš o tome kad budeš odlučivala šta ćemo preduzeti.« Zaćutao je, bojeći se da njegove reči ne zazvuče kao da je tera na to.

Stisnula je malo trepavice gledajući nekuda neodređeno.

»Razmišljala sam ja o tome.« Zadugo poćuta pre nego nastavi.

»Mislim da su nam šanse hiljadu prema jedan ako pokušam da letim. Ali učiniću to ako dođemo u takvu situaciju. A tvoj je zadatak da mi pokažeš neko veće čudo. Ako ne možeš, obavesti me.«

Tri nedelje docnije, kanjon Tarzis se pretvorio u vrt dečijih igračaka. Kroford nije smislio prikladnije reči da to opiše. Svaki plastični klip rascvetao se u neobičnu

vetrenjaču, od kojih ni dve nisu bile nalik jedna na drugu. Bilo ih je sasvim sićušnih sa krilima paralelnim sa tlom i ne većim od deset centimetara. Bili su tu i tornjevi sa potpornjima obavijenim paučinom koji ne bi izgledali manje čudno ni na nekoj kanzaškoj farmi. Neki od njih su bili i po pet metara visoki. Bilo ih je u svim bojama i oblicima, svi su imali krila kao vetrenjače prevučena nekom vrstom providnog vela nalik na celofan, koja su se obrtala na jakom marsovskom povetarcu, stvarajući živopisan koloristički efekat. Kroford je imao utisak kao da su patuljci izgradili neki industrijski pogon. Gotovo da ih je mogao videti kako s mukom pokreću točkove preslica.

Song je odvojila jednu od njih što je bolje mogla.

Još uvek je odmahivala glavom u neverici. Nije uspela da iskopa dugi zavučeni glavni koren, ali mogla je pretpostaviti koliko je bio duboko. Protezao se sve do naslaga permafrosta, nekih dvadeset metara u dubinu.

Zemlja između vetrenjača bila je pokrivena svetlucavom plastikom. Ovo je bilo sledeće mudro rešenje biljaka u njihovom dovijanju za opstanak na Marsu. Vetrenjače su koristile energiju vetra, a plastični prekrivač na tlu zapravo su bile dve tanke folije između kojih je kružila voda. Sunce je zagrevalo vodu, a zatim se ona spuštala do permafrosta svaki put ga pomalo topeći.

»Postoji još uvek nešto što nedostaje našem objašnjenju«, rekla im je Song kad je prethodne večeri predavala svoj izveštaj o onome što je pronašla.

»Marti nije mogao da otkrije mehanizam koji je ovim biljkama omogućavao da rastu uzimajući za hranu pesak i kamenje, a pretvarajući ih u tvar nalik na plastiku. Stoga mi pretpostavljamo da negde dole postoji rezervoar nečeg što je slično sirovoj nafti, možda zamrznuto zajedno sa vodom.«

»Na koji način bi do tog dolazilo«? upitala je Leng.

»Čuli ste za teoriju o dugim periodima marsovskih godišnjih doba. Pa, deo te teorije je više nego teorija. Spoj polarne nagnutosti na Marsu sa kretanjem ravnodnevničnih tačaka iz orbite dovodi do toga da godišnja do ba traju nekih dvanaest hiljada godina. Mi smo sad usred zime, mada smo zvanično stigli u leto. Ako postoji ikakav život na Marsu, u nauci se odavno smatra da se on morao prilagoditi ovim dugim ciklusima. On se povlači u spore za vreme hladnog ciklusa kada se voda i ugljen dioksid zalede na polovima, a zatim se pojavljuju kad se otopi dovoljno leda da bi se omogućilo odvijanje bioloških procesa.

Izgleda da smo obmanuli ove biljke; mislile su da je leto kad se sadržina vodenih isparenja podigla iznad logora.«

»A šta je sa naftom?« pitao je Ralston. On nije u potpunosti verovao tom delu teorije koju su postavili. Bio je laboratorijski hemičar, stručnjak za neorganska jedinjenja. Način na koji su ove biljke proizvodile plastiku bez visoke temperature, putem katalitičkih interakcija zbunjivao ga je i izazivao kod njega izvesnu sumnju. Najviše bi voleo da te lude vetrenjače nestanu.

»Mislim da mogu odgovoriti na to« rekla je MekKilijenova. »Ovi organizmi jedva da se nečim hrane. Kad su jednom nastali, oni ništa ne odbacuju. Izvesno je da bi se neki prastari sloj sirove nafte iscrpeo za samo nekoliko onih ciklusa. Stoga mora da je nešto drugo u pitanju, a ne sirova nafta, kao što smo mislili. To mora da su ostaci poslednje generacije.«

»Ali, kako su ostaci dospeli tako duboko pod zemlju?« pitao je Ralston. »Očekivalo bi se da su ostaci visoko gore. Vetrovi ih nisu mogli pokopati tako duboko za samo dvanaest hiljada godina.«

»U pravu ste«, rekla je MekKilijenova. »Ja zbilja ne znam, ali možda je ova teorija prihvatljiva. Budući da ove biljke ništa ne odbacuju, ne bismo li mogli smatrati i da one konzerviraju svoja stabla kad uginu? One niču iz tla i zar ne bio bilo moguće da se umrtve kad za njih uslovi postanu nepovoljni. One bi ostavljale spore kad bi se povukle i širile ih kroz tlo. Na taj način, ako se gornje spore raznesu ili budu uništene ultravioletnim zracima, spore koje su neposredno ispod njih ipak bi se razvijale, dok ponovo ne bi nastupili odgovarajući uslovi: Kad bi one dospele do permafrosta, razložile bi se u organski mulj kao što smo pretpostavili i... pa ima nekog smisla, zar ne?«

»Meni to zvuči sasvim prihvatljivo« uveravala ju je Leng. »Sasvim je dobro kao radna teorija.« A šta je sa sporama koje se prenose vazduhom?«

Pokazalo se da su one zaštićene od potencijalne opasnosti. U vazduhu se i sad nalaze spore, ali one nisu opasne po nas ljude. Biljke napadaju samo izvesne vrste plastike, a i tad samo u određenoj fazi svog razvoja. Pošto se još uvek menjaju, zabavljene su same sobom, te su komore i odela bezbedna. Posada je uživala što je mogla priuštiti sebi pogodnost da spava bez odela.

A bilo je i dosta toga da se obavi. Fizički deo posla pao je u udeo Krofordu, a jednim delom i Lengovoj i to ih je dosta zbližilo. Ostala tri člana posade morala su se osloboditi fizičkog rada da bi se mogla nastaviti istraživanja, pošto su došli do zaključka da imaju izgleda da opstanu samo ako upoznaju svoju okolinu.

Njih dvoje uspelo je da osposobi veći deo kupole. Radeći alatom za krpljenje i laserima kojima su sekli čvrste materijale, sagradili su jednu mnogo manju kupolu. Postavili su je na ravnom delu jedne stene, premestili ispust da bi sprečili dalje kondenzovanje na donjoj strani kupole i dodali još neke sigurnosne detalje. Sad su spavali u postoriji sa prilagođenim pritiskom unutar kupole, a jedan od njih je sve vreme dežurao. Bili su obučeni da iz dubokog sna za trideset sekundi dođu u stanje potpune gotovosti. Nisu smeli dopustiti da ih opet nešto iznenadi.

Kroford je odvratio pogled sa krila na farmi vetrenjača, koja su se vrtoglavo okretala. Sedeo je u kupoli sa preostalim članovima posade, bez kacige. T.o je bilo najviše što bi Leng mogla dopustiti bilo kome, sem kad su se nalazili u bezbednim komorama za spavanje. Song Su Li je preko radija davala izveštaj Edgar Rajs Barou. U ruci je držala jedan od uzoraka pumpe koji je izdvojila iz jedne biljke. Pumpa se sastojala od osam lopatica dugih pola metra, koje su se slobodno okretale na teflonskom ležaju. Ispod tog nalazili su se različiti sićušni zupčanici i sama pumpa. Nemarno ju je okretala, dok je govorila.

»Ja to zbilja ne shvatam« priznao je Kroford, tiho govoreći Lusi MekKilijen.

»Šta je to toliko neobično u jednoj maloj vetrenjači?«

»To je jedna potpuno nova oblast...« šaputala je Lusi. »Razmisli o tome. Na Zemlji se priroda nikad nije potrudila da izume točak. Ponekad sam se pitala zašto nije. Postoje ograničenja, naravno, ali to je tako dobra zamisao. Pogledaj samo šta smo time dobili. Svako kretanje u prirodi ipak je ograničeno na gore — dole, nazad — napred, unutra — van ili stezanje — opuštanje, ali na Zemlji nema ničega što se stalno okreće, izuzev onog što smo mi izmislili.«

I kad je o tome razmislio, Kroford poče da uviđa neobičnost svega toga. Pokušavao je da predoči sebi neki mehanizam kod životinja ili biljaka zemaljskog porekla koji bi se okretao i produžavao to kretanje zauvek, ali uzalud. Nije išlo.

Song je završila svoj izveštaj i zatim ustupila mikrofon Lengovoj. Pre nego što je Leng mogla da nešto kaže, Vajnstajn se začuo na liniji.

»Ovde smo promenili plan« rekao je bez uvoda. »Nadam se da vas to neće zaprepastiti. Ako dobro razmislite, uvidećete da je to razumno. Vraćamo se na Zemlju za sedam dana.«

To ih nije mnogo iznenadilo. Baro im je dao gotovo sve što je mogao u pogledu podataka i namirnica. Trebalo je da im isporuči još jednu pošiljku i nakon toga, njegovo prisustvo bilo bi samo smetnja obema grupama.

Bilo je dosta ironije u tome da dva moćna broda stoje tako blizu jedan drugom, a da su tako bespomoćni da učine išta konkretno. To je samo iznurivalo posadu Baroa.

»Proračune smo napravili na temelju smanjenja mase; vas dvadeset, i šest tona uzoraka koje je trebalo da ponesemo. Koristeći gorivo koje bismo vam inače dali za uzletanje, ući ćemo u orbitu prema Veneri. Datum polaska je za sedam dana od danas. U toj orbiti naići ćemo na kružeću kapsulu bez posade, punu namirnica na koje nismo računali.«

A uz to, pomislila je Leng to i te kako dramatično putovanje u pravcu Sunca, na riskantnoj putanji kometa, bez ikakvih zaliha, računajući samo na taj sastanak od kog će zavisiti njihova sudbina...«

»Želeo bih čuti tvoje mišljenje« nastavio je. »Ovo još nije u potpunosti konačna odluka.«

Svi su pogledali u Leng. Bili su uvereni da će je videti mirnu i nepokolebanu.

»Mislim da je to najbolje. Samo još nešto. Odustali ste od svake pomisli da ja pilotiram Podkejnom?«

»Nismo nameravali da te povredimo, Meri«, rekao je Vajnstajn nežno. Ali odustali smo. Mišljenje ljudi na Zemlji je da ti to ne možeš izvesti. Pokušali su neke eksperimente, obučavajući veoma dobre pilote vežbanjem na simulatorima, ali oni to ne mogu izvesti, a mišljenja smo da ni ti to ne bi mogla.«

»Nema potrebe da budeš tako obziran. Ja to znam kao i svi drugi. Ali čak i kad su šanse jedan prema milion miliona, bolje je pokušati nego sedeti skrštenih ruku. Prihvatiću se toga, ako na Zemlji smatraju da je Kroford u pravu i da je opstanak bar teoretski moguć.«

Sledilo je dugo oklevanje. »Pretpostavljam da je to u redu. Meri, biću jasan. Nadam se da nisam u pravu, ali ja ne očekujem...«

»Hvala ti Vini za ohrabrujuće reči. Ti si oduvek znao šta znači ohrabriti nekog. Uzgred rečeno, ta druga misija kojom nameravaš da oboriš meteor da bi spasao naše stražnjice, to si takode uvežbao?«

Okupljena posada se smešila, a Song mu poželi srećan put promenjenim glasom. Vajnstajn nije baš bio najomiljeniji čovek na Marsu.

»Meri, već sam ti govorio o tome«, požalio se. Bio je to blagi ukor, a što je još značajnije nije joj zamerio što ga je nazvala nadimkom. Bio je fin prema osuđenima.

»Pretresali smo to čitav dan. Čak sam uspeo da dobijem dozvolu da privremeno predam komandu. Ali makete koje su napravili na Zemlji nisu izdržale povratak u atmosferu. To je najviše što smo mogli učiniti. Ne bih mogao dovoditi u opasnost celu misiju preduzimajući ono što oni na Zemlji ne bi odobrili.«

»Znam. Zvaću te sutra.« Isključila je prijemnik i sela podvivši kolena. Zaklela bih se da testove na Zemlji nisu obavili ni na rolni toaletnog papira... jer on ne bi... Zadržala je dah rukom. Šta ja to govorim? To je nisko. Ne volim ga, ali on je u pravu.«

Ustala je, naduvavši obraze da bi izdahnula zadržan vazduh.

»Dođite, posado, imamo mnogo posla.«

Zbog vetrenjača su svoju koloniju nazvali Novi Amsterdam. Za marsovske biljke ostao je naziv vrtuljak, mada ih je Kroford još dugo zvao čigrom.

Radili su celi bogovetni dan trudeći se usput da se ne osvrću na Baro iznad sebe.

Poruke koje su slali i primali bile su kratke i jezgrovite. Bili su bespomoćni, jer će odlaskom matičnog broda nestati i redovne opskrbe vazduhom, bez kog neće izdržati.

Iako je dan rastanka bio neumitna činjenica, prema njoj su se nonšalantno odnosili.

Priredili su pravu predstavu odlazeći na spavanje satima pre predviđenog razlaza.

Kad je bio siguran da su drugi zaspali, Kroford je otvorio oči i osmotrio zamračenu prostoriju. Nije baš ličila na dom. Bili su zbijeni jedni uz druge na improvizovanim ležajima napravljenim od izolacionog materijala. Prostor za toalet bio je iza tanke pregrade uz jedan zid i zaudarao je. Ali niko od njih ne bi poželeo da spava izvan kupole, čak i kad bi Leng to dozvolila.

Jedino svetio dopiralo je sa osvetljenih brojčanika koje je požarni trebalo da nadgleda celu noć. Niko nije sedeo ispred njih, pa je Kroford pretpostavio da dežurni spava. U drugoj prilici bi se uznemirio, ali za to sad nije bilo vremena. Morao je da se odene i iskoristi priliku da se iskrade. Počeo je krišom da oblači svoje astronautsko odelo. Kao istoričar nije mogao propustiti da mu tako značajan trenutak promakne neprimećen. Glupo je, ali tako je bilo. Morao je da bude vani i posmatra odlazak Baroa sopstvenim očima. Nije bilo važno ako nikad ne bude imao priliku da govori o tome, ali morao je to zabeležiti. Neko se uspravio pokraj njega. Sledio se, ali bilo je prekasno. Song je protrljala oči i zagledala se u tamu.

»Met?...« zevnula je. »Šta, šta se dešava? Je li nešto...?«

»Ššš... Idem van. Nastavi da spavaš, Song.«

»Mmm... mm...« Protegnula se, snažno protrljala oči i sklonila kosu sa lica. Bila je obučena u komotni uložak vasionske odeće, jedan sivi komad prljave tkanine, koja je vapila za pranjem, kao uostalom i sva njihova odeća. Za trenutak, dok je posmatrao kako se njena senka ispruža i uspravlja, zaboravio je na Baro.

Trudio se da ne misli na nju.

»Idem s tobom« prošaputala je.

»U redu. Nemoj probuditi ostale.«

Ali upravo iza vazdušne komore stajala je Meri Leng. Okrenula se kad su se pojavili i nije izgledala iznenađena.

»Jesi li ti bila dežurna?« upitao ju je Kroford.

»Da... a... Prekršila sam sopstveno naređenje. Ali i vas dvoje ste. Razmislite kako ćete izići na raport«. Nasmejala se i domahnula im da joj priđu. Uhvatili su se za ruke i stajali zureći u nebo.

»Koliko još?« upitala je Song nakon nekog vremena.

»Za nekoliko minuta. Držite se čvrsto.«

Kroford je pogledao u Leng i učinilo mu se da je video suze u njenim očima, ali nije mogao biti siguran u tami.

Na nebu se pojavila jedna majušna, nova zvezda, svetlija od svih ostalih, svetlija od Febusa. Smetalo im je očima dok su gledali u nju, ali niko nije skretao pogled.

Bila je to bezmalo sumanuta vožnja Edgar Rajs Baroa u pravcu Sunca, što dalje od duge zime na Marsu. Video se još nekoliko trenutaka, a onda je nestao, ostavljajući pršteći trag za sobom.

Mada je u kupoli bilo toplo, Kroford je drhtao. Stajali su tako još desetak minuta

pre nego što je iko od njih osetio potrebu da se vrati u spavaonicu. Zbili su se u vazdušnoj komori, trudeći se da ne gledaju jedni drugima u lice, dok su čekali da se automatski uređaj isključi.

Unutrašnja vrata su se otvorila i Leng se progurala napred i potom zauzela mesto sasvim nazad. Kroford je pogledao u Ralstona, pa u Lusi MekKilijen; u to je Meri zalupila vratima.

»Neki ljudi nemaju osećaja za poeziju«, rekla je Meri.

»Ili ga imaju previše«, zakikotala se Song.

»Želite li da obiđete kupolu sa mnom? Možda bismo mogli da porazgovaramo o tome kako da ljudima omogućimo malo intimnosti.«

Unutrašnja vrata komore naglo se otvoriše i na njima se pojavi MekKilijenova. Žmirkala je gledajući u sijalicu koja je osvetljavala komoru, dok je jednom rukom držala košulju ispred sebe.

»Hajde, ulazite« rekla je koraknuvši unazad.

»Mogli bismo stvarno porazgovarati o tome«. Ušli su, a MekKilijenova upali svetio i sede na svoj madrac. Ralston je podrhtavao, nervozno se ušuškavajući u svoje ćebe. Od onog dana kad se dogodila eksplozija, njemu je, izgleda, uvek bilo hladno.

Pošto je predložila temu za razgovor MekKilijenova je ućutala. Songova i Kroford su sedeli na svojim ležajevima, i kada je na kraju tišine postala napeta, svi su uprli poglede u Lengovu.

Ona je počela da svlači svoje odelo. »Pa, mislim da tako treba. Biće mi drago da čujem sve vaše komentare. Lusi, ako očekuješ neki prekor, zaboravi to. Prvo što ćemo uraditi ujutro biće da preduzmemo korake za obezbeđivanje neke vrste privatnosti, ali bez obzira na to mi ćemo se prilično zbližiti narednih godina. Mislim da bi trebalo da se svi opustimo. Ima li primedaba?« Bila je napola svukla svoje odelo kada je zastala da bi im pogledom dala do znanja da očekuje njihove komentare. Nije ih bilo. Skinula se potpuno i posegnula za svetlom.

»Moglo bi se reći da je već vreme«, rekla je i bacila odeću u ugao. »Jedino što možemo uraditi sa ovom odećom jeste da je spalimo. Onda ćemo se svi mirnije osećati. Songova, ti si dežurna.« Ugasila je svetio i tromo se spustila na svoj dušek.

Nekoliko sledećih minuta čulo se šuškanje i komešanje dok su skidali odeću. Songova i Kroford su se okrznuli u mraku i promrmljali izvinjenja. A onda su svi polegali na svoje ležajeve. Prošlo je nekoliko napetih, neprijatnih časova pre nego što je iko zaspao.

Sedmica koja je usledila nakon odlaska Baroa bila je prepuna burnih reakcija žitelja Novog Amsterdama. Atmosfera je bila usiljena i izveštačena. Sve što su radili bilo je prožeto stavom: »Jedi, pij i budi raspoložen.«

Napravili su posebno sklonište u kupoli, a da se nisu u stvari ni izjašnjavali glasno čemu će ono služiti. Ali neiskorišćeno nije bilo. Produktivni rad je zbog toga trpeo jer su njih petoro nekontrolisano prolazili kroz sve varijacije koje su moguće u grupi od tri žene i dva muškarca. Razvijala su se neprijateljstva, produbljivala nekoliko časova, i topila se u pomirenjima sa suzama. Troje su se udruživali protiv dvoje, dvoje protiv jednoga, jedan je proglašavao rat protiv ostalih četvoro. Ralston i Songova su objavili veridbu koja je trajala deset časova. Kroford se gotovo potukao sa Lengovom koju je podržavala MekKilijenova. MekKilijenova se odrekla muškaraca zauvek, a onda je imala

kratku, burnu avanturu sa Songovom. Potom je Songova zatekla MekKilijenovu sa Ralstonom, a Kroford je nju osvojio na brzinu, da bi ga ona zatim ostavila zbog Ralstona.

Meri Leng je puštala da se stvari same razrešavaju i mešala se samo kada je postajalo krajnje napeto. To ludilo nije ni nju zaobilazilo, ali je uspevala da ostane najvećim delom postrani. Ona je odlazila u sklonište sa bilo kime ko bi je pozvao, pokušavajući da nikoga posebno ne izdvaja, i nenametljivo je pokušavala da ih podstakne da se vrate na posao. Kao što je rekla MekKilijenovoj pri kraju prve sedmice; »Bar smo počeli da upoznajemo jedni druge.«

Stvari se i jesu sredile, onako kao što je Lengova i očekivala. I kada je počela druga sedmica, sve je bilo praktično isto kao i na početku: nijedan romantični zaplet nije prerastao u nešto trajnije. Ali su se mnogo bolje poznavali; opuštali su se u prisnom kontaktu, a nove mogućnosti za sklapanje prijateljstava su im ulivale optimizam. Izgledalo je da se bliže tome da postanu zajednica. Rivalstva, istina, nikada nisu sasvim nestala, ali ona nisu više dominirala kolonijom. Lengova ih je terala da rade više nego ranije, da bi nadoknadila izgubljeno vreme.

Kroford nije učestvovao u najvećem delu zanimljivog posla, pošto je on bio podesan za polukvalifikovani manuelni rad kome izgleda nikad nije bilo kraja. Tako su oni i Lengova uglavnom saznavali za nova otkrića na noćnim informativnim sastancima u skloništu. On se nije sećao da je išta rečeno o otkriću ikakvih životinjskih bića, i tako, kada je video kako nešto gamiže kroz vrt sa vrtuljcima, ostavio je sve i pošao tamo.

Na ivici vrta je zastao, setivši se uputstva Lengove da tamo ne zalazi osim ako ne sakuplja primerke. Posmatrao je životinju — stenicu? kornjaču? Za trenutak, i pošto je umirio sebe da neće odmaći daleko tim milećim kretanjem, odjurio je da pronađe Songovu.

»Moraš da joj daš ime po meni«, rekao je dok su žurili natrag prema bašti. »To je moje pravo, zar ne, kao otkrivača?«.

»Naravno«, reče Songova, zureći u pravcu njegovog ispruženog prsta. »Samo mi pokaži prokletu životinju i učiniću te besmrtnim.«

Životinja je bila dugačka dvanaest centimetara, gotovo okrugla, kao kupola i pokrivena tvrdim oklopom.

»Baš i ne znam šta da radim s njom?« priznala je Songova.

»Ako je to jedina, ne usuđujem se da je seciram, a možda čak ne bi trebala ni da je diram.«

»Ne brini, eno druge tamo iza tebe.« Kada su se malo potrudili, brzo su ugledali još nekoliko takvih stvorenja. Songova je izvadila vrećicu za uzorke iz torbe i držala je otvorenu ispred jedne životinje. Ova je napola već upuzala u vrećicu, a onda, kao da je pomislila da nešto nije u redu, zastala. Songova ju je ugurala i podigla. Zurila je u životinju sa donje strane i u čudu se smejala.

»Točkići«, reče. »Životinja se kreće na točkićima.«

»Ne znam odakle se stvorila«, reče Songova grupi te večeri. »Čak i ne verujem da je to životinja. Međutim, bila bi to fina poučna igračka za dete. Rastavila sam je na dvadesetak, tridesetak delova, i ponovo je sastavila, a ona se i dalje kreće. Ima neprobojni polistirenski oklop, presvučen izvana nekom neotrovhom bojom.«

»Nije baš polistiren«, upade Ralston.

»...i pretpostavljam da bi se kretala unedogled kad bismo stalno menjali baterije. I gotovo da je polistiren, tako si rekao.«

»Jesi li mislio ozbiljno ono o baterijama?«, upitala je Lengova.

»Nisam sigurna. Marti misli da postoji hemijski metabolizam u gornjem delu oklopa, koji još nisam istražila. Ali zaista ne mogu reći da je živa u našem smislu. Hoću da kažem, kreće se na točkićima. Ima tri točkića prilagođena kretanju po pesku, i nešto što spaja pogonski gumeni remen i spiralnu oprugu. Energija je pohranjena u nekoj vrsti spiralnog mišića koji se polako otpušta. Mislim da ne bi mogla preći više od stotinu metara. Osim ako nema sposobnost da ponovo navije mišiće, a ne znam kako bi to bilo izvodljivo.

»To je, izgleda, nešto veoma posebno«, reče MekKilijenova zamišljeno. »Možda bi trebalo da potražimo kuću u kojoj živi. Onako kako je ti opisuješ, ne bi mogla funkcionisati ako ne živi u simbiozi. Možda oplođuje biljke, kao pčele, a biljke joj zauzvrat daju energiju, ili im ona nju uzima, da bi se navila opruga. Jesi li pokušala da pronađeš neki mehanizam pomoću koga bi životinjica uzimala energiju iz obrtnih zupčanika u vrtuljcima?«

»To ću da uradim ujutro«, reče Songova. »Osim ako nam Meri ne dozvoli da noćas pogledamo?« Rekla je to sa nadom, ali uistinu ne očekujući potvrdan odgovor. Meri Lengova odlučno odmahnu glavom.

»Može da pričeka. Hladno je napolju, dušo.«

Pri ponovnom pretraživanju bašte sa vrtuljcima sledećeg dana, otkriveno je nekoliko novih vrsta uključujući i nešto što bi moglo biti živi stvor. Stvorenje je moglo leteti, bilo je veličine voćne mušice, i uspevalo je da preleće sa biljke na biljku, kada nije bilo vetra, pomoću lopatica koje su se slobodno okretale, kao kod autožiroskopa.

Kroford i Lengova su se muvali okolo dok su naučnici pregledavali stvorenje. Nisu žurili da se vrate na posao kojim su se bavili poslednje dve sedmice: a to je bilo da dovedu Podkejn u vodoravan položaj a da ga ne oštete. Već ranije, odmah nakon spuštanja, brod je bio ukotvljen konopcima a bilo je predviđeno i da se položi na bok, u slučaju neke zaista velike oluje. Ali planovi su predviđali i radnu snagu od dvadeset ljudi koji bi radili po čitav dan pomoću pužnih dizalica i kolotura. Bio je to spor posao koji se nije mogao ubrzati. Jer, ako bi se brod prevrnuo i izgubio pritisak, ne bi mu više bilo pomoći.

Tako su oni rado iskoristili priliku da obiđu zemlju iz bajke. Mesto je bilo još bujnije nego kada ga je Kraford poslednji put razgledao. Bilo je tu i nekih debelih žila za koje ga je Songova uveravala da njima teče voda, i topla i hladna, i razne druge tečnosti. Bilo je više vrsta visokih crpki, pa je čitavo mesto izgledalo kao sivo naftno polje.

Nije im puno trebalo da otkriju odakle su se »metjui« stvorili. Pronašli su na desetine gromuljica veličine dvadeset centimetara na stubovima velikih crpki. Očigledno su izrastali iz njih kao tumori, i otpadali kad bi sazreli.

A koja im je bila svrha, to je bilo drugo pitanje. Koliko su oni mogli da otkriju, »metjui« su jednostavno pravolinijski puzali dok ne bi potrošili energiju. Ako bi bili ponovo navijeni, i dalje bi puzili. Bilo ih je na desetine koji su ležali nepokretni u pesku u krugu od nekih stotinu metara.

Za dve sedmice istraživanja, nisu saznali ništa više. Morali su ostaviti »metjue« za neko vreme, pošto je iskrsla druga zagonetka koja je zahtevala njihovu pažnju.

Ovoga puta Kroford je bio poslednji koji je saznao za to. Pozvali su ga preko radija i zatekao je grupu kako čuči u krugu oko rastinja na groblju.

Na groblju, na kome su sahranili petnaest poginulih drugova iz posade na dan nesreće, izbili su izdanci u toku sedmice nakon odlaska Baroa. Groblje je bilo odvojeno od prvobitnog položaja kupole sa tri stotine metara vetrom nanetog peska. Zato je

MekKilijenova pretpostavljala da je ovo cvetanje izazvala voda iz tela sahranjenih. Ali ono što nikako nisu mogli objasniti bilo je zašto se ovo zemljište toliko razlikuje od prvobitnog.

I na ovom zemljištu bilo je vrtuljaka, ali oni nisu bili tako raznoliki i raznovrsni kao i oni na prvobitnom terenu. Bili su gotovo iste veličine, visoki oko četrdeset centimetara, i svi iste boje, tamno purpurne. Crpli su vodu dve sedmice, a onda su stali. Kada ih je Songova pregledala, ustanovila je da su se ležajevi zamrzli, presušili. Izgledalo je da su izgubili sposobnost stvaranja plastike, koja je omogućavala kretanje i život čitavih struktura. Voda u cevima se zaledila. Mada nije htela da se izjašnjava o toj stvari, Songova je verovala da su vrtuljci bili mrtvi. Umesto njih bila je druga mreža cevi koje su se ovijale oko crpki i na kojima su bili prozirni listovi od neke materije, okrenuti prema suncu, pomoću kojih se zagrejavala voda što je prolazila kroz cevi. Voda je kuvala, ali ne pomoću sada već poznatog sistema vetrenjača. Duž svake cevi bile su crpke koje su radile na principu širenja i skupljanja i koje su imale zaliske veoma nalik na one u ljudskom srcu.

Novo čudo je izgleda bila obična stvar usred tog živog petrohemijskog kompleksa. Bila je to niska biljka koja je izbila uvis pola metra, a onda su iz nje izrasle dve stabljike paralelne sa tlom. Na vrhu svake stabljike bilo je savršena kugla, jedna siva, jedna plava. Plava je bila mnogo veća od sive.

Kroford je brzo pogledao, a onda čučnuo pored ostalih, pitajući se čemu tolika pometnja. Svi su izgledali vrlo ozbiljni, gotovo preplašeni.

»I zvali ste me da vidim ovo?«

Lengova ga je pogledala, i nešto u njenom izrazu ga uznemiri.

»Pogledaj je, Met. Ali zaista je pogledaj.« On to i učini, osećajući se blesavo, pitajući se ne prave li oni neku šalu. Primetio je belu pegu pri vrhu veće lopte. Bila je išarana, kao stakleni mermer, brazdama od neprozirnog materijala. Sve mu je to izgledalo veoma obično, zaključio je, a onda kosa na potiljku poče da mu se diže.

»Okreće se«, Lengova reče tiho. »Zato ju je Songova i primetila. Došla je ovde jednog dana i našla je u drugačijem položaju nego što je bila ranije.«

»Dozvolite mi da pogađam«, reče mnogo spokojnije nego što se osećao. »Mala lopta kruži oko velike, je li tako?«

»Tako je. I mala drži jednu stranu okrenutu prema velikoj. Velika rotira jednom u dvadeset četiri sata. Ima osni nagib od dvadeset stepeni.«

»To je... kako ono beše? Oreri. To je oreri.« Kroford je morao da ustane i prodrma glavom da bi je izbistrio.

»Smešno je« reče Lengova tiho. »Stalno sam mislila da će to biti nešto opipljivo, ili bar očito. Nepoznati arheološki predmet napravljen od neke mešavine sa kostima pećinskih ljudi, ili svemirski brod koji ulazi u planetarni sistem. Očigledno su moja razmišljanja bila na liniji grnčarskih iskopina i atomskih bombi«.

»Pa sve to meni zvuči prilično nezanimljivo naspram ovoga«, reče Songova, »Da li... da li vi znate... o čemu mi ovde pričamo. O evoluciji, ili... ili o inženjerstvu. Da li to biljke čine same od sebe, ili ih nešto što ih je napravilo tera da tako rade. Shvatate li o čemu govorim? Dugo sam imala čudan osećaj u vezi sa ovim točkićima. Nikako ne mogu poverovati da bi se oni mogli prirodno razviti«.

»Kako misliš?«

»Mislim tako što smatram da su biljke koje viđamo planski napravljene onakvim kakve su. Previše su genijalne, da bi bilo moguće da su prosto izrasle pod uticajem

prirodnih faktora«. Činilo se da joj oči lutaju, a onda je ustala i zagledala se tupo niz dolinu koja se pružala pred njima. Dolina je bila nešto najogoljenije što se moglo zamisliti: crveni, žuti i smeđi slojevi stena i raštrkani veliki obluci, a u prednjem planu šarenilo vetrenjača.

»Ali zašto baš ovo?« upita Kroford pokazujući na neverovatnu arheološku biljku. »Zašto model Zemlje i Meseca? I zašto baš ovde, na groblju?«

»Zato što su nas očekivali«, reče Songova još uvek ne gledajući u njih. »Mora da su promatrali Zemlju za vreme prošlog toplog doba. Ne znam, možda su išli tamo. Da jesu, našli bi muškarce i žene poput nas, koji žive i love u pećinama, koji prave ognjišta, upotrebljavaju tojage i oštre vrhove strela. Ti znaš o tome više nego ja, Met«.

»Ko su oni?« upita Ralston. »Mislite da ćemo videti neke Marsovce? Ljude? Ne znam na koji način. Ne verujem u to«.

»Bojim se da i ja ne verujem u to«, reče Lengova. »Mora da postoji neki drugi način da se to objasni«.

»Ne, ne postoji drugi način. O, ne ljude nalik na nas, možda. Možda ih upravo sada vidim, kako se okreću kao ljudi«. Svi su nelagodno pogledali u vetrenjače. »Ali mislim da još uvek nisu ovde. Mislim da ćemo tokom narednih godina videti da ove biljke i životinje postaju složenije dok se razvijaju ovde i pripremaju za svoje tvorce. Razmislite o tome. Kada postane toplo, uslovi će se jako promeniti. Atmosfera će biti gotovo gusta kao naša, sa delimično gotovo istim pritiskom. Do tada, za nekih hiljadu godina, ovi rani oblici će nestati. Ova bića su prilagođena niskom pritisku, odsustvu kiseonika i vrlo maloj količini vode. Kasniji oblici će biti prilagođeni prirodnim uslovima sličnim našima. A onda ćemo videti stvoritelje kada nastupi pravo vreme«. Ličila je gotovo na nekog vernika dok je to govorila.

Lengova ustade i prodrma Songovu za rame. Songova se polako vrati njima i sede, još uvek zaslepljena vlastitom vizijom. I samom Krofordu se ukaza delić te vizije, i on se uplaši od toga. A i delić nečega drugoga, nečega što bi moglo biti važno, ali što mu je stalno izmicalo.

»Zar ne shvatate?« nastavila je, sada pribranije. »Previše je sve podešeno, previše da bi bilo slučajno. Ova biljka je kao... nadgrobna ploča, spomenik. Raste upravo ovde na groblju, iz tela naših prijatelja. Možete li verovati da je to samo slučajnost?«

Očito nisu mogli. Ali isto tako, Kraford nije mogao shvatiti zašto bi se to tako dogodilo.

Ali, bilo je teško ostaviti razrešenje zagonetke za kasnije, a opet, ništa se u vezi s time nije sada moglo učiniti. Nisu se mogli odlučiti da iščupaju biljku, čak ni kada je još pet takvih izraslo na groblju. Saglasili su se da ne diraju više biljke i životinje Marsovaca. Kao netrpeljivi ateisti, većina njih nije verovala u teorije Songove, ali su imali neprijatan osećaj da hodaju kao uljezi po tuđem zemljištu kada su prolazili kroz bašte. Podsvesno su osećali da bi bilo bolje da ih izbegavaju u slučaju da se pokaže da su one privatno vlasništvo.

I tokom šest meseci ništa se zaista novo nije pojavilo kod vrtuljaka. Songova nije bila iznenađena. Rekla je da to potvrđuje njenu teoriju da su ove biljke samo čuvari koji treba da pripreme zemljište za vrste koje dolaze kasnije i koje su manje otporne i zavise od vazduha. One će zagrejati zemlju i dovesti vodu bliže površini, a onda nestati kada njihova uloga bude završena.

Tri naučnika su zanemarila svoje studije pošto je postalo važnije da se pobrinu za tekuće potrebe. Materijal kupole je gubio otpornost jer su privremene popravke

oslabile, tako da im je hitno bio potreban novi dom.

Svaki dan su imali posla sa malim pukotinama, od kojih se svaka mogla pretvoriti u pravu razvalinu.

Podkejn su spustili na zemlju i tužna srca ga rasturili. Bio je to težak dan za Meri Lengovu, najteži od dana nesreće. Znala je da je to neophodno, ali joj se činilo nepriličnim da se tako postupi prema jednoj ponosnoj letilici. Razmišljala je o njoj i bila prgava i odbojna čitavu sedmicu. A onda je pozvala Kroforda da joj se pridruži u privatnom skloništu. To je bilo prvi put da to zatraži od bilo koga od njih četvoro. Ležali su zagrljeni sat vremena i Lengova je jecala na njegovim grudima. Kroford je bio ponosan što je izabrala njega da joj pravi društvo kada više nije mogla da izdrži da igra ulogu jake i čvrste žene. Bio je i to znak čvrstine otkriti svoju slabost baš onoj osobi koja je jedina medu njima mogla ugroziti njeno vodstvo. On nije izneverio njeno poverenje. Na kraju, ona je tešila njega.

Sutradan, Lengova je bila nemilosrdna u rasturanju starog Podkejna. Nadgledala je vađenje motora što je trebalo da obezbedi više životnog prostora, i samo je Kroford znao koliko ju je to pogađalo. Ispraznili su rezervoare i presuli gorivo u sve moguće posude koje su imali jer će im biti potrebno za loženje i za punjenje baterija. Uspeli su da od plastičnih kutija za pakovanje naprave kontejnere tako što su ih obložili listovima od dvostruke folije koja je kod vrtuljaka služila za zagrevanje vode. Ovaj vandalizam je unosio nemir u njih, ali nisu imali drugoga izbora. Sve vreme su nervozno gledali na groblje dok su skidali sa njega četvrtaste listove.

Na kraju su imali dugi valjkasti dom, koji je bio podeljen na dve spavaće sobe, zajedničku sobu i laboratoriju-skladište-radionicu u starom rezervoaru. Kroford i Lengova su proveli prvu noć zajedno u »potkrovlju«, ranije pilotskoj kabini, jedinoj sobi sa prozorima.

Dok je ležao sasvim budan, na tvrdom dušeku, u toplom, pored Meri Lengove, čija se tamna noga kao senka u vidu krive linije pružala preko njegovog tela, dok je gledao kroz otvor na blistave, netreperave zvezde — i pored pomisli na to da ništa nije učinjeno da se reše problemi sa kiseonikom, hranom i vodom za naredne godine i da nije siguran ni da će preživeti na planeti koja je resila da ga uništi — Kroford je shvatio da nikada u životu nije bio srećniji.

Onoga dana kada se napunilo tačno osam meseci od nesreće, došlo je do dva otkrića. Jedno je bilo u bašti sa vrtuljcima i odnosilo se na neku novu biljku na kojoj je visilo nešto nalik na voćku. To su bili grozdovi belih loptica veličine bobica od grožđa, vrlo tvrdih i prilično teških. Drugo otkriće bilo je delo Lusi MekKilijen i odnosilo se na izostanak događaja koji je do toga vremena bio redovan kao pun mesec.

»Trudna sam«, objavila im je te večeri, što je nagnalo Songovu da odloži ispitivanje belog voća.

To nije bilo nenadano, Lengova je očekivala da se to desi od one noći kada je otišao Baro. Ali nije se bavila time. Sada je morala odlučiti šta da čini.

»Bojao sam se da bi se to moglo desiti«, reče Kroford. »Šta ćemo sada, Meri?«

»Zašto mi ne kažeš svoje mišljenje? Ti si stručnjak za opstanak. Da li su bebe plus ili minus u našoj situaciji?«

»Bojim se da moram reći da su teret. Lusi će biti potrebna dodatna hrana za vreme trudnoće, a kasnije ćemo hraniti još jedna usta. Ne možemo sebi dozvoliti da zato smanjujemo naše zalihe«. Lengova ne reče ništa, čekala je da čuje MekKilijenovu.

»A čekaj malo. A šta je sa onim rečima o kolonistima kojima si nam punio uši

otkako smo se ovde nasukali?« Ko je još čuo za koloniju u kojoj nema beba? Ako se ne razmnožavamo, ostajemo na mrtvoj tački, nije li tako? Mi moramo rađati decu«. Gledala je čas u Lengovu čas u Kroforda, dok su joj se na licu odražavale neodređene sumnje.

»Mi smo u posebnim okolnostima, Lusi«, objašnjavao je Kroford. »Naravno da bih se ja sasvim složio s tim da smo u boljim prilikama. Ali ne možemo čak biti sigurni da ćemo imati dovoljno za sebe, a kamoli za dete. Kažem vam da ne možemo sebi dozvoliti da imamo decu dok ne sredimo prilike«.

»Da li želiš dete, Lusi?« tiho je upitala Lengova. Činilo se da MekKilijenova nije znala šta želi. »Ne, ovaj,... ja, u stvari mislim da želim«. Pogledom ih je molila da je razumeju.

»Eto, nikada nisam imala dete, niti sam ikada planirala da ga imam. Napunila sam trideset četiri godine i nikada, nikada nisam osećala da mi nedostaje. Oduvek sam želela da putujem, a to ne možeš sa bebom. Ali isto tako, nikada nisam planirala ni da postanem kolonista na Marsu. Ja... dosta se toga promenilo, zar ne? Bila sam potištena«. Pogledala je oko sebe, i Songova i Ralston su saosećajno klimnuli glavom. Odahnuvši kada je videla da nije jedina koja trpi, nastavila je odlučnije. »Mislim da ću, ako nastavim još jedan dan kao juče i prekjuče, i danas, na kraju početi da vrištim. To izgleda bez ikakve svrhe, prikupljati sve te informacije, čemu to?«

»Slažem se sa Lusi«, reče Ralston na iznenađenje ostalih. Kroford je mislio da će on biti jedini koji će ostati imun na neizbežni očaj brodolomnika. Ralston je u svojoj laboratoriji bio slika bezbrižne ravnodušnosti, kao da postoji samo zato da bi posmatrao.

»I ja«, reče Lengova privodeći diskusiju kraju. Ali ona im je objasnila svoje razloge.

»Gledaj na to ovako, Met. Bez obzira na to koliko čuvamo naše zalihe, neće nam trajati sledeće četiri godine. Ili ćemo, pronaći načina da podmirujemo svoje potrebe od onoga što nas okružuje, ili ćemo svi umreti. A ako pronađemo način, zar je onda uopšte važno koliko nas je. U najgorem slučaju, to će smanjiti za nekoliko sedmica ili za mesec dana rok za koji bismo morali postati sposobni da se održimo.«

»Nisam razmišljao o tome na taj način«, priznade Kroford.

»Ali to nije važno. Važno je ono što si rekao, i iznenađena sam da to nisi iz početka shvatio. Ako smo kolonija, mi treba da se širimo. Kako si rekao? Istoričaru, šta se desilo sa kolonijama koje se nisu proširile?«

»Nemoj više to da podvlačiš.«

»Izumrle su. Toliko znam. Ljudi, mi nismo više neustrašivi istraživači kosmosa. Mi nismo muškarci i žene od karijere kao što smo hteli da budemo kada smo pošli. Sviđalo se to nama ili ne, a predlažem da se potrudimo da nam se sviđa, mi smo pioniri koji pokušavaju da žive u neprijateljskoj sredini. Okolnosti nam ne idu naruku, i mi nećemo da ostanemo ovde zauvek, ali kao što reče Met, bolje nam je da planiramo kao da ćemo ostati. Ima li komentara?«

Nije ih bilo dok Songova nije progovorila zamišljeno.

»Mislim da bi jedna beba ovde bila osveženje. Mislim da ću se ja dati na posao. Dođi Marti.«

»Čekaj, dušo«, reče Lengova suvo. »Ako sada začneš, biću primorana da ti naredim da abortiraš. Znaš da imamo hemikalije za tu svrhu.«

»To je diskriminacija.«

»Možda i jeste. Ali samo zato što smo kolonisti ne znači da treba da se ponašamo

kao zečevi. Noseća žena će se morati odvojiti od ostale radne snage pri kraju trudnoće, a možemo to dozvoliti samo jednoj u određenom periodu. Nakon što Lusi rodi njeno, dođi da me ponovo pitaš. Ali posmatraj Lusi pažljivo, draga moja. Jesi li stvarno razmišljala šta to sve podrazumeva. Jesi li pokušala da je zamisliš kako oblači svoje kosmičko odijelo u šestom ili sedmom mesecu?«

Nije bilo teško zaključiti iz izraza njihovih lica, da ni Songova ni MekKilijenova nisu razmišljale o tome.

»Dobro«, Lengova je nastavila. »Ona će doslovno biti zarobljena u Podiju. Osim ako ne bismo mogli improvizovati nešto za nju, u šta čisto sumnjam. Da li još uvek želiš da čuvaš trudnoću, Lusi?«

»Mogu li dobiti malo vremena da razmislim?«

»Naravno. Imaš oko dva meseca. Nakon toga hemikalije nisu bezopasne.«

»Savetovao bih ti da to učiniš«, reče Kroford. »Znam da moje mišljenje ne znači ništa nakon što sam svašta brbljao. Znam da je meni lako pričati; ja neću biti zatvoren ovde. Ali koloniji treba beba. Svi smo to osetili: da nam nedostaje nešto što bi nas motivisalo, ili što bi nam davalo snage da ne posustanemo. Mislim da bismo to dobili kada bi ti sačuvala trudnoću.«

MekKilijenova je zamišljeno dodirivala zube vrhom prsta.

»U pravu si«, reče. »Tvoje mišljenje zaista ništa ne znači.« Oduševljeno ga je plesnula po kolenu kada je videla da je porumeneo. »Uzgred, mislim da je tvoje. I mislim da ću sačuvati trudnoću i roditi ga.«

Činilo se da je soba u potkrovlju pripala Lengovoj i Krofordu kao neka netražena povlastica. To je jednostavno postala navika, pošto se između njih dvoje izgleda razvila veza, a niko od ostalo troje se nije bunio. Nijedna od ostale dve žene nije izgledala kao da pati zbog toga. Lengova je pustila da tako i bude. Šta se dešavalo između njih troje nije je zanimalo sve dok su svi bili zadovoljni.

Lengova je ležala u Krofordovom zagrljaju, pokušavajući da odluči da li želi ponovo da vodi ljubav, kada je odjeknuo pucanj u Podkejnu.

Mnogo je razmišljala o minuloj opasnosti, koju je još uvek bar delom smatrala posledicom svoje zakasnele reakcije. Ovog puta prošla je kroz vrata gotovo pre nego što je zamro signal za uzbunu, ostavljajući Kroforda da se drži za nogu koju mu je nagazila u žurbi.

Ugledala je MekKilijenovu i Ralstona kako žure prema laboratoriji u zadnjem delu broda. Sijalo je crveno svetio, ali ona brzo shvati da to nije najgore što može da se desi; svetio za pritisak još uvek je bilo zeleno. Radilo se o detektoru dima. Dim je dolazio iz laboratorije.

Duboko je udahnula vazduh i zaronila unutra, sudarivši se sa Ralstonom, koji je odatle izvlačio Song. Sem male ošamućenosti i koje posekotine, činilo se da je sa Song sve u redu. Kroford i MekKilijenova pridružiše im se kad su je spustili na krevet.

»Bio je to jedan od plodova«, reče ona, tražeći vazduh i kašljući. »Zagrevala sam ga u posudi i kad sam se za trenutak udaljila, on je eksplodirao. Izgleda da me je to malo ošamutilo, jer se posle toga sećam samo da me je Marti vukao ovamo. Zaboga, moram se vratiti tamo! Ima još jedan... moglo bi biti opasno, i štete takođe; moram da proverim...« Pokušala je da ustane, ali je Lengova zadrža.

»Polako. Šta je s tim drugim?«

»Bio je pričvršćen, a bušilica... da li sam je uključila ili ne? Ne mogu da se setim.

Tražila sam jezgro uzorka. Bolje pogledaj. Ako bušilica pogodi ono zbog čega je prvi eksplodirao, mogao bi i ovaj da odleti u vazduh.«

»Izvideću stvari«, reče MekKilijenova polazeći ka laboratoriji.

»Ostaješ ovde!« uzviknu Lengova. »Znamo da nemaju dovoljno energije da oštete brod, ali mogu ubiti čoveka ako ga direktno pogode. Ostajemo ovde dok ne eksplodira. Do vraga i sa štetom. I zatvorite ta vrata, brzo!«

Pre nego što su ih mogli zatvoriti, začuli su neko zviždanje nalik na zvuk čajnika kada voda provri, a potom zveketanje. Bela loptica prokotrlja se kroz vrata i odbi od zida. Kretala se gotovo brže nego što su je mogli pratiti. Ona udari Kroforda u ruku i pade na zemlju, gde se polako zaustavi. Šištanje zamre, i Kroford je podiže. Sada je bila lakša. Sa strane se nalazila rupica kao od igle. Bila je hladna kad ju je dotakao prstima. Iznenađen, misleći da se opekao, on gurne prst u usta i potom ga poče odsutno sisati, još dugo pošto je shvatio o čemu se radi.

»Ovi 'plodovi' su puni sabijenog gasa«, reče im. »Treba da otvorimo još jedan, ali ovaj put oprezno. Plašim se da kažem koji je gas u pitanju, ali imam utisak da su naši problemi rešeni«.

Dok nije stigla spasilička ekspedicija, niko to nije nazivao tim imenom. Vodio se bezrazložan, dug i svirep rat sa Palestinskom imperijom, a sve je više raslo i ubeđenje da preživeli iz prve ekspedicije nisu imali nikakve šanse. Nije bilo vreme za luksuz kao što je putovanje dalje od Meseca, i da se u to ulažu milijarde dolara, kada se o svetskoj energetskoj politici raspravljalo u Arabijskoj pustinji sa taktičkim nuklearnim naoružanjem.

Kad se brod konačno pojavio, nije više pripadao NASI. Bio je u vlasništvu mladog Međunarodnog svemirskog društva. Posadu su sačinjavali ljudi iz svih delova Zemlje. Imao je i novi pogon, mnogo bolji od prethodnog. Kao i obično, rat je ubrzao naučna istraživanja. Njihov zadatak bio je da nastave istraživanje Marsa koje je započela prva ekspedicija i da, uzgred, pri povratku na Zemlju pronađu posmrtne ostatke dvadesetoro Amerikanaca.

Brod se spustio sa impresivnom količinom plamena i talasanjem peska tri kilometra od baze Tarzis.

Kapetan, jedan Indijac po imenu Sing, naloži posadi da podigne postojana skloništa i tada se, sa još tri oficira, pope u transportno vozilo sa gusenicama i krenu u Tarzis. Bilo je prošlo gotovo tačno dvanaest zemaljskih godina od odlaska Edgar Rajs Baroa.

Podkejn je bio jedva uočljiv iz mreže raznobojnih strukova nekih povijuša. One su bile tako žilave da su osujetile njihove napore da se probiju i uđu u stari brod. Oboje hermetičkih vrata bila su otvorena i pesak se u namreškanim talasima nagomilao unutra. Krma broda bila je gotovo sasvim zatrpana.

Sing reče svojim ljudima da stanu, a on se malo povuče, diveći se složenosti života na ovako oskudnom mestu. Oko njega su bili raštrkani vrtuljci visoki dvadeset metara sa lopaticama širokim poput krila teretnog aviona.

»Moraćemo na brod po alat za rezanje«, reče pratiocima. »Verovatno su unutra. Kakvo mesto! Vidim da ćemo imati dosta posla«. Hodao je duž ivice zbijenog rastinja, koje je pokrivalo nekoliko jutara. Došao je do dela na kom je dominirala purpurna boja. On se čudno razlikovao od ostalog dela bašte. Tu su se nalazili i veliki tornjevi vrtuljaka koji su bili zamrznuti, nepokretni. Prekrivala ih je poluprovidna mreža od plastičnih traka širine deset centimetara, dovoljno debela da posluži kao neprobojna prepreka.

Bila je nalik na paučinu od glatkog, tankog materijala, umesto od vlaknaste paukove svile, i ispupčena u predelu poprečnih spona na vrtuljcima.

»Halo, da li me sada čujete«?

Sing poskoči, okrenu se i pogleda u tri oficira. I oni su bili iznenađeni koliko i on.

»Halo, halo, halo? Nema koristi od ovog kanala, Meri. Hoćeš da probam neki drugi«?

»Sačekajte malo. Čujem vas. Gde ste«?

»Hej, čuje me! O, tj. ovde Song Su Li, i nalazim se tačno ispred vas. Ako se dobro zagledate kroz ovu mrežu, razabraćete moje konture. Mahaću rukama. Vidite li«?

Singu se činilo da vidi neko micanje kad je prislonio lice na poluprovidnu mrežu. Ona se opirala njegovim rukama i potiskivala natrag kao naduvani balon.

»Mislim da vas vidim«. Pogađala ga je grozota prizora. Uspeo je da još vlada svojim glasom i da ne muca kad su do njega dojurili njegovi oficiri. »Da li ste dobro? Možemo li nešto učiniti?«

Nastade stanka. »Pa, sad kad već to pominjete — mogli ste doći na vreme. Ali pretpostavljam da je to voda u cevima. Bilo bi lepo ako imate neke igračke ili slično. Kakve sam priče pričala malom Biliju o svim onim lepim stvarima koje ćete doneti! Teško će sad biti s njim, ja vam kažem«.

Kapetan Sing to više nije mogao pratiti.

»Gospodo Song, kako možemo doći do vas«?

»Oprostite. Idite desno, otprilike deset metara, tamo gde vidite onu paru kako izlazi kroz mrežu. Tamo, vidite li?« Videli su, a za to vreme deo mreža se otvori i prodor toplog vazduha gotovo ih oduva. Kondenzovana vodena para zamagli im vizire na kacigama, tako da više nisu mogli dobro videti.

»Požurite, požurite unutra! Ne možemo dugo držati otvoreno«.

Pipajući tražili su put i pri tom rukama strugali nahvatani led. Mreža se za njima zatvori, i sada su stajali u sredini vrlo komplikovane mreže načinjene od pojedinačnih niti plastičnog materijala. Singov merač pritiska pokazivao je trideset milibara.

Otvori se još jedan odeljak i oni uđoše. Nakon što su prošli kroz još troja vrata, temperatura i pritisak bili su približni onim na Zemlji. Stajali su pored niske žene istočnjačkog izgleda, sa gotovo crnom kožom. Bila je bez odeće, ali činilo se da je sasvim dovoljan i sjajan osmeh, koji joj otkri borice oko očiju i usta. Kosa joj je bila prošarana sedim vlasima. Mogla bi imati — Sing zastade da razmisli — oko četrdeset jednu godinu.

»Ovuda«, reče ona, pokazujući na tunel od plastičnih traka. Krivudali su kroz nasumice građen lavirint, prolazeći kroz nova vrata koja su se otvarala čim bi se približili, a kad se prolaz sužavao, išli su na kolenima. Začuli su dečje glasove.

Dospeli su do onog što bi se moglo nazvati centrom lavirinta, i pronašli ljude od kojih su svi digli ruke. Njih osamnaestoro. Deca su se utišala i počela zuriti u pridošlice sa nekim svečanim izrazom lica, dok je četvoro odraslih stajalo unaokolo svaki za sebe, a mali helikopteri su obletali oko njih umotavajući ih od glave do pete plastičnim trakama, tako da su ličili na okićeni badnjak.

»Svakako, ne znamo da li bismo uspeli bez pomoći Marsovaca«, reče Meri Leng sedeći na nečem narandžastom, nalik na gljivu zlataču. »Kad smo shvatili šta se dešava ovde na groblju, nije više bilo potrebe da istražujemo moguće načine dobijanja hrane, vode i kiseonika. Potreba za tim nije se pojavila. Bili smo zbrinuti«.

Pomerila je noge, tako da su tri nezgrapne žene sa broda mogle da prođu. Puštali

su ih unutra u grupama po petoro svakih sat vremena. Nisu se usuđivali da otvaraju vrata češće od toga, a Lengova se pitala nije li i to suviše često. Bila je gužva, a deca nervozna. Ali bolje da posada zadovolji svoju radoznalost ovde, nego da napolju »pravi džumbus«.

Unutrašnjost gnezda bila je »živa forma«. Novoamsterdamci su je ostavili takvom kako su je helikopteri uobličili, ukloniviši tek ovde-onde pokoju prepreku, kako bi se ljudi mogli kretati. Bio je to lavirint sa zidovima od fine gaze i plastičnih stubova, sa providnim cevima koje se pružaju unaokolo prenoseći tečnosti bledoplave, ružičaste, zlatne i ljubičaste boje. Na nekim cevima bile su metalne slavine sa Podkejna. MekKilijenova je bila zauzeta punjenjem čaša za goste koji su želeli da probaju sredstvo protiv smrzavanja, a što je bio pedesetprocentni etanol. Dobra stvar, razmišljao je kapetan Sing nakon što je iskapio treću čašu, ali još uvek nije mogao da razume u čemu je stvar.

Nije uspevao da uobliči pitanje koje je želeo da postavi, te na kraju zaključi da je previše popio. Duh slavlja, radost što je našao ove ljude ovde mimo svakog očekivanja... teško da bi čovek mogao ostati prema tome ravnodušan. Ali ipak je sa žaljenjem odbio četvrtu čašu.

»Što se tiče pića, razumem«, reče on pažljivo. »Etanol je prosto jedinjenje i ide sa mnogim hemikalijama. Ali teško je poverovati da ste preživeli jedući hranu koju su vam ove biljke proizvele«.

»Da, dok ne shvatite šta je ovo groblje i zašto je postalo to što jeste«, reče Song. Sedela je prekrštenih nogu i dojila svoje najmlađe dete, Etana.

»Prvo morate shvatiti da je sve što vidite«, mahnula je rukom prema brojnim lelujavim skulpturama, usled čega Etan zamalo nije ispustio bradavicu iz usta, »oblikovano za bića koja nisu više prilagođena ovom Marsu nego mi. Treba im toplota, kiseonik pod vrlo visokim pritiskom i slobodna voda. Sad je nema, ali može se dobiti putem pravilno projektovanih biljaka. Programirali su ih da se aktiviraju na prve znake slobodne vode i počnu im praviti prebivalište dok oni čekaju da dođe pravo leto. Kad dođe, cela planeta će procvetati. Tada ćemo moći izaći napolje bez odela ili vazdušnih loptastih plodova«.

»Da, shvatam«, reče Sing. »Sve je to tako lepo, gotovo da čovek ne poveruje«. Za trenutak mu odluta pažnja dok je gledao u tavanicu sa koje su vazdušne lopte — bele lopte otprilike veličine kugle za kuglanje visile u grozdovima sa cevi koje su ih snabdevale kiseonikom pod visokim pritiskom.

»Voleo bih da vidim taj postupak od početka«, reče on. »Mislim — kako se oprematе za izlazak napolje«.

»Baš smo se spremali kad ste vi stigli. Za to je potrebno oko pola sata, tako da nismo stigli na vreme da vas dočekamo«.

»Kolika je trajnost tih odela«?

»Otprilike jedan dan«, reče Kroford. »Morate ih uništiti da biste ih skinuli. Plastične trake se ne seku lako, ali postoje posebne životinje koje jedu tu vrstu plastike. No, to se ponovo može iskoristiti. Ako hoćete da se obučete, samo dohvatite helikopter i držeći ga za rep, hitnete ga u vazduh. Kako leti, on oko vas plete niti, čiji je krajnji proizvod ova odeća. Potrebno je malo vežbe, ali funkcioniše. Materijal se sam lepi, ali se ne lepi za nas. Tako opletete nekoliko slojeva, puštajući svaki da se osuši, zatim prikačite vazdušnu loptu i tada ste naduvani i izolovani«.

»Sjajno«, reče Sing, istinski zadivljen. On je već video malene helikoptere kako

prave ta odela, i druge, nalik na male puževe golaće, kako ih jedu kad doseljenicima nisu potrebna. »Ali bez neke vrste izduvavanja ne biste dugo izdržali. Kako se to postiže«?

»Koristimo ispusne ventile sa naših starih odela«, reče MekKilijen. »Ili se biljke na kojima to uzgajaju još nisu pojavile, ili mi nismo bili dovoljno mudri da ih prepoznamo. A izolacija nije baš savršena. Izlazimo jedino u najtoplije doba dana, a ruke i noge nam se hlade. Ali snalazimo se nekako«.

Sing shvati da se udaljio od svog prvog pitanja.

»Ali šta je s hranom? Sigurno je preterano očekivati da ovi Marsovci jedu isto što i mi. Zar niste i vi to pomislili«?

»Jesmo, ali srećom s nama je bio Marti Ralston. Govorio nam je koji su plodovi na groblju jestivi za ljude. Masti, skrob, proteini — sve je identično sa onima koje smo mi doneli. Ključ je, naravno, u ovom satnom mehanizmu planetarnog sistema«.

Lengova pokaza na dva jednaka globusa na sredini prostorije, koji su još uvek pokazivali savršeno tačno zemaljsko vreme.

»To je bio znak. Shvatili smo to kad smo videli da rastu samo na groblju. Ali šta nam je to govorilo? Osećali smo da to znači da su nas očekivali. Song je imala taj osećaj od početka, a i mi smo došli do istog zaključka. Ali nismo shvatili koliko su se pripremali za naš dolazak, sve dok Marti nije počeo analizirati plodove i hranljive sastojke«.

»Slušajte, ovi Marsovci — iako vidim po vama da još uvek ne verujete, ali ćete početi ako dovoljno dugo ovde ostanete — razumeju se u genetiku. Uistinu. Imamo hiljade teorija o njihovom izgledu, s čime vam sada neću dosađivati, ali ovo zaista znamo. Oni mogu napraviti sve što im treba, načiniti spojeve DNK, ugraditi je u spore i pohraniti, tačno znajući šta će iz toga nastati kroz četrdeset hiljada godina. Kada ovde nastupe hladniji dani, oni znaju da se ciklus bliži kraju, te zaseju zemlju sporama i... s njima se nešto desi. Možda umiru, ili imaju neki drugi način da provedu vreme. Ali znaju da će se vratiti«.

»Ne možemo tačno reći koliko su se dugo pripremali za naš dolazak. Možda samo ovaj ciklus, možda dvadeset. U svakom slučaju, u poslednjem su zakopali neke spore koje će proizvesti ova mala čuda«. Ona nogom počeša plavu loptu koja je predstavljala Zemlju.

»Programirane su tako da se aktiviraju samo kad naiđu na neke drugačije uslove. Možda one tačno znaju koje, a možda samo raspolažu verovatnim setom mogućnosti. Song misli da su nas oni već posetili u kamenom dobu. Lakše je verovati u to, nego u suprotno. Tako znaju našu genetičku strukturu i hranu koju jedemo, te su mogli sve pripremiti«.

»Jer da nas nisu posetili, morali bi pripremiti drugačije spore. One koje bi stvarale i razmnožavale nove proteine. Dalje, neke bi biljke bile u stanju da kopiraju izvestan genetički materijal ako na njega naiđu. Pogledajte tu cev iza sebe«. Sing se okrenu i ugleda cev debelu otprilike kao njegova ruka. Bila je savitljiva i u sebi je imala neko ispupčenje koje je neprestano pulsiralo, šireći se i skupljajući.

»Izvadite to ispupčenje i bićete zapanjeni njegovom sličnošću sa ljudskim srcem. To je još jedna značajna činjenica; ovo mesto je počelo sa vrtuljcima, ali kasnije se izmenilo da bi koristilo pumpe nalik na ljudsko srce, putem genetske informacije *uzete iz tela mrtvih muškaraca i žena koje smo sahranili*«. Zastala je, da bi to što je rekla doprlo dublje u svest prisutnih, a zatim nastavila, sa pomalo zbunjenim smeškom.

»Isto je i sa hranom i pićem. Na primer, ta tečnost koju ste pili. To je pola alkohol,

a to bi verovatno i ostalo da nije leševa. Ali ostatak je vrlo sličan hemoglobinu. Neka vrsta fermentirane krvi. Ljudske krvi«.

Singu je sada bilo drago što je odbio četvrtu čašu. Jedan od članova posade tiho spusti svoju čašu.

»Nikad nisam jela ljudsko meso«, nastavi Lengova, »ali mislim da znam kakav mu je ukus. Ova vinova loza vama zdesna; skinemo spoljašnji omotač i jedemo meso iznutra. Ima dobar ukus. Volela bih da ga možemo kuvati, ali nemamo ništa kao gorivo; no, ionako ne bismo mogli reskirati sa kiseonikom pod visokim pritiskom«.

Sing i svi ostali su neko vreme ćutali. On nade da je stvarno počeo verovati u Marsovce. Činilo sa da ova teorija objašnjava mnoge inače neobjašnjive činjenice.

Meri Leng uzdahnu, pljesnu se po butinama i stade. Kao i svi ostali, bila je gola, i činilo se da se tako oseća kao kod svoje kuće. Niko od njih već osam godina nije nosio ništa drugo sem marsovskog odela pod pritiskom.

Ona s nežnošću pomilova zid od gaze, zid koji je tako dugo štitio nju, njene prijatelje doseljenike i njihovu decu od hladnoće i razredenog vazduha. Duboko ga se dojmila njena bliskost sa nečim što je za njega predstavljalo samo neobičnu okolinu. Ostavljala je utisak kao da je kod svoje kuće. I nije je mogao zamisliti nigde drugde.

On pogleda decu. Jedna osmogodišnja devojčica krupnih očiju klečala je kod njegovih nogu. Kad se njegov pogled spusti na nju, ona se neodređeno nasmeši i uze njegovu ruku.

»Da li ste doneli koju žvaku?« upita ga.

On se nasmeši. »Nismo, dušo; ali možda će se neka naći na brodu«. Izgledala je zadovoljna. Čekaće ona da iskusi čuda zemaljske nauke.

»Bili smo zabrinuti«, reče Meri Leng tiho. »Znali su da dolazimo i izmenili su svoje biljke tako da nama odgovaraju«. Ona pogleda u Singa. »To bi se dogodilo i da nije bilo eksplozije i sahrane. Isto se dešavalo i oko Pod-kejna zbog naših otpadaka — urina, izmeta i slično. Ne znam da li bi bilo prijatnog ukusa kao hrana, ali bi održalo život«.

Sing ustane. Bio je dirnut, ali nije verovao da će to moći na pravi način da iskaže. Stoga je njegov glas zazvučao zvanično, ali ipak učtivo.

»Pretpostavljam da ste željni da se vratite na brod«, reče. »Bićete od ogromne pomoći. Znate tako mnogo o onome zbog čega smo mi poslati ovamo. A bićete i veoma čuveni kad se vratite na Zemlju. Vaše zaostale plate iznosiće sada priličnu sumu«.

Nastade tišina, koju potom prekide gromoglasni smeh Lengove. I ostali joj se pridružiše, kao i deca, koja nisu ni znala čemu se oni smeju, ali su uživala u prekinutoj napetosti.

»Oprostite, kapetane. To je bilo neuljudno. Ali mi se ne vraćamo«.

Sing pogleda u svakog od odraslih i uveri se da nema ni traga sumnji. I bio je blago iznenađen da ga ta izjava nije naročito uzbudila.

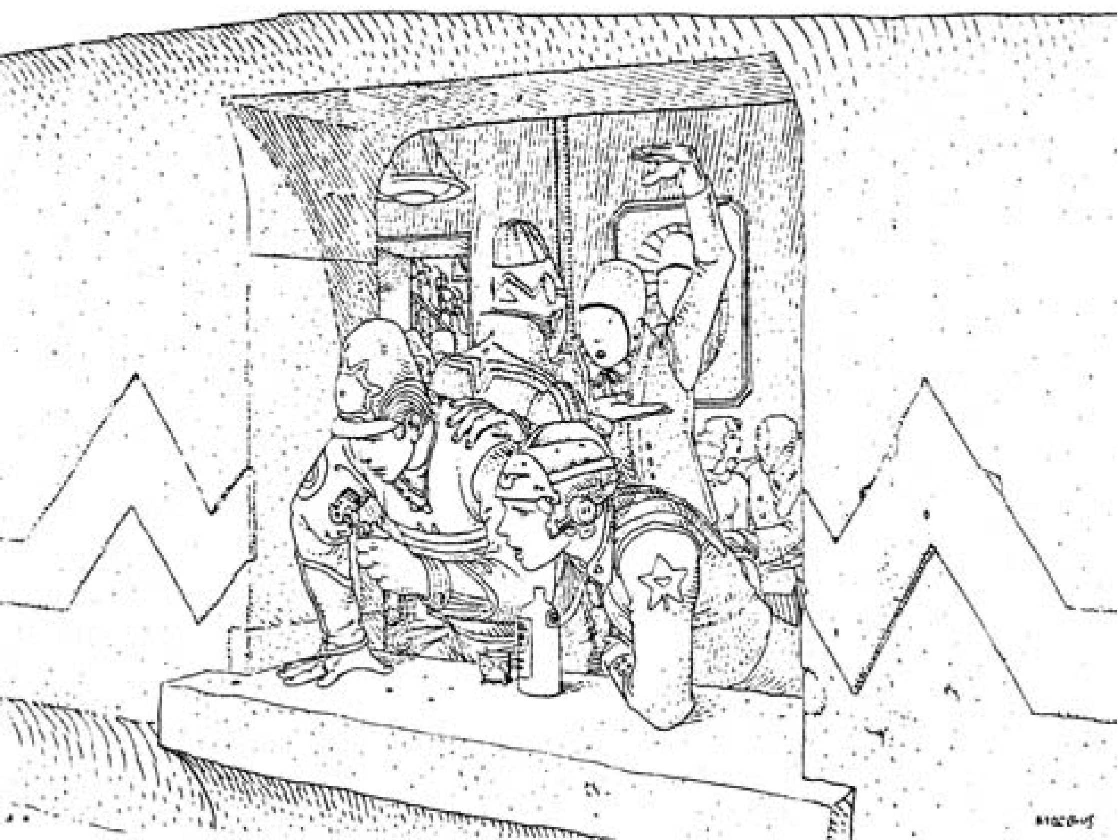
»Neću to smatrati vašom konačnom odlukom«, reče. »Kao što znate, ostaćemo ovde šest meseci. Ako pri isteku tog vremena neko bude želeo da pode — još uvek ste građani Zemlje«.

»Jesmo? Moraćete da nas informišete o tamošnjoj političkoj situaciji. Bili smo građani Sjedinjenih Država do odlaska. Ali to nije važno. Nećete imati putnika, iako cenimo to što ste došli. Lepo je znati da nismo zaboravljeni«. Bila je potpuno uverena u svoje reči, a ostali su klimali glavom. Sing je bio neugodno svestan činjenice da se ideja o spasilačkoj misiji ugasila samo nekoliko godina posle tragedije. On i njegov brod bili su ovde samo da istražuju.

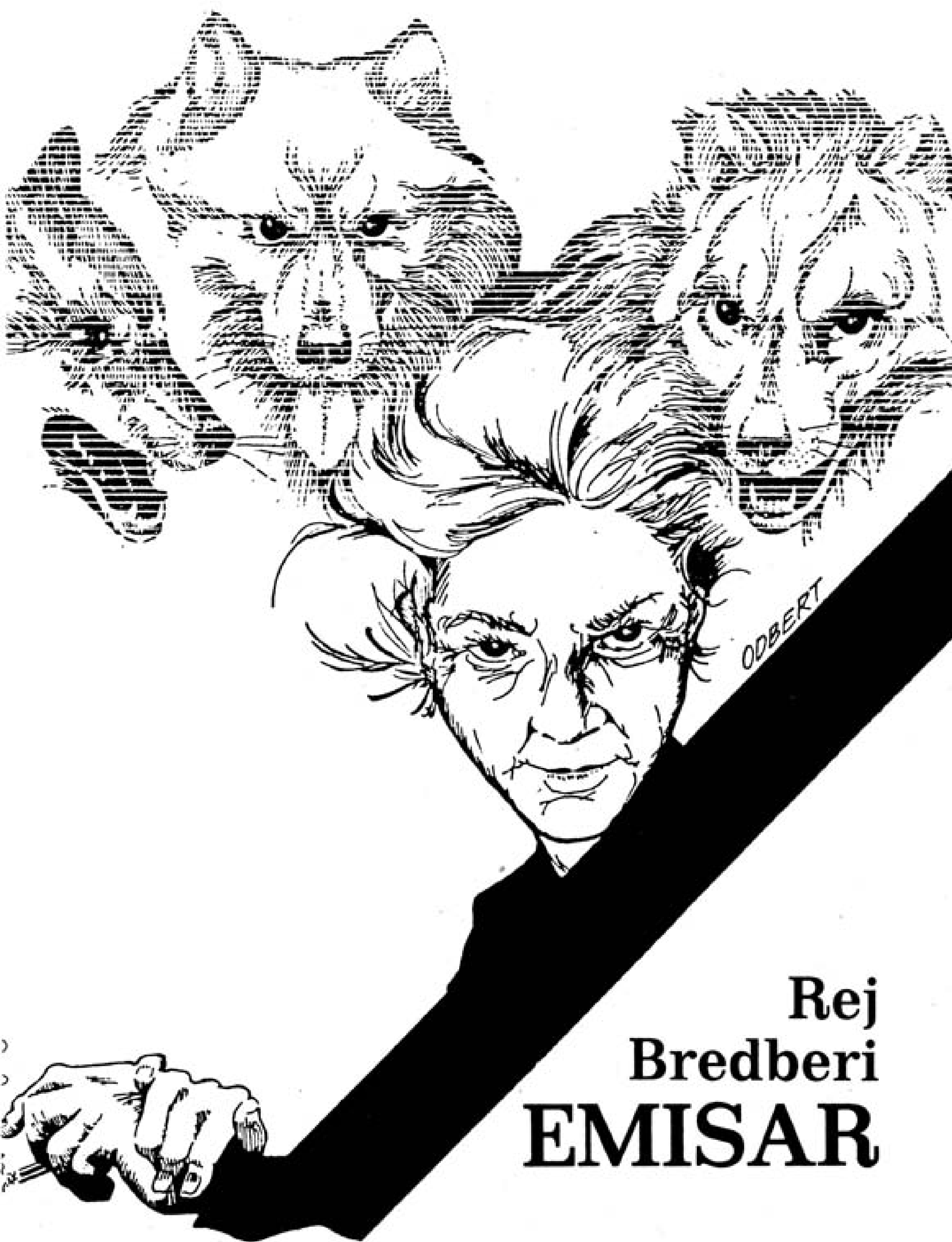
Lengova sede ponovo i potapše tlo oko sebe, tlo koje je bilo prekriveno višestrukim naslagama nepropustljive marsovske mreže, koju su mogli načiniti samo toplokrvna bića, koja udišu kiseonik, koriste vodu i čijim telima treba zaštita dok ne nastupi letnji procvat.

»Dopada nam se ovde. Mesto je pogodno za podizanje porodice, ne kao Zemlja kad sam poslednji put bila tamo. A ni sada ne može biti mnogo bolje, posle još jednog rata. No, čak i da hoćemo, ne možemo sada otići«. Ona mu uputi sjajan osmeh i ponovo potapša tlo.

»Marsovci bi trebalo svakog časa da se pojave. A mi nameravamo da im zahvalimo«.

Ray Bradbury: THE EMISSARY, 1956
S engleskog preveo Aleksandar B. Nedeljković

Rej Bredberi
EMISAR

Znao je da je opet jesen, jer je Tori dojurio u kuću donoseći vetroviti krti hladni miris jeseni sa sobom. U svakoj crnoj kovrdži svog psećeg krzna nosio je jesen. Mrvice lišća bile su upletene u njegove tamne uši i njušku, ispadale su iz belog krzna na njegovim prsima, padale sa njegovog četkastog repa. Taj pas je mirisao baš kao jesen.

Martin Kristi se uspravio u sedeći položaj u postelji i posegao nadole bledom malom šakom. Tori je lanuo i izdašno pokazao svoj dugi, ružičasti, talasavi jezik, kojim poče da liže Martinovu nadlanicu. Tori ju je lizao kao lilihip. »Zbog soli«, izjavi Martin dok je Tori skakao na krevet.

»Silazi«, upozori ga Martin. »Mama ne voli da budeš tu gore.« Tori priljubi uši uz glavu. »Pa...« poče Martin da popušta. »Onda, samo na kratko.«

Tori je grejao Martinovo izmršavelo telo svojom psećom toplinom. Martinu je prijao čisti pseći miris i obilje opalog lišća na jorganu. Najzad, Tori je novorođen. Baš iz samog stomaka jeseni došao je Tori, preporođen u čvrstoj oštroj hladnoći.

»Kako je napolju, Tori? Reci mi.«

Ležeći tu, Tori će mu reći. Ležeći tu, Martin će znati kakva je jesen: kao u starim danima pre nego što ga je bolest bacila u postelju. Njegov jedini kontakt sa jeseni sada je ova kratkotrajna hladnoća, ovo krzno zasuto pahuljicama lišća; ova kompaktna pseća prezentacija o otišlom letu — ova jesen preko posrednika.

Kuda si išao, danas, Tori?«

Ali nije bilo potrebno da mu Tori to kaže. On je već znao. Preko brega na kome je tovar jeseni, ostavljajući tragove šapa u brilijantno nagomilanom lišću, pa dole do mesta gde klinci jure dernjajući se na biciklima i rolšuama i kolicima u parku Barstou, eto gde je Tori jurcao, izlajavajući svoje kučeće oduševljenje. Pa dole u grad gde je kiša padala tamno, ranije: gde su ispod automobilskih točkova brazde blata, dole između stopala ljudi koji su pošli da nakupuju robu za preko vikenda. Eto gde je Tori bio.

A kud god da pođe Tori, može i Martin: jer će mu Tori uvek saopštiti dodirom, osećajem, zbijenošću, vlagom, suvoćom, ili krtošću svog krzna. Pa će Martin, ležeći tako i držeći Torija, poslati svoj um da ponovi svaki korak Torijevog puta kroz polja, preko plitkog svetlucanja potoka u jaruzi, hitrim trkom preko mermerne raširenosti groblja, pa u šumu, i preko livada; tamo gde se sve divlje, nasmejane jesenje zabave odvijaju, tamo sada može i Martin da ide, preko svog emisara.

Dole se začu majčin glas, ljutiti.

Njeno kratko ljutito hodanje pođe uz stepenice hola.

Martin gurnu. »Dole, Tori!«

Tori nestade ispod kreveta neposredno pre nego što su se vrata spavaće sobe otvorila i majka pogledala unutra, krešući svojim plavim očima. Nosila je, čvrsto, poslužavnik sa salatom i voćnim sokovima.

»Je li Tori ovde?« upita ona.

Tori se odade tupkajući nekoliko puta repom po podu.

Mama nestrpljivo spusti poslužavnik. »Taj pas pravi gomilu problema. Uvek nešto pomera i kopa. Jutros je bio u bašti gospođice Tarkins i iskopao veliku rupu. Gospođica Tarkins je silno ljuta.«

»O.« Martin zadrža dah. Ispod kreveta je vladala tišina. Tori je znao kad treba ćutati.

»I to nije prvi put«, reče mama. »To je treća rupa koju je kopao ove nedelje!«

»Možda je nešto tražio.«

»Nešto, ma hajde! On je samo jedno dosadno radoznalo stvorenje. Ne može on taj svoj crni nos da drži podalje ni od čega. *Uvek radoznao*!«

Dlakavi picikato repa zalupa pod krevetom. Mama nije mogla da se ne osmehne.

»E pa lepo«, završi ona, »ako ne prestane da kopa po dvorištima, moraću da ga ostavljam unutra i da mu ne dopuštam da trči.«

Martin široko otvori usta. »O, ne, mama! Ne čini to! Onda ja ne bih znao — ništa. On mi priča.«

Mamin glas se ublaži. »Priča ti, sine?«

»Sigurno. Ide naokolo pa se vrati i kaže šta se događa, sve kaže«

Mamina ruka bila je upredeno staklo dok je dodirivala njegovu glavu. »Drago mi je što ti priča. Drago mi je što ga imaš.«

Oboje su jedan tren sedeli razmišljajući kako bi bezvredna prošla godina bila bez Torija. Po doktorovim recima, samo još dva meseca u postelji, pomisli Martin, a onda ustajem i izlazim.

»Ovamo, Tori!«

Uz limeno zveckanje, Martin zakači specijalni dodatak na kaiš oko Torijevog vrata. Bila je to beleška namazana bojom na limenom kvadratu:

»ZOVEM SE TORI. HOĆETE DA POSETITE MOG GOSPODARA KOJI JE BOLESTAN? PRATITE ME!«

Uspevalo je. Tori je to iznosio u svet svakog dana.

»Da li ćeš ga pustiti napolje, mama?«

»Da, ako bude dobar i prestane da kopa!«

»Prestaće; je l' tako da ćeš prestati, Tori?«

Pas lanu.

Mogli ste čuti tog psa kako potcikuje daleko niz ulicu i još dalje, odlazeći da dovede posetioce. Martin je bio u groznici i iskolačenih očiju dok je sedeo, oslonjen na jastuke, slušajući, šaljući svoje misli da jurcaju naporedo sa tim psom, brže, još brže. Juče je Tori doveo gospodu Holovej iz Avenije brestova, sa knjigom priča kao poklonom; prekjuče je seo na zadnje noge i šenio pred gospodinom Džejkobsom, juvelirom. Gospodin Džejkobs se sagnuo i kratkovido dešifrovao poruku na privesku, i, naravno, došao vukući stopala i gegajući se da ljubazno proćaska sa Martinom.

Sad Martin začu kako se pas vraća kroz dimno poslepodne, lajući, trčeći, opet lajući.

Laki koraci stizali su za psom. Neko je pritisnuo zvono u prizemlju, ovlašno. Mama otvori vrata. Glasovi počeše da razgovaraju.

Tori je pojurio uz stepenice, skočio na krevet. Martin se uzbuđeno nagnuo napred, lica ozarenog, da vidi ko je ovog puta došao na sprat. Možda gospođica Palmborg ili gospodin Elis ili gospođica Džendris ili.

Posetilac je hodao uz stepenice, razgovarajući sa mamom. Bio je to glas mlade žene, glas sa smehom u sebi.

Vrata se otvoriše.

Martinu je stiglo društvo.

Prošla su još četiri dana u kojima je Tori činio svoje, javljao o jutarnjim, popodnevnim i večernjim temperaturama, konzistencijama tla, bojama lišća, nivoima napadale kiše, i, najvažnije, dovodio posetioce.

Gospođica Hajt, ponovo, u subotu. To je ona mlada, nasmejana, zgodna žena sa svetlucavom smeđom kosom i blagim načinom govora. Stanovala je u velikoj kući u Ulici parka. Ovo je bila njena treća poseta za mesec dana.

U nedelju je bio velečasni Volmar, u ponedeljak gospođica Klark i gospodin Henriks.

I svakome od njih Martin je opisivao svog psa. Kako u proleće sav miriše na divlje cveće i svežu zemlju; kako je u leto pečen, topao, krt od sunca; a sad, u jesen, ima na svom krznu bogatstvo zlatnog lišća da ga Martin iznalazi. Tori je demonstrirao ovaj proces posetiocima,

ležući na leda i čekajući da bude istražen.

Onda je jednog jutra mama rekla Martinu o gospođici Hajt, onoj koja je bila tako zgodna i mlada i nasmejana.

Bila je mrtva.

Poginula u saobraćajnoj nesreći u Glen Folsu.

Martin je držao svog psa uz sebe, sećajući se gospođice Hajt, razmišljajući o načinu kako se osmehivala, o njenim sjajnim očima, kratko podšišanoj kestenjastoj kosi, vitkom telu, hitrom hodu, o njenim lepim pričama o godišnjim dobima i ljudima.

Znači sad je mrtva. Više se neće smejati niti pričati priče. I to je sve. Mrtva je.

»Šta rade oni u groblju, mama, ispod zemlje?«

»Ništa.«

»Misliš, prosto su legnuti tamo?«

»Leže tamo«, ispravi ga mama.

“*Leže* tamo...?«

»Da«, reče mama, »ništa drugo ne rade.«

»Ne zvuči mnogo zanimljivo.«

»Pa i ne treba da bude.«

»Zašto ponekad ne ustanu da se prošetaju kad im dodija ležanje?«

»Mislim da si sad dosta rekao«, reče mama.

»Samo sam hteo da znam.«

»E pa sad znaš.«

»Ponekad pomišljam da je bog prilično smešan.«

»Martine!«

Martin se namršti. »Čovek bi pomislio da će On bolje postupati sa ljudima, a ne da im baci zemlju na lice i kaže da ostanu da zauvek leže mirno. Čovek bi pomislio da će On naći nešto bolje. Šta ako ja kažem Toriju da glumi mrtvog psa? On to neko vreme čini, ali onda mu dosadi, pa počne da maše repom ili žmirka ili dahće, ili skoči sa kreveta i šeta se. Kladim se da i taj narod sa groblja radi tako, a, Tori?«

Tori lanu.

»Sad je dosta! reče mama, čvrsto. »Ne volim takve razgovore!«

Jesen se nastavila. Tori je jurcao preko šuma, preko onog potoka, šunjao se kroz groblje kao što je već bio njegov običaj, pa kroz grad, i zatvarajući krug vraćao se natrag, ništa ne propuštajući.

Sredinom oktobra, Tori je počeo da se ponaša čudno. Činilo se da ne uspeva da pronađe nikoga ko bi došao Martinu u posetu. Kao da više niko nije obraćao pažnju na njegovo šenjenje. Vraćao se kući sedam dana uzastopno ne dovodeći posetioce. Martin je zbog ovog bio duboko utučen.

Mama je objasnila stvar. »Svi su zauzeti. Rat, i sve to. Ljudi se moraju brinuti o mnogo drugih stvari, a ne samo o malim kucovima koji šene.«

»A-ha«, reče Martin, »valjda je to.«

Ali nije bilo samo to. Torijeve oči su čudno svetlucale. Kao da se ne trudi stvarno, ili da mu nije stalo, ili — već nešto. Nešto što Martin nije uspevao da dokuči. Možda se Tori razboleo. Pa, do vraga sa posetiocima. Dokle god on ima Torija, sve je u redu.

A onda je jednog dana Tori odjurio i nije se uopšte vratio.

Martin je u početku čekao smireno. Onda — nervozno. Onda — zabrinuto.

U vreme večere, čuo je kako mama i tata dozivaju Torija. Ništa se nije desilo. Nije vredelo. Nije bilo zvuka šapa na stazi ispred kuće. Niti oštrog lajanja u hladnom noćnom vazduhu. Ničeg. Tori je nestao. Tori se neće vratiti kući — nikad.

Lišće je padalo mimo prozora. Martin je tonuo u svoj jastuk, polako, a bol je bio dubok i jak u njegovim prsima.

Svet je umro. Jeseni više nije bilo jer nije bilo krzna koje bi tu jesen unosilo u kuću. Zime neće biti jer neće biti ni šapa koje bi okvasile jorgan snegom. Nema više godišnjih doba. Vreme više ne protiče. U divljoj gužvi civilizacije

izgubljen je posrednik, izaslanik, verovatno su ga udarila kola, ili se otrovao, ili je ukraden, i vreme više ne teče.

Jecajući, Martin okrete lice jastuku. Nema dodira sa svetom. Svet je mrtav.

Martin se vrteo u postelji i tri dana kasnije helouinske tikve su već trunule u kantama za đubre, maske su bile spaljene u ložištima, strašne lutke su odložene na police da tamo čekaju sledeću godinu. Noć uoči Svih svetih prošla je povučeno, bezlično, nedodirljivo. Bilo je to prosto jedno veče u kome je čuo kako trube duvaju pod hladnim jesenjim zvezdama, kako ljudi viču i lupaju po prozorima i tremovima sapunom i kupusom. To je bilo sve.

Tokom prva tri dana novembra Martin je zurio u tavanicu, gledajući kako preko njega naizmenice prelaze svetlost i tama. Dani su postajali kraći, tamniji, to je znao po prozoru. Drveće je bilo golo. Jesenji vetar menjao je svoj tempo i temperaturu. Ali bila je to samo lakrdija ispred njegovog prozora, ništa više. On to tamo nije mogao dohvatiti.

Martin je čitao knjige o godišnjim dobima i o ljudima u sada nepostojećem svetu. Slušao je svakog dana, ali nije čuo one zvuke koje je hteo.

Dođe i petak veče. Njegovi roditelji kretali su u pozorište. Vratiće se u jedanaest. Gospođica Tarkins, komšinica iz kuće do njihove, doći će i boraviće neko vreme uz Martina, dok on ne zadrema, a zatim će otići kući.

Mama i tata ga poljubiše za laku noć i ishodaše iz kuće u jesen. Čuo je njihove korake kako odmiču ulicom.

Gospođica Tarkins je došla, ostala neko vreme, a onda, kad je Martin priznao da je umoran, pogasila sva svetla i vratila se svojoj kući.

Tišina, posle toga. Martin je jednostavno ležao i gledao zvezde kako se polako kreću preko neba. Bilo je vedro, mesečinom obasjano veče. Od onih kad su on i Tori jednom zajedno jurili preko grada, preko zaspalog groblja, preko jaruge, kroz livade, niz senovite ulice, goneći fantazmagorične detinjaste snove.

Jedino je vetar bio prijatelj. Zvezde ne laju. Drveće se ne uzdiže u sedeći položaj da šeni. Vetar, naravno, jeste mahnuo repom preko kuće nekoliko puta, trzajući Martina.

Prošlo je devet.

Kad bi se samo Tori vratio kući, i doneo nešto od sveta sa sobom. Čičak ili čkalj, ili vetar u svojim ušima. Kad bi samo Tori došao kući.

A onda, negde daleko,raču se zvuk.

Martin se, medu svojim pokrivačima, pridiže, drhteći. Zvezde su se odražavale u njegovim malim očima. Zbacio je pokrivače i napeo se, slušajući. Onda, ponovo, dođe zvuk.

Zvuk tako malen da je podsećao na vrh igle koji se kretao kroz vazduh već miljama i miljama.

Bio je to sneni eho psa — laveža psa.

Bio je to glas psa koji se vraća preko livada i polja, preko mračnih ulica, glas psa koji juri i pušta svoj dah napolje u noć. Glas psa koji kruži i juri. Pojavljivao se i nestajao, jačao i slabio, približavao se i udaljavao, kao da ga neko vodi na lancu. Kao da pas pojuri, a onda ispod kestenovog drveća zazviždi pa on pojuri natrag, načini krug, i opet strelovito poleti prema svojoj kući.

Martin oseti kako se soba okreće oko njega, i kako krevet treperi sa njegovim telom. Opruge su se žalile svojim metalnim, cilikavim glasićima.

Bledi lavež nastavio se pet minuta, postajući sve glasniji.

Tori, dođi kući! Tori, dođi kući! Tori, dečko, o, Tori, gde si bio? O, Tori, Tori!

Još pet minuta. Sve bliže i bliže, a Martin je nastavljao da izgovara ime tog

psa, iznova i iznova. Nevaljala kuca, dobra kuca, koja je otišla i ostavila njega samog toliko dana. Loš pas, dobar pas; dođi kući, o, Tori, požuri kući i reci mi o svetu! Suze su padale i rastvarala su se u jorganu.

Bliže je. Vrlo blizu. Već na početku ulice, i laje. Tori!

Martin zadrža dah. Zvuk psećih nogu na hrpama suvog lišća niz stazu. A sada — baš ispred same kuće, laje, laje, laje! Tori!

Laje u vrata.

Martin se strese. Da li sme da strči niz stepenice i da pusti psa unutra, ili treba da čeka dok se mama i tata vrate kući? Da čeka. Jeste, mora da čeka. Ali bilo bi neizdržljivo ako bi, za vreme njegovog čekanja, pas opet pobegao. Ne, on će sići i otključaće i njegov izuzetni pas, njegov sopstveni, uskočiće mu opet u naručje. Dobri Tori!

Već je počeo da se udaljava od kreveta kad je čuo i onaj drugi zvuk. U prizemlju su se vrata otvorila. Neko je bio toliko ljubazan da otvori vrata za Torija.

Tori je doveo posetioca, pa dabome. Gospodina Bjukenena, ili gospodina Džejkobsa, ili možda gospođicu Tarkins.

Vrata su se dole otvorila i zatvorila a Tori je dojurio uz stepenište i bacio se, potcikujući, na krevet.

»Tori, gde si bio, šta si radio cele ove nedelje?«

Martin se smejao i plakao istovremeno. Zgrabio je psa i držao ga uz sebe. Onda je prestao da se smeje, i da plače, odjednom. Samo je zurio u Torija očima širokim i čudnim.

Miris koji se širio oko Torija bio je — drugačiji.

Bio je to miris zemlje. Mrtve zemlje. Zemlje koja je ležala obraz uz obraz sa nezdravim trulim stvarima šest stopa ispod. Zemlje smradne, smradne, užegle. Grudvice trulog tla padale su sa Torijevih šapa. I — nešto drugo — mali sasušeni komad — kože?

Zar kože? Zar kože! ZAR KOŽE!

Kakva je sad to poruka od Torija? Šta takva poruka znači? To zaudara — to je sagnjila i grozna grobljanska zemlja.

Tori je loš pas. Večno kopa gde ne treba.

Tori je *dobar* pas. Uvek tako lako nađe prijatelje. Toriju su se svi dopadali. Dovodio ih je kući sa sobom.

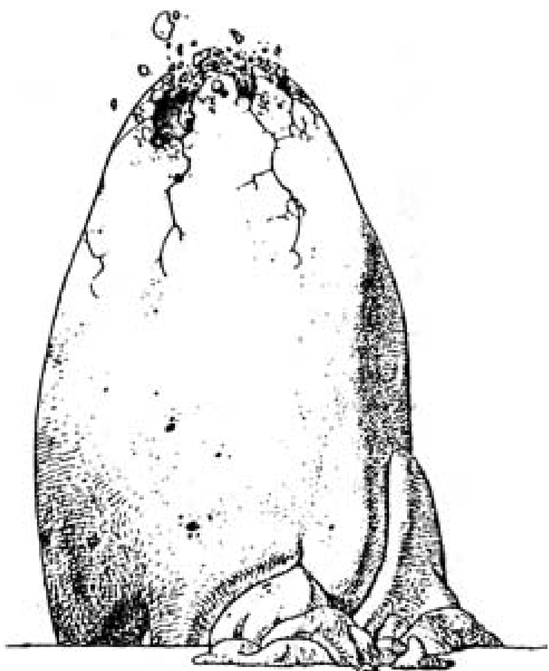
A sad i taj najnoviji posetilac dolazi uz stepenice. Polako. Vuče jedno stopalo, pa drugo, bolno, sporo, sporo, sporo.

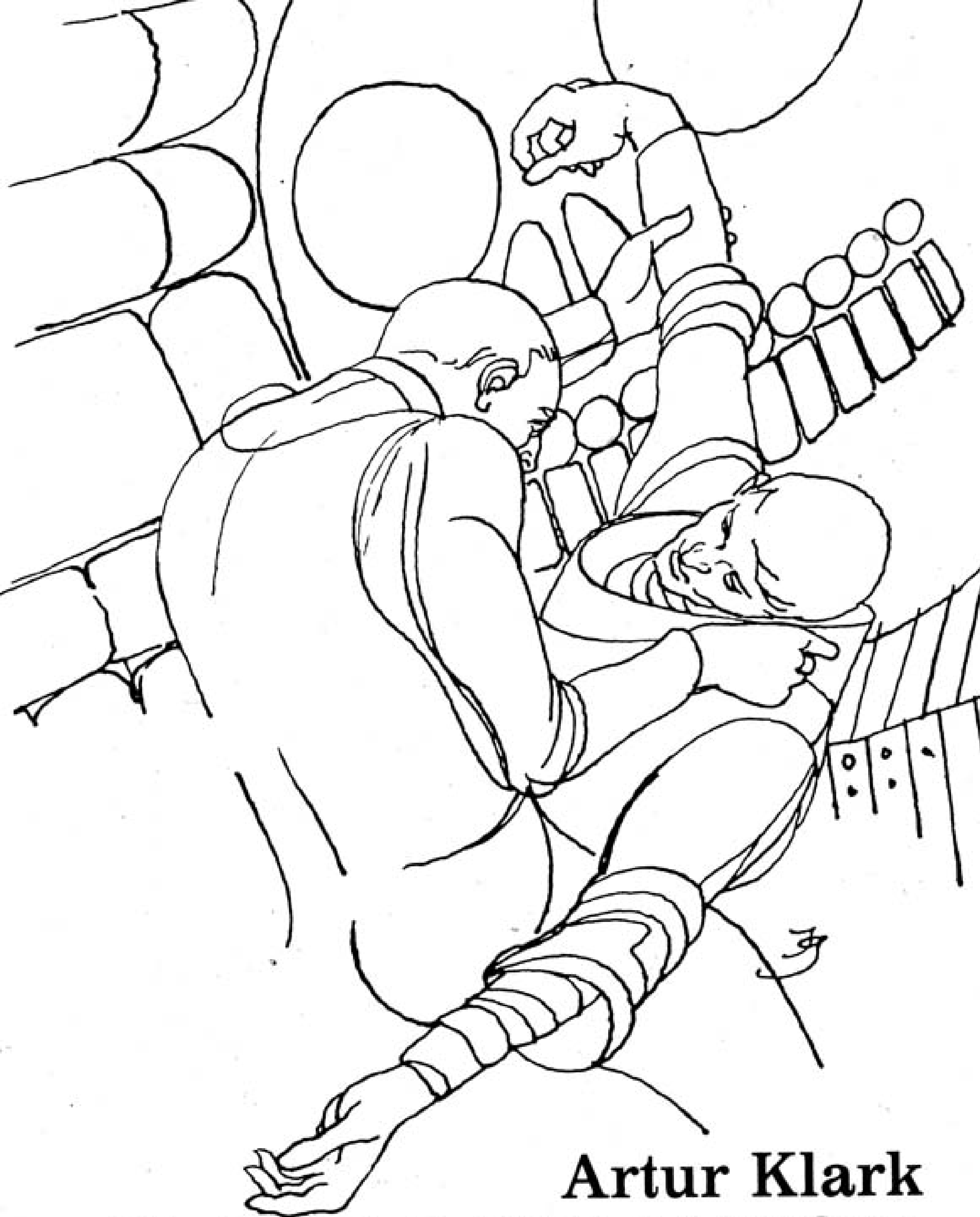
»Tori, Tori — gde si to *bio*!« vrišti Martin.

Grudva gnjile zemlje u kojoj sve vrvi od crvića spada sa psećih prsa.

Vrata spavaće sobe počinju da se pokreću ka unutra.

Martinu je stiglo društvo.

Artur Klark

SMRT I SENATOR

Arthur C. Clarke: DEATH AND THE SENATOR, 1965

S engleskog preveli Robert Bartoš i Aleksandar Nejgebauer

Vašington nikada nije lepše izgledao u proleće; a ovo je poslednje proleće koje će on ikada videti, pomislio je senator Stilman turobno. Čak i sada, uprkos svemu što mu je dr Džordan rekao, nije mogao potpuno da prihvati istinu. U prošlosti, uvek je postojao način da se pobegne; nijedan poraz nije bio konačan. Kada su ga ljudi izdavali, odbacivao ih je — čak ih je i upropašćivao, kao upozorenje ostalima. Ali sada je izdaja bila u njemu samom; već je, činilo mu se, osećao otežano lupanje srca koje će se uskoro umiriti. Sada više nema smisla planiranje predsedničkih izbora 1976; možda neće doživeti da vidi ni nominaciju...

To je bio kraj snova i ambicija, i on sebe nije mogao utešiti saznanjem da za sve ljude jednoga dana mora doći kraj. Za njega je to bilo prebrzo; pomislio je na Sesila Roudza, koji je uvek bio jedan od njegovih heroja, vapeći »Toliko posla — a tako malo vremena da se uradi!« pošto je umro pre pedesetog rođendana. On je već bio stariji od Roudza, a uradio je daleko manje.

Kola su ga nosila van prestonice; bilo je simbolike u tome, i on je pokušavao da ne misli na to. Sada je bio pored Novog Smitsonijana — nikada nije imao vremena da poseti taj ogromni kompleks muzeja, mada ga je posmatrao duž cele Aleje tokom godina koje je proveo u Vašingtonu. Koliko je toga propustio, u svojoj nemilosrdnoj trci za moć, reče gorko sam sebi. Čitav svemir umetnosti i kulture ostao mu je skoro nepristupačan, i to je bio samo deo cene koju je morao da plati. Postao je stranac za svoju porodicu i za one koji su mu nekada bili prijatelji. Ljubav je bila žrtvovana na oltaru ambicije, a žrtva uzaludna. Da li je postojao iko na ovom svetu ko bi prolio suze pri njegovom odlasku?

Da, postojao je. Osećanje potpune pustoši popustilo je svoj stisak nad njegovom dušom. Kada se mašio za telefon, osetio se posramljenim što mora da zove kancelariju da dođe do tog broja, dok mu je mozak bio pretrpan pamćenjem tolikih daleko manje važnih stvari.

(Tamo se nalazila Bela kuća, skoro zaslepljujuća na prolećnom suncu. Po prvi put u svom životu on joj nije uputio još jedan pogled. Već je pripadala drugom svetu — svetu koji ga više nikada neće zabrinjavati.)

Telefon u kolima nije imao ekran, ali on mu nije ni bio potreban da oseti blago Irenino iznenađenje — i njeno još blaže zadovoljstvo.

»Halo. Irena — kako ste vi svi?«

»Dobro, oče. Kada ćemo te videti?«

To je bila učtiva fraza kojom se njegova kćerka uvek koristila u retkim prilikama kada je zvao. Kao i uvek, sem za Božić i rođendane, njegov je odgovor bio nejasno obećanje da će navratiti nekog neodređenog datuma u budućnosti.

»Pitao sam se«, reče on polako, skoro pomirljivo, »da li bih mogao pozajmiti dečicu jedno poslepodne. Prošlo je mnogo vremena od kada sam ih izveo, a i želim da pobegnem iz kancelarije.«

»Ali naravno«, odgovorila je Irena, dok joj se glas obojio zadovoljstvom. »Oni će biti oduševljeni. Kada bi želeo da ih izvedeš?«

»Sutra bi bilo dobro. Mogao bih da zovem oko dvanaest, i da ih odvedeni do zoološkog vrta ili muzeja, ili bilo kud gde oni hoće da idu.«

Sada je zaista bila iznenađena, jer je dobro znala da je on jedan od najzauzetijih ljudi u Vašingtonu, sa rasporedom obaveza isplaniranim za dve nedelje unapred. Ona će se pitati šta se dogodilo? Nadao se da neće pogoditi istinu. Nema razloga, jer čak ni njegova sekretarica nije znala za bolne probade koji su ga naterali da potraži ove

predugo odlagane medicinske provere.

»To bi bilo divno. Baš juče su pričali o tebi. Pitali su kada će te opet videti.«

Oči mu potamneše, i bilo mu je drago što ga Irena ne može videti.«

»Biću tamo u podne«, reče on užurbano, trudeći se da izbriše emocije iz svog glasa. »Volim vas sve.« Prekinuo je vezu pre nego što je ona mogla da odgovori, i oslonio se na tapacirung sa uzdahom olakšanja. Skoro impulsivno, bez svesnog planiranja, preduzeo je prvi korak u menjanju svog života. Iako su njegova rođena deca bila za njega izgubljena, most između generacija ostao je netaknut. Ako ništa drugo, on ga mora čuvati i jačati u ovim mesecima koji su mu preostali.

Voditi dvoje živahne i radoznale dece kroz prirodno-istorijsku građevinu nije ono što bi doktor odredio, ali on je upravo to želeo. Džoj i Suzan su toliko porasli od njihovog poslednjeg sastanka, da je to zahtevalo i fizičku i mentalnu spremnost da bi držao korak sa njima. Kako uđoše u rotondu, tako iskočiše iz nje, i otrčaše pred ogromnog slona koji je zaposeo mermernu dvoranu.

»Šta je ovo?« dozivao je Džoj.

»To je slon, glupane«, odgovorila je Suzan sa svom nadmoćnošću svojih sedam godina.

»Znam da je to slon«, brzo odgovori Džoj. »Ali kako se zove?«

Senator Stilman osmotri etiketu, ali to mu nije pomoglo. To je bila jedna od onih situacija kada je riskantna poslovica »Ponekad pogrešno — nikad sigurno« bila siguran vodič.

»Zvao se — hm — Džambo«, reče on užurbano. »Pogledaj samo te kljove!«

»Da li je ikada imao zubobolju?«

»O, ne.«

»Kako je onda prao zube? Mama kaže da ako ja ne perem moje...«

»Ima mnogo više da se vidi unutra. Odakle hoćete da počnemo — ptice, zmije, ribe, sisari?«

»Zmije!« viknu Suzan. »Želela sam da držim jednu u kutiji, ali otac je rekao da ne smem. Misliš li da bi promenio mišljenje ako bi ga ti pitao?«

»Šta je to sisar?« upitao je Džoj, pre nego što je Stilman mogao da pronađe odgovor.

»Pođi sa mnom«, reče 6n strogo. »Ja ću ti pokazati.«

Kako su se kretali kroz dvorane i galerije, deca su se bacala sa jednog eksponata na drugi, i on se oseti pomirenim sa svetom. Muzej je bio najbolji za smirivanje duha, za postavljanje svakodnevnih problema na njihovo pravo mesto. Ovde, okružen beskrajnom raznovrsnošću i čudima prirode, setio se istina koje je davno zaboravio. Bio je samo jedno od milion miliona stvorenja koja su delila ovu planetu Zemlju. Ceo ljudski rod, sa svojim nadama i strepnjama, svojim trijumfima i glupostima, možda je bio ne više od slučaja u istoriji sveta. Kada je stao pred čudovišne kosti diplodokusa (deca: odjednom mirna i puna strahopoštovanja), osetio je vetrove večnosti kako duvaju kroz njegovu dušu. Više nije mogao tako ozbiljno da shvata bolni zov ambicije, verovanje da je on čovek koji je narodu potreban. Kom narodu, ako je o tome reč? Puka dva stoleća pre ovog leta, potpisana je Deklaracija nezavisnosti; ali ovaj stari Amerikanac je ležao u stenama Jute stotinama miliona godina...

Bio je umoran kada su stigli do dvorane života u moru, sa dramatičnim podsećanjem da Zemlja još uvek poseduje životinje veće od onih koje je prošlost mogla pokazati. Plavi kit od devedeset stopa koji roni okeanom i svi ostali brzi morski lovci vratili su sećanja na časove koje je on jednom proveo na majušnoj, blistavoj palubi sa

belim jedrom koje se talasalo iznad njega. Bilo je drugačije vreme kada je on znao za zadovoljstvo, slušajući zvižduk vode koja prolazi pramac i uzdah vetra kroz jedra. Nije jedrio već trideset godina: to je bilo drugo od svetovnih zadovoljstava kojeg se odrekao.

»Ja ne volim ribe«, požalila se Suzan. »Kada ćemo stići do zmija?«

»Odmah«, reče on. »Ali čemu žurba? Imamo puno vremena.«

Reči su iskliznule pre nego što ih je izgovorio. Usporio je korak, dok su deca otrčala napred. A onda se nasmešio, bez gorčine. Jer u izvesnom smislu, to je bila istina. Bilo je vremena napretek. Svaki dan, svaki sat mogao je biti svemir iskustva, ako bi ga čovek pravilno iskoristio. Poslednjih nedelja svog života on će početi da živi.

Do sada, niko u kancelariji nije ništa posumnjao. Čak ni njegov izlazak sa decom nije izazvao naročito iznenađenje; radio je takve stvari i ranije, iznenada otkazujući sastanke i prepuštajući svom osoblju da sve sredi. Šablon njegovog ponašanja još uvek se nije promenio, ali za nekoliko dana svima sa kojima ima veze biće očigledno da se nešto desilo. Dugovao im je to — i partiji — da saopšti novost što pre; postojalo je, trebalo je, međutim prvo da donese mnogo ličnih odluka, koje je želeo prvo da sredi u svojoj glavi pre nego što počne veliko napuštanje poslova.

Postojao je još jedan razlog za neodlučnost. Tokom svoje karijere, on je retko gubio bitke, i u okršajima i probijanju kroz politički život nije ni prema kome imao milosti. Sada, suočen sa svojim konačnim porazom, strepeo je od saučešća i saosećanja, kojim će njegovi neprijatelji požuriti da ga obaspu. Znao je da je takav stav budalast — ostatak njegovog tvrdoglavog ponosa koji je previše bio deo njegove ličnosti da bi nestao čak i pod senkom smrti.

Nosio je svoju tajnu od odbora do Bele kuće i do Kapitola, i kroz sve lavirinte vašingtonskog društva, više od dve nedelje. To je bila najbolja predstava u njegovoj karijeri, ali nije imao ko da to ceni. Krajem tog razdoblja dovršio je svoj plan akcije; ostalo je još samo da pošalje nekoliko pisama napisanih svojeručno, i da pozove svoju ženu.

Iz ureda su je pronašli, ali ne bez teškoća, u Rimu. Još uvek je divna, pomislio je, kada je njeno obličje isplivalo na ekranu; bila bi odlična prva dama, i to bi mu bila neka zamena za izgubljene godine. Koliko je on znao, nadala se uspehu; ali, da li je on ikada razumeo šta ona želi?

»Zdravo Martine«, reče ona. »Očekivala sam da ćeš me zvati, sigurno želiš da se vratim.«

»Da li si voljna?« upita on mirno. Nežnost njegovog glasa očigledno ju je iznenadila; »Bila bih luda da kažem ne, zar ne? Ali ako ne izaberu tebe, ja želim ponovo da idem svojim putem. Sa tim se moraš složiti.«

»Neće me izabrati. Neću čak ni dobiti nominaciju. Ti ovo prva saznaješ. Dijana. Za šest meseci, ja ću biti mrtav.«

Neuvijenost je bila brutalna, ali to je bilo namerno. Razmak od delića sekunde kašnjenja radio-talasa koji su sevnuli do komunikacijskog satelita i nazad do Zemlje nikada nije izgledao tako dugačak. Po prvi put, on se probio kroz njenu predivnu masku. Oči joj se raširiše sa nevericom, ruke poleteše ka usnama.

»Ti se šališ!«

»S tim? Istina je, još kako. Srce mi je istrošeno. Dr Džordan mi je rekao, pre dve nedelje. Naravno, sam sam kriv, ali ne ulazimo u to.«

»Znači, zato si izvodio decu. Pitala sam se šta se desilo.«

Mogao je da zna da će Irena razgovarati sa svojom majkom. Bilo je to žalosno za Martina Stilmana, kad tako nešto obično kao što je interesovanje za sopstvene unuke,

može prouzrokovati znatiželju.

»Da«, potvrdi on iskreno. »Bojim se da pokušavam da nadoknadim izgubljeno vreme. Ništa drugo ne izgleda tako važno.«

U tišini su se gledali u oči, preko Zemljine krivine, i preko pustinje godina koje su ih razdvajale. Tada Dijana nesigurno odgovori: »Odmah ću početi da se pakujem.«

Sada, kada je vest saopštena, osetio je veliko olakšanje. Čak ni saosećanje neprijatelja nije bilo toliko teško prihvatiti koliko se pribojavao. Preko noći, on zaista više nije imao neprijatelja. Ljudi koji sa njim nisu godinama razgovarali, osim kad su ga napadali, slali su poruke čija se iskrenost nije mogla dovesti u pitanje. Stare svađe su izbledele, ili je ispalo da su nesporazumi. Bilo je žalosno da neko mora umreti da bi shvatio te stvari.

Isto tako je shvatio da je umiranje za poslovnog čoveka posao sa punim radnim vremenom. Bilo je naslednika koje je trebalo postaviti, zakonskih i finansijskih zbrka koje je trebalo razmrsiti, komisija i državnih poslova koje je trebalo završiti. Životno delo jednog energičnog čoveka nije se moglo naglo okončati, kao kad neko isključi električno osvetljenje. Bilo je neverovatno koliko je zaduženja nakupio i koliko mu je teško bilo da ih se liši. Nikad mu nije bilo lako preneti vlast na druge (kobna greška, govorili su mnogi kritičari, za čoveka koji se nadao da će biti šef države), ali sada mora tako da postupi, pre nego što mu zauvek isklizne iz ruke.

Izgledalo je kao da se veliki zidni sat odvija, a nema nikoga da ga navije. Dok je poklanjao knjige, čitao i uništavao stara pisma, zatvarao beskorisne račune i dosjea, diktirao završne instrukcije i pisao oproštajne poruke, ponekad je imao osećaj potpune nestvarnosti. Nije imao bolove; nikad ne bi pomislio da nema pred sobom mnoge godine aktivnog života. Samo je nekoliko linija na kardiogramu ležalo kao blokada na putu ka njegovoj budućnosti — ili kao kletva, ispisana na nekom čudnom jeziku koji su samo lekari mogli pročitati.

Dijana, Irena, ili njen muž, sada su skoro svaki dan dovodili decu da ga vide. Nikada se ranije nije osećao tako lagodno sa Bilom, ali za to je, znao je, sam bio kriv. Ne može se očekivati od zeta da zameni sina, i nije bilo ispravno kriviti Bila što nije liven po kalupu koji je odgovarao Martinu Stilmanu junioru. Bil je bio čovek na svom mestu; starao se o Ireni, bila je srećna sa njim; bio otac njene dece. To što mu je nedostajalo ambicije bila je greška — ako je to stvarno greška — koju mu je Senator na kraju mogao oprostiti.

Mogao je sada čak da misli, bez bola i gorčine, na svoga sina, koji je sve to prošao pre njega, a sada leži, medu mnoštvom krstova, na groblju Ujedinjenih nacija u Kejptaunu. Nikada nije posetio Martinov grob; u ono doba kada je imao vremena, belci nisu baš bili omiljeni u onome što je ostalo od Južne Afrike. Sada je mogao da ide tamo da je želeo, ali nije bio siguran da li bi bilo fer mučiti Dijanu takvom misijom. Sećanje ga neće još dugo uznemiravati, ali njoj bi njena ostala.

Ipak je želeo da ide, jer je osećao da mu je to dužnost. Štaviše, to bi bila poslednja radost za decu. Za njih bi to bio samo odmor u stranoj zemlji, bez primese tuge za ujakom kojeg nisu nikad upoznala. Počeo je da pravi planove kada mu se, po drugi put za mesec dana, ceo svet preokrenuo.

Čak i sada, desetak ili više posetilaca bi ga čekalo svakog jutra kada je dolazio u svoju kancelariju. Ne toliko kao u starim danima, ali ipak prilično velika gomila. Svakako, nikad nije pretpostavio da će dr Harknes biti medu njima.

Pojava te mršave, nezgrapne figure za momenat ga je izbacila iz ravnoteže. Osetio je kako mu gore obrazi, puls mu se ubrzao pri pomisli na stare bitke vodene preko

stolova u prostorijama raznih odbora, na ljutite dvoboje recima koje su odjekivale mnoštvom kanala u etru. Onda se opustio; što se njega tiče, to je bilo završeno.

Kada se on približio, Harknes se, pomalo nelagodno, podigao na noge. Senator Stilman je znao tu početnu zbunjenost — viđao ju je tako često za poslednjih nekoliko nedelja. Svi koje je sada sretao automatski su bili u nepovoljnom položaju, uvek u pripravnosti da izbegnu temu koja je bila tabu.

»Dakle, doktore«, reče on, »Ovo je zaista iznenađenje — nikad nisam očekivao da ću vas ovde videti.«

Nije mogao da odoli, da ne zada taj mali udarac, i da izvuče neko zadovoljstvo gledajući ga kako odlazi kući. Ali, u tome nije bilo gorčine, što je sagovornikov osmeh potvrdio.

»Senatore«, odgovorio je Harknes, tako tihim glasom da je morao da se nagne napred da bi ga čuo. »Imam izuzetno važnu informaciju za vas. Možemo li razgovarati nasamo nekoliko minuta? Neće dugo trajati.«

Stilman klimnu glavom; on je imao svoje mišljenje o tome šta je sada važno, i osetio je samo blagu radoznalost prema razlogu naučnikove posete. Čovek se mnogo promenio od njihovog poslednjeg susreta, pre sedam godina. Bio je mnogo sigurniji i samouvereniji, izgubio je nervozne izveštačene pokrete koji su doprinosili stvaranju utiska da je neubedljiv svedok.

»Senatore«, počeo je, kada su se našli sami u privatnoj kancelariji. »Imam neke vesti koje mogu biti priličan šok za vas. Verujem da možete biti izlečeni.«

Stilman se srozao u fotelju. To nikako nije očekivao; isprva se nije opterećivao uzaludnim nadanjima. Samo su se budale borile protiv neizbežnog, i on je prihvatio svoju sudbinu.

Za trenutak je zanemeo; tada je pogledao u svog starog protivnika i jedva izgovorio: »Ko ti je rekao? Svi moji doktori...«

»Pusti ti njih; nisu oni krivi što su deset godina u zakašnjenju. Pogledaj ovo.«

»Šta to znači? Ja ne znam ruski.«

»To je poslednje izdanje sovjetskog 'Žurnala kosmičke medicine'. Stiglo je pre nekoliko dana i mi smo ga rutinski preveli. Ova beleška — odnosi se na skorašnji rad na stanici Mečnjikov.«

»Šta je to?«

»Ti ne znaš? Pa, to je njihova satelitska bolnica, ona koju su izgradili ispod velikog radijacijskog pojasa.«

»Nastavi«, reče Stilman, iznenada suvim i stisnutim ustima. »Zaboravio sam da su ga tako nazvali.« Nadao se da će završiti svoj život u miru, ali sada se prošlost vratila da ga progoni.

»Beleška sama ne govori mnogo, ali možeš pročitati mnogo između redova. To je jedan od onih nagoveštaja koje naučnici iznesu pre nego što imaju vremena da napisu potpun tekst, tako da kasnije mogu dobiti prioritet. Naslov je 'Terapeutski efekti nulte gravitacije na cirkulatorne bolesti'. Oni su veštački pobudili bolesti srca kod zečeva i zamorčića, a onda ih odneli gore na svemirsku stanicu. Naravno, u orbiti ništa nema težinu; srce i mišići praktično nemaju posla. A rezultat je tačno ono što sam pokušao da ti kažem pre mnogo godina. Čak se i ekstremni slučajevi mogu suzbiti, a mnogi mogu i da se leče.«

Majušna, obložena kancelarija koja je bila centar njegovog sveta, svedok mnogih sastanaka, mesto sa kojeg je poteklo toliko planova, iznenada je postala nestvarna.

Sećanje je bilo mnogo živopisnije; ponovo je bio na onim saslušanjima, u jesen

1969, kada su razmatrane aktivnosti prvih deset godina rada »Nacionalne aeronautike i svemirske administracije« — koji je često kritikovan.

Nikada nije bio predsedavajući Senatskog senata za aeronautiku, ali je bio njegov najbučniji i najdelotvorniji član. Tu je stekao reputaciju staratelja državnog budžeta, tvrdoglavog čoveka koga ne mogu prevariti naučni sanjari — utopisti. Dobro je obavljao taj posao; od tog vremena nikada nije bio daleko od glavnih uloga. Stvar nije bila u tome što je on imao poseban osećaj za svemir i nauku, nego je znao da prepozna živu stvar kad je vidi. Kao da se film odmotavao u njegovoj glavi, sve se vratilo nazad...

»Dr Harknes, vi ste tehnički direktor Nacionalne aeronautičke i svemirske adminstracije?«

»Tako je.«

»Ovde imam brojke troškova NASA-e za period od 1959—69; one su prilično impresivne. U ovom trenutku ukupna cifra je 82,547,450,000 dolara i procena budžeta za 69—70. je čak preko deset biliona. Možda nam možete dati neke podatke o zaradi koju možemo očekivati od svega toga.

»Biće mi drago, senatore.«

Tako je to počelo, sa strogim ali ne i neprijateljskim prizvukom. Neprijateljstvo se uvuklo kasnije. To je bilo neopravdano, znao je to tada; svaka velika organizacija ima slabosti i grešaka, i onaj ko je doslovce želeo veliki uspeh, mogao se nadati samo delimičnom. Od početka se znalo da će osvajanje svemira biti skupo i da će odneti i živote i materijalna sredstva bar kao i osvajanje vazduha. Za deset godina poginulo je skoro stotinu ljudi — na Zemlji, u svemiru i nad jalovom Mesečevom površinom. Sada, kada je užurbanost ranih šezdesetih prošla, narod je pitao »Zašto?« Stilman je bio dovoljno prepreden da sebe vidi kao tumača stavova tih upitnih glasova. Njegova predstava je bila hladna i proračunata; bilo je zgodno imati žrtvenog jarca, a dr Harknes je imao zlu sreću da bude određen za tu ulogu.

»Da doktore, ja razumem sve koristi koje smo izvukli iz istraživanja svemira u smislu usavršenja komunikacija i vremenske prognoze, i siguran sam da ih svi cene. Ali skoro sav posao je urađen automatskim, letilicama bez posade. Ono zbog čega sam ja zabrinut — ono zbog čega su mnogi ljudi zabrinuti — jeste stalni porast troškova programa Čovek u svemiru, neznatna korist od njega. Od originalnih projekata Dajnasor i Apola pre skoro deset godina, potrošili smo bilione dolara na svemir. I sa kojim rezultatom? Sa tim što šačica ljudi može provesti par neudobnih sati izvan atmosfere; ne postigavši ništašto televizijske kamere i automatska oprema ne bi mogle uraditi — mnogo bolje i jeftinije. A izgubljeni životi! Niko od nas neće zaboraviti krike koji su se čuli preko radija kada je X-21 izgoreo pri spuštanju. Kakvog mi prava imamo da šaljemo ljude u takvu smrt?«

Još uvek se sećao kako je nastupio tajac u konferencijskoj dvorani kada je završio. Njegova pitanja su bila veoma razborita i zasluživala su odgovore. Nepravedni su bili samo njegovi retorički maniri kojima ih je formulisao i, pre svega, činjenica da su ona ciljala na čoveka koji nije mogao efikasno da odgovori na njih. Stilman ne bi pokušao sa tom taktikom na von Braunu ili Rikoveru; oni bi mu uzvratili najmanje istom merom. Ali Harknes nije bio orator; ako je imao duboko lična osećanja, zadržavao ih je za sebe. Bio je dobar naučnik, sposoban administrator — i loš svedok. To je bilo kao gađati ribu u buretu. Reporterima se to svidelo, nikada nije saznao ko mu je skovao nadimak »nesrećni Harknes«.

»Doktore, što se tiče vašeg plana za svemirsku laboratoriju od pedeset ljudi — koliko ste rekli da bi to koštalo?«

»Već sam vam rekao — nešto manje od 1,5 biliona.«

»A godišnje održavanje?«

»Ne više od 250.000.000 dolara.«

»Ako uzmemo u obzir šta se desilo sa prethodnim predračunima, oprostićete nam što na te brojke gledamo sa izvesnom sumnjom. Ali, čak i pretpostavljajući da su one tačne, šta ćemo mi dobiti za taj novac?«

»Bićemo u stanju da postavimo u svemiru našu prvu istraživačku stanicu velikih razmera. Do sada smo morali da eksperimentišemo u skučenom prostoru, pretrpanom neodgovarajućim vozilima, obično zauzeto za neke druge zadatke. Neophodna je stalna satelitska laboratorija sa ljudskom posadom. Bez nje nema daljeg napretka. Astrobiologija jedva može početi.«

»Astro — šta?«

»Astrobiologija — proučavanje živih organizama u svemiru. U stvari, Rusi su je začeli kada su lansirali psa Lajku u Sputnjiku 2, i oni su još uvek ispred nas na tom polju. Ali nisu izvršena ozbiljnija istraživanja na insektima niti na beskičmenjacima — u stvari, ni na jednoj životinji sem pasa, miševa i majmuna.«

»Razumem. Da li će biti u redu ako kažem da biste vi želeli novčana sredstva za izgradnju zoološkog vrta u svemiru?«

Smeh u sali pomogao je da projekat propadne. A pomogao je, shvatio je sada senator Stilman, da i on propadne.

Morao je da krivi jedino sebe samog, jer je dr Harknes pokušavao uzaludno da podvuče prednosti koje bi svemirska laboratorija mogla doneti. On je posebno istakao medicinske aspekte, ne obećavajući ništa, samo ukazujući na mogućnost. Pretpostavljao je da bi hirurzi bili u stanju da razviju nove metode tamo gde organi nemaju nikakvu težinu; čovek bi mogao živeti duže, oslobođen trošenja gravitacijom, napor srca i mišića bio bi izuzetno smanjen. Da, pomenuo je srce; ali to nije zanimalo senatora Stilmana — zdravog, ambicioznog i željnog da uradi pravu stvar...

»Zašto ste došli da mi to kažete?« upita on tupo. »Zar me niste mogli pustiti da umrem u miru?«

»U tome je stvar«, reče Harknes nestrpljivo. »Nema potrebe da izgubite nadu.«

»Zbog toga što su Rusi izlečili neke zamorčiće i zečeve?«

»Uradili su oni mnogo više od toga. Časopis koji sam vam pokazao samo navodi preliminarne rezultate; taj broj je skoro godinu dana star. Oni ne žele da gaje lažne nade, tako da to drže u tajnosti koliko mogu.«

»Kako ste to saznali?«

Harknes je izgledao iznenađen.

»Pa pozvao sam profesora Stanjukovića, koji radi isto što i ja. Ispostavilo se da je bio gore na stanici Mečnjikov, što dokazuje koliko oni ovaj posao smatraju važnim. On je moj stari prijatelj, pa sam sebi uzeo slobodu da pomenem vaš slučaj.«

Buđenje nade, posle njenog odsustva, može biti bolno kao i njeno gašenje. Stilman je osetio da teško diše i u trenutku strave se upitao da li je nastupio poslednji napad. Ali to je bilo samo uzbuđenje; stezanje u prsima je popustilo, zvonjava u ušima nestala i on začu glas dr Harknesa kako kaže: »Hteo je da zna da li odmah možete doći u Astrograd, tako da sam rekao da ću vas pitati. Ako možete, ima let iz Njujorka u pola jedanaest sutra pre podne.

Obećao je deci da će ih sutra voditi u zoološki vrt; to bi bilo prvi put da ih izneveri. Ta pomisao mu je zadala jak osećaj krivice, i skoro je zahtevala napor volje da odgovori: »Mogu.«

Nije video ništa od Moskve za kratko vreme za koje se interkontinentalni mlaznjak spustio iz stratosfere. Ekrani su bili isključeni za vreme spuštanja, jer je prizor zemlje koja se brzo približava dok letilica pada vertikalno na svoje mlazne motore bio krajnje uznemirujući za putnike.

U Moskvi je preseo u udoban ali staromodan elisni mlaznjak, i kada je poleteo istočno u noć imao je prvu priliku za razmišljanje. Bilo je veoma čudno pitati samog sebe, ali da li je njemu bilo zaista drago što budućnost više nije bila potpuno izvesna? Njegov život, koji je do pre nekoliko časova izgledao tako jednostavan, iznenada je ponovo postao komplikovan, kako su mu se još jednom otvorile mogućnosti koje je naučio da ostavi postrani. Dr Džonson je bio u pravu kada je rekao da ništa lepše ne sređuje čovekov um kao saznanje da će ujutro biti obešen. Sigurno je istina bila suprotna — ništa ga tako ne uznemiruje kao pomisao o odlaganju smrtne kazne.

Spavao je kada su se spustili u Astrograd, glavni svemirski grad SSSR-a. Kada ga je probudio nežni udar pri sletanju, za trenutak nije mogao da shvati gde se nalazi. Da li je sanjao da leti preko pola sveta u potrazi za životom? Ne; to nije bio san, ali bi moglo biti uzaludno traženje.

Dvanaest časova kasnije još uvek je čekao na odgovor. Poslednje očitavanje instrumenta je obavljeno; svetlosne tačke na ekranu kardiografa završile su svoj sudbonosni ples. Uobičajena, rutinska medicinska ispitivanja i blagi glasovi sposobnih lekara i sestara učinili su mnogo da se opusti. A bilo je i veoma mirno u meko osvetljenoj sobi za prijem, gde su ga specijalisti zamolili da sačeka dok se zajedno ne posavetuju.

Samo su ga ruski časopisi i nekoliko portreta nekakvih bradatih pionira sovjetske medicine podsetili da više nije u svojoj zemlji.

Nije bio jedini pacijent. Desetak muškaraca i žena, svih doba, sedelo je duž zida, čitajući časopise i trudeći se da izgledaju lagodno. Nije bilo nikakvog razgovora, nikakvog pokušaja da se uhvati nečiji pogled. Svaka duša u toj prostoriji bila je u svom privatnom predvorju pakla, lebdeći između života i smrti. Iako su bili povezani zajedničkom nesrećom, veza se nije proširila u komunikaciju. Svako je izgledao tako odsečen od ostatka ljudske vrste kao da već hita kroz kosmičke ambise tamo gde se krije njegova jedina nada.

Ali u suprotnom uglu prostorije, bio je jedan izuzetak. Mladi par — nijedno od njih dvoje nije moglo imati više od dvadeset i pet — čvrsto zagrljen u tako očajnoj utučenosti da je Stilmana isprva taj prizor uznemirio. Bez obzira koliko su njihovi problemi teški, govorio je on sebi često, trebalo bi da ljudi budu obzirniji. Trebalo bi da kriju svoje emocije — posebno na ovakvom mestu, gde bi mogli uznemiriti ostale.

Njegova ljutnja se brzo promenila u sažaljenje, jer nijedno srce ne može dugo ostati netaknuto pri pogledu na jednostavnu, nesebičnu ljubav u dubokoj tuzi. Kako su minuti tekli u tišini narušavanoj samo šuškanjem papira i škripanjem stolica, njegovo sažaljenje skoro da je preraslo u opsednutost.

Pitao se, kakva li je njihova priča? Mladić je imao osećajne, inteligentne crte; mogao bi biti umetnik, naučnik, muzičar — nije bilo načina da se pogodi. Devojka je bila trudna; imala je jedno od onih prostih seljačkih lica toliko uobičajenih medu ruskim ženama. Bila je daleko od lepote, ali tuga i ljubav dali su njenim crtama izvesnu draž. Stilman je shvatio da mu je teško da odvoji oči od njenih — tek nekako, iako nije bilo nimalo fizičke sličnosti, ona ga je podsetila na Dijanu. Video je isti takav sjaj u očima

svoje žene, pre trideset godina, kada su zajedno izašli iz crkve. Skoro da je to zaboravio; da li je krivica bila njegova ili njena, što je to tako brzo izbledelo?

Bez ikakvog upozorenja, stolica je zadrhtala pod njim. Brz, iznenadan potres prošao je kroz zgradu, kao da je divovski čekić tresnuo o zemlju, miljama daleko. Zemljotres? Stilman se pitao; tada se setio gde se nalazi, i počeo odbrojavati sekunde.

Odustao je kada je stigao do šezdeset; verovatno je zvučna izolacija bila tako dobra da umanjena buka nije stigla do njega kroz vazduh, i samo udar koji je zatreperio kroz zemlju označio je činjenicu da je hiljadu tona upravo sunulo u nebo. Još jedan minut je prošao pre nego što je začuo, udaljen ali jasan, zvuk grmljavine koja je besnela pod ivicom sveta. To je bilo još udaljenije nego što je sanjao; kakva je buka morala biti kod lansirne rampe, bilo je nezamislivo.

Ipak, znao je da mu ta grmljavina neće naškoditi, kada on poleti u nebo; ubrzavajuće rakete će je ostaviti daleko iza njega. Niti će potisak ubrzanja biti u stanju da dotakne njegovo telo, što se odmara u kupki tople vode — udobnije čak od ove debelo postavljene stolice. Udaljena tutnjava se još valjala nazad sa ruba svemira kada su se vrata čekaonice otvorila i sestra ga pozva rukom. Mada je osetio da ga prati mnogo pogleda, nije se okrenuo dok je izlazio da primi svoju presudu.

Novinari su pokušavali da dođu u kontakt sa njim celim putem iz Moskve, ali on je odbijao da prihvati pozive. »Recite da spavam i da ne smem biti uznemiravan«, rekao je stjuardesi. Pitao se ko ih je obavestio i osetio uznemirenje pri ovom napadu na privatni život. Iako je privatni život bio nešto što je on godinama izbegavao, naučio je da ga ceni tek poslednjih nedelja. Nije mogao kriviti reportere i komentatore ako su pretpostavili da se vratio svojim predašnjim navikama.

Čekali su ga kada se mlaznjak spustio u Vašington. Većinu njih znao je po imenu, a neki su bili stari prijatelji, iskreno željni da čuju vesti koje su stigle pre njega.

»Kako to izgleda, senatore«, reče Mekoli, iz »Tajmsa«, »saznanje da ste ponovo upregnuti? Pretpostavljam da je to istina — da vas Rusi mogu izlečiti?«

»Oni misle da mogu«, odgovorio je on oprezno. »To je novo polje medicine, i niko ništa ne može obećati.«

»Kada odlazite u svemir?«

»Za oko nedelju dana, čim ovde sredim neke poslove.«

»I kada ćete se vratiti — ako uspe?«

»To je teško reći. Čak i ako sve prođe glatko, biću gore najmanje šest meseci.«

Nevoljno on pogleda u nebo. U zoru ili pri zalasku sunca — čak i tokom dana, da je znao gde da gleda — stanica Mečnjikov bila je spektakularan prizor, sjajnija od bilo koje zvezde. Ali sada je bilo toliko satelita, da ih je samo stručnjak mogao razlikovati i reći koji je pravi.

»Šest meseci«, reče novinar zamišljeno. »To znači da ćete biti van zbivanja za izbore 1976.«

»Ali u centru zbivanja za 1980«, reče drugi.

»I 1984«, dodade treći. Nastao je opšti smeh; ljudi su već pravili šale na račun 1984, koja je nekad izgledala tako daleko u budućnosti, ali će uskoro biti datum koji se ne razlikuje od ostalih... nadali su se.

Uši i mikrofoni čekali su njegov odgovor. Pošto je stajao u podnožju platforme, ponovo u žiži interesovanja, i radoznalosti, osetio je kako staro uzbuđenje ključa u njegovim venama. Kakav povratak bi to bio, vratiti se iz svemira kao novi čovek! To bi mu dalo sjaj kojem nijedan drugi kandidat ne bi mogao dorasti. Ta perspektiva bila je izgleda nešto olimpijsko, skoro božanske. Već je uhvatio sebe kako pokušava da to

pretvori u svoje izborne parole...

»Dajte mi vremena da napravim planove«, reče on.

»Treba mi vremena da se na to naviknem. Ali obećavam vam izjavu pre no što napustim Zemlju.«

Pre no što napustim Zemlju. Eto, to je bila fina, dramatična fraza. Još uvek se naslađivao njenim ritmom kada je ugledao Dijanu kako dolazi pred njega iz zgrade aerodroma.

I ona se promenila, kao što se on menjao, u njenim očima videla se zabrinutost i rezervisanost koje nije bilo pre dva dana. Govorila je, jasno kao da je izražena rečima: »Da li će se to sve ponoviti, sve iz početka?« Iako je dan bio topao, iznenada je osetio hladnoću, kao da je uhvatio prehladu na onim dalekim sibirskim ravnicama.

Ali Džoj i Suzan se nisu promenili, sudeći po tome kako su dotrčali da ga pozdrave. Digao ih je u naručje, i zagnjurio lice u njihovu kosu, da kamere ne vide suze koje su mu potekle. Kada su se privili uz njega u nevinoj dečjoj ljubavi koja ne zna za sebičnost, znao je kakav će njegov izbor morati da bude.

Oni sami su ga znali kada je bio oslobođen žudnje za vlašću; to je bio način na koji ga se moraju sećati, ako ga uopšte zapamte.

»Poziv na konferenciju, gospodine Stilman«, reče njegova sekretarica. »Prebacujem ga na vaš lični ekran.«

Okrenuo se u svojoj stolici i suočio sa sivom pločom na zidu. Kada je to uradio, ona se podelila na dva vertikalna dela. Na desnoj strani bila je kancelarija veoma nalik njegovoj, i samo nekoliko milja udaljena. Ali na levoj...

Profesor Stanjuković, lako obučen u šorts i majicu, lebdeo je u vazduhu, dobru stopu iznad svog sedišta. Kada je primetio da ima društvo, privukao se dole i privezao mrežastim pojasom oko struka. Iza njega bili su prostrani nizovi opreme za komunikaciju; a iza njih, Stilman je znao, bio je svemir.

Dr Harknes prvi je progovorio sa desnog ekrana.

»Očekivali smo da se javite, senatore. Profesor Stanjuković mi kaže da je sve spremno.«

»Sledeći brod za snabdevanje«, rekao je Rus, »dolazi gore za dva dana. On će me vratiti nazad na Zemlju, ali nadam se da ću vas videti pre nego što napustim stanicu.«

Glas mu je bio čudnovato visok, zahvaljujući retkoj atmosferi helijuma i kiseonika koju je udisao. Osim toga, nije bilo osećaja daljine, pozadine ili mešanja. Iako je Stanjuković bio hiljadama milja udaljen, i jezdio svemirom brzinom od četiri milje u sekundi, izgledalo je kao da je u istoj kancelariji. Stilman je čak čuo slabo zujanje elektromotora iz polica sa opremom iza njega.

»Profesore«, odgovorio je Stilman, »ima nekoliko stvari koje bih želeo da pitam pre nego što krenem.«

»Naravno.«

Sada je video da je Stanjuković veoma daleko. Njegov odgovor je stigao sa primetnim zakašnjenjem; stanica se sigurno nalazila nad suprotnom stranom Zemlje.

»Kada sam bio u Astrogradu, primetio sam mnogo drugih pacijenata na klinici. Pitao sam se — po kojoj osnovi ih vi birate za lečenje?«

Ovoga puta pauza je bila mnogo veća nego što je zakašnjenje dopuštalo tromosti radio-talasa. Zatim je Stanjuković odgovorio: »Pa, one sa najboljom šansom za reagovanje.«

»Ali vaš smeštaj mora biti veoma ograničen. Vi mora da imate mnogo drugih kandidata sem mene.«

»Ne razumem sasvim svrhu«, upao je dr. Harknes, pomalo zabrinuto.

Stilman je prebacio pogled na ekran sa desne strane. Bilo je prilično teško, u čoveku koji je buljio u njega prepoznati svedoka koji se koprcao pod njegovim provociranjem pre samo nekoliko godina. Iskustvo je prekalilo Harknesa, dalo mu vatreno krštenje u umetnosti politike. Stilman ga je mnogome naučio, i on je primenjivao svoje teško stečeno znanje.

Njegovi motivi su bili jasni od početka. Harknes bi bio manje nego human da nije uživao u toj slasti osvete, tom pobedničkom oslobođenju od svoje sudbine. A kao direktor svemirske administracije, bio je i te kako svestan da bi pola njegovih bitaka za sredstva bilo okončano kada bi ceo svet znao da je potencijalni predsednik Sjedinjenih Država bio u ruskoj svemirskoj bolnici — jer njegova sopstvena zemlja takvu ne poseduje.«

»Dr Harknes«, rekao je Stilman blago, »ovo je moja stvar. Još uvek čekam vaš odgovor profesore.«

Uprkos spornim pitanjima, prilično je uživao u ovome. Dva naučnika su se naravno borila za istu nagradu. Stanjuković je imao i svojih problema; Stilman je mogao zamisliti diskusije koje su se vodile u Astrogradu i Moskvi, i žudnju sa kojom su sovjetski astronauti ugrabili ovu priliku — koju su, mora se priznati, uveliko zaslužiti.

To je bila ironična situacija, pre samo desetak godina nezamisliva. Tu su se našle NASA i Sovjetska komisija, za aeronautiku, u tesnoj saradnji, koristeći njega kao piona u njihovu uzajamnu korist. To ga nije vređalo, jer na njihovom mestu on bi uradio isto. Ali on nije imao želju da bude pion; bio je individua koja je još uvek imala neku kontrolu nad sopstvenom sudbinom.

»Sasvim je tačno«, rekao je Stanjuković, vrlo nerado, »da možemo primiti samo ograničen broj pacijenata ovde u Mečnjikovu. U svakom slučaju, stanica je istraživačka laboratorija, a ne bolnica.«

»Koliko?« upita Stilman nemilosrdno.

»Pa — manje od deset«, priznao je Stanjuković, još nevoljnije.

Naravno, to je bio stari problem, za koji nikada nije pretpostavljao da će važiti za njega. Iz dubine sećanja sinuo mu je novinski stubac, koji je davno pročitao. Kada je prvi put otkriven penicilin, bio je toliko redak — da su i Čerčil i Ruzvelt umirali u isto vreme, zbog njegove nestašice samo bi jedan mogao biti lečen...

Manje od deset. Video ih je tuce kako čekaju u Astrogradu, a koliko ih je tek bilo u celom svetu? Još jedanput, sećanje na one utučene ljubavnike u čekaonici izronilo je da ga proganja, kao što ga je proganjalo tako često u poslednjih nekoliko dana. Možda im on nije mogao pomoći; nikada neće saznati.

Ali jednu stvar je znao. On je snosio odgovornost od koje nije mogao pobeći. Bilo je tačno da niko ne može predvideti budućnost i beskonačne posledice njegovih postupaka. Ipak, da nije bilo njega, do sada bi njegova zemlja možda imala svemirsku bolnicu koja kruži iznad atmosfere. Koliko američkih života je imao na savesti? Da li je mogao da prihvati pomoć koju je drugima odbio? Jednom je možda mogao tako da uradi — ali ne sada.

»Gospodo«, reče on, »mogu sa vama obojicom otvoreno razgovarati jer znam da su vaši interesi identični.« (Primetio je da im njegova blaga ironija nije promakla.) »Cenim vašu pomoć i napore koje ste uložili; žao mi je što je to uzaludno. Ne — nemojte se protiviti; ovo nije iznenadna, besmislena odluka sa moje strane. Da sam deset godina mladi, možda bi bilo drugačije. Sada osećam da ova prilika treba da se

pruži nekom drugom — posebno s obzirom na moju prošlost«. Pogledao je dr Harknesa koji se zbunjeno nasmešio. »Imam takođe i drugih ličnih razloga, i nema nikakvih izgleda da ću promeniti mišljenje. Molim vas, nemojte me smatrati neučtivim i nezahvalnim, ali ne želim dalje da raspravljam o toj stvari. Još jednom vam hvala i do viđenja.«

Prekinuo je vezu; i kako su slike dva zabezeknuta naučnika bledele, mir se ulivao natrag u njegovu dušu.

Neprimetno, proleće se stopilo sa letom. Željno očekivana proslava dvestogodišnjice američke nezavisnosti došla je i prošla; po prvi put za mnogo godina, uživao je u Danu nezavisnosti kao običan građanin. Sada je mogao da se zavali u fotelji, i posmatra druge na sceni — ili da ih ignoriše ako poželi.

Pošto su životne veze bile previše jake da bi se prekinule i to je možda bila njegova poslednja prilika da vidi mnogo starih prijatelja, satima je pomno pratio obe predizborne konferencije, slušajući komentatore. Sada, kada je video svet pod svetlošću večnosti, njegove emocije više nisu bile u igri, razumeo je pitanja i uvažavao argumente, ali već je bio nepristrasan kao posmatrač sa druge planete. Sićušne figure koje su galamile na ekranu bile su zabavne marionete; igrale su uloge u komadu koji je bio zabavan, ali ne više važan — bar za njega.

Ali to je bilo važno za njegove unuke, koji će se možda jednog dana preseliti na tu istu pozornicu. On to nije zaboravio; oni su bili njegov udeo u budućnosti, kakav god čudan oblik ona mogla poprimiti. A da bi se razumela budućnost, neophodno je priznavati prošlost.

On ih je odvodio u prošlost, kada su kola prošla duž Memorijalnog puta. Dijana je bila za volanom, sa Irenom kraj sebe, dok je on sedeo sa decom, pokazujući im poznate prizore duž auto-puta. Poznate njemu, ali ne i njima; iako oni nisu bili dovoljno odrasli da shvate sve što vide, nadao se da će zapamtiti. Prošavši mramornu mirnoću Arlingtona (opet se setio Martina koji spava na drugom kraju sveta), i, popevši se u brda, kola su prešla svoj put bez napora. Iza njih, kao grad posmatran kroz fatamorganu. Vašington je poigravao i treperio u letnjoj izmaglici, dok ga krivina puta nije zaklonila od pogleda.

Bilo je mirno na Maunt Vernonu sa svega nekoliko posetilaca početkom +nedelje. Pošto su ostavili kola i krenuli ka kući, Stilman se upitao šta bi pomislio prvi predsednik Sjedinjenih Država kada bi mogao videti kakva je njegova kuća danas. Ne bi ni sanjao da ona ulazi u svoj drugi vek još uvek savršeno očuvana, nepromenljivo ostrvo u užurbanoj reci vremena.

Šetali su polako kroz izvanredno skladne prostorije, dajući sve od sebe da odgovore deci na bezbrojna pitanja, trudeći se da osete ukus tog daleko jednostavnijeg, daleko ležernijeg načina života. (Ali da li je on izgledao jednostavan i ležeran onima koji su tako živeli?) Bilo je teško zamisliti svet bez struje, bez radija, bez neke energije koja štedi snagu mišića, vetra i vode. Svet u kojem se ništa nije kretalo brže od konja u trku, i u kojem je većina ljudi umirala u krugu od nekoliko milja od mesta gde su rođeni.

Vrućina, hodanje i neprestana pitanja pokazali su se zamornijim nego što je Stilman očekivao. Kada su stigli do muzičke dvorane, odlučio je da se odmori. Bilo je ugodnih klupa napolju na tremu, gde je mogao da sedi na svežem vazduhu i naslađuje oči zelenim travnjakom.

»Biću napolju«, objasnio je Dijani, »kada završite sa kuhinjom i konjušnicom. Želeo bih malo da posedim.«

»Siguran si da ti je sasvim dobro?« upitala je zabrinuto.

»Nikad se nisam bolje osećao, ali neću da preteram. Osim toga, deca su me iscrpla dokraja — ne mogu više da smišljam odgovore. Moraćeš da izmisliš neke; kuhinja je svakako tvoje odeljenje.«

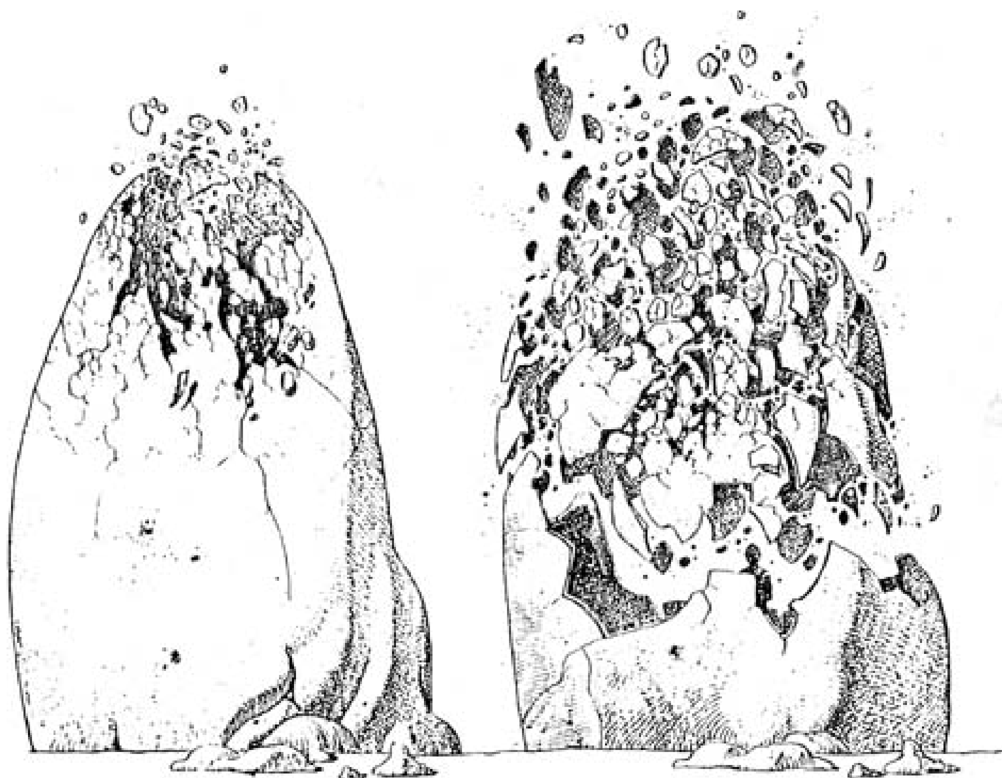
Dijana se nasmešila.

»Nikad nisam bila jako dobra u tome, zar ne? Ali daću sve od sebe — pretpostavljam da nećemo duže od pola sata.«

Kada su ga napustili, polako je odšetao do travnjaka. Ovde je Vašington morao stajati pre dva veka, posmatrajući reku Potomak na njenom putu ka moru, razmišljajući o prohujalim ratovima i budućim problemima. A nekoliko meseci od sada, ovde je mogao stajati Martin Stilman, trideset i osmi predsednik Sjedinjenih Država, da se sudbinom nije drugačije upravljalo.

Nije se mogao pretvarati da ne žali, ali toga je bilo vrlo malo. Neki ljudi mogu postići i moć i sreću, ali taj dar nije bio za njega. Pre ili posle njegove ambicije bi ga satrle. U poslednjih nekoliko nedelja upoznao je zadovoljstvo, a za to nijedna cena nije bila previsoka.

Još uvek se čudio kako se jedva izvukao kada mu je vreme isteklo i Smrt se meko spustila sa letnjeg neba.

Boris Romanovski

GRAD U KOME NE PADAJU KIŠE

Борис Романовски: ГОРОД В КОТОРОМ НЕ БЫБАЕТ ДОЖДЕЙ, 1982

S ruskog prevela Bojana Tošić

Janet Aulisio

Obećao sam da ću vam ispričati neki slučaj iz svoje sudske prakse. Ja nikada nisam bio sudija, bio sam sudija porotnik. Ne, to nije isto, ali je slično.

Momak o kome hoću da vam pričam bio je sin moga prijatelja. Ne bih želeo da vas ubedujem da sam ga ja odgajio, ali moram reći da sam ga vrlo dobro poznavao — njegov otac mi je probijao uši govoreći o talentima svog potomka. Zaista, dečak je rastao u tihog i stidljivog romantičara, čitao je knjige i gledao filmove o piratima i razbojnicima, ali je u školi imao čak četiri keca iz fiskulture. U vreme kada se dogodila nesreća, on je već bio izrastao i pretvorio se u muškarca srednje visine, suptilne, pomalo zakržljale konstitucije, sa retkom, plavom kosom i nekako bespomoćnim, kratkovidim očima, mada mu je vid bio potpuno normalan. Bio je divan pesnik, dobar i nežan čovek. Sasvim neočekivano, dopadao se ženama, iako toga, ili nije bio svestan, ili mu do toga nije bilo stalo.

Vremenom se pojavila devojka koja se u njega zaljubila, ili joj se samo učinilo da se zaljubila, a u koju se i on zaljubio. Kako su se zvali? To je potpuno nevažno za moju priču, ali da bi mi bilo lakše da je ispričam, nazvaćemo ih Alek i Tamara... Da, video sam je dva—tri puta. Bili su slični, to je čudno — obično se zbližavaju različiti ljudi, pa vremenom, kroz godine zajedničkog života, počinju da liče jedno na drugo...

Plavokosa, sa krupnim veličanstvenim, plavim očima. Naravno, svi mi vidimo bilo koju ženu i ženu uopšte sasvim drugačije nego što ona samu sebe sagledava. Mi je idealizujemo, da bismo imali šta da volimo. Pesnici, verovatno, to čine u većoj meri. Nikada nisam bio pesnik, ali, tako mi se čini. Elem, Alek je počeo da planira i uređuje njihov zajednički život i završio je time što je ugovorio posao u jednoj ekološkoj stanici, negde u šumi, daleko od ljudi, i to je za njega, koji je bio biolog po struci, bio uspešan početak karijere. Svi vi znate da su ekološke stanice fantastično opremljene, da su potpuno nezavisne i da ljudi koji žive u njima ne oskudevaju ni u čemu, osim u ljudskom društvu.

Naravno, mladencima je najmanje nedostajalo društvo. Oni su verovali da će njihov medeni mesec trajati bar tri godine. Ne znam da li su sami smislili taj rok, ali su čvrsto verovali u taj svoj bezazleni mit.

Pola godine je, zaista, tako i bilo. On je radio, ona mu je pomagala, on je pisao pesme, ona ih je slušala. Sitne razmirice i strasna pomirenja, ulepšavali su njihov život na nenaseljenom ostrvu. Kasnije mi je pričao da je tih pola godine uživao u najsavršenijoj sreći, i ja mu verujem.

Ali, posle sedam—osam meseci, situacija se izmenila, svađe su postale sve češće i burnije, a pomirenja kratkoročna i nestabilna. Ona je bila rođena u gradu, gradsko dete, a uz to — temperamentna i strasna žena. U suštini, ona nije volela prirodu, usamljenički život joj je dosadio i poj ptica i cvrčanje cvrčaka nisu ispunjavali prazninu u njenoj duši. Istovremeno, on nije mogao da pogazi datu reč i pobegne iz svoje stanice, ona se bojala da ode sama, jer bi to bilo shvaćeno kao slom i kapitulacija, a ona je bila vraški samoljubiva.

Još je Gete, on je bio tako veliki pesnik... jeste li čuli za njega? Utoliko bolje! Pa, eto, Gete je rekao nešto kao »žena ima hiljadu načina da nas učini nesrecnim, a samo jedan, da nas učini srećnim.« Ona više nije htela da ga čini srećnim i on je zaista postao vrlo nesrećan. Ona ni sama nije znala šta je htela da postigne, ja mislim da nije imala nikakav plan. Ona mu se svetila zbog svoje usamljenosti, zbog toga što se sada, zaista, osećala usamljenom. On je bio užasno razočaran, tim pre, što joj je još pre tri—četiri meseca on bio dovoljan, još nedavno je bila njime opčinjena. Isuviše malo vremena za

preokret. Okrenuo joj je leđa, razjario se, ali je nije izgubio, on je tačno osećao gde se nalazila u svakom momentu. A takvo osećanje čovek dobija ili od velike ljubavi, ili od mržnje.

Sve se dogodilo za vreme oluje. S obzirom da Tamara nije volela prirodu, ona se, naravno, veoma plašila nevremena. A napolju je, u svoj svojoj veličini, bleštala i grmela olujna noć. Munje su osvetljavale nebo, istovremeno na dva—tri mesta, užasan prasak od sudaranja nebeskih sila sa kamenjem, povremeno je gušio svaki zvuk, i činilo se da ne postoji ništa drugo osim tog praska, a zatim i kiše. Ona je preživljavala svoj strah javno i nametljivo, i Alek je, da je ne bi gledao, izašao na verandu. Mirisalo je na svežinu, mlazevi kiše su mu u rafalima leteli u lice, zloba koja ga je gušila poslednjih dana, kao da je nekuda iščezla i on se osećao oslobođenim od greha mržnje. Bilo mu je žao nje, tako same, lice u lice sa olujom. Vratio se u kuću. Tamara je sedela preplašena i izbezumljena.

»Zatvori vrata! Voda ulazi u sobu!«

On se pokori. Ona, shvativši njegovo ćutanje kao uobičajeni prećutni protest, povika:

»Mrzim! Mrzim oluju, kišu, tvoju prokletu kolibu i zversko, usamljeničko življenje!«

»Tamara, slušaj...« poče on.

»Ne želim da te slušam, ništarijo! Na šta sam samo... izgubila i proćerdala godinu dana života! Ali, nećemo više tako!«

Bila je uznemirena od oluje, munja i pljuska, i samo je zbog toga, potpuno van sebe, nasrnula na muža. Očevidno želeći da ga što više ponizi, pljunula mu je u lice odvratnu uvredu. Alek se, u početku, zbunio. Odrastao je u atmosferi ljubavi i nežnosti i ta rečenica kao da ga je ošamarila. Obuzdavajući bes koji je narastao, on se prezrivo i gorko nasmejao. Mislim da je smeh ponizio ženu više nego da ju je udario. Ona poče da viče, uvredivši ga ponovo, još jače.

Odgurnuo je ženu, dohvatio prvi predmet koji mu je pao pod ruku i udario je. Bila je to mala hromirana sekira koju su im poklonili prijatelji. Ubio ju je.

Zatim je pozvao bolnicu, stigla su dva automobila, jedan, za reanimaciju — po nju, i drugi, nešto kasnije — po njega. Munje su sijale nad opustelom kućom, prasak grmljavine nije gušio ničije reči.

Psihijatri su, posle silnih pretraga, zaključili da je psihički uračunljiv, iako su zapazili nekakvu nervnu iscrpljenost. Njegov slučaj je predat sudu.

Ja sam mu bio branilac: poznavao sam ga od detinjstva i niko nije mogao tako dobro da zna kakav je on u stvari čovek. Sudija me nije ometao, kao da su mu moji vatreni govori pomagali da se lakše snađe. Trudio sam se da opravdam Aleka, osuđujući nju. Sa mog aspekta, taj brak je bio neuspešan od samog početka. Dozvolili su mi da kažem sve što sam imao, a zatim je sudija, hladno i spokojno, razbio moje dokaze, rekavši:

»Trudili ste se da nas uverite da je optuženi dobar čovek i da se uvek ponašao ispravno i dostojno. Ali svaki bi čovek, sve i da nije pesnik, koji iole istančanije oseća emocionalni naboj drugih ljudi, svaki bi se čovek potrudio da razreši situaciju koja uznemirava voljenu ženu. Otišao bi iz te kuće, pa i da su bili u izgnanstvu, potrudio bi se da stvori situaciju koja bi za oboje bila prihvatljiva. Pa, ipak, on nije hteo da se liši ničeg svog, nije ni pokušao da pronađe izlaz iz konflikta. Pokazao se kao egoista, kao neverovatni egoista, za koga su sopstvene želje — osnovni zakon. Tako je stigao do zločina.«

U tom momentu sam pogledao Aleka i video sam, čini mi se, da je tek sada,

poražen sudijinim mislima, osetio da je zaista kriv. Na licu mu je zatreperila zbunjenost. Pobledeo je tako, da se samo po očima moglo zaključiti da je živ. Zatim ga je oblio znoj i on ga je mehanički obrisao sa čela.

Prepirali smo se dugo, stvar je bila isuviše ozbiljna. Optuženik je bio utučen i odbio je da se brani. Video sam da je potpuno razoren. Završili smo diskusiju u sali za savetovanje. Presuda je glasila:

»Zbog ubistva žene, Tamare K. i niza otežavajućih okolnosti koje su imale egoistični karakter, po članu tom i tom, sud u sastavu tom i tom je odlučio da se Alek S. osudi na potpuno ispiranje mozga.«

Presudu sam naveo delimično tačno. Sve se događalo pre mnogo godina i tačan tekst sam zaboravio, iako je to bio moj prvi slučaj, gde je zločinac dobio kaznu višeg stepena.

Izašao sam iz suda potišten. Ali, prebirajući po sećanju sve argumente obeju strana, sasvim neočekivano sam se setio izraza lica optuženika. I tada pomislih da je presuda pravedna. Naravno, bilo mi je žao pesnika, čoveka sa nežnom, suptilnom dušom. Njegova nesreća i zločin su samo u tome što je bio slep, što je bio slep i što nije tražio rešenje. Sada ni on neće moći da živi pošto je razumeo svoju krivicu. On to neće moći sebi da oprosti. U svakom slučaju, loše će se završiti. Ponovo mi ga bi žao. A i nje.

Pred izvršenje kazne otišao sam kod njega i dugo smo razgovarali. Pred kraj razgovora, postavio sam mu nekoliko pitanja.

»Reci mi, Alek, u vreme vaših sukoba, kada je sve bilo tako loše, jesi li je voleo, bar povremeno?«

»Voleo sam je.« Odgovorio je kategorično i bez razmišljanja.

»A ona tebe?«

»Teško pitanje, Alberte... Čini mi se da jeste.«

»Onda mi reci, voleo bih da znam, da li si je slučajno ubio ili si hteo da je ubiješ?«

»U tom momentu, kada sam dohvatio sekiru, nisam znao da je to baš sekira, ali sam hteo da je ubijem. Hteo sam da je ubijem.«

Presudu su izvršila dva naučna radnika iz instituta za kriminalistiku. Već mi se tada učinilo da su sve uradili nemarno. Jednostavno su izabrali suprotan karakter za novu ličnost, onako kako zakon nalaže, ne upuštajući se u dublje analize. Aleku su potpuno izbrisali sećanje i upisali nov identitet u tobože prazne moždane ćelije. Ja čak nisam siguran da su dovoljno pouzdano obavili taj posao.

Sada je bio Đovani T. poreklom Italijan. Živ, energičan, veseo čovek, ekspanzivan, pun životne radosti — takav je trebalo da bude njegov novi karakter. Bila mu je upisana psiha i memorija nedavno preminulog čoveka koji nije imao žive bliže rođake. Budućem Italijanu bilo je sugerisano da je promenio uslove života i klimu po nalogu lekara. Jedini propust je napravljen u vezi sa Đovanijevom profesijom - bio je meteorolog.

Pošto je kazna sprovedena u delo, doznao sam da su Tamaru uspeli da spasu. Posle niza reanimacionih tretmana, posle nekoliko operacija, uspeli su čak da joj vrate zdravlje. Čak i spoljašnjost, kako mi rekoše. Ja je nisam video, nisam želeo da se sretnem sa njom.

Ona je, takode, promenila ime i prezime i nestala sa mog horizonta.

Novi podaci o Đovaniju, zajedno sa sudskom presudom i izveštajem o izvršenju presude, bili su zavedeni u kompjuter, i tim se završava prvi deo moje priče.

Drugi? Naravno, postoji i drugi deo!

Đovani se nastanio u malom, drevnom gradu u unutrašnjosti velikog, savremenog.

Živeo je u starom delu Talina. Već u to vreme, gradovi tipa Firence, Pariza, Moskve sa svojim istorijskim spomenicima, bili su prekriveni geodetskim kupolama, zbog zaštite od rušenja. Istorijski centri su, po pravilu, građeni od kamena i kratkovečne cigle koji su se ispirali od kiša, naročito malter. Dovani je bio Rimljanin i grad kao Talin bio je, nastavak njegovog ranijeg života. Ja sam rođen u Talinu, vrlo volim svoj grad, i čini mi se da u centru poznajem svaki kamen. Znao sam i kućicu u Kulasenovoj ulici, u koju se on uselio. Dovani je dobio posao u »Prognostičkom centru«, upravo onakav kakav je želeo — meteorolog-praktičar.

Ne krijem, interesovalo me je kako živi i kako se oseća čovek sa »novom ličnošću«, pa sam se, preduzevši najjednostavnije korake, na kraju i upoznao sa njim. To nije bilo teško — bio je komunikativan i poverljiv.

Nisam radio ništa što bi bilo dostojno prekora, nisam mu rekao ko je, ni odakle je, ali, nadam se da ćete me razumeti, ipak sam tražio nešto što je u njemu ostalo od onog ranijeg, od sina moga druga — od Aleka. Ponekad mi se pričinjavalo kao da nešto neuhvatljivo, lako, kao odsjaj plavog u sivom, provejava njegovom ličnošću, ali se ubrzo gušilo u burnoj, životnoj radosti čoveka koji je lišen suptilne emotivnosti. Ne, on nije bio loš, šta vam je!? Bio je dobar, na svoj način. Dobar na svoj način i predusretljiv. I nežan na svoj način, iako plahovit.

»Alberto«, rekao je moje ime na italijanskom — Alberto. »Ti mene voliš! Samo ne znam zbog čega. Jako ličiš na moga oca, Alberto!«

A meni je bilo prijatno, jer sam ga zaista voleo.

Jednom sam bio kod njega na poslu, zvao me je da dođem da vidim kako se pravi prognoza. Kada me je video, Đovani se jako obradovao i smestio me je za pult, da bih mogao sve da vidim.

»Treba da polijem još tri ogromna komada oranice i povrtnjaka«, reče. »A višak kiše ću predati dežurnom u drugom sektoru.«

Bio je spokojniji nego obično, hladan, zvaničan i poslovan.

Sada u »Novostima« često prikazuju kako radi »Dijagnostički centar«, tada su ga prikazali samo na dan otvaranja, a zatim su, ne znam zbog čega, novinari izgubili interesovanje za njega. Sedeo sam na centralnom, počasnom mestu i mogao sam da pratim čitav tok rada.

Četiri pulta bila su raspoređena na sve četiri strane sveta, a iza svakog pulta plafon se spuštao prema zidu ukoso. Iznad jednog pulta nalazila se tabla na kojoj su svetlele narandžaste, promenljive linije, a po njima su bili raspoređeni intenzivno plavi oblaci. Oblake sam prepoznao, bez obzira što su bili neprirodne boje.

»Đovani, šta je to narandžasto?«

»To su vetrovi. Plavo — oblaci, tamniji — nose mnogo vode, svetliji — manje.« Tada je na karti vetrova i oblaka isprojektovao crvene konture parcela na Zemlji. »Vidiš, Alberto?«

»Da.«

»Ove komade zemlje treba politi! Sada mi nemoj postavljati nikakva pitanja, posao je pipav i precizan. Ovo je jedini deo posla u kome mašina ne može da zameni čoveka!«

Prolazio je pored pulta pritiskajući na njemu nekakvu dugmad i okrećući ručice. Narandžasti potoci su se spajali, pa opet razdvajali, njihove brzine su se menjale i kada je, očevidno, bila postignuta neophodna kombinacija uslova, on pritisnu crveno dugme koje se nalazilo na zasebnom delu pulta. Divan pejzaž koji se pokazao odjednom je posiveo i ja sam video kako po ekranu teku mlazevi. Padala je kiša.

»Sa jednim sam završio!« viknu Đovani.

»Organizovao« je kišu, to se drugačije i ne bi moglo nazvati, i na preostalim mestima. Zatim je uključio vezu. Na ekranu se pojavio preplanuli, kosooki Estonac, iza čijih leda se, takode, video pult.

»Lejv, kroz otprilike dvadeset minuta predaću ti sedamdeset hiljada tona ostataka. Uz to, neiskorišćenih...« Profesionalni razgovor je trajao pet minuta posle čega je Lejv nestao sa ekrana.

»Moram da prekontrolišem, da bi se sve normalno odvijalo«, reče Đovani. »Znaš, Alberto, kolege iz Rima po pola dana transportuju oblake sa rastojanja manjeg od hiljadu kilometara, da bi dobili slabu kišicu nad isušenom zemljom. A ja ovde prebacujem suvišne oblake u susedni sektor. Volim kišu. Samo oluju, ne znam zašto, ne volim.«

Ponovo sam pomislio na one nespretnjakoviće koji su ga načinili meteorologom. Na takvom poslu, čovek bi mogao da postane pesnik, ali ono što bi bilo divno za bilo kog čoveka, njemu je pretilo povratkom sećanja. Mogao bi da postane čovek sa dvema »dušama«, verovatno čak i nedovoljno vredan čovek. Moglo bi da se dogodi i da jedna njegova individualnost osudi onu drugu. Uopšte, mogla je da nastane strašna zbrka.

Sačekao sam da završi posao, pa smo se prošetali po starom, čistom Talinu. Naokolo su nečujno prolazili ljudi, domaći i turisti, u mekoj obući bez potpetica: kamenje nije večno. Rastali smo se kasno.

»Sutra treba rano da ustanem!« reče on. »Na mene je red da polivam travnjake.«

»Šta, zar vi polivate i skverove?«

»Naravno!« nasmejao se. »A ko bi drugi nego mi? Ujutro, oko šest sati, još dok svi spavaju.«

»Kako to radite?«

»Pa, tako.« Bio je iskreno začuđen. »Zar ne znaš da se geodetske kupole sastoje od providnih, pokretnih elemenata?«

»Ne-e. Od kakvih elemenata?«

»Od trouglova. Kada doteram kišni oblak, otvaram odgovarajuće sektore — i molim lepo, prosipam divnu vodu, zasićenu kiseonikom i različitim jonima. Mnoge žene je sakupljaju, a zatim njome peru kosu. Kažu da ona pospešuje rast kose i daje joj sjaj. Ako se probudiš rano, možeš da vidiš sopstvenim očimal Sutra se nećemo videti, imam sastanak sa Vandom.« Vanda je bila njegova stalna devojka. Bila je vrlo simpatična. Sa ženama je imao vrlo jednostavne odnose.

Nisam se probudio rano.

Posle toga ga nisam video pet dana. Imao sam mnogo posla, dolazio sam kući i klonio sam se bilo kakvih kontakata. Uveče sam pokušavao da sakupim snagu na sve moguće načine. Šestog dana sam se našao sa njim.

»Šta ima novo, dečko?«

»Ništa naročito, Alberto. Šta je sa tobom? Nema te.«

»Imao sam mnogo posla.«

»A ja sam se upoznao sa jednom interesantnom devojkom!«

»Je l'? I?«

»Vraćao sam se s posla, ona mi je prišla i pitala me kako se zovem. Odgovorio sam joj.«

»A ona?«

»I ona se meni predstavila. Zove se Lina.«

Bilo mi je malo lakše. Svaki put sam se plašio.

»Znaš, Alberto, ponaša se kao da me poznaje. A ja je nikada u životu nisam video.«

Do đavola, pomislih.

»Pitala me je odakle sam rodom, ko su mi roditelji i drugovi.«

»Kako izgleda?« Verovatno mi je glas podrhtavao.

»Plavokosa. Sitna. Ima ogromne, sjajne, plave oči. Imam utisak, da kada me gleda, zaviruje pravo u moju dušu!«

Nije isključeno, pomislih, ona tamo vidi sigurno više nego što možeš sam da vidiš!

»I, kada treba da se sretnete?«

»Danas, na trgu Gradske većnice, u sedam uveče. »Savesno se preslišavao. »A kada ćemo se ti i ja videti?«

»Hajde, recimo, sutra.«

»Dobro.« Tada smo se rastali.

Trebalo je nešto učiniti. Trebalo je nešto preduzeti, smisliti. Hitno, bez odlaganja. Ta zla žena je žedna osvete pa je smislila neku gadost. Bio sam siguran da ne grešim. Sta da radim? Treba otići tamo. Čim sam se presvukao i malo maskirao, krenuo sam tamo. Na moju veliku sreću, oko većnice je bila takva gužva od turista, da bi ostao neprimećen i Jeti, snežni čovek, ljubimac dvadesetog veka.

Pronašao sam zgodno mesto na uglu Gradske većnice. Nisam dugo čekao. On se pojavio i smestio se ispred ulaza u zgradu, okrznuvši me ravnodušnim pogledom. Okrenuo sam se praveći se kao da se dosađujem čekajući nekoga.

Ona je prilazila većnici sa moje strane, pa sam je spazio pre njega. Kada ju je ugledao, ozario se. Da, to je bila ona, Tamara. Osmehnula mu se. Možda i iskreno. Prišao sam bliže. Đovani joj je pošao u susret i nežno je uhvatio za ruku. Znao je on kako se to radi.

»Čekam te već ceo sat!«

»Stvarno? Mislim da sam došla na vreme.«

»Kuda ćemo, draga?«

»Zar već — draga?« Oči su joj se smejale. »Svejedno, kuda hoćeš. Možemo da prošetamo parkom.«

Krenuli su napred, a ja za njima.

»Šta si radio danas... Đovani? Nikako ne mogu da se naviknem na tvoje ime.«

»Zbog čega?« pogledao ju je začuđeno.

»Tako je malo vremena prošlo od kad smo se upoznali!« uspela je da se izvuče.

»A meni se čini«, galantno izjavi on, »da se poznajemo čitavu večnost!« Tamara i ja pobledesmo istovremeno, ali je i ona fantastično vladala sobom.

»Pa, dobro, hoćeš li mi ipak reći šta si danas radio?«

»Pravio sam vreme!«

»Kako 'pravio vreme'? Šta to znači?«

»Zar ti već nisam rekao? Pa ja sam meteorolog—praktičar i svakoga dana pravim vreme!«

»Zamisli, molim te!« Zamišljeno ga je pogledala i zaćutala.

Tada mi se u jednom trenutku učinilo da joj se on dopada. Hodali su jedno pored drugog, on ju je pridržavao za ruku, a ona ga je, sve vreme, gledala pravo u oči. Neće valjda opet? pomislih, ali sam zatim odagnao tu misao. Ne, ona je, najverovatnije, imala neki plan, koji je sada sprovodila u delo.

»Onda, da odemo nekuda?« upita on ponovo.

»Ne, Đovani. Hajde da samo prošetamo. A posle me isprati do hotela.«

»Možda da svratimo do mene?«

Poludeo si!« Glas joj je bio neodlučan i meni ponovo pade na pamet da nije

ravnodušna prema njemu. »Do devet uveče treba da budem u hotelu 'Stari Tomas'«, sada već sigurnije reče ona.

»Ne možeš ni da zamisliš koliko si me razočarala! Odbila si sve što sam ti predložio.«

»Đovani, možeš li da mi ispuniš jednu želju? Veliku želju!«

»Bilo koju!«

»Slušaj, organizuj sutra kišu. Provalu oblaka sa grmljavinom i munjama ovde, u starom Talinu. U ovoj kutiji sa staklenim krovom... Dobru kišu sa grmljavinom!«

»To je zabranjeno«, reče on, ali se, razmislivši, odjednom saglasio. »U redu, napraviću je, čak i grmljavinu, iako je baš ne volim.«

»Obavezno sa grmljavinom i munjama, čuješ li me, mili!«

On ju je nekako čudno pogledao i klimnuo glavom.

U devet uveče, čekao sam ih ispred 'Starog Tomasa'. Stigli su uskoro. Stajali su nedaleko od mene. Čitavih petnaestak minuta ona se branila od njegovih pokušaja da se popne kod nje. Zatim su se rastali, ona je ušla u hotel, a on zakorači u beličasto estonsko veče, zviždeći neku popularnu melodiju. Izgledao je zadovoljan sobom. Ja sam pošao za njom. Penjao sam se po stepeništu koje je bilo prekriveno tepihom sa cvetnom šarom i divio sam se njenim nogama i figuri. Lepa žena, ona je sigurno mogla da pokori muškarca. Stigao sam je u hodniku, dok je otključavala vrata.

»Tamara!« Ona se okrenu.

»Ko ste vi? Šta hoćete?«

Odlepio sam idiotske brkove i traljavo sam obrisao lice maramicom.

»Ne prepoznaješ me?«

»Ne-e.«

»Ja sam Albert, Alekov drug!«

»??«

»Moram da porazgovaram sa tobom.«

Otvorila je vrata. Ušao sm prvi, ona — za mnom.

»Šta hoćeš od mene, Alberte? Nema Aleka, nema njegovih drugova i ja ne razumem, zašto si ovde? Zašto sam te pustila?«

»Eto, baš zato. Zašto si me pustila unutra? Ponudi mi da sednem.«

»Sedi.« Pokušavala je da se sabere. »Pa, dobro, šta te je dovelo ovamo?«

»Pratio sam vas danas i čuo sam kad si ga molila da organizuje kišu. Sa grmljavinom i munjama!« rekoh zavalivši se u udobnu hotelsku fotelju.

»Pa šta?« malo se zbunila.

»Imam nekoliko pitanja.« Nije joj trebalo dati vremena da se sabere. «Prvo — zašto si ga tražila?«

»A, hoćeš da znaš zašto sam ga našla?« Razbesnela se i od toga se još više prolepšala. »Pa, eto, ako hoćeš da znaš, uopšte ga nisam tražila! Doputovala sam ovamo na ekskurziju i potpuno neočekivano sam nabasala na njega. Na ulici. Videvši ga, takvog samouverenog, spokojnog, blistavog, blistavijeg nego tada... sa mnom, razbesnela sam se. Da, razbesnela sam se!« Govorila je zlobno, oči su joj potamnele od zlobe. »Znaš li kako sam živela sve to vreme? Ne? Pa onda slušaj. Lekari su me zakrpili. Potpuno su me doveli u red, čak i spoljašnjost. To me je koštalo tri meseca života, ali nek idu do đavola, to i nije previsoka cena. Znala san da su mu isprali mozak i radovala sam se zbog toga. Da, radovala sam se, Ali meni nisu isprali mozak, razumeš? Meni su ostavili sav taj užas. I strašnu noć sa grmljavinom i munjama. I ubistvo. Trenutak užasa i strašan bol. I nepostojanje. Preostalo vreme nosila sam u sebi strahotu i bol. Nisam

verovala ni u čija osećanja. I kada sam videla Aleka, mirnog, samouverenog, kako šeta po svetu bez uspomena, shvatila sam da je to nepravedno! Nikakve muke, nikakvo preživljavanje! Sladak život!«

»I odlučila si da mu se osvetiš.«

»Odlučila sam da sve postavim na svoje mesto.«

»Pa si, da bi to ostvarila, smislila ubistvo potpuno drugog čoveka?« Bio sam nemilosrdan prema njoj, činilo mi se da je to neophodno. »Krenula si u zločin, na taj način što ćeš osuđeniku saopštiti sve o njegovoj prošlosti, pošto je kazna već sprovedena u delo — kriminalni zločin!«

»Ne guraj mi pod nos tvoje zakone. Zakon je u mojim rukama. Osim toga, to sada nema nikakvog značaja.« Odjednom se oraspoložila, čak kao da se sasvim smirila.

»Zašto?«

»Zato što sam shvatila da on nije Alek. Ne, nije Alek, nego Đovani. Sasvim drugi čovek, kako si rekao, muževniji, odlučniji. Energičan i dobar čovek. Čovek od akcije. Znaš, Albert, od kako sam se izlečila, neprekidno se kuvam u sopstvenim mislima. Već mi se učinilo da počinjem da ludim. Pošla sam na ekskurziju pod stare dane, da bih odagnala misli, ali ništa nije pomoglo. A sada, kada sam naišla na njega, upoznala se sa njim i shvatila kakav je, prestala sam da haluciniram. Meni je sa Đovanijem, baš sa Đovanijem, a ne sa Alekom, prijatno i interesantno.« Zaćutala je, a zatim izazovno dodade: »On mi se dopada!«

»Tim pre, šta će ti munje i gromovi?« Skoro sam iskočio iz fotelje.

»Glupo, naravno! Jednostavno je misao o tome damu sve ispričam, ako ga nekada sretnem, živela u meni isuviše dugo. Ali sada mi to sve ima smisla. Ako uopšte može ičega da se seti, onda je bolje da to bude sada nego kasnije. To neće biti poslednja kiša u našem životu, Alberte!«

Nisam mogao da opovrgnem njen dokaz. Uopšte, imao sam utisak da sam zašao u zonu u kojoj nikome sa strane nema mesta.

Ustao sam.

»Verovatno si u pravu. Ne mogu da presudim. Neka bude tako kako si odlučila!«

»Razumeo si me, Alberte«, reče i takode ustade, »vidim da si razumeo. I znaš, želim da budem voljena! To je tako prijatno!« Glas joj je bio žalostan i ja sam se postideo.

»U redu«, rekoh. »Idem. Oprosti mi, Tamara!«

»Lina. Ne Tamara, nego Lina. Nemoj da mi se izvinjavaš, Alberte.« Izgledala je vrlo umorno. »I dođi sutra u dvanaest u ulicu Pik, ispred kuće 'Tri sestre' dogovorili smo se da se tamo nađemo.«

»Ipak se plašiš?«

»Ne.« Ona se osmehnu. »Želim da vidiš kako ćemo oboje biti srećni!«

Sutradan ujutro, javio sam na posao da neću moći da dođem. Zatim sam doručkovao i spremio stan. U petnaest do dvanaest, kao za inat, zazvonio je videofon. Trebalo je da ga isključim ranije. Šta da se radi, uključio sam ga. Na ekranu se pojavio moj kolega sa posla...

Na kraju krajeva, izlazio sam iz svoje kuće u dvanaest i pet, i nisam stigao da napravim nekoliko koraka kada se iznad moje glave začuo čudan šum, a zatim zvuk koji je ličio na pljusak. Postalo je svetlije. Nešto mi je kanulo na lice, pa još, i još. Na asfaltu i kamenju su se pojavile male, mokre tačkice, i odjednom, poče da pada prava kiša. U početku nije bila jaka, ali je vremenom, postajala sve jača i jača. topla letnja kiša, prskala je u mlazevima, a kroz vodopade kiše sijalo je sunce. Voda je jurnula po starim

vodovodnim kanalima koji su, verovatno jako davno zaboravili ukus kiše, trotoar je postao mokar i crn, a nad svakom sada već otežalom kapi, nadimao se vazdušni mehurić. U početku je sa krovova i iz oluka tekla mutna voda, u ovom sterilnom gradu sakupilo se mnogo prašine po uličicama, uglovima i pukotinama, ali već malo kasnije, voda je postala bistra i cista, kao iz izvora. Po ulicama su jurili, preskačući se, potočići. Pokisao sam i nisam ni pokušavao da se sakrijem. Žurio sam. Grabio sam krupnim koracima prema ulici Pik, prema mestu susreta.

Vodeni potoci su pomahnitali. Po sjajnim trotoarima, po barama, rasprostrte su se dugine trake. Iz kiše su mi u susret naišli momak i devojka u potpuno promočenoj odeći. Devojčina haljina i mladićevo letnje odelo zalepili su se za njihove stasite figure, oni su išli držeći se za ruke, srećno se smejući kiši, išli su bosi, namerno gazeći po najdubljim potocima i barama. Obuću su nosili u rukama. Zatim sam video još ljudi. Bilo ih je začuđujuće mnogo. Niko se nije skrivao, svi su se radovali kiši. Odjednom, iznad glave mi sevnu munja, negde u daljini je grmelo. Kiša, kao da je čekala znak od nebeskog bubnja, poče da pada još jače. Skoro sam trčao, ali sam, pošto sam skrenuo za ugao, zastao u čudu.

Usred ogromne bare grupa dečaka i devojčica igrala je neku čudnu, divlju igru.

Pada kiša, pada,
Svak se suncu nada.
Kadas kiše stanu,
Biću u Jeristanu,

pevali su mali divljaci, mokri i srećni, podižući nogama fontane od vode, a dečje oči su, kroz vodenu zavesu, sijale neizmernom radošću. Oko njih su trčkarali ne previše uznemireni vaspitači i nagovarali ih da izađu iz bare. Nisam mogao da dočekam srećni završetak incidenta i u jednom koraku sam se našao u ulici Pik. Ona je već bila tamo. Zapravo, išla mi je u susret sredinom ulice polako, skoro veličanstveno. Njena svetla kosa je potamnela od kiše, teška haljina se pokvasila i gruba tkanina je gustim naborima obavijala njeno telo. Bila je prirodna medu kamenjem srednjovekovne ulice i krupne alke na njenoj ogrlici, prsten i teške minduše činili su je sličnom strogoj, markantnoj skulpturi nekog katoličkog hrama.

Pokazala mi je rukom na glavni ulaz kuće i ja sam požurio da se sakrijem ispod starinskog trema u obliku luka. Unutra su se nalazila vrata i ja prodoh kroz njih. U malom predvorju je bilo tiho, kroz rešetke se čuo samo šum kiše. Slušan odavde, zvučao je monotono i dosadno.

»Hajde ovde da se sakrijemo!« sasvim neočekivano začuh Dovanijev glas u blizini. »Skroz sam pokisao! Do gole kože! Daleko smo zakazali sastanak!«

Kao da ga je namerno dovela ovamo.

»Sanjao sam neki čudan san.«Raču se ponovo njegov glas. »Padala je kiša, grmelo je i sevalo, a ti i ja smo bili zajedno u nekoj maloj kući.«

»I?« Glas joj je bio miran.

»I ti i ja se svađamo zbog kiše. Ti hoćeš da se prošetaš po pljusku, a ja gledam na televiziji.film o životu mitskih Amazonki. Zamisli kako je to bilo ružno!« Postalo mi je neprijatno u mom skloništu i odjednom shvatih da je na meni mokra odeća.

»I čime se završila ta porodična drama?« Glas joj je, ipak, zadrhtao. Ali on to nije primetio.

»Ma, ničim. Grunuo je grom, ja sam se okrenuo, a tebe već nije bilo u sobi.«

»Jesi li bar film odgledao do kraja?« Glas je zvučao podsmešljivo. »Ne, probudio

sam se na najuzbudljivijem mestu!«

»Šteta.«

»Aha... Slušaj, Lina, kako ti se dopada moja kiša?«

»Vrlo. Samo nije bilo grmljavine i munja.«

»Bilo je. Dva puta.«

»Jednom. Ali, svejedno, hvala ti.«

»Ne zahvaljuj mi. To nije način da mi se odužiš!«

»Prestani! Nemoj Dovani!«

»Gluposti. Treba da se volimo dok smo mladi!«

»A ja neću... baš zato što smo mladi. Nemoj!«

»U redu, neću... Kako ću da platim za ovaj pljusak u gradu! Ne možeš ni da zamisliš!«

»Idi, zaustavi kišu. Dobila sam ono što sam želela!«

»Zaista? Onda ću zaista i otići. I tako ne znam šta ću sa sobom. Iskreno govoreći, zažalio sam što sam sve ovo uradio! Potpuno sam mokar i bojim se da ću se prehladiti. Ala ću da platim!« Poslednja rečenica se čula već izdaleka, sa ulice.

I ni reči o ljubavi! Ni slova!

»Alberte, je si l' tu?« upita njen glas.

»Tu sam.« Izašao sam iz svog skrovišta. »Zašto si me pozvala kao svedoka?«

»Ne znam«. Bila je jako tužna, čak je, izgleda, plakala. »Alberte, odvedi me odavde!«

Izašli smo na kišu. Išla je pored mene potpuno razočarana i potištena, i bilo me je strah da joj pogledam u lice. Iznenada, nad glavom začusmo poznati pljesak. Kiša je prestala i odjednom se smračilo, umesto da se razdani. Čulo se kako voda teče po ulicama. Ljudi su potrčali kućama, shvativši, kao i ja, da su potpuno mokri. Praznik je bio završen.

Kod kuće sam je naterao da ode u kupatilo i zagreje se. Zatim sam joj dao alkohol. Ona je odsutno činila sve što sam joj predlagao. Posle izvesnog vremena, piće ju je malo obodrilo.

»Alberte, ovo je katastrofa.« Sedela je u fotelji uvijena u moj bade-mantil.

»Zašto?« upitah, iako sam mislio da razumem zašto.

»Jednostavno...« Ponovo je zaplakala, očigledno smišljajući rečenicu. »Jednostavno, on može da napravi kišu, iako sam više voli suvo i sunčano vreme.«

»Pa, dobro, to i nije tako loše!«

»Možda. Ali ja sam želela da budem voljena!... Alek me je ubio, mrzeći me i voleći me. Tek sada mogu da ga razumem. I... da mu oprostim. Da, znaš, i da mu oprostim!«

»To je tačno, Đovani nije sposoban da ubije.«

»Ja ne bih ni želela da me još jednom ubiju. Ali sa Dovanijem ne bih želela ni da proživim život. Ni ljubav, ni mržnja...« reče žalosno. »Samo spoljašnjost!«

Izašla je iz sobe i vratila se obučena u svoju haljinu.

»Alberte, hvala ti za sve!« U odgovor na moju grimasu ona odmahnu glavom. »Ne, hvala ti! Idem sada. I molim te, učini sve da me ne traži, važi?«

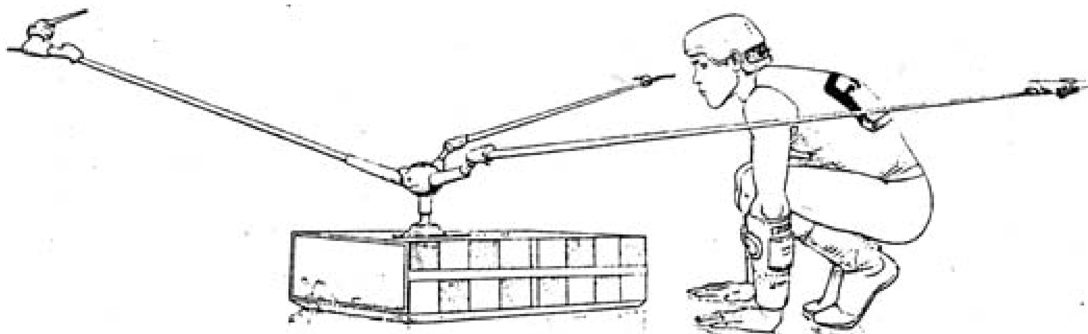
Pristao sam.

»Oprostila sam Aleku, Alberte... Ne, nemoj da me pratiš!«

Otišla je. Sedeo sam u sobi ne uključujući svetio i popio sam čašicu nečeg gorkog. Kroz prozor je ulazila bledoplava svetlost.

Svakakve misli su mi se rojile po glavi. Bilo mi ga je žao. Vrlo. Stajao je pred

Aladinovom riznicom, a nije je video, nije mogao da iz nje išta uzme. I sasvim malo, sasvim malo mi je bilo žao nje. Iako sam bio siguran, da će je uskoro, vrlo skoro, neko zavoleti.

ALEF - stari brojevi

Ukoliko ste propustili priliku da nabavite neki od dosad izašlih brojeva **Alefa**, sada vam se pruža prilika da to ispravite. Popunite narudžbenicu na ovoj strani i pošaljite na našu adresu. Sačekajte uplatenice, a **Alefe** ćemo vam poslati čim stigne vaša uplata na naš žiro-račun.

narudžbenica

Ovim naručujem sledeće brojeve **Alefa**:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

koje ću uplatiti uplatnicama koje dobijem.

Ime i prezime ....

Poštanski broj i mesto ....

Ulica i broj ....

Narudžbenicu poslati čitko štampanim slovima i poslati na adresu: **DNEVNIK (za ALEF), 21000 Novi Sad, Vojvođanskih brigada 7/VI**. Ukoliko ne želite da oštetite svoj primerak Alefa, narudžbenicu prepišite na poseban papir.

Zoran Jakšić

ZNAK ZVERI

Kada je imao deset godina, Valdemar Le Moine je čekao da dođe njegov anđeo i da mu ispuni sve želje.

Bilo je to glupo, razume se, jer i u to doba Valdemar je znao da su anđeli izuzetno redak i dragocen oblik života. Poslednji preostali primerci davno su sakupljeni i prebačeni u rezervat na svetu zvanom Veronikino Zlo, a verovatno ih nije bilo više od pet—šest stotina. Oko planete bile su postavljene moćne kibernetske straže i nijedan živi čovek nije im se mogao približiti na manje od pola astronomske jedinice, dakle do udaljenosti na kojoj je njihovo dejstvo još uvek bilo zanemarljivo. Stražari su bili programirani da ubiju svakoga ko pokuša da zađe u rezervat anđela.

Ovo zbog toga što su anđeli bili zabranjeni kao jedno od najopasnijih oružja u svemiru.

Valdemar je i u to vreme neodređeno znao da anđeli zapravo predstavljaju vrlo egzotičan vanzemaljski oblik života, koji je otkriven pre više od stotinu godina. Bile su to nerazumne životinje i jedva su umele same da se kreću, ali bile su obdarene jedinstvenom sposobnošću-, mogle su da primaju ljudske moždane talase i da ih pojačavaju. U njihovom prisustvu bilo je doslovce dovoljno pomisliti nešto i to bi postalo stvarnost. Ljudske misli, umnožene milijardama puta, neizmerno su moćno oružje: samo poželi, i svi tvoji neprijatelji biće mrtvi. Samo poželi, i čitav svemir će biti tvoj.

Ako su anđeli na tvojoj strani.

1. LENIER-DE CRESPIGNI

Oko ponoći izbili su na vrh prevoja Mambrino i počeli da se spuštaju međudržavnim putem prema glavnom gradu. Noć nije bila toliko sparna koliko prethodne dve, ali je Valdemar Le Moine svejedno osećao kako mu je košulja natopljena znojem. Na zadnjem sedištu spavali su njegova žena Yolanda i mali Pilim. Pod svetlošću Meseca predeo je bio plavkast i kao ispečen od jare, a put je, prav poput strele, sekao preko njega, urezan u Hce stenja tamo gde je bilo potrebno, obešen ni o šta usred vazduha tamo gde je bilo neophodno.

Išao je ugodnom brzinom od dve stotine kilometara na čas i mogao se nadati da će do grada Sabrina stići za manje od jednog sata.

Tolike su godine prošle, pomislio je. Usekli smo puteve u živi kamen i podigli gradove na mestu nekadašnjih pustara sagradili fabrike za preradu ruda i biomase, a Schomburk je još uvek najdivljačniji svet za koji znam. Izađi desetak kilometara izvan grada i zateći ćeš samo divljinu i opasnost, kao da si na mestu na koje ljudska noga nikada nije kročila. Schomburk, svet najizdržljivijih, postojbina nekra kristala i ubitačnih kremenih pustinja: kako ga samo volim.

Valdemar Le Moine rođen je na Schomburku, baš kao i njegova žena Yolanda. Ponekad mu se činilo da nikada ne bi mogao da preživi na drugom mestu. Nije se tu radilo o kapricu. Jednostavno, bila je to svest o gotovo sudbinskoj povezanosti sa ovim tlom na kome je ponikao, sigurnost da bi štrcao svuda izvan Schomburka: ovde se osećao kao riba u vodi.

Dođe vetar, razgoneći vlažnu ustajalost vazduha pustare i nanoseći u snopove farova crvenkastu prašinu nalik na usitnjenu zguru: gravipterski pogon vozila poče da seče široku brazdu po zrncima materijala koja su se valjala ispod njega, kao motorni čamac koji reže površinu ustalasanog mora. Vetar je dolazio iskosa, nekako iz pravca jugozapada, i obrisi međudržavnog pred Valdemarom postali su čudno razmazani.

Počeo je da razmišlja da li da uspori.

Nalet kao da se ublaži, zastade, a zatim se vrati iznenađujućom snagom. U sekundi, puta gotovo nestade u crvenim oblacima, a talasi prašine udarali su u začuđujuće pravilnim naletima. Valdemar Le Moine uspori, zatim gotovo potpuno zaustavi.

Učini mu se da je za trenutak iz pravca vetra dopro otegnuti zvuk nalik na riku, potmuo i dalek, i Valdemar je bio potpuno zbunjen. Čuo je nešto slično pre nekoliko godina, kada je prvi i jedini put bio na svetu Sen Mauro, i bio je siguran da se to nikada neće ponoviti-, bio je to zvuk nadzvučnog uragana u podnožju svete planine Eliot, jak kao hiljadu gromova zajedno, otegnut, silovit, kao da se raspada samo srce Zemlje.

Ali nema nadzvučnih vetrova na Schomburku, pomisli Valdemar i zaustavi kola. Oluja je sada zamirala, nakon što je nekoliko trenutaka visoko podizala staklastu prašinu, valjala iščupano skavola grmlje i bacala zrnca šljunka, a tutnjava je i dalje odjekivala.

Primeti da se Yolanda probudila i da ga netremice gleda. Sleže ramenima i okrenu se putu ispred sebe. Nije mu postavljala nikakva pitanja, već je samo čvršće zagrlila Pilima. Dete se promeškolji u snu. Nekoliko drhtaja proze međudržavni put i uminu. Činilo se kao da se tamo negde prema jugozapadu upravo probudilo nešto živo i divovsko i da sada proteže svoje telo veliko kao planeta. Otvorio je vrata i izašao iz kola.

Pripalio je cigaretu i zagledao se preko mesečinom oblivene pustare koja je okruživala međudržavni. Polako mu dopre do svesti da već neko vreme nije bilo vozila iz suprotnog pravca. Prašina se smirivala, a njemu se učini da vidi kako u pravcu jugozapada zamire slab crvenkasti odsjaj.

Vulkan? Usred Mambrina? To je bilo još manje verovatno.

Začuo je zvižduk i iznad glave mu promače senka, zatim još jedna. Video je crvene signalne svetiljke koje su se palile i gasile u pravilnim razmacima: jurišne letilice planetarnih odbrambenih snaga. Udaljavale su se od mesta na kome je opazio ružičasti odsjaj, na minimalnoj brzini, kao nakon obavljenog zadatka. To je više od svega pokazivalo da se dešava nešto neuobičajeno.

Razglas u kolima ožive i iz njega dopre tihi muški glas.

»... Svim vozilima na putu Sabrina—Herkules: molim vozače da zaustave svoja vozila i obustave vožnju do nula-dvadeset dva. Došlo je do incidenta na potezu Lenier-de Crespigni. Situacija je potpuno pod kontrolom Ponavljam...«

Pogledao je na sat. Ponoć i tri minuta. Odlaganje nije bilo veliko. Namrštio se i ponovo pogledao prema crvenim oblacima koji su polegli po obzorju. Učini mu se da je za trenutak u odsjaju mesečine ugledao nešto, nekakvu senku što promiče između bezbojnog stenja, poput sivkastog, prozračnog pauka koji je iznenađujućom brzinom trčao na dugačkim, tananim nogama, ali samo trenutak kasnije više nije bilo ničega. Pilim se promeškolji u snu, i tiho zaječa, a Yolanda ga čvršće zagrli.

U dvanaest i dvadeset dva isti glas ponovo se javi preko radija i saopšti da je saobraćaj međudržavnim dozvoljen. Valdemar se vrati u vozilo, pokrenu ga i nastavi vožnju, obuzet crnim mislima. Sve je izgleda ponovo bilo u redu, ali za ono što se dogodilo pre samo nekoliko minuta nisu bila potrebna velika objašnjenja. Oružane snage Schomburka upotrebile su taktičko naoružanje na nekome — ili nečemu. Bombardovali su sopstvenu teritoriju, pomisli on. Šta je to moglo biti, pitao se, kada je zapovednike odbrambenih snaga navelo na tako očajnički korak? Potez Lenier-de Crespigni relativno je gusto naseljen, i mada je možda sve prošlo bez žrtava, Valdemar

nikada ne bi smeo da se kladi u to. Megatonske bombe na ljude? Bilo je to nešto nezabeleženo u dvestogodišnjoj istoriji ovog sveta i, sve do maločas, gotovo potpuno nezamislivo. Već nekoliko vekova takve su se bombe pravile bez opasnog radioaktivnog zračenja, ali ima li neke razlike kada ti se na glavu sruči smrtonosni tovar koji može da sravni sa zemljom čitavu pokrajinu? Kažu da je oružje srazmerno pretnji. Kakva li je to užasna opasnost zapretila ljudima Schomburka i, što je još važnije, da li je uklonjena? Ali glas na radiju tvrdio je da nema opasnosti.

Kroz vetrobran dopre zvuk nalik na uzdah i put mu preseče nešto, obrisa koji su se samo nazirali u polutami, divovsko, i on u magnovenju okrete upravljač da to izbegne. Kola gotovo dodirnuše površinu puta i podigoše ogromni oblak staklaste prašine koja se tu natložila u poslednjih nekoliko minuta. Iza njega ostala je visoka, nejasna prilika nalik na divovskog pauka, prikaza koju je nazreo pre izvesnog vremena na pustinjskom potezu kraj međudržavnog. Za trenutak je preneraženo gledao izdužene udove koji su svetlucali kao da su izrađeni od čelika, sluzavu čeljust na kojoj su štrcali nizovi zuba, silovito desetmetarsko telo koje kao da je nastalo kao mešanac tiranosaura i crne udovice. Polutmina ga je sprečavala da ga jasnije pogleda, ali i ono što je video bilo je dovoljno: bila je to prikaza iz ružnog sna, demon koji kao da je došao iz najtamnijih dubina pakla sa samo jednim ciljem: da uništi sve što mu se nade na putu. Jedan trenutak gledao je kao bez daha, svestan da takvo stvorenje ne može da postoji, niti na Schomburku niti igde u poznatom svemiru, a onda se nakaza sa užasavajućom lakoćom i gipkošću pokrenu na čeličnim nogama i pohita za kolima.

Još samo malo stajao je kao opčinjen, a onda okrenu upravljač i ubrza vozilo. Gravipterski motori zaurlaše, preopterećeni, a kola se trgoše i poput munje pojuriše putem. Čudovište zabaci glavu i bez glasa se dade u poteru.

Brži je od mene, shvati Valdemar. Stići će me i raskomadati. Na čelu mu izbiše graške znoja. Iznenada je bio ubeđen da su odbrambene trupe bombardovale kraj upravo da bi uništile to biće, čeličnu crnu udovicu, ali im je ona nekako izbegla i stigla do međudržavnog. To nije bilo nagađanje, već izvesnost. Ko zna odakle je stiglo to stvorenje, možda negde iz dubina neistraženog svemira, da bi našlo pribežište u ovom pustošnom kraju.

Tako naglo da je Valdemar jedva video udove koji su šibali kroz vazduh, demon izbi na desnu stranu puta i gotovo dokači vozilo. Navikao na vožnju kroz peščane oluje i planinske useke Schomburka, Valdemar uspe da ga izbegne, ali kola strelovito poskočiše i preleteše na drugu stranu puta. Za dlaku je izmakao oštrim zupcima stena na rubu međudržavnog, elektromagnetni odbojnici ljutito su zabrujali kad ih je okrznuo, a onda se odbio nazad. Nekoliko sekundi borio se da uspostavi kontrolu nad kolima i, da je neko vozilo naišlo iz suprotnog smera, svakako bi naletelo na njega i raznelo ga u paramparčad. Ali put je ostajao čudnovato prazan i on je i dalje stajao sam, na milost i nemilost nakazi iz ružnog sna koja se okomila na njega.

Čelični pauk za trenutak je zastao na svojim vitkim nogama i kao da ga je odmeravao, a onda ga zakloni oblak prašine koja se podigla dok je Valdemar pokušavao da izbegne napad. Nagazio je na gas, neprestano pogledavajući prema retrovizoru. Rastojanje između vozila i mesta napada neprestano se povećavalo, ali on se pitao da li će to biti dovoljno kada s.e čudovište pokrene: već se uverio da je njegova hitrina gotovo nezamisliva.

Na zadnjem sedištu, Pilim se probudi i zaplaka.

Oblak prašine rasu se u noćnom vetru, nestade. Valdemar Le Moine gledao je

nekoliko trenutaka ne verujući svojim očima.

Put i nepregledna pustara obasjana mesečinom bili su prazni dokle god oko dopire. Od čudovišta nije bilo ni traga.

Urlanje motora prede u predenje, a zatim potpuno prestade. Valdemar je zaustavio vozilo, isključio gravipterski pogon i drhtavo se naslonio na upravljač.

Mesečina je plavila praznu pustaru.

»Yolanda«. Trudio se da mu glas zvuči mirno. »Yolanda, šta si maločas videla?«

Digla je pogled sa Pilima i zavrtela glavom. »Ne znam, Vale. Podigao se vetar i sve prekrio prašinom. Izgubio si kontrolu nad kolima, zar ne? Nešto se pokvarilo?

»Samo si to videla? Vetar... i prašinu?«

U odsjaju mesečine lice joj je bilo vrlo bledo. »Ja... ne znam, Vale«, ponovila je. »Bila sam tako sanjiva. Da li je bilo još nešto?«

»Nije odgovorio. Šta se to dešava sa mnom, upitao se. Zar je moguće da mi se sve samo pričinilo? Demonska nakaza koja galopira kroz oblake prašine, čeljust koja bi mogla da prepolovi kola samo kada bi ih dohvatila? Slika je bila tako živa u njegovim očima. A opet, bila je noć, a svetlost mesečine bila je tako slaba. Zatvorio je oči. Umoran sam, pomisli. Vozio sam satima. Živci su mi napregnuti. Upravo sam prisustvovao bombardovanju rodnog kraja. Da li je moguće da mi se sve pričinilo?

Za ime sveta, mogao sam tek tako da ubijem rođenu ženu i dete.

Sklopio je oči.

»Mislim... da bi mi dobro došlo da se malo odmorim. Možeš li da preuzmeš vožnju do grada?« rekao je.

Bez reci izašla je i prešla na vozačko sedište. Pomerio se desno i gledao je kako uključuje motore i okreće upravljač. Kola se pokrenuše lako, bez trzaja.

Čitavog puta do grada osvrtao se prema belokosnim oblacima prašine koji su se uzdizali u pravcu Lenier—de Crespignija, kao da želi da se uveri da ih nešto ne prati.

2. SABRINA

Svetlosti su igrale po tavanici, nalik na leptirove koji se preganjaju oko nezamislivih cvetova. Obično ga je hologram koji je ukrašavao spavaću sobu smirivao, ali sada mu je čitava slika delovala haotično, poput misli koje su mu se vrzmale po glavi. Valdemar Le Moine nikada u životu nije patio od priviđenja i njegovo prvo iskustvo ga je uzasnulo. Čitavog života bio je uveren u nepogrešivost svoga tela i uma: bolesti su davno postale deo tamne istorije čovečanstva i sve što je makar samo nalikovalo na njih moglo je biti primljeno s najvećom grozom, sve su to bile samo užasne aveti nekih davnih vremena kojima nije moglo biti mesta u savremenom svetu. Onome ko je siguran u svoju nepogrešivost, promašaj će pasti neuporedivo teže nego drugima. Zato su se, otkako je stigao kući, njegove misli neprestano vrtele oko događaja na auto-putu. Njegova čula podlo su se poigrala sa njime: tu nije pomagalo nikakvo smirujuće objašnjenje.

Vrata sobe izbledeše, nestadoše i na ulazu se pojavi Yolanda odevena u spavaćicu. Odrazi svetlosti sa tavanice obasjavali su joj lice i izgledala je još umornija nego što je svakako bila.

»Zaspao je«, rekla je i pokazala glavom prema Pilimovoj sobi. »Ovih dana se pošteno izjurcao. Promena će mu dobro doći.«

Došla je do kreveta i blago se spustila kraj Valdemara. »Na radiju je bilo vesti o bombardovanju«, rekla je.

»Da?« Rekao je Valdemar.

»Izgleda da se radilo o onoj grupi krijumčara o kojoj je već više puta bilo reči. Na radiju kažu da su pokušali da predu Samstam noseći na brodu jednog anđela u hibernaciji. Ne kaže kako su došli do njega. Vlasti su organizovale poteru neviđenih razmera, u kojoj su učestvovale i snage policije i vojska. Stigli su krijumčare iznad Lenier—de Crespignia i tamo ih oborili. Kažu da su svi izginuli. Brod krijumčara i dve vojne letilice razneseni su u atome. Nije bilo povređenih među stanovništvom. Reci mi, Vale, zar su anđeli toliko opasni?«

Slegao je ramenima, koliko to može čovek dok je u ležećem položaju.

»Da li je smrt opasna po život?« pitao je. »Anđeli su samo životinje, Yola, ali životinje sposobne da ostvare sva maštanja najfantastičnijih luđaka. Njihove psi-moći dovoljno su velike da razore planetu, ukoliko se samo nađe manijak koji će im dati dovoljan podsticaj na početku. Istorija je pokazala da takvih luđaka nikada ne manjka. Već i to sadrži opasnosti koliko voliš. Ali nije u tome stvar.«

»Nije?« Yolanda se okrenula u postelji, zagledana u njega.

»Ne. Stvar je u podsvesti«. Prisetio se dana kada je gutao doslovce sve podatke koji su se mogli naći o najfantastičnijoj vrsti života u svemiru, dok je bio opsednut maštanjima o tome da i sam dođe u posed jednog primerka i da donese sreću čitavom čovečanstvu. On ne bi dozvolio da išta na svetu pode krivo. Tek kasnije je shvatao koliko je grešio — a opet, koliko je samo drugih, mladih i starih, delilo njegova maštanja.

»Kada bi bilo moguće potpuno kontrolisati anđele, ovaj svemir bio bi sasvim drugačiji. Sigurno ti je palo na pamet da bi bezbrojni vladaoci, koordinatori i zapovednici poželeli da imaju jedan primerak samo za sebe i da kontrolišu svoje carstvo kako god vole. Dokopali bi ih se oni, na ovaj ili onaj način. Ali ne smeju. Jer svesne misli predstavljaju samo jedan deo ukupnih umnih procesa. Nijedan čovek nije imun na ružne snove. A uz jednog anđela, snovi su stvarnost. Znaš, Yola, bilo je ljudi koji su svejedno pokušali. Dok još anđeli nisu bili izolovani na Veronikinom Zlu. Ono što se desilo... možda si čitala o tome. Ljudi često umeju da upotrebe nove stvari da bi naneli bedu što većem broju ljudi, ali anđeli su izgleda kao stvoreni za to da im takve stvari olakšaju. Mogla bi se napraviti hronika užasa koje su anđeli doneli čovečanstvu. Njih je jednostavno nemoguće potpuno kontrolisati. Završilo se onako kao što znaš — sa rezervatom na najzabačenijem svetu, bez ijednog ljudskog bića u čitavom tamošnjem zvezdanom sistemu. Ne znam kako su krijumčari došli do svojeg primerka i nije me briga. Jasno mi je samo da nikakva reakcije protiv njih nije mogla biti previše oštra. Ali sada je sve gotovo, a to je ono što se računa.«

Pomilovao je Yolandu po obrazu. Smešak na njenom licu bio je blag, ali topao. Njegova žena nekako je još uvek izgledala kao devojčica na pragu devojaštva, ali je iza krhke fasade skrivala više snage od većine ljudi koje je poznavao. Njegova ljubav prema njoj nikada neće izbledeti.

Poljubac koji joj je spustio na usne bio je nežan, da bi postepeno prerastao u nešto mnogo strasnije. Njen dah mirisao je na med.

»Oh, bože«, rekla je ona i odvojila se od njega.

»Šta to... ?« promrmljao je, mrzovoljan kao čovek koga su prenuli iz najslađeg sna.

Onda je i on čuo Pilimov glas.

»Mama«, zvao je ovaj. »Mama!«

Uzdahnula je i digla se iz kreveta.

Kada je izašla iz sobe, ostao je da leži, zagledan u prazno. Pilim je imao svega četiri i po godine, ali Valdemar je ponekad imao osećaj da mališa vrlo svesno planira kada će uznemiriti i prekinuti svoje roditelje. Uostalom, pomisli Valdemar, to se dalo i očekivati. Spavao je tokom čitavog puta prema Sabrini: moglo se pretpostaviti da sada sledi besana noć.

Iz susedne sobe čuo je glasove. Pogledao je na sat: pola četiri izjutra. Nebo iznad grada već je poprimalo plavkastu nijansu. Pomiren sa činjenicom da više nema spavanja sve do jutra, Valdemar se digao iz kreveta i polako odšetao do Pilimove sobe.

Na zidovima su skakutali holografski zečići i treperile nevešte trodimenzionalne žvrljotine načinjene Pilimovom rukom tokom igri na konzoli hompjutera. Mališa je sedeo nasred kreveta i živahnih očiju razgovarao sa Yolom.

Ćeretao je: »Sanjao sam sneg. Mama, zašto sada ne pada sneg?«

Yolanda je rekla: »Pilime, sneg pada samo zimi. Sada je leto i snega ne može da bude.«

»Ali ja volim sneg. Hoću da pada sneg.«

Yolanda uzdahnu i bespomoćno pogleda muža. Smešeći se, Valdemar pride prozoru, a tamo zastade kao ukopan. Osmeha nestade sa njegovog lica.

Vlažne, paperjaste pahuljice sipale su na okvir i odmah se topile, ostavljajući kapi na staklu dečije sobe. Avgustovsko nebo ponovo se zamračilo i kao da je plavi sjaj koji je prethodio zori bio prognan negde daleko. U uličnim svetiljkama kovitlali su se iskričavi oblaci. Čitav grad bio je obavijen belim velovima: usred leta, Sabrina je obukla venčanu haljinu zime.

3. ŽELJE

Sledeće večeri sve troje su izašli zajedno u šetnju po Leonkavelo prospektu. Bilo je malo šetača, jer je za to doba godine bilo prilično hladno. Sabrina se protezala ispod njih, siva i kao iskovana od gvozda, a metalni pločnici vlažno su se iskrili. Vetar je donosio mirise sa pustara koje su okruživale grad, miris kremena i, besmisleno, vonj koji je podsećao na puževe ili školjke. Na nebu iznad prospekta upravo su se pojavljivale prve zvezde.

Pilim je trčao ispred njih u jakni fluorescentno crvene boje otprilike tri broja prevelikoj i razgonio jata odomaćenih golubova, a Valdemar ga je tmurno posmatrao. Izgledao je toliko normalno, toliko životno. Da li je onda bilo mesta crvu sumnje koji se uvrteo u Valdemarovu glavu i počeo da ga nagriza? Yolanda mora da je primetila da je zbog nečega zabrinut, jer otkako su izašli nije izmenila više od nekoliko reci sa njim, pametno ga puštajući da se kuva u sopstvenom sosu. Nije želela da se mesa u njegova razmišljanja i ispravno je činila: nije ni sam bio načisto o čemu se radi.

Sve je počelo jutros, vešću o anđelu i čudnovatim događajima na auto-putu. Prebacivao je sebi da postaje paranoičan, ali povezivanje nekih stvari se nametalo. Noćas, oko ponoći, prišli su veoma blizu mestu na kome je navodno uništen jedan anđeo. Neposredno nakon toga sa njima počinju čudni događaji. Usred avgusta, njegov sin sanja sneg i on zaista počinje da pada. Zatim, kako protumačiti povezanost trenutka Pilimovog buđenja i nestanka paklenog priviđenja na međudržavnom? Opet snovi koji se ostvaruju?

Blagi bože, pomislio je, daj da se varam.

Anđeli su stvorenja čija je struktura izuzetno krhka: najviše podsećaju na skupinu

pramenova paučine koju vetar može nositi kako ga volja. *Udarni talas sa mesta eksplozije krijumčarskog broda osetio se kod naših kola. Šta lije sve doneo sa sobom? Da li je uništio anđela, ili je samo prekinuo hibernaciju i izbacio ga neozledenog iz prostora za teret? Vrata kola bila su u to vreme otvorena. Da li je pramen paučine mogao upasti kroz njih i zalepiti se za Pilimovo lice?*

Jednom kada dodirne kožu čoveka, anđeo stupa u simbiozu sa njime i prilično ga je teško odvojiti. Njegove ćelije upijaju se i mešaju sa ljudskim nervnim sistemom, a mesto njegovog upada u organizam može se prepoznati po crvenim mrljama na koži koje najčešće imaju zvezdast ili razgranat oblik. Nekada su ih nazivali stigmama. Da li se takve mrlje sada nalaze na telu njegovog sina?

Preopterećen sam, pomislio je Valdemar. Imao sam suviše problema u poslednje vreme. Ali to nisu bile prave reci.,

Seme sumnje, jednom kada se začne, teško je ukloniti. Za sve ono što se dogodilo u poslednjih dvadeset sati moglo je biti i drugog objašnjenja, ali kako biti siguran? Prilikom jutrošnjeg kupanja nije opazio nikakve mrlje na telu svoga sina, ali kakav je to dokaz? Da li se stigme uvek javljaju, ili su samo povremeni efekt? Nije se sećao da je čitao nešto o tome. Zatim, moglo se desiti da su slabo vidljive i da ih naprosto nije primetio. Kako znati? Sa anđelom čovek može da opustoši planetu. Kako da bude siguran da li su snovi i želje njegovog sina postali oružje opasnije od nuklearnog?

Zadihan, Pilim je došao do svoje majke i ona ga podiže u vazduh. »Pogledaj, Pilime«, reče ona i pokaza prstom. »Zvezda pada. Zašto ne poželiš nešto?«

4. POSEDNUTOST

Probudio ga je plač. Jedan trenutak nije znao šta se dešava, a onda se rasanio i obazro oko sebe. Svetio kasnog popodnevnog sunca dopiralo je kroz granje drveta u parku pred kućom. Shvati da je zadremao u fotelji pred ekranom hompjutera. Vesti su odavno prošle i na zaslonu su skakutale raznobojne trodimenzionalne reklame. Yolanda se još nije vratila sa posla iz biroa za konstrukcije na drugom kraju grada. Glas koji je čuo bio je Pilimov.

Požurio je do dečije sobe. Vrata su bez glasa iščilela ispred njega i on ugleda sina kako sedi na sredini kreveta sa bioničkom lutkom u naručju. Oči su mu bile uplakane.

»Šta je bilo, Pili? Ne boj se, tata je tu.«

»Sanjao sam stra-strašno. Bila je mama i...«

»Šta si sanjao« upitao je, osećajući kako mu trnci prolaze kičmom. Moj sin, ubilačko oružje... Ali Pilim je samo jecao i još čvršće grlio lutku.

»Mama«, rekao je on.

U jednom skoku Valdemar je izleteo iz dečije sobe i našao se za konzolom hompjutera. Otkucao je pozivni znak biroa, osećajući se kako mu se glavom roje zle slutnje. Yolanda, pomislio je, Yolanda, najdraža...

Ekran zatrepta i u vazduhu se pojavi natpis:

VEZA U PREKIDU

Pokušavao je ponovo i ponovo. Nijedan broj u birou nije odgovarao. Iz susedne sobe čuo je Pilimovo jecanje. Tresnuo je pesnicom po tastaturi i vratio se sinu. Grubo ga je dohvatio.

»*Šta si sanjao?*« pitao je hrapavim glasom. Dete poče glasnije da plače.

»*Šta si sanjao?*«

»Bauka.« Kroz suze.

»Kakvog bauka?«

»Onoga što je Cham Circe ubio na jezeru.« Cham Circe je bio junak poznatog dečijeg avanturističkog programa. Bauk je svakako bio zli ksenomorf Zulu koji je pokušao da osvoji.svet.

Zulu je imao oblik divovskog pauka. Valdemar se seti kako je pažljivo Pilim pratio tu emisiju.

»Mislio si na pauka.«

Pilim klimnu i proguta knedlu. »Da, bauka.«

»Šta je on učinio?«

»Pojeo je mamu. Mama...«

Valdemar opsova i istrča iz sobe. Kompjuter je i dalje davao znak da su veze u prekidu. Pozvao je drugi broj, Na ekranu se pojavilo lice kibere iz službe za informacije,

»Možete li mi reći zašto ne mogu da dobijem biro za konstrukcije Cambrai?« Pitao je Valdemar.

Lice kibere bilo je kao izvajano od gipsa.

»Strašno nam je žao, gospodine, ali izgleda da se u birou dogodila nesreća. Došlo je do eksplozije, a zgrada se srušila...«

»Šta je sa mojom ženom? Yolanda Le Moine, dvadeset pet godina, lični broj NACLACCYBAA...«

»Prema informacijama iz gradskog centra za zaštitu, niko nije preživeo. Primite izraze najdubljeg saučešća, gospodine.«

Prekinuo je vezu i zatvorio oči. Oseti da mu se niz obraze slivaju suze. Yolanda, pomislio je, Yolanda, šta ću bez tebe?

Udario je pesnicom po tastaturi hompjutera, staklarija na stolu zazveča od siline udarca, i podigao se polako, kao pijanac. Negde iz parka dopiralo je zaljubljeno gugutanje golubova. Otišao je do kupatila i umio se ledenom vodom, a onda mu jecaji ponovo potresoše ramena.

Moj sin je ubica, pomisli on. Blago, bez ikakve zle namere uništio je sopstvenu majku. Sklopio je oči i osetio da mu se ruke tresu. Tvoje dete, Valdemare Le Moine, ima dar za kojim si uvek čeznuo, pomislio je. Njegove želje i snovi postaju stvarnost. Nije li to ono što svaki roditelj želi svojem detetu? I nije li to najgori užas koji se da zamisliti? Tvoj sinčić je posednut, Valdemare, *posednut je anđelom*.

Grozničavo je razmišljao šta se tu može učiniti. Ima li za mene ikoga dražeg od njega, upitao se. Ali on je ubio Yolandu. On može da uništi čitav svet. Nenamerno, kao što je zbrisao sopstvenu majku. Kako se zove to osećanje kada istovremeno nekoga voliš, bojiš se za njega i bojiš se *njega*? Roditeljska ljubav?

Prešao je rukom preko čela i zagledao se u ogledalo. Na slepoočnici opazi nekoliko kapi krvi koje su se slivale na obraz u gotovo pravilnoj crti. Odrao je ruku kada je udario po tastaturi i krv je poticala sa njegovog dlana, ali nije pokušavao da briše ni čelo ni ruku. Udisao je vazduh duboko, punim plućima i razmišljao šta da uradi. Da sve prijavi vlastima? Ali Pilim je *njegov* sin. A sada, nakon ovoga što se dogodilo, jedino biće na svetu do koga mu je još stalo.

Kako rešiti nerešiv problem? Kada se pred tobom nalazi više rešenja za njega, ona, razume se, sva moraju biti pogrešna. *Šta da učinim sa svojim detetom?*

Nešto zacvile, zaškripa, a zatim kuću prodrma strahovit udar. Posegnu prema

vratima, a pod mu poskoči pod nogama i on se prostre koliko je dug po podu kupatila. Potres, pomislio je i prvi poriv bio je da odjuri po Pilima, da ga što pre izvuče iz kuće, ali ubrzo je shvatio šta se dešava.

Pilim je sanjao.

Ustade i pokuša da otvori vrata, ali kao da je automat potpuno poludeo. Vrata su iščezavala i ponovo se materijalizovala bez ikakve logike, on pokuša da se baci kroz njih i odustade, svestan da "bi ga naglo pojavljivanje ulazne ploče moglo osakatiti. Kuću su sada prožimali siloviti udarci, kao da nešto živo i divovsko pokušava da raznese u paramparčad zidove koji su ga okruživali, mahnita buka bila je sve jača i on poče poput zveri u klopci da se osvrće ne bi li našao načina da se izvuče iz kupatila. »Pilime!« Dreknuo je i glas mu se utopio u besomučnoj tutnjavi, zujanju i pištanju kućnih automata koji su se, izgleda, uključili svi odjednom, drhtajima koji su na izgled razarali i same temelje građevine. Svetla zatreperiše i ponovo se vratiše, sumanuta buka bila je takva kao da se raspada čitav grad. Obazro se oko sebe, a onda je skinuo sa zida ormarić sa ogledalom i Yolandinim i svojim higijenskim priborom i hitnuo ga u razvodnu ploču poludelog kućnog automata. Začu se tresak, odlomci uređaja i staklarije se rasprštaše svuda oko njega, nekim čudom ga ostavivši bez ogrebotine, a sva buka najednom uminu.

Oprezno je provirio kroz otvor uništenih vrata u polumrak izlaznog hodnika. Prašina je lebdela u vazduhu pred njim, a svuda po podu bili su razbacani kućni predmeti, slike i tri-de ukrasi. Sa vešalice dopola istrgnute iz zida visila je Yolandina jakna i on primeti da je pocepana preko sredine, kao da je preko nje prešlo sećivo oštro poput brijača. »Pilime«, viknuo je Valdemar i otrčao u dečiju sobu.

Zagrcnuo se i zakašljao u oblacima prašine koji su je ispunjavali. Pilimove stvari bile su razbacane na sve strane u nezamislivom haosu i on primeti na zidu sobe tri paralelne brazgotine koje kao da su nastale nakon udarca nekakve nezamislivo moćne, troprste kandže. Tavanica i polovina suprotnog zida bili su razneseni kao nakon eksplozije, a kroz razderani građevinski materijal videli su se pramenovi izolacionog materijala i pokidani optički i električni kablovi. Odnegde se čulo šištanje, kao da nekakav gas izbija pod visokim pritiskom. Pilima nije bilo nigde. Na njegovom uništenom krevetiću Valdemar pronađe tri kapljice krvi.

5. ANĐEO

Jedan trenutak zurio je bez daha. Nije moguće, pomislio je, nikako nije moguće. Svesno ili podsvesno, zašto bi iko *sebi* poželeo zlo? Ali znao je i previše dobro šta se pre nekoliko sekundi odigralo u sobi njegovog sina.

Ovo će te boleti, pomislio je. Oh, kako će te samo boleti. Kasnije. Kada udarac ne bude izgledao toliko nezamislivo veliki. Kada bude vremena za plakanje.

Yolanda. Pilim.

U njemu je bila samo praznina.

Valdemar prede rukom preko čela. Zatim se zagleda u dlan.

Na njemu nije bilo ni kapi krvi.

Setio se tanke, okrvavljene crte na svojoj slepoočnici i zbunjeno se zagledao u prste koji su se belasali u polumraku. Onda se, pun zlih slutnji, vratio do kupatila, podigao najveću krhotinu ogledala i zagledao se u nju.

Tanka nit boje višnje protezala se preko njegove slepoočnice i nestajala u kosi.

Razdvojio je vlasi i ugledao tamni lik koji je podsećao na malog pauka raširenih nogu, nacrtanog na koži njegove glave. Prešao je prstima preko njega, a koža je na dodir bila topla i potpuno suva.

Stigma.

Sve vreme si to bio ti, rekao je sebi. Od samog početka, tamo na međudržavnom iza Mambrina. Ti si jedini izlazio iz kola: anđeo je imao najbolju priliku da uđe baš u tebe.

Seti se priviđenja u pustari. Nije to bila halucinacija izazvana umorom niti potresenošću. Bila je to posledica spajanja dva nervna sistema, anđeoskog i ljudskog, parazita i domaćina. Pa onda sneg: tvoje dete je reklo da bi želelo da ga vidi i, kao uzoran roditelj, ti si se smesta potrudio da mu ispuniš želju. A uništenje biroa? Pilim je samo ispričao svoj detinji san, a tvoja podsvest se potrudila da ga ostvari u najjezivijim pojedinostima.

Ubio si ženu i sina, Valdemare.

Da me nije zahvatio crv sumnje, možda bi Pilim još uvek bio živ, pomisli on. Da sam samo ranije shvatio. Neman je od samog početka bila u meni._

Šta da radim? Zašto nije ubio samo mene umesto njih? Mojih najmilijih. Kako bih želeo da mi se bar Pilim vrati. Ali izgleda da to ne deluje na taj način.

Izašao je na terasu, malo se povodeći, i zagledao u krošnje parka pred kućom. Grad je i dalje živeo svoj popodnevni život i samo je slabašni zvuk sirena koje su zavijale negde u daljini ukazivao na to da se desilo nešto neuobičajeno. A šta? Ništa strašno, pomisli Valdemar. Samo najnesrećniji dan moga života.

Zatvorio je oči. Glava ga je pasje bolela. Ali u tami iza kapaka skrivali su se svi prizori iz poslednjih dvadesetak sati, gipsano lice kibere na ekranu kućne konzole i ružičasti odblesak nuklearnih projektila koji se rascvetavaju u pustari Schomburka, kovitlanje avgustovskih pahuljica nad nebom Sabrine i nakazna čeljust demona koji mu se ukazao na auto-putu. Brzo je otvorio oči i shvatio da ne može da se otarasi tih priviđenja. Čelični pauk škljocao je dvometarskim čeljustima, nalik na džinovske makaze koje režu tkivo njegovog sna, lica Yolande i Pilima gledala su ga nemo optužujući. Njegov privatni pakao vezao je koloplet oko njega i činilo se da nema načina da izađe odatle. Proklet bio, anđelu, mislio je, proklet bio.

Iznenada, sve prestade.

Dok su mu ramena potresali jecaji bez suza, prišao je kućnoj konzoli, želeći da pozove policiju, i tek nakon nekoliko sekundi shvatio da ne radi. Kuća je ponovo bila tiha, a sablasti su mu nestale iz očiju. Onda je polako sišao do ulaznih vrata i otvorio ih. Patrolnih kola nije bilo nigde na'vidiku. Nekoliko desetina metara daleko od ulaznih vrata, na tlu parka ležala je hrpa pocepanih starih tkanina boje rđe. Vetar je prevrtao listove nekih novina bačenih pored nje. Valdemar se obazre i vide da nigde u okolini nema ljudi. Kao da je čak i zvuk saobraćaja umlnuo i Sabrina je rrajednom bila potpuno tiha. Mrtvilo parka pratilo je mrtvilo njegove duše.

»Bože«, rekao je i uhvatio glavu rukama.

Pošao je prema parku, prešao deset metara, dvadeset, ali i dalje nije video nikoga. Učini mu se da iz daljine čuje brektanje snažnih motora, poput onih koji se upotrebljavaju u rudarskim kopovima. Onda mu se pogled vrati na hrpu pocepanih crvenih tkanina koje su ležale raskidane i delimično rasute po tlu parka.

To uopšte nisu bile krpe. Bilo je to ljudsko telo.

Valdemar oseti snažnu navalu mučnine. Nesrećna žrtva, na kojoj se nije moglo

prepoznati ni da li je bila muško ili žensko, izgledala je kao da je propuštena kroz drobilicu kamenja. Iznenada je bio svestan da je i to njegova krivica, da je čitavu nesreću izazvala oslobođena i ojačana tama njegove podsvesti. Nešto u njegovim grudima pripremalo se da počne da vrišti, dugo, očajnički. Šta se to nalazi u meni, mislio je, zar moram uništiti sve što ugledam, zar u meni nema nimalo lepih želja? Zašto sve ne prestane? Gospode, sa svim onim što imamo u sopstvenoj glavi, šta će nam gori demoni?

Brektanje rudarske mašine koje je začuo pre izvesnog vremena postade desetostruko jače, a onda se pretvori u siloviti urlik, riku koja kao da je dopirala iz samog središta pakla. *Nije to mašina*, pomisli on. Iznenada mu je čitava scena bila poznata, kao da ju je doživeo nekada ranije, samo što ne može tačno da se seti gde i kada.

Stvar se pojavila iza zgrade pored njegove i bez žurbe se zaputila na svojim čeličnim nogama. Pokreti su joj bili puni smrtonosne elegancije i nesmiljene snage. Valdemar je skamenjeno gledao telo demonskog hibrida tiranosaurusa i crne udovice koje mu se nejasno ukazalo prošle noći na međudržavnom. Na dnevnom svetlu izgledao je još užasnije: ovog puta stvarno, od krvi i mesa, a ne samo bestelesno priviđenje pod mesečinom Schomburka.

Njegov najstrašniji košmar pratio ga je iz sna sve do jave.

Kao u polusnu, okrenuo se, gledajući kuda bi mogao da pobegne.

Čelična crna udovica stajala je između njegove zgrade i njega i posmatrala ga okamenjenim pogledom. Udovi su joj dovoljno snažni da bi mogla da preore pola grada, shvati Valdemar. Razorna nakaza koja nema šta da traži u stvarnosti: gledaj je dobro, pomisli on.

To si ti, Valdemare.

Pokrenula se uz urlik od koga se zemlja tresla i uputila se pravo ka njemu. On potrča, ali se okliznu u krvavoj lokvi i pade koliko je dug. Zver jednim pokretom prepolovi stablo platana koje joj se našlo na putu — moralo je imati preko trideset centimetara u prečniku — i bez žurbe se upuli ka žrtvi, kao da zna da joj ne može umaći. Jedan trenutak video je nakaznu glavu iz neposredne blizine, a onda se podigao i potrčao koliko ga noge nose.

Mogla me je ubiti, pomisli. Mnogo je brža od mene. Ali se igra sa mnom. Njena svrha je mučenje — na kraju krajeva, rođena je u košmaru.

U tri koraka bezimena stvar je ponovo bila kraj njega, ud koji se metalno presijavao zamahnuo je silovito i promašio Valdemara za samo nekoliko centimetara, uzoravši brazdu po betonskoj stazi parka. Jato golubova panično zaiepeta krilima pokušavajući da im se ukloni sa puta. Imao je osećaj kao da se tkivo svih njegovih mora sakupilo u tamni oblak i stalo da ga progoni nesmiljeno, demonski. Bilo je to ono što svaki čovek samo nazire u uglu sobe kada ugasi svetio, iskonski užas bez milosti i saosećanja — a ja sam ga dozvao na svetio dana, pomisli Valdemar.

Preskočio je klupu i gotovo je pri tom oborio. Demon iz sna samo je dokači kandžom i odbaci nekoliko desetina metara uvis. Pri tom se pomerio toliko da je Valdemaru otvorio prolaz prema vratima njegove zgrade. Ovaj to ugleda i dade se u besomučan trk.

Prošao je samo deo sekunde pre nego što je demon sna shvatio šta Valdemar namerava. Onda jezivo urliknu i nadade se svom brzinom za njim.

Valdemar stiže do vrata i baci se očajnički prema njima. Otkotrljao se po podu i

dobro ugruvao, a iza sebe začuo je siloviti tresak kada je stvor naleteo na okvir vrata. Jedan trenutak Valdemar je pomislio da se preračunao i'da nakazna glava ipak može da ude u hodnik, sluzave čeljusti sklopiše se na nekoliko desetina centimetara od njegove glave, a onda shvati da je ulaz premalen. Podigao se, zadihano, a demon sna se izmače i besomučnom silinom poče da kidiše na vrata, zidove.

Građevina se tresla kao da je zemljotres. Demon sna bio je čas na jednoj strani zgrade, čas na drugoj, pod njegovim udarcima leteli su komadi čelične građe kao da ova nije ništa čvršća od papira. Oslanjajući se rukama na zidove, kao da korača po brodu na olujnom moru, Valdemar potrča prema garaži u podrumu. Bilo je pitanje trenutka kada će zidovi popustiti i kada će se građevina srušiti i zakopati ga pod sobom.

Našao se pred gravipterskim vozilom i uklonio vrata jednim udarcem ruke, zatim se svalio za upravljač. Rika demona postade prigušena čim se školjka vozila zatvorila oko njega, a on aktivira motore i, ne čekajući da se dovoljno ugreju, dade pun gas.

Vrata garaže rasprštaše se u komade kada je proleteo kroz njih i kroz poplavu dnevnog svetla on ugleda sablasnu glavu demona koji je još uvek pokušavao da se probije kroz glavni ulaz. Komadi grade i metalne armature ležali su razbacani svuda oko njega. Vozilo poskoči i jurnu kroz park, a demon sna se sa besnim urlikom nadade za njim.

Na upravljačkom displeju kompjuter je iscrtavao najoptimalniju trasu za izlazak iz grada i uključivanje na kružni put oko grada, a Valdemar ga isključi i prebaci potpuno na ručno.

Samo kada bih ga izvukao iz centra pre nego što napravi mnogo veću štetu, mislio je on. Demon sna bio još snažniji nego što je mislio, njegova moć bila je tolika da bi doslovce mogao opustošiti grad. Skrenuo je tik podno jednog od stabala parka, vozilo nalete odbojnikom i okrete se gotovo u mestu, a demon sna već je bio skoro nad njime. Ponovo je dao pun gas, čudovišne kandže sklopiše se uprazno, sledeći udarac koji mu je bio upućen odvali komad kore i stabla dugačak gotovo metar.

Podigao je vozilo na maksimalnu moguću visinu; gravipteri su pištali dok je lebdeo na visini od preko pola metra, a onda ponovo dodade pun gas. U retrovizoru video je lice nakaze iz pakla koja ga je pratila u stopu. Pokuša da skrene levo, zatim desno, ali se stvor nije dao prevariti. Najzad izbi na ulicu koja je vodila od parka.

Ljudi. Pred njim su bile stotine, hiljade ljudi koje su se okupile oko parka, privučene zvucima koji su govorili da se dešava nešto neuobičajeno. Svetla patrolnih kola su se okretala, policajci su upravo postavljali barikade da spreče radoznalce da zadu na mesto događaja. Bežite, pomislio je Valdemar, prokleti luđaci, zar nijedna nesreća ne može proći bez vas? Skrenuo je u poslednjem trenutku, gomila se uskomeša a zatim poče panično da beži kada ugleda demona, policajci su najpre pokušavali da uspostave kakav-takav red, a zatim Valdemir vide kako i oni sami napuštaju položaje i beže glavom bez obzira. Demon sna zaurla i gomila se pretvori u krkljanac u kome se nije znalo ko koga gazi.

Ali je nakon toga put brzo bio raščišćen.

Valdemar je napravio širok krug oko parka, a zatim uleteo u bočnu ulicu brzinom od gotovo sto pedeset kilometara na čas, poput torpeda se stuštio između poslednjih begunaca, bokom vozila gotovo očešao jednu od policijskih barikada i nastavio da ubrzava. Nejasno je video divovsku tamnu masu koja ga je i dalje uporno sledila na svojim hitrim nogama, ispred njega ljudi su se rasturali i bežali koliko ih noge nose. Bilo je to kao da ispred njega ide talas koji je razbijao reke ljudi i omogućavao mu slobodan

prolaz.

Jedno transportno vozilo izlete iz bočne ulice, jedva ga izbeže, a onda se punom silinom zari u izlog velike robne kuće. Valdemar je jurio, a oko njega se širio talas užasa i on iznenada dobi utisak da ljudi uopšte ne beže od košmarnog diva koji je grabio u stopu za njim, već od njega, Valdemara, kap da je u njemu sakupljeno sve zlo ovog sveta.

Što možda, pomisli on, i nije tako daleko od istine.

Uz vrisak motora izbio je na put koji je vodio van grada i on shvati da je dospeo na ogranak međudržavnog koji ide pored Lenier-de Crespignia. Nije video crnu masu iza sebe i za trenutak pomisli da je izmakao.

Uz urlik čudovište iskoči na nekoliko metara od njega i jednim udarcem raznese vozilo koje je stajalo parkirano pokraj puta. Drugi zamah prelomi uličnu svetiljku kao da je palidrvce. Okrenuo je upravljač i očešao se o ogradu kraj puta; iskre izbiše visoko u vazduh i nestadoše. Nastavio je da vozi sa demonom za petama, ispunjen najcrnjim mislima.

Pošao je prečicom, pomisli on. Podatke o tome bez sumnje crpe iz moje glave. Kako da ga nadmudrim? Pa ja se to borim sa samim sobom!

Na otvorenom putu dostigao je dve stotine kilometara na čas, zatim dvesta dvadeset. Automatski se uključiše sonični odbojnici i buka vazduha koji je zviždao oko njega postade upola slabija.

Jedno vozilo iz suprotnog smera pokuša da obiđe demona koji je sada trčao po levoj traci, zanese se i punom brzinom nalete na odbojnik. U trenutku kada se odbio, na njega nalete drugo, krećući se još brže, u oblaku parčadi odskoči visoko u vazduh, a onda oba vozila nestadoše u plamenu oblaka.

Iskežena čeljust demona kao da se zlurado cerila.

Pa ja ću se raspasti, pomislio je Valdemar. Svakim trenutkom obuzimalo ga je sve veće očajanje. Neodređeno je bio svestan da je baš to ono što daje veću snagu demonu njegove podsvesti — i zbog toga je osećao još veće očajanje.

Iz kola na putu ispade čovek u plamenovima i sruči se potrbuške. Kandža demona u prolazu zakači ga na izgled sasvim blago, ali njegovo telo rasprsnu se kao trula voćka. Suze su se slivale niz Valdemarove obraze.

»Prestani«, jecao je. »Prestani.«

Očajanje preraste u ledenu rešenost. Smirenim pokretima je malo usporio vozilo, a zatim okrenu upravljač punom snagom nalevo. Plavo-bele iskre iskočiše visoko u vazduh kada je šasija zakačila traku puta. Osećajući kako se njiše kao na uzburkanom moru, okrenuo je kola prema demonu i ponovo ubrzao. Dvesta pedeset, trista kilometara na sat, govorili su indikatori. Motori su urlali. Nakaza je čekala, podignutih prednjih nogu, kao da očekuje da će usporiti kada joj bude prišao bliže, spremna da ga dohvati i raskomada moćnim udovima.

Nije usporio. Silovito je gurnuo komande do kraja. Na trenutak je pred sobom u magnovenju video strahotno telo demona, kao izrađeno iz čelika i zatvorio oči očekujući eksploziju.

Otvorio je oči sekundu kasnije, svestan da je do udarca već moralo da dođe. Put ispred njega bio je prazan. Jurio je nezamislivom brzinom prema ivici puta, retrovizor je pokazao da ni iza njega nema ničega: demon je nestao kao prošle noći kod Lenier-de Crespignia. Borio se da povrati kontrolu nad vozilom, ali kretao se prebrzo, udario je u graničnik sa desne strane puta, odbio se i naleteo na levi, upravljač mu se potpuno oteo

pod rukama i on sa beznadežnom sporošću oseti kako kola počinju da se prevrću, silovit udarac kao da mu je istrgao pola utrobe, vozilo odskoči i ponovo udari u graničnik, probi ga i slete sa puta, a zatim stade da se kotrlja po šljunkovitom tlu. Zaustavilo se iskrenuto na bok, oseti kako mu usta ispunjava zadah dima i pokuša da se oslobodi pojaseva, ali nije mogao. Vetrobran pred njegovim licem bio je isprskan nečim crvenim i on shvati da je to njegova krv. Nije video na levo oko, a leva ruka bila mu je potpuno utrnula i on nikako nije mogao da je pomeri. Osećao se kao da lebdi ili se lagano ljuljuška na talasima, zakašljao se i iskašljao na sedište kapljice krvi.

Ali šta se desilo sa demonom?

Auto-put je bio pust. Negde iz daljine čuo je zvuk policijskih sirena, a vetar je fijukao oko razbijene školjke njegovog vozila.

Shvati da je bio jači od svojeg protivnika. Od sebe, ispravi se u mislima. Čudovište se vratilo u tamu odakle je došlo, gde god to bilo. Znači da sam bar delom uspeo. Misli su mu prozračne i kao izdvojene iz njegovog tela. *Kada bih mogao da vratim Yolandu i Pilima.*

Ali čuda izgleda rade samo u jednom smeru.

Polako, sa naporom, uspeo je da raskopča pojaseve i otvori vrata, a nozdrve mu ispuni miris kremena i puževa. Ispuzao je i prevalio se na vlažno tlo pustare, medu komade vozila i delove ograde međudržavnog.

Verovatno sam ubio anđela, pomisli. *Kad sam udario u bankinu povredio sam čelo. Ne vidim na levo oko. Mora biti da sam razorio parazita. Tkivo anđela, kažu, osetljivije je od ljudskog.*

Dugo je tako ležao, uzdišući mirise pustare Schomburka, čudeći se što je živ. Onda mu se učini da čuje glasove.

Bio je to smeh mlade žene i deteta. Čuo je korake i šapat. Neko je prilazio olupini kola.

Shvati da vreme čuda još nije prošlo.

Došao je trenutak za lepe snove.

ROMANI KOJI DOLAZE

Orson Skot Kard:

GOVORNIK ZA MRTVE

Posle fascinantne ENDEROVE IGRE, science-fiction romana u kome je majstorski ispričana priča o manipulaciji detetom-mašinom za ubijanje odnosno za odbranu ljudske rase od insekata, superiorne tuđinske kulture, Orson Skot Kard, sada već definitivno jedan od najznačajnijih sf autora poslednjih godina, u drugom delu—nastavku, romanu GOVORNIK ZA MRTVE, stvara sagu o iskušenjima daleke budućnosti; zahvaljujući međuzvezdanim putovanjima odnosno relativističkoj brzini, Ender Vigin, sada Govornik za Mrtve, preživljava tri hiljade godina iako je njegovo subjektivno životno vreme je preživeo jedino matični mozak, kraljica-matica, Ender putuje sa jedne ljudske kolonije na drugu, tumačeći smrt ljudi, govoreći istinu o njihovom životu, onako kako je saopštio i istinu o superiornoj kulturi nad kojom je izvršen ksenocid.

Istovremeno, na jednom od kolonizovanih svetova, na Luzitaniji koja je pod strogom katoločkom jurisdikcijom, odvija se drama koju izaziva sudar različitih kultura: pekenjinose tj. svinjčiće koji su urođenici na ovoj planeti mogu da posećuju samo određeni naučnici, ksenolozi; Kongres Zvezdanih Puteva, vrhovno telo unutar Stotinu svetova, naredio je da se životni prostor svinjčića ogradi, kako ljudska kultura ne bi uticala na kulturu domorodaca te da bi se, u krajnjem cilju, rasa tudinaca sačuvala od mogućeg ksenocida kakav je, tri hiljade godina ranije, počinio Ender Vigin. Međutim, ksenolozi kojima je u cilju strogo naučnog izučavanja dozvoljen pristup svinjčićima bivaju ubijeni, na zagonetan i zbunjujući način... kao da im je ukazano vrhunsko poštovanje. Jedan ksenobiolog s Luzitanije traži Govornika za Mrtve; igrom slučaja, najbliži svet je Trondhajm a na njemu jedini Govornik — Ender Vigin.

Sve što dalje sledi, u vešto ispletenoj literarnoj strukturi, sa atraktivnim slikama i mudro obrazloženim likovima, saga je o ispaštanju krivice za zločin sa kojim čovečanstvo nikada više ne bi smelo da se suoči — ali, i o želji da se uspostavi viša, kosmička pravda, da se sačuvana čaura sa kraljicom-maticom i deset hiljada oplođenih jaja insekata ožive. Stupivši na tle katoličke Luzitanije, Ender Vigin se uverava da svinjčići nisu životinje već jedna potencijalno superiorna rasa kojoj je neophodno znanje i moć ljudi i — insekata. Enderov Govor o smrti utiče na oslobađanje duša živih, kao i na odluku o pobuni — jer, Luzitanija se smatra kolonijalnim eksperimentom, sa planom razaranju u slučaju teških devijacija. Dileme su neobične: treba li dići pobunu i omogućiti koegzistenciju tudinaca sa Zemljanima? Treba li bivšem smrtnom neprijatelju, rasi insekata, omogućiti da oživi? Kako zaštititi dragocene arhive u kompjuterskoj memoriji od neumoljive odlučnosti Svetske uprave? Preti li novi ksenocid? Pobuđuje li ljubav ili urođeni ljudski strah?

Orson Skot Kard u drugom delu fascinantne trilogije gradi složenu i vrlo atraktivnu priču o prožimanju različitih kultura, kao i o stalnoj moralnoj dilemi ljudi, suočenih sa nepovratno izgubljenim snovima o dominaciji u svemiru. Psihološka nijansiranja likova su već uočen visoki kvalitet pisca koji će i ovom knjigom privući znatan borj čitalaca, svojim lakim stilom i ukazivanjem na temeljna pitanja svakog društva postati i ostati jedan od najaktuelnijih i najozbiljnijih pisaca fantastike danas.

Vojislav Despotov

ENDER

Identifikovali smo četiri jezika svinjčića: Muški jezik je onaj koji se uglavnom može čuti. Takode smo čuli i delove Ženskog jezika koji oni očigledno koriste u razgovoru sa ženkama (kakva diferencijacija polova!) kao i Jezik drveća, što je ritualni idiom za koji oni kažu da se koristi u molitvama predačkom totem-drveću. Pomenuli su i četvrti jezik, zvani Očev jezik, koji se očito sastoji od udaranja štapovima različite dužine. Oni insistiraju da je to pravi jezik, različit od drugih, onako kako se portugalski razlikuje od engleskog. Nazivaju ga Očevim jezikom zato što se proizvodi drvenim štapovima koji potiču od stabala a oni veruju da stabla čine duhovi njihovih predaka.

Svinjčići su vrlo prilježni u učenju ljudskih jezika — mnogo su u tom pogledu bolji od nas. Proteklih godina uspeli su da nauče i stark i portugalski: na njima razgovaraju i međusobno, uglavnom kada se nalaze među nama. Možda se svojim jezicima vraćaju kada mi nismo prisutni. Moguće je čak da su usvojili ljudske jezike, ili da možda, uživaju u novim jezicima tako što ih stalno koriste za igru.

Doktor Svingler je pitao da li njihova imena i nazivi otkrivaju nešto o njihovoj kulturi. Odgovor je definitivno da, mada sam ja u tom pogledu imao vrlo smelu ideju. Važno je to što mi nismo krstili nijednoga od njih. Umesto toga, kad su naučili stark i portugalski, oni su nas pitali za značenja reći i tada objavili imena koja su izabrali za sebe (ili jednog za drugo). Takva imena kao što su Korenko (Ruter) i Lizač neba (Čupaćen) mogla bi biti prevodi njihovog muškog jezika ili prosto strani nadimci koje su izabrali za saobraćaj sa nama.

Odnose se jedan prema drugome kao braća. Ženke uvek nazivaju ženama, nikada sestrama ili majkama. Ponekad pominju i očeve, ali se taj termin koristi za označavanje totemskog drveća predaka. Što se tiče nas, koriste, naravno, izraz ljudski, ali su počeli da upotrebljavaju i Demostenovu hijerarhiju isključivanja. Govore o ljudima kao o framlinzima a o svinjčićima iz drugih plemena kao o utlaninzima. Čudnovato je da o sebi govore kao o ramenima, pokazujući time da ili pogrešno shvataju hijerarhiju ili pak gledaju sebe iz ljudske perspektive! I — obrt sasvim iznenađujući! — o ženkama su nekoliko puta govorili kao o varelsama!

Žoao Figeira Alvarez, »Beleške o jeziku i nomenklaturi svinjčića
u SEMANTICI, 9/1/1948/15.

Stambeni prostor u Rejkjaviku bese izgrađen urezivanjem u granitne zidove fjorda. Enderovo boravište se nalazilo visoko na litici, nakon mnoštva strmih stepenica i merdevina. Ali, imao je prozor. Veći deo detinjstva proveo je zatočen medu metalnim zidovima. Kad god je mogao, dolazio je ovamo, odakle je mogao da vidi smenjivanje godišnjih doba i čitavu okolinu.

Soba mu je bila topla i svetla, sunčeva svetlost ga je zaslepljivala nakon hladnog mraka kamenih hodnika. Džejn nije pričekala da prilagodi oči blještavoj svetlosti. »Imam iznenađenje za tebe.«, reče ona. »Pogledaj terminal«. Bese to šapat dijamanta u uhu.

U vazduhu iznad terminala lebdeo je svinjčić. Pomerao se, češkajući se, a onda je posegao za nečim. U šaci mu se našao svetlucavi, sluzavi crv. Kada ga je zagrizao, sok prsnu iz tela crva i poče da se sliva niz usne i bradu.

»Očigledno napredna civilizacija«, reče Džejn. Ender bese uzrujan. »Mnogi moralni imbecili imaju sasvim dobre manire za trpezarijskim stolom, Džejn.«

Svinjčić se okrete i reče: »Želiš li da vidiš kako smo ga ubili?«

»Šta to radiš Džejn, zaboga!«

Svinjčić iščeznu. Na njegovom mestu pojavi se holografija Pipovog tela na kišom zasutom proplanku. »Napravila sam simulaciju procesa vivisekcije svinjčića, baziranu na informacijama sa ekrana, pre spaljivanja tela. Želiš li da vidiš?«

Ender sede na jedinu stolicu u sobi.

Terminal pokaza proplanak sa Pipom, još uvek živim; ležao je na leđima, sa rukama i nogama koje behu vezane lijanama sa drveta. Tuce svinjčića bese okupljeno oko njega; jedan je u ruci držao nož načinjen od kosti. Džejnin glas se ponovo začu kroz dijamant u

uhu. »Nismo sigurni da je bilo baš tako.«

Svinjčići iščezoše, osim onoga sa nožem. »Ili ovako.«

»Je li ksenolog bio pri svesti?«

»Besumnje.«

»Nastavi.«

Džejn pokaza otvaranje grudnog koša, ritualno otklanjanje i rađanje telesnih organa na zemlju. Ender se prisili da posmatra, pokušavajući da razume kakvo je to značenje moglo da ima za svinjčiće. Na jednom mestu Džejn prošaputa: »Ovo je trenutak kada je umro.«

Ender pomisli na užasnu Pipovu patnju.

Kada je sve bilo gotovo, on ode do svog kreveta i leže, zablenuvši se u tavanicu.

»Ovu situaciju sam pokazala raznim naučnicima na mnogo svetova«, reče Džejn. »Neće dugo potrajati dok ne padne novinarima u šake.«

»Gore je nego što je bilo sa insektima.«, procedi Ender. »Svi video-snimci koje su mi pokazivali kad sam bio mali, mislim na snimke ljudi i insekata u toku borbe, prosto da se ne mogu uporediti sa ovim.«

Sa terminala se začu zlobni smeh. Ender pogleda i opazi jednog svinjčića u prirodnoj veličini. Groteskno se cerio a Džejn ga je lagano transformisala. Sada mu se u očima javilo neko crvenilo, jezik se izdužio i visio napolje, koža se naborala... Pravo čudovište iz dečjih noćnih mora. »Dobra si, Džejn. Metamorfoza od ramana u varelsu.«

»Koliko će vremena proći dok se svinjčići ne prihvate kao ljudima ravnopravni?«

»Je li presečen svaki kontakt?«

»Savet Zvezdanih Puteva rekao je novom ksenologu da se ograniči na posete koje ne traju više od jedan sat i to svakog drugog dana. Zabranjeno mu je da pita svinjčiće zašto su to učinili.«

»Ali, bez karantina?«

»Nije čak ni predložen.«

»Biće, Džejn. Biće. Još jedan ovakav incident pa će početi da vapiju za karantinom. Tražiće da se Hilagra opremi vojnim garnizonom čija bi jedina svrha bila da spreče svinjčiće da se upoznaju sa tehnologijom koja bi im omogućila da napuste planetu.«

»Svinjčići će imati problema sa javnim kontaktom.«, reče Džejn. »A novi ksenolog je dečak. Pipov sin, Libo. Liberdade graćas deus figeira de medici.«

»Liberdade. Sloboda?«

»Nisam znala da govoriš portugalski.«

»Sličan je španskom. Govorio sam smrt Zakatekasa i San Anđela, sećaš se?«

»Na planeti Moktezuma. To je bilo pre dve hiljade godina.«

»Za mene ne.«

»Za tebe je to subjektivno bilo pre osam godina. Petnaest svetova. Nije li to relativno divno? Održava te mladim.«

»Tako mnogo putujem«, reče Ender. »Valentina se udala i imaće bebu. Već sam dobio dva poziva za Govornika. Zašto me iskušavaš da idem ponovo?«

Svinjčić na terminalu se podrugljivo nasmeja. »Misliš da je *to* iskušenje? Pogledaj! Mogu od kamena da napravim hleb!« Svinjčić uze kamen, stavi ga u usta i poče da žvaće.

»Hoćeš zalogaj, a?«

»Imaš perverzan osećaj za humor, Džejn.«

»Sva kraljevstva svih svetova«. Svinjčić otvori šake i na njima se ukaza čitav zvezdani sistem, sve planete i orbite.

»Mogu da ti ih dam. Sve.«

»Nisam zainteresovan.«

»To je prava imovina, najbolja investicija. Znam, znam, ti si već dovoljno bogat. Tri hiljade godina... mogao si dosad da priuštiš sopstvenu planetu. Ali, šta je s tim? Ime Endera Vigina, proslavljeno kroz Sto svetova...«

»Da.«

»Voljen, počastvovan, poštovan...« Svinjčić nestade. Na njegovom mestu Džejn je sada projektovala stari vidio iz Enderovog detinjstva, transformišući ga u holografiju. Gomila je urlikala. Ender! Ender! Ender! Onda je mlađani dečko stao na platformu, podižući ruke u pozdrav. Gomila je bila u transu.

»To se nikada nije desilo«, reče Ender. »Piter mi nije dozvolio da se vratim na Zemlju.«

»Hajde, Ender, ja mogu to da ti pružim. Tvoje dobro ime je obnovljeno.«

»Baš me briga.«, reče Ender. »Sada imam nekoliko imena. Govornik za Mrtve — moraš priznati da je to nešto.«

Svinjčić se ponovo pojavi u prirodnoj veličini. »Hajde.« reče blago.

»Možda oni jesu čudovišta, šta misliš o tome?«, upita Ender.

»Svi misle tako, Endere, ali ti ne.«

Ne, ja ne. »A zašto se brineš, Džejn? Zašto pokušavaš da me ubediš?«

Svinjčić nestade. Sada se na njegovom mestu pojavi lično Džejn, odnosno lice koje je ona koristila za pojavljivanje pred Enderom od dana kada mu se prvi put otkrila, kao zaplašeno dete koje živi u beskonačnoj memoriji međuzvezdane kompjuterske mreže. Ugledavši ponovo njeno lice, on se priseti prvog susreta. Smislila sam jedno lice za sebe, rekla je tada. Da li ti se sviđa?

Da, sviđalo mu se. Sviđala mu se ona. Mlada, čistog lica, slatko dete koje nikada neće osetiti breme godina, blistav, večni smeh. Ćak ni celokupna svetska kompjuterska mreža nije mogla da operiše brže od brzine svetlosti, pošto je toplota ograničavala količinu memorije i brzinu operacija. Ali, ansibl je bio trenutan i —• tesno povezan sa svim kompjuterima na svim svetovima. Džejn se prva vinula medu zvezde; njene su misli plesale medu vibracijama filotičkih veza mreže ansibla.

Kompjuteri sa svih Stotinu svetova behu njene ruke i noge, uši i oči. Poznavala je svaki jezik koji je bio unet u kompjuter; pročitala je sve knjige koje su se nalazile pohranjene u bibliotekama sveta. Covečanstvo je strahovalo od njene moguće pojave. Pretpostavljalo se da njena pojava predstavlja uvod u uništenje ljudske rase. Zato su se trudili da spreče njen dolazak; ako bi se pojavila, uništili bi je.

Zato nikome i nije dala znak da je živa. Sve dok nije nabasala na Kraljicu-Maticu i Hegemona-, saznala je da je autor te knjige ljudsko biće. Za nju je to bilo prosto: ništa iz ljudske istorije nije moglo biti skriveno pred njenim moćima percepcije. Lako je ušla u trag prvog izdanja i pronašla autora. Nije li je, uostalom, ansibl prenosio od prvog kolonizovanog sveta pa dalje — odande gde je Ender, star samo dvadesetak godina, bio prvi guverner? I, ko ju je tamo napisao ako ne on? Tako mu se jednog dana obratila; bio je ljubazan prema njoj a on mu je pokazala lice koje je izmislila za sebe. On ju je zavoleo a sada su njeni senzori putovali u dijamant ugrađen u njegovom uhu, kako bi uvek mogli da budu zajedno. Ona nije imala tajni pred njim; ni on pred njom, naravno.

»Endere«, reče ona, »od početka si mi govorio da tražiš planetu na kojoj bi mogao da podariš vodu i svetlost izvesnoj čauri sa kraljicom-maticom i njenih deset hiljada oplođenih jaja.«

»Nadao sam se da će to biti ovde«, reče Ender. »Baskrajna zemlja, ne naročito prenaseljena, sa dobrom klimom na ekvatoru. I ona je bila voljna da pokušamo.«

»I?«

»Mislim da insekti ne bi preživeli ovdašnju zimu. Barem ne bez posebnog energetskog izvora a to bi onda alarmiralo vladu. Ne bi uspelo.«

»Nikada neće ni uspeti, Endere. Jasno ti je, zar ne? Od Sto svetova, živeo si na dvadest i četiri i ni na jednom nisi našao mesto koje bi bilo bezbedno za novo rođenje insekata?«

On, naravno, uvide na šta ona cilja. Luzitanija bese jedini izuzetak. Taj je svet zapravo bio udobniji za svinjčiće nego za ljudska bića, ali...

»Jedini problem su svinjčići.«, nastavi Ender. »Mogli bi da se pobune zbog moje odluke da se njihov svet nastani insektima. Ako intenzivno širenje ljudske civilizacije uznemiruje svinjčiće, zamisli šta bi se tek desilo da su insekti medu njima.«

»Rekao si da su se insekti opametili. Da ne bi smetali.«

»Namerno ne. Ali, mi smo pobedili a zahvaljujući srećnom slučaju...«

»Zahvaljujući tvom geniju.«

»Napredniji su od nas i pitanje je kako bi to svinjčići podneli.«

»Ako su varelse, Endere, onda pusti da insekti sami koriste svoju sredinu a to tebi ne može značiti više od premeštanja stoke radi pravljenja mesta za gradove.«

»Oni su rameni«, reče Ender.

»Ne znaš.«

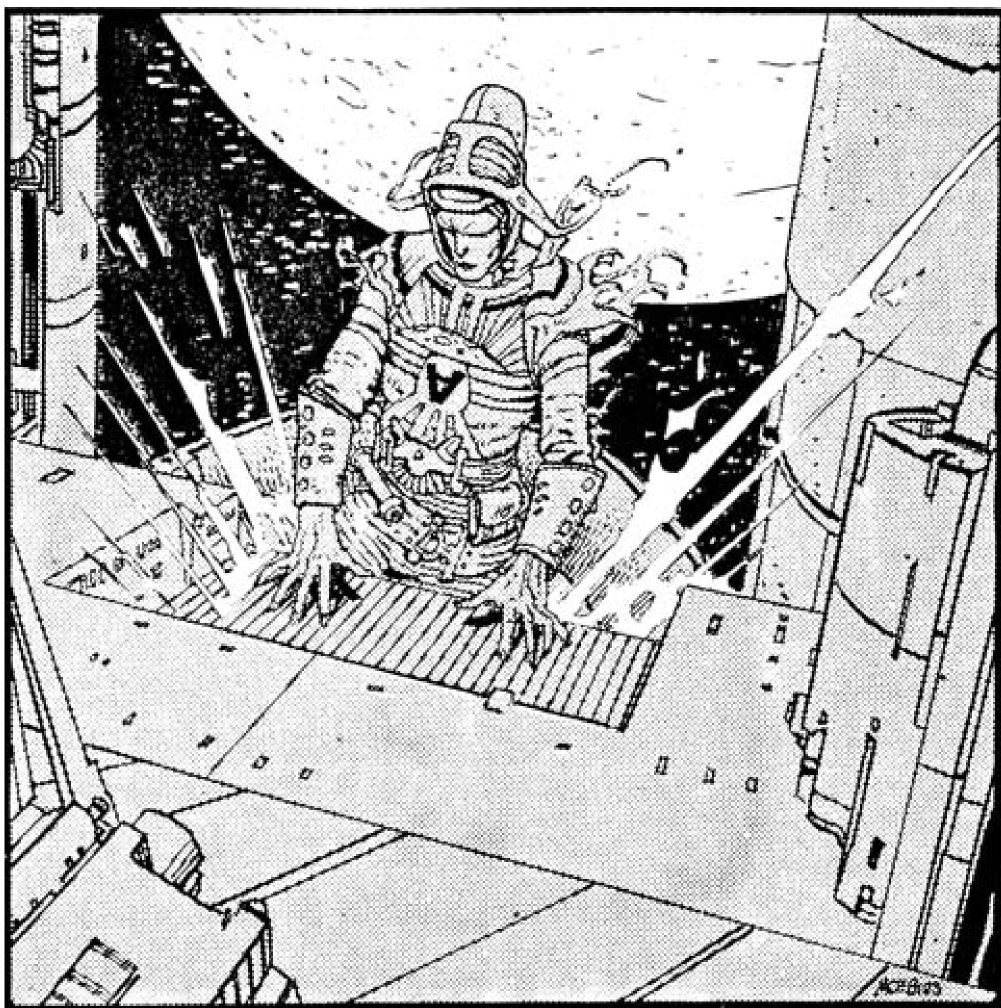
»Znam. Ta tvoja simulacija... ono nije bilo mučenje.« »Oh?« Džejn ponovo pokaza simulaciju Pipovog tela neposredno pre trenutka smrti. »Onda ja reč mučenje

»Pipo je to možda osećao kao mučenje, Džejn, ali - ako je simulacija tačna a ja znam da jeste, — onda cilj svinjčića nikako nije bilo mučenje.«

*

»Koliko ja razumem ljudsku prirodu, Endere, čak i religiozni rituali imaju bol kao suštinu...«

»Šta ti znaš o tome!« Sada je terminal pokazivao lice nekog kijavičavog profesora, oličenje akademskog snobizma. »Tvoje celokupno obrazovanje bilo je vojno a jedini drugi talenat koji si posedovao beše talenat za pisanje. Napisao si bestseler koji je podstakao humanističku religiju - zar smatraš da si kvalifikovan za razumevanje prirode svinjčića?«

NOVA KNJIGA

ORSON SKOT KARD

ENDEROVA IGRA

Orson Skot Kard, pisac koji je u poslednjoj godini dobio najznačajnije nagrade u svetu SF literature (*Nebula* i *Hugo*. između ostalih) svojom *ENDER TRILOGIJOM* (»Enderova igra«, »Govornik za mrtve« i još neobjavljeni »Ender izdajnik«) uvodi novu poetiku u SF žanr i otvara još jednu »Dnevnikovu« SF ediciju. »*Enderova igra* nalaziće nove čitaoce i onda kad 99 odsto knjiga objavljenih ove godine bude sasvim zaboravljeno« — *Džin Vulf.*
»Sva zbivanja koja u romanu Enderova igra možemo paralelno da pratimo (na tri nivoa: u svesti glavnog junaka, objektivnog »trećeg lica« i onih koji odlučuju o sudbini glavnog junaka) tako plene pažnju da je čitanje teško prekinuti — još je teže biti svestan činjenice da prisustvujemo »izmišljenoj« radnji, fikciji. To svedoči o velikom literarnom iskustvu autora, o njegovom talentu za uverljivu naraciju unutar priče koja je van domašaja naših realnih znanja i pretpostavki...
Ovaj uzbudljivi roman čita se veoma lako, iako, zapravo, predstavlja višeslojnu dramu ljudskog morala, surovosti i trijumfa humanosti, građenu na perspektivi rata svetova ali i na plemenitoj ideji konačne pobede 'više kosmičke pravde' koja je u rukama pobednika 'govornika za mrtve'« .— *Vojislav Despotov*.
Format: 10,5 x 17 cm. Povez: broširano, višebojne plastificirane korice. Latinica. 320 strana Cena 9500

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST, 21000 NOVI SAD Vojvođanskih brigada 7/VI

ODELJENJU FIKSNE PRODAJE

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primeraka knjige Orsona Skota Karda ENDEROVA IGRA po ceni od 9500 dinara, koju ću uplatiti u roku od 15 dana po prijemu „Dnevnikove” uplatnice.

____

(Ime, očevo ime i prezime)

____

(mesto, ulica i broj)

______________ ______________

(datum) *(svojeručni potpis)*

INTERVJU

FRIC LAJBER

Ljudi su ljubopitljivo posmatrali postarijeg čoveka koji je sedeo u predvorju hotela. Privlačila je pažnju njegova gusta i duga bela kosa, namršteno lice — kao da je bio zaokupljen rešavanjem nekog teškog problema. Lice mu je bilo preplanulo od sunca a nosio je svakodnevno, pomalo pohabano odelo. Šta čovek, poput njega, ovde uopšte radi.

Nalazim se u Boka Rejtonu, u Floridi, na godišnjoj konferenciji sa temom *Fantastika u umetnosti*. Da, naučna fantastika postala je danas akademski uvažena disciplina tako da se o njoj održavaju, bogu hvala, krajnje ozbiljne naučne konferencije u skupim hotelima i otmenim letovalištima. Profesori iz cele Amerike došli su ovamo da pročitaju jedan drugom naučna saopštenja na opskurne teme kao što su *Utopijski i neutopijski elementi u seriji Edgara Rajsa Barouza*, ili *Jungovi arhetipovi u mesečnom magazinu Vargo staten*. Profesori univerziteta podigli su putne troškove i, naravno, dnevnice za smeštaj u ovom velelepnom hotelu gde se odmaraju sredovečni Amerikanci.

Upravo stižu neki gosti, besciljno tumaraju po predvorju i osvrću se oko sebe — poput ostalih turista u Floridi. Muškarci nose bele kožne cipele, jakne bež boje i bele košulje sa otkopčanim kragnama preko revera. Žene sa doteranim frizurama takođe nose bele cipele, bele bluze i suknje bež boje. A svi se razmeću preplanulom bojom kože i gomilom zlatnog nakita: zlatnim orglicama, mindušama, dugmadima, prstenjem, narukvicama, kopčama na cipelama i tašnama. Turisti prolaze pokraj namrgođenog, postarijeg gospodina upirući u njega kratak, zbunjen pogled — sluteći da nije zgodne naravi — dok prilaze pokretnim vratima koja izvode iz predvorja (koje je kao i oni bež i bele boje).

Vrata se neprekidno otvaraju i zatvaraju da propuste gomilu gostiju. Tada sam po prvi put primetio usred predvorja drvo prirodne veličine. Florida je prepuna čudesnih i neobičnih stvari tako da posle izvesnog vremena prestajete da obraćate pažnju na njih. Na primer, u ovom hotelu, u kafeu na galeriji, jelovnici su na slikarskim paletama, kelnerice su našminkane poput bitnika, nose majušne crne mini suknje, crne bluze i beretke — a niko ih i ne gleda.

Samo postariji čovek, razbarušene kose, koji je uz to sedeo zadubljen u svoje misli, sasvim se razlikovao od ostalih. Svi su ga zapazili. Bio je suviše bled za jednog turistu, imao je preko četrdeset godina tako da nije mogao pripadati ni hotelskom osoblju, nije nosio naočare sa rožastim okvirima, ni čiste plave farmerice, ni akten-tašnu tako da nije mogao biti ni profesor univerziteta. U stvari, bio je jedina osoba u celom hotelu koja nije davala ni pet para na svoj izgled.

Fric Lajber nikada nije vodio računa o društvenim normama i moralnim nazorima. Kao što je i sam rekao, kada sam sa njim razgovarao sledećeg dana u njegovoj hotelskoj sobi uvek je bio isuviše naivan da bi mogao shvatiti društvena pravila ponašanja.

Dosta je neobično da je Lajberova naučna fantastika iz 1950-tih godina, obuhvatajući sve same seksualne i političke teme izgledala tako avangardna i istančana u tom razdoblju. On nije znao drukčije da se ponaša i nikada nije naučio da se suzdržava poput drugih.

Primio me je u svojoj hotelskoj sobi bosonog, u pohabanom plavom bademantilu. U sedamdesetim je godinama, malo je posustao, kreće se sporije; ali piše snažnije nego ikad. Gpvorio je divnim, žustrim baritonom koji je nasledio od oca, glumca u Šekspirovim komadima, koji je imao sopstvenu putujuću družinu.

Lajber inače živi u San Francisku. Sada je došao na ovaj izlet, odnosno ovu konferenciju o fantastici u umetnosti jer su ga pozvali kao počasnog gosta. Više je nego paradoksalno da sedi ovde u predvorju privlačeći zbunjene poglede turista kao i profesora univerziteta koji ne uspevaju da prepoznaju u njemu jednog od rodonačelnika naučne fantastike, čije je delo stvorilo ovu oblast i omogućilo

održavanje ove konferencije.

Da li je ikada mogao zamisliti tako egzotičan naučno fantastičan događaj dok je zarađivao po pola centa od reči, pišući za razne časopise 1930—ih i 1940—ih godina ? — upitao sam.

— Ne, nisam. Baš prošle godine, kada je Udruženje pisaca naučne fantastike Sjedinjenih Država održavalo svečani banket u Valdorf Astoriji u Njujorku gde sam primio nagradu kao veliki meštar naučne fantastike, rekao sam: »Ovo je zaista na visokom nivou za pisce naučne fantastike.« I zadovoljno se smeškao.

Da li je bio ispunjen gorčinom dugi niz godina dok je s naporom zarađivao za pristojan život pišući naučnu fantastiku?

— Zaista nisam. Tačnije, mogao bih jedino žaliti zbog nekih ranijih ugovora o autorskim pravima. Na primer, na osnovu ugovora sa Asom za Vrhunac, koji sam napisao kada je Donald Volhajm bio urednik naučne fantastike, dobio sam autorski honorar u iznosu od jednog centa po svesci, bez da je predviđena odredba o povećanju honorara ukoliko knjiga poskupi. Naime, zarada od jednog penija po knjizi bila je prihvatljiva dok se prodavala po ceni od trideset centi. Ali ne i kada je iznosila dva dolara. Sada je, nakon dvadeset godina, ugovor revidiran. Kada su se javljale teškoće kod kuće, ispomagao sam se novcem od prevođenja.

Sumnjam da Lajbera nisu zapažali i na drugim mestima. Njegovo slobodno ponašanje nije bilo po ukusu savremenika pa su ga godinama izbegavali.

— Dugo su me sputavali. No, moje ideje o seksualnom moralu poticale su od H. Dž. Velsa i Bernarda Rasela tako da sam rano došao do saznanja da je seks blagotvoran i nisam video razloga zašto bi bio tabu tema. Moral puritanaca držao je ljude u zabludi. Zato sam u svojim knjigama zastupao veoma liberalne ideje i osećao sam da one ohrabruju ljude. U pričama sam opisivao društva u kojima vlada slobodna ljubav, oslobođena kompleksa braka. Horacije Gould, urednik Galaksije imao je običaj da kaže povodom moje priče Filmovi koji dolaze da se čitaoci žale kako je netipična za Ameriku jer je opisujem kao dekadentnu zemlju posle neuverljivog atomskog rata sa Rusijom. Mislim da su se ljudi uznemirili jer sam opisivao jednu dekadentnu Ameriku sa bandama na motor-biciklima — koji su u to vreme i te kako postojali i bili prisutni u društvenoj svesti. Tada se već pojavio film Divljak Marlon Branda. Kombinacija ovih ideja, zatim tematika o muško-ženskom odnosu — bili su dovoljni da se shvate kao očita dekadencija, kao vrsta proročanstva o razvoju urbanog života kojim su krenule Sjedinjene Države.

Zašto su drugi autori bili tako oprezni u to vreme? Dok je Lajber obrađivao buduću dekadenciju ovde na zemlji, Asimov, Bradberi i mnoga druga veoma poznata imena iz 1950—ih godina držala su se svojih robota, što dalje od suštinskih tema.

— Da — reče Lajber saglašavajući se ali bez objašnjenja. Najveći deo vremena provodio sam kod kuće. Tako su se i priče, koje su uznemiravale ljude bavile domaćim temama. Roman Bedan supermen opisivao je neku jebenu Ameriku, vladu koja je radila sa nekim kompjuterima i slala kosmičke brodove na Mars jer je jedino mogla upravljati na daljinu Zemljine orbite. Svakako se sećate da se pri kraju tog perioda, sredinom 1960-ih godina, Udruženje pisaca naučne fantastike podelilo u dve grupe — jednu čiji su članovi bili protiv Američkog angažovanja u vijetnamskom ratu — mislim da nisu išli dalje od toga — i drugi čiji su članovi smatrali da treba ispuniti naše obaveze prema vladi Južnog Vijetnama. Tako se u to vreme pojavio nešto liberalniji duh u zemlji. Te šezdesete su bile jedini period kada sam se i sam politički angažovao, kada je izgledalo da je veoma važno da Lindon Džonson bude izabran za predsednika i da se spreči Goldvoter za koga smo smatrali da bi mogao da produži rat u Vijetnamu. Međutim, i Lindon Džonson je učinio upravo to isto zbog čega sam se veoma razočarao te sam napisao roman Sablast u Teksasu da bi izrazio svoja osećanja. Taj jedini put kada sam se politički angažovao, bio sam na pogrešnoj strani, bar se tako na kraju pokazalo. Nikad se više nisam bavio politikom posle toga.

Pošto je Lajber u nekim svojim delima veoma blizak svakodnevnom životu nije li razočaran što ga nikad nisu objavljivali među vodećim imenima savremene literature?

— Ne naročito. U stvari postigao sam veću satisfakciju mešajući žanrove. U Knjizi Frica Lajbera i u Drugoj knjizi Frica Lajbera koje je štampao As mogao sam

da mešam stvarnost sa fikcijom.

Da li, dakle, smatra da su mu se ispunile sve mladalačke ambicije?

— U samom početku moje radne karijere otac je smatrao da treba da budem glumac. U mojim dvadesetim godinama planirao je da glumim u njegovoj pozorišnoj družini. A onda, za vreme velike krize, na nekom zidu ugledao je oglas i shvatio da na pozornici neće moći mnogo postići pa je prešao na film samo zbog toga da bi mogao izdržavati sebe i porodicu. A ja sam bio prepušten samom sebi. Moji prvi poslovi u potpunosti su vezani za izdavaštvo. Oko pet godina radio sam za *Consolidated Book Publishers* u Čikagu, a onda sam bio pomoćnik urednika *Science Digest* otprilike dvanaest godina pre nego što sam postao isključivo pisac. Kada sam četrdesetih godina započinjao s pisanjem, nije bilo mnogo šansi da vas štampaju ako ste pisali naučnu fantastiku — bilo je to nešto o čemu ste mogli jedino da sanjate. Moju prvu knjigu *Noćni crni agenti* štampala je mala izdavačka kuća, *Arkham Press*, a zarađivati pristojnu sumu na ovaj način nije bilo baš izvodljivo. Jedini prihod na koji ste mogli računati bio je da prodajete priče časopisima, sve dok se nije pojavila džepna knjiga krajem drugog svetskog rata. Moje prve priče bile su vanrealne priče strave i užasa do *Nepoznatih svetova*, *Fafhrd i Mouser priče*. Epska fantastika. Vidite, voleo sam naučnu fantastiku, ali sam imao teškoća u njenom pisanju pošto je natprirodna strava i užas izazivala šok, predstavljala greh prema zakonima prirode, mogla da dovede do krize, što je sasvim dovoljno da se napiše priča. Bio je to moj način pristupa pisanju. Posle izvesnog vremena otkrio sam da se slični šokovi mogu postići i naučno-fantastičnom temom. Moja prva knjiga naučne fantastike koja je doživela komercijalni uspeh bio je roman *Zastrašujuća gusta tama* a postigla je uspeh jer se radilo o lažnim vradžbinama izvedenim pomoću naučnih čuda. Upravo sam bio pročitao Hajnlajnov roman *Šesti stubac*, u kome su čitavu novu nauku o svemiru, vremenu i energiji otkrili vojni stručnjaci Amerike neposredno pošto je Amerika pokorena u invaziji sa Istoka. Ovo mi je dalo ideju da u svojoj priči iskoristim istu temu ali suprotstavljajući naučnu moć religije i naučnu moć vradžbine. Tako sam uspeo da postignem neke efekte vanrealnog horora i da ih unesem u zaplet naučno-fantastične priče. Nastavio sam da radim za časopis *Sience Digest* dok sam istovremeno pisao naučnu fantastiku, u Čikagu sve do 1956. godine. Pisao sam sve dok alkohol nije postao moj najveći problem. Kasnije sam uspeo da prestanem da pijem, ali u to vreme morao sam da napustim posao i od tada živim isključivo od svog pisanja. U prvih deset godina samo sam povremeno objavljivao. U stvari šezdestih godina sam nekako uspevao samo da životarim, U to vreme sam prešao iz Čikaga u Južnu Kaliforniju da bih bio bliže majci. Otac mi je umro još 1949. godine a majka ga je nadživela oko dvadeset dve godine. Moja žena Džonkil i ja živeli smo svih tih godina sa njom ili negde u blizini. Moglo bi se reći da sam tada životario sa oko pet-šest hiljada dolara godišnje. Prodao sam kuću u kojoj smo živeli u Čikagu, Na Južnoj strani, što mi je donelo nekih deset hiljada dolara čime smo dopunili naš skromni budžet. Periodi plodnog rada smenjivali su se sa kraćim ili dužim pauzama. Moja žena Džonkil, kojom sam bio oženjen trideset tri godine, umrla je u jesen 1969. i sledeće tri godine uopšte nisam pisao, vratio sam se piću koje je bilo moj problem čitavog života, mada sam u međuvremenu prilično dobro podneo trogodišnju apstinenciju. Živeli smo u Los Anđelesu, u Veneciji, na obali odakle sam prešao u San Francisko i tamo proveo tri godine uzimajući alkohol u malim dozama kao lek, tek da se smirim. Nisam imao nekih posebnih problema ali nisam pokušavao ni da pišem sem nekoliko veoma kratkih priča. A onda sam u oktobru 1972. uspeo nekako da se izvučem iz takvog stanja. Od tada počele su mi se događati samo lepe stvari — krajem šezdesetih As je konačno objavio *Fafhrd i Mouser* priče. Mada one danas predstavljaju zbirku koja se najčešće preporučuje čitaocima, nije bilo lako da se objave u džepnom izdanju. Sada su sve priče prilično brižljivo odabrane i poredane u sveske po hronološkom redu. Iz manjeg stana u San Francisku, preselio sam se u veći u kojem sam još uvek. Imam nekoliko bliskih prijatelja, ali inače živim sam.

Pitao sam ga o njegovim daljim planovima.

— Imam dovoljno materijala da završim još jednu svesku *Fafhrd i Mouser* priča a želim i da napišem još jednu dužu priču *Promena ratova*, nastavak *Velikih vreme-*

na i *Bez velike magije*. Osnovnu temu priče sam razradio, što me teši da imam i da ću imati šta da radim.

Da li unapred bira izdavača pre nego što napiše priču ili roman ?

— Ne. Veoma sam obazriv sa prodajom unapred, uzimanjem novca pre nego što napišem knjigu jer nisam siguran kakav će biti određeni projekat sve dok ne završim sa pisanjem. Oduvek sam izbegavao da tako radim. Na primer, dok sam pisao Lutalicu nisam dobio nikakvu akontaciju. A proveo sam oko dve godine radeći na toj knjizi. Bio je to jedan od prvih objavljenih obimnijih romana naučne fantastike. Sećam se da je Džim Bliš imao problema sa Slučajem savesti jer mu Balentajn nije dozvolio da knjiga ima više od šezdeset do sedamdeset hiljada reči što je bila standardna dužina bilo koje knjige naučne fantastike (prihvatljiva iz finansijskih razloga). Lutalica je bila jedna od prvih originalnih obimnijih knjiga naučne fantastike. U svakom slučaju, izvesno vreme nameravam da pišem priče. Takođe planiram da pišem nadrealne priče strave i užasa u Lavkraftijanskom maniru, pod nazivom *Užas uragana.* To je nastavak *Terora iz dubina* koji se prvobitno pojavio u zbirci pod nazivom *Sledbenici Čulna*, pod snažnim uticajem Lavkraftijanskog manira. Vi znate da sam se dopisivao sa Lavkraftom nekoliko meseci pred njegovu smrt, i bio je to moj prvi kontakt sa drugim piscem. Tada mi je pomogao da shvatim da je pisanje značajan posao i da je vredan ogromnog truda. Lavkraftovo oduševljenje odlomcima koje sam mu pokazao, dobre dve godine pre nego što sam uspeo da išta prodam, ohrabrilo me je. Pisao sam mu da nameravam da radnju romana smestim u doba Rimljana a on mi je napisao nekoliko dugačkih pisama sa listom knjiga sa građom iz tog doba, prihvatajući me sa krajnjom ozbiljnošću. Upoznao sam ga preko pisama kao uravnoteženu, krajnje srdačnu i prijateljski naklonjenu osobu. Pisao sam mu da sam sa velikim zadovoljstvom pročitao knjige Čarlsa Forta, a on mi je odgovorio da ove knjige stvarno sadrže zanimljiv materijal za pisca priča strave i užasa ali da bi svakako trebalo da ih odbacim. Pisao mi je ovo sa stanovišta pravog naučnika objasnivši mi zašto ova vrsta anegdotskog materijala, s obzirom da se ne može ponavljati ili verifikovati, ne bi mogla da bude ono na osnovu čega se nauka može pobiti. Pisao mi je kao branilac nauke i kao čisti materijalista. Mogli biste da kažete da sam prihvatio Lavkrafta na tom intelektualnom nivou upravo zbog toga što je bio naučnik. Ni u kom slučaju nije bio ludak ili okultist.

Lajber je jedan od malog broja pisaca koji je isprepletao sve imaginativne kategorije, od prave naučne fantastike preko mašte do strave i užasa. Upitao sam ga zašto voli horor priče?

— Nisam baš siguran da volim horor priče. U početku sam mogao da ih pišem jer imaju jednostavniju strukturu. Vanrealno priča strave i užasa gradi se postupno sve do trenutka koji izaziva strah. Znaš da treba da pripremiš čitaoca, a onda pokušaš da ga zaplašiš u jednom datom trenutku. Znao sam koji je zadatak pisca pošto u naučnoj fantastici centralni momenat u priči često izmiče.

Pisao je priče strave i užasa mnogo pre njihove renesanse kao pomodnih i visokotiražnih knjiga sedamdesetih godina. Smatra li da ima pomalo nepravde u tome što njegove knjige nikada nisu bile toliko popularne kao u nekih mlađih pisaca, kao što je Stiven King?

— King je veoma mnogo radio da stvori način pisanja koji bi emocionalno zaokupio čitaoca. Svrstavam ga odmah uz Džona Mekdonalda koji je napisao predgovor za Kingovu zbirku kratkih priča u kojem kaže da su stvari koje se zbivaju u noći najmanje važne u pisanju Stivena Kinga i da očekuje da će se ono što King piše na kraju smatrati glavnim književnim tokom u ovoj oblasti. I izgleda da se upravo to i dešava.

Lajber je to rekao bez zlobe kao da je u potpunosti zadovoljan načinom na koji se svet odnosi prema njemu. Izgleda da je filozofski pasivan, čak kao da ne veruje u sudbinu borca.

Dok sam se spremao da krenem, upitao sam ga da li mu se dopada ovaj akademski skup.

— O da. Ali ono što sada moram da uradim jeste da se vratim u San Francisko i da se ponovo usredsredim na pisanje fantastike.

Jasno je da mu je ona i dalje na prvom mestu. Dok su se ostali oko njega brinuli više o spoljašnjem, Lajberova, preokupacija bile su ideje i unutrašnji svet fantastike kao izvor nadahnuća.

MIODRAG MILOVANOVIĆ

Bob Šo
DVORAC VEČNOSTI
»Polaris«, Beograd, 1988

Teška ekonomska situacija u kojoj se naša zemlja nesumnjivo nalazi, kao da ne ostavlja tragove na izdavačkoj delatnosti; barem kad je u pitanju naučna fantastika. Police knjižara pune su novih knjiga, na kioscima SIRIUS, ALEF, »X—100 — naučna fantastika«... Kao da dolazi vreme kad više neće biti moguće pročitati sve što se iz ove oblasti objavljuje na srpskohrvatskom jeziku.

Da li je razlog tome sve veća popularnost ovog žanra ili ona stara teza da umetnost cveta u vreme društvene krize kad narodu treba hleba i igara, još nije sasvim jasno. Međutim, činjenica je da su mnogi u izdavanju naučne fantastike pronašli nekakvu ekonomsku računicu. Koliko će to potrajati i da li će naše relativno usko tržište uspeti da proguta toliki priliv u vode ovog žanra, pokazaće vreme. Nama koji volimo ovaj žanr ostaje samo da se nadamo da to neće biti samo kratkotrajna bujica.

Od svih izdavača, bilo privatnih, bilo zvaničnih — »državnih«, trenutno se po redovnosti izlaženja izdvojila edicija »Polaris«. Posle izvrsnog Lemovog romana »Fijasko«, pred nama je novi roman — »Dvorac večnosti« severnoirskog pisca Boba Šoa, koji je kao mali, ali efektan intermeco uskočio u pauzi pre objavljivanja jednog od kapitalnih dela svetske fantastike, trilogije Ursule Legvin »Zemljomorje« /Earthsea/.

Tavernor je bivši ratnik zemaljske flote koji se, razočaran, povlači u zasluženu penziju na Mnemozinu — pesničku planetu, gde pokušava da se privikne na drugačiji način života stran njegovoj prirodi. Tu sreće lepu Lisu Grenobl, ćerku ni manje ni više nego upravnika planete i zaljubljuje se u nju. Međutim, Mnemozina ne ostaje zadugo po strani od sukoba sa Pitsikanima, krvožednom rasom koja se sukobila s ljudima u borbi za životni prostor medu zvezdama, već postaje centar borbenih operacija, što dovodi do uništavanja »duše« planete /kasnije će se ispostaviti da to upravo to znači/. Na planetu stiže mladi potpukovnik Džervis Farel koji rukovodi oružanim snagama i, u slobodnom vremenu, zanima se za Lisu. Umetnici se suprotstavljaju vojsci koja uništava planetu, a Tavernor im, kao iskusan ratnik, pruža pomoć i u sukobu sa Farelom gine.

Pošto se ubistvo odigrava na 112. stranici, jasno je da to nije kraj. Pojavljuje se njegova duša — egon »najosnovnija i najopštija jedinica života«. Ovo korišćenje zagrobnog života mnogim kritičarima se činilo vrlo problematičnim i zbog toga su olako otpisali roman, kao još jednu baljezganju o »duši«, »višim entitetima«, ili sličnim nebulozama. Međutim, ako se pažljivije čita i prevazidu predrasude o nemogućnosti pisanja o stvarima s one strane iskustva, uočava se da Šo tome pristupa u najboljem maniru žanra — strogo racionalno, bez zadiranja u nekakav jalovi misticizam ili ideologiju.

Ipak, da budem iskren, ma koliko racionalno prihvatao i odobravao takav pokušaj, jedan deo mene, onaj emotivan, nije prihvatio tako nešto. Vezanost za glavnog junaka romana prekinuta je njegovom smrću i priznajem da sam od tog trenutka roman čitao prilično mehanički, bez uživanja, što umnogome izoštrava kritičarsku oštricu, pa mi se rasplet, iako logičan, čini pomalo nategnutim.

Sve u svemu, u pitanju je vrlo zanimljiv roman pisca koji je kod nas poznat uglavnom po kraćim ostvarenjima. Ako bi se tražila neka poredenja, onda bi se ovo delo moglo svrstati uz rane romane Semjuela Dilejnija, ponajpre po atmosferi koja povlači podsećanja na izgubljene ideale šezdesetih godina.

Dobar prevod je još jedna prednost ove knjige. Nadam se da će nam neko od izdavača priuštiti i mnogo poznatiji Šoov roman *Orbitsvil*, čime bi nam se još više približilo delo ovog, kod nas prilično nepoznatog pisca.

ZONA SUMRAKA

»Književna zajednica Novog Sada«
Novi Sad, 1988.

Postoji peta dimenzija van one koja je poznata čoveku... dimenzija ogromna kao svemir, a večna kao beskonačnost. To je srednji prostor između svetlosti i senke, između nauke i praznoverja. On leži između ponora čovekovih strahovanja i vrhunca njegovih znanja. To je dimenzija mašte. To je područje koje nazivamo »Zona sumraka«.

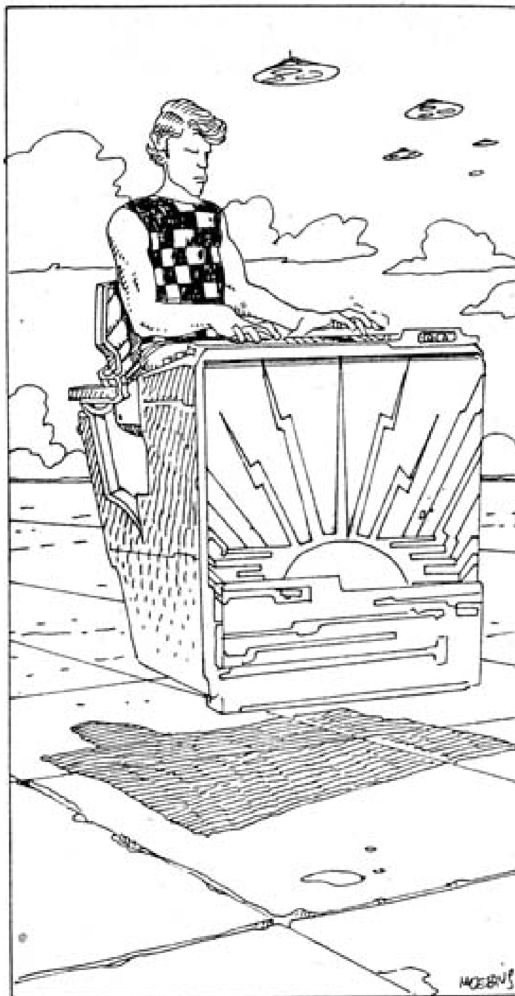
Rod Serling, duhovni otac serija *Zona sumraka* nije mogao izabrati bolji uvod u svoju seriju. Ove reći na početku svake emisije uvode gledaoca u priču u kojoj može očekivati praktično sve. Međutim, bilo je i drugih serija koje su počinjale od istih ili sličnih pretpostavki, pa ipak su se izgubile u stereotipima američke televizijske produkcije. Zbog čega je ova serija onda doživela toliki uspeh u SAD i svim ostalim državama gde se prikazivala, uključujući i našu?

Mislim da je razlog u brižljivom odabiru autora koji su pisali scenarije. Pored samog Serlinga, tu su sve sami rodonačelnici žanrova fantastike, horora, SF-a: Harlan Elison, Stiven King, Ričard Metison, Robert Šekli, Robert Silverberg, i mnogi drugi. Druga značajna činjenica je da je, od maja 1959. godine, kada je prikazana prva epizoda ove serije, pa do poslednjih epizoda, kvalitet ostao ujednačen. Naši gledaoci su u to mogli da se uvere jer su, u periodu od godinu dana, videli dosta emisija iz prvih dana prikazivanja, ali i neke kasnije, kao na primer onu po sjajnoj Elisonovoj priči *Subita* prikazanu sredinom maja u beogradskom noćnom programu BIS.

Časopis *Zona sumraka* nije uspeo da postigne takvu popularnost kakvu je imala serija, iako su u njemu pisali skoro svi pisci koji su učestvovali i u stvaranju serije. Razlog je u tome što su najčešće objavljivani idolopoklonički tekstovi, tipa šta je ko ručao za vreme snimanja trinaeste epizode.

Ipak, u časopisu je objavljeno nekoliko zanimljivih, uglavnom kraćih ostvarenja, od kojih su se neka pojavila i u ovoj zbirci koju je izdala »Književna zajednica Novog Sada« u prevodu Gavrila Vučkovića. Od poznatijih pisaca prisutni su: Robert Šekli, Ričard Metison i Pamela Sardzent. Međutim, ima i nekih priča drugih autora koje su vrlo zanimljive, na primer *Levitacija* Džozefa Brenana, ili *Oltenmur*, gde psi plešu Morta Kasla.

Na kraju knjige prezentovan je i scenario jedne epizode koji je napisao sam Rod Serling — *Jedna za anđele*, i to je najslabiji deo knjige.

ESEJ

Peda Vuković
KOSMIČKE OPERE

„Pre otprilike dve milijarde godina dve galaksije bile su u sudaru, ili, bolje rečeno, prola zile su jedna kroz drugu...”

Kada se priča o naučnoj fantastici, koja dela se najčešće spominju: \984, VRLI NOVI SVET... ili možda RATOVI ZVEZDA? Ili, koja vrsta SF-a se najviše koristi pa samim tim ima i najviše uticaja na ljude? Zašto neki „poznavaoci” naučne fantastike tvrde da su RATOVI ZVEZDA i tome slične stvari đubre, a drugi da je to remek-delo?

Naučna fantastika uživa da samu sebe deli u podvrste - sub-žanrove. Tako nije teško reći gde serijal RATOVI ZVEZDA spada. Sub-žanr o kome je reč u ovom tekstu jeste kosmička opera („*space opera*”).

Sam naziv, pa i mnogi pojavni oblici, potiču od beskrajnih srceparateljskih vestern saga tipa BONANCA To su *konjske opere („horse opera”),* a mladi rođak su im *„soap opere”* tipa GRADIĆ PEJTON. Reč *opera* ovde ima specifično američko značenje - potiče od njihovih starih *„opera housea”*, gde je „prostija” publika uz jelo, piće i opšte zezanje uživala u pevačima, vodviljima, „dramama” a kasnije i u nemim burleskama.

Kosmičke opere, ili *operete* ako hoćete, jesu herojski, epski SF avanturističkog tipa sa specijalnim osobinama. One su izrazito romantične - mnoge su bljutabo patetične i ponekad se pretvaraju u prave pravcate melodrame sa laserima i mačevima.

Poprište radnje obavezno je ceo kosmos, ili bar jedna galaksija, a planete su svedene na jednoznačna, najčešće „egzotična” ostrva (pustinjse planete, ledene planete, administrativne planete...). *Kosmičke opere* su, u suštini, savremene bajke. Istina, ovde nema magije - za razliku od srodnog podžanra naučne fantastike, herojske fantazije - ali „super znanja” i „hiper tehnologija” kojima se ovde barata sa lakoćom pretvaraju psihodelične bundeve u šta god hoćete: u dinosauruse i brbljive robote, recimo! Naravno, u *kosmičkim operama* i pozitivci i negativci uvek su jasni, pokretački motivi uvek su kosmičkih razmera - „osvajanje svemira”, recimo - a sve je *zauvek*: fatalne odluke, gigantske mržnje, tragične ljubavi...

Ovaj podžanr naučne fantastike predstavlja onu vrstu naučne fantastike koja se najviše proizvodi i upotrebljava, istovremeno je, u svojoj suštini, ponajmanje naučna fantastika. U većini dela ovog podžanra možete ukloniti praktično sve SF elemente a da suština ostane ista. Ali, srećom, baš ti SF elementi čine *kosmičku operu* vrhuncem avanturističkih romansi! Kud ćete veće egzotike, neizbežnog i maltene ključnog elementa avanturističkog žanra uopšte, od udaljenih krajeva kosmosa? Često se čisto fantastični ili SF fazoni - koji se u kosmičkim operama ionako pretapaju bez neke jasne granice - uvode samo radi „egzotičnog efekta”. To je majstorski urađeno u Lukasovom i Spilbergovom poslednjem hitu - PLJAČKAŠI IZGUBLJENOG KOVČEGA. Taj film nije čak ni SF u pravom smislu reci ali dovoljno bi bilo preseliti ga u kosmos pa da dobijete savršenu kosmičku operu. Jednom rečju: pirati su uvek pirati, ali kosmički pirati su pirati na kvadrat...

Ovako gledano, ništa lakše nego napraviti kosmičku operu. Smuvate pričicu, stavite da se krčka, spremite SF sos sa što više ludih sastojaka, izmešate sve u galaktičkom loncu, ubacite to u vremeplov da se dobro izmućka i... BUUUML. imate bestseler!

Na žalost, to uopšte nije tako. Naprotiv. Veliki deo kosmičkih opera jeste đubre. Štaviše, od celog SF đubreta - koje je poveće - najveći deo otpada na kosmičke opere. S

obzirom na njihov impozantan broj, onih koje makar u okvirima sopstvenog žanra nešto vrede ima vrlo malo.

Infantilnost, okoštalost, neiventinost i obična glupost pustili su duboke korene, posebno zbog ogromne produkcije namenjene najširoj publici, prvenstveno mlađoj. Tako se često dešava da neka „leva” kosmička nebuloza u rukama neobaveštenog čitaoca ili, još gore, kritičara, ni kriva ni dužna počne da predstavlja SF. Science Fiction tako dobija epitete: infantilan, glup, nevešt, ili, što je najnepovoljnije, d o s a d a n !!!

Zatrpavanje ovakvim đubretom ponekad dovodi do utiska da naučna fantastika zaista i nije sposobna da se bavi drugim, složenijim stvarima i „pravim” problemima. Loš glas kosmičkih opera (koji je svojevremeno ozbiljno ugrozio celokupnu naučnu fantastiku!) doveo je dotle da možete da čujete da one uopšte nisu naučna fantastika! A činjenica je da je kosmička opera jedan od najstarijih oblika naučne fantastike (mada se u početku nije tako zvala) i ona njih ni malo ne treba da se stidi.

Ali, dosta o đubretu.

Vratilo se *dobrim stvarima*!

EDGAR RAJS BAROUZ
ili kako je naučna fantastika dobila mišiće

Praotac kosmičkih opera i praktično celokupne sanjarske SF avanturistike (nekada se to nazivalo „scientific romances”) jeste Edgar Rais Barouz (Edgar Rice Burrougs). Legije njegovih obožavalaca - a „obožavaoc” je ovde prava reč - zovu ga ,,ERB”, a sebe ponosno ERBdom.

Prvo delo mu je MARSOVSKA PRINCEZA (PRINCESS OF MARS) iz 1912. godine, koje predstavlja prvi pravi interplanetarni avanturistički roman, i početak trenda koji ni danas ne posustaje. Drugo „veliko delo” TARZAN MEĐU MAJMUNIMA (TARZAN OF THE APES), takođe iz 1912. (!) učinilo ga je svetski poznatim. Od tada stalno raste prodaja njegovih knjiga koje uglavnom idu u serijama baš kao sve „prave” kosmičke opere: Marsovska u deset knjiga, Tarzan u dvadesetak, Pelucidar u šest... On je i posle svoje smrti najkomercijalniji SF autor svih vremena -svetska prodaja njegovih dela prelazi sto miliona primeraka, a da ne govorimo o bezbrojnim stripovima, filmovima i imitatorima. Oko njegovog „ranča” u blizini Los Anđelesa izrastao je gradić koji se zove (kako bi drugačije?) Tarzana.

Na Marsu - a slično je i sa drugim njegovim SF serijama - stvorio je koherentan svet naslikan izdašnom četkivom i jakim bojama. Na žalost, sam ERB otupeo je svoju preobilnu maštu beskrajnim ponavljanjima, a boje su još više izbledele pred navalom netalentovanih imitatora.

Pored toga što je odlična scena za herojske avanture njegov Mars ima dve osnovne osobine vrlo karakteristične za kosmičku operu uopšte. Prvo, to je kultura u kojoj se „prirodno” mešaju superiorna nauka i tehnologija i arhaična odeća i oružja, posebno kult mača. U skladu sa tim, stavovi i ideje ličnosti su kao izvađeni iz sentimentalističkih riterskih romana. Drugo, uprkos činjenici da se ličnosti - posebno ženske - često šetaju nage, njegova dela potpuno su „očišćena” od seksa. On je zamenjen apsurdno jakim osećanjima prema heroini. Njeno spašavanje iz okrutnih pandži i borba oko njene ruke zauzimaju popriličan deo radnje. Ali opasnost od seksa je uvek tu! Samo u delima između 1912. i 1915. u obsesivnih sedamdeset (!) puta „ženska vrlina” je u opasnosti i uvek ostaje „sačuvana”! Ipak, ili možda baš zato, ERB-ova popularnost je ogromna, baš kao i njegov uticaj, često smrtonosan. Nimalo slučajno „peščana planeta” iz RATOVA ZVEZDA jako podseća na Barouzov MARS, a „slonoliki” bantasi su direktna pozajmica od njega.

U svakom slučaju, one koji naučnu fantastiku posmatraju isključivo kao šećerom ili saharinom prevučeni kurs iz hernije ili fizike, ili traže samo ozbiljne sociološke ekstrapolacije, Barouz ne može da zadovolji. On nije čak ni „dobar pisac”, ali je izvrstan pripovedač. Međutim, za one koji traže - i zadovoljavaju se - veličanstvenim avanturama na beskrajno egzotičnim svetovima Edgar Rais Barouz je veliki guru.

DOK SMIT
ili kako su mišići osvojili galaksiju

Uvodni citat ovog teksta je prva rečenica prve knjige LENSMAN SAGE (1934-37). Ova serija je magnum opus Edwarda E. Smitha, poznatog kao Dok Smit, koga najčešće smatraju ocem „pravih" kosmickih opera.

On predstavlja spoj fantastičnog, „mišićavog" modusa tipa Barouz i mehanističkog modusa, karakterističnog za ranu naučnu fantastiku, čiji jasni znaci postoje već kod Žila Verna. Knjige Doka Smita predstavljaju neograničeno naduvavanje tehnologije radi nje same - tipično za takvu vrstu kosmičkih opera. A s njim se naučna fantastika definitivno otisnula u međugalaktičke prostore. U ovom slučaju kosmička opera je zaista bila prva: iz svojih potreba, a ne potreba naučne fantastike, otvorila je velike kapije svemira

LENSMAN SAGA je i danas najtipičnija formula za kosmičku operu. To je priča o sukobu dve kulture - dobrim Arisijancima i zlim Edorijancima. Arisijanci su nežni i zalažu se za Civilizaciju, a Edorijanci su bespolni i priznaju samo Moć. Divni Sanjari protiv Užasnih Intelektualaca. To je najveća priča Lopova i Pajkana (ili Kauboja i Indijanaca) koja postoji. Sve pršti od „hiper tehnologije" na čelu sa „bezinercijskim" pogonom koji jednostavno žvaće svetlosne godine. Ovo predstavlja jedan od prvih pokušaja „rešavanja" problema međuzvezdanih rastojanja. Rešavanje ovakvih problema na ovakav način postalo je specijalnost kosmickih opera, prvenstveno zato što potiskuju opširna objašnjenja, ali i zato što su odličan elemenat sadržaja. Poveći deo radnje filma IMPERIJA UZVRAĆA UDARAC, recimo, vrti se oko „kosmičkog skoka". Ovo rešenje afirmisao je Dr Asimov i ono je danas opšteprihvaćeno (u naučnoj fantastici, naravno!).

Kao i Barouz, ni Dok Smit nije „veliki" pisac - mada su mišljenja o literalnoj vrednosti njegovog dela dosta različita - i, kao ni Barouz (izuzev u slučaju Tarzana) uopšte nije prevođen kod nas. U svakom slučaju, on ostaje verovatno najznačajniji predstavnih ovog podžanra i praotac superheroja.

Iste, 1934. godine kada se pojavio prvi nastavak LENSMAN SAGE i samo dve godine posle prve storije o titanskom varvarinu, KONANU ZAVOJEVAČU, pojavio se jedan od najuticajnijih stripova svih vremena - FLAŠ GORDON, Aleksa Rejmonda.

FLAŠ GORDON
ili, kosmička opera osvaja strip

O Rejmondovom crtačkom umeću, arhetipskoj snazi stripa FLAS GORDON i njegovom ogromnom uticaju dostaje već razglabano. Iako mu nedostaju galaktičke razmere - originalni FLAŠ GORDON odvija se u celosti na planeti Mongo - on je nesumnjivo kosmička opera, sa naglašenim futurističkim i arhaičkim elementima, i „društvenim uređenjem". Naravno, Rejmond, a i kosmička opera uopšte, i ne pokušavaju da ponude „racionalno objašnjenje" (koje tradicionalni SF toliko obožava) zašto neki svet izgleda baš tako. PEŠČANA PLANETA Frenka Herberta se opširno bavi ovim problemom, ali ta izvanredna knjiga ni u kom slučaju nije kosmička opera.

Nije nimalo slučajno što mnoge scene iz RATOVA ZVEZDA (i njegovih nastavaka) direktno vuku korene iz vizuelne poezije Aleksa Rejmonda: od kompozicije i stila, pa do kadriranja.

Do pojave RATOVA ZVEZDA - a, u suštin, i dalje - strip je bio najpogodniji medij za kosmičku operu. Stripovskom naučnom fantastikom dominiraju avanturistika, superheroji i herojska fantastika. Razloge ove pojave treba tražiti prvenstveno u interakciji tržišta i onoga što mu se u stripu nudi.

Brzina i tempo naracije, vođenje radnje od jedne do druge tačke napetosti („cliff-hanger" metod), serijalnost, vizuelni i verbalni stereotipi, bazično pojednostavljivanje stvari i potpuna fleksibilnost su karakteristike i podžanra kosmičke opere i strip medija. Kosmička opera toliko odgovara tradicionalnim zakonitostima stripa da izgleda kao da

je potekla iz tog medija. Nemoguće je danas raditi kosmičku operu a da se ne zauzme stav prema njenim stripovskim osobinama. Pogledajte samo RATOVE ZVEZDA (a šta bi drugo?)

Interesantno je da danas na planu strip-kosmička opera najzanimljivije stvari rade Francuzi i Španci. I jedni i drugi imaju bogatu tradiciju viteških i avanturističkih romana, a, u principu, nisu opterećeni racionalnom stranom naučne fantastike.

Pored DALEKE PLANETE (to je stari engleski strip koji upravo ponovo izlazi u Stripoteci) kod nas možete povremeno naći u EKS-u JASTREBOVE KOSMOSA (Cane - Goulard) i ALISTERA BLISTOKA, VITEZA BESKRAJA koga radi francusko-španski tim Godard-Ribera (koliko je meni poznato, objavljene su samo tri epizode u EKS-u: brojevi 96, 158 i 215-6). Oba stripa imaju jasan žanrovski pristup i pokazuju izvanredno vladanje SF idiomima. Posebno ALISTER BLISTOK koji je divan strip, raspevan i bogat, sa preciznim i iznenađujuće svežim rešenjima i likovima, koji su ovde od presudnog značaja. Strip je obogaćen i blagonaklonim zezanjem na račun sopstvenog žanra. Inače, Ribera je i autor DRAKULETE - najbolje parodije na taj žanr.

DR. ASIMOV ili uspon i pad galaktičke imperije

Na današnje oblike kosmičke opere presudno je uticao Isak Asimov sa svojom trilogijom ZADUŽBINA i još nekoliko knjiga koje se uklapaju u isti „svemir”. Ovo delo izvorno je objavljeno u časopisu ASTOUNDING između 1942. i 1949. u devet zasebnih priča.

To je, do pojave RATOVA ZVEZDA, najpoznatija kosmička opera i, verovatno, najveći pojedinačni SF bestseler svih vremena.

Kod Asimova gotovo da nema direktnog kontakta sa nasiljem a sukobe kosmičkih armada doživljavamo najčešće samo kao kretanje šarenih markera na trodimenzionalnim „mapama” galaksije, ili kao priče njihovih učenika, baš kao i u grčkim tragedijama. Ličnosti su plastičnije ali i dalje jasno označene. Pojavljuje se ireverentni pozitivac - koga, na izgled, ne zanima „pobeda pravde”, baš kao Hana Soloa u RATOVIMA ZVEZDA - i „tragični negativac”. „Mazgovu” je dodeljena ova crna strana kolača.

Elemente ovog prastarog sklopa naziremo u ličnosti Darta Vedera.

Gledano iz ugla kosmičke opere najznačajniji elementi ZADUŽBINE su „igre skrivalica”, grandioznost i dugotrajnost koncepta i „master-plan” galaktičkih razmera; sve ono što nosi osnovnu radnju i u serijalu RATOVI ZVEZDA - mada je to tu tek naznačeno.

STAR WARS

Daljim razvijanjem naučne fantastike kosmička opera izgubila je žanrovsku čistoću, rastapajući se u njenim drugim oblicima. Autori su sve više savladavali zanat pisane reči - i danas, ipak, bazični SF medij. Ideje su postale osmišljenije i bolje obrađene, egzotični detalji svrsishodniji, sižeji „realističniji”, koherentniji i odgovarajuće motivisani, a publika je sve manje trpela glupost i naivnost (izuzev, izgleda, u holivudskom SF filmu pedesetih).

Najznačajniji oblik koji se pojavio jesu detaljno zamišljene i moguće slike svemira koje, na žalost, često služe isključivo same sebi. Ovo možda najbolje rade Hal Klement i Lari Niven. Ovaj poslednji istovremeno je i naj'poznatiji savremeni autor ovog podžanra. Njegov roman PRSTEN predstavlja tipično njegovo delo, verovatno najpoznatiji, ali sigurno ne i najbolje.

Pojavile su se i mnogobrojne parodije - Hari Harisonov serija] STAINLESS STEEL RAT. Drugi su počeli da koriste kosmičke opere u sasvim druge, „umetničke” i intelektualne svrhe (neka dela Semjuela Delanija i Brajana Oldisa) što je potpuno suprotno suštini podžanra kosmičke opere, ali lepo ilustruje fleksibilnost naučne

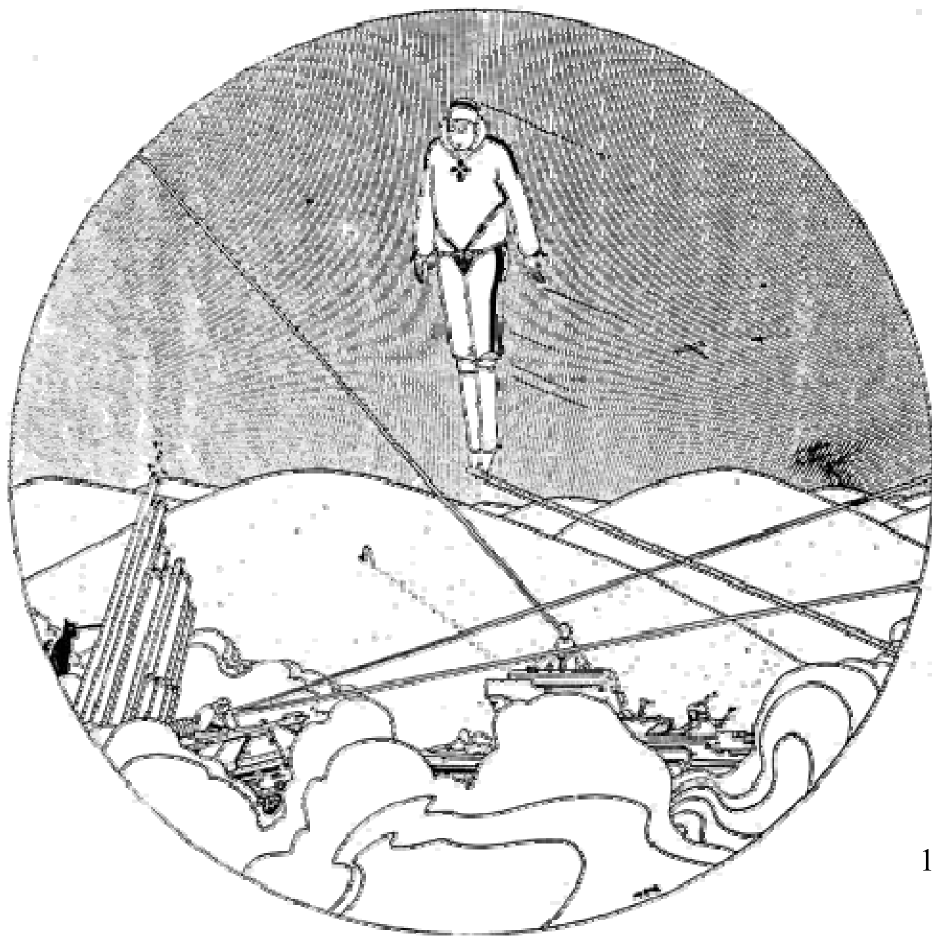
fantastike. Na žalost, kosmička opera - a i celokupna naučna fantastika - izgubila je svoj osnovni kvalitet: bazičnu naivnost (SF naiva?!). Interesovanje publike i stvaralaca otišlo je u drugom-pravcu. Sve dok...

Sve dok RATOVI ZVEZDA nisu eksplodirali pred zaprepašćenim licem sveta, potpuno i smišljeno prevazilazeći tradicionalnu SF publiku (Jedan deo te publike, verovali ili ne, duboko mrzi ove filmove smatrajući ih nečasnom degradacijom svog obožavanog žanra!!!). U svom majstorskom manipulisanju i eksploataciji osnovnih premisa kosmičke opere i namerno odabranim klasičnim SF idiomima serije RATOVI ZVEZDA predstavlja apsolutnu, ultimativnu kosmičku operu, koja u sebi praktično sumira ceo ovaj žanr.

I baš zato, karakteristično je da u SF relacijama ovi filmovi ne donose ništa naročito novo -izuzev u prezentaciji, naravno! Od svih potrebnih sastojaka Lukas na prvo.mesto stavlja njegovo veličanstvo šablon - ne samo u narativnim zavatima i oblikovanju ličnosti, već i u namernom korišćenju SF klišea, žargona i „izuma”. Serija upravo kipti od šablona - ali ti šabloni su ispolirani, očišćeni, shvaćeni. Ovi filmovi mogu se gledati kao čas majstorske manipulacije raznoraznim klišeima koji se neprestano pretapaju i posuvraćuju kao rukavice.

I ovim je, čini se, dat odgovor na pitanje o budućnosti kosmičke opere. Talas raznoraznih SF filmova koji sledi RATOVE ZVEZDA - a posebno njihova gledanost -još je jedna usluga koju kosmička opera čini ćelom žanru. Bez obzira sa kolike visine njena „ozbiljna” sabraća gledaju na nju i bez obzira da li interesovanje za nju raste ili opada kosmička opera opstaje, svaki put nova a ipak ona ista dobra stara poznanica.

Jer, na kraju krajeva, svi mi moramo, bar ponekad, da sanjamo.

Znak Sagite

Poručite pouzećem odabrane SF naslove edicije ZNAK SAGITE. Sve knjige su štampane latinicom na finoj ofsetnoj hartiji, format 13x20 cm, povez broširan, plastificirane - odličan izbor dela, profesionalni prevodi, dopadljiva likovna oprema.

1. Robert Silverberg - UMIRANJE IZNUTRA **11000 dinara**
Briljantna studija o telepatiji sa svim što ona nosi u sebi, u raznim fazama života glavnog junaka i pri različitim nivoima moći.

2. Philip K. Dick - TECITE SUZE MOJE, REČE POLICAJAC **11000 dinara**
U svetu u kome je apsolutno sve protiv njega, jedan čovek pokušava da opstane.

3. Gregory Benford - VREMENSKI PEJZAŽ **18000 dinara**
Jedini roman iz poslednjih deset godina koji putovanje kroz vreme predstavlja na svež i originalan način.

4. Roger Zelazny - ZOVEM SE KONRAD **11000 dinara**
Putovanje kroz fantazmagorične predele razrušene Zemlje u pokušaju da se ispuni neuobičajeni zadatak.

5. Roger Zelazny - OSTRVO MRTVIH **11000 dinara**
Dvojica se susreću na planeti koju je jedan oblikovao a drugi preobilikovao - preostati može samo jedan.

6. MONOLIT 3 **35000 dinara**
Sadrži kompletni roman Džoa Haldemana „VEČNI RAT”, petnaestak novela i priča i obimni teorijski rad Brajana Stejblforda o podžanrovima u naučnoj fantastici.

NARUDŽBENICA

Ovim se pretplaćujem na sledeće knjige (zaokružiti):

1 2 3 4 5 6

po ukupnoj ceni od ………………… dinara koje ću platiti poštaru prilikom prijema pošiljke.

Ime i prezime..

Poštanski broj i mesto ....

Ulica i broj...

Narudžbenicu popuniti čitko štampanim slovima i poslati na adresu:
Boban Knežević, 11070 Novi Beograd, Poštanski fah 19

MENTALNI MOST

Joe Haldeman:
MINDBRIDGE, 1977
Prevod sa engleskog:
Miodrag Milovanović

36

Iznenađenje u noći

ZA: Svom personalu uključenom u Projekt Baba-roga.
OD: Psih-grupa (R. Svini, pred.)
POVODOM: Psihološki profil tuđinaca sa Achernara

Ubacujem vam ovo u sandučiće, jer nema dovoljno vrednog materijala da sazovem sastanak.

Listu koja sledi prihvatite sa ogromnom dozom nepoverenja. Suština psihologije, u jedinom smislu koji je ovde primenljiv, sastoji se u iznalaženju doslednih obrazaca stimulans-reakcija u populaciji pod nadzorom. U razmatranje su ušli sa malim brojem stimulansa, a reakcije su takve da za sada nemaju nikakvog smisla.

Moguće karakteristike

1. *Hrabrost ili nedostatak brige za lično stanje.*

Kao što je O'Brajenova na kocki primetila, Dreser u GPEM odelu je prilično opasan organizam, a i izgleda tako. Kada su se prvi put susreli sa petoricom Dresera, tudinci nisu nosili oružje, Niti su shvatali da im Dreseri mogu nauditi — neprimerena pretpostavka u svetlu njihovog stupnja tehnološkog razvoja — ili ih nije bilo briga šta će se njima lično dogoditi (ovu teoriju podupire pasivna reakcija predvodnice na tešku povredu.)

Drugo objašnjenje bilo bi neka vrsta slepila kod donošenja sudova, egotizam koji im ne dopušta da neku drugu rasu smatraju za potencijalnu opasnost.

2. *Poverljivost; nedostatak ksenofobije*

Predvodnica je smesta uzela situaciju u svoje ruke. Vrlo je dobro komunicirala na jeziku znakova i, ponovo, nije pokazala nikakav znak straha.

3. *Agresivnos*t

Bilo bi interesantno videti šta bi tudinci učinili da Dreseri nisu pošli za njima. Ovako kako je, sve što imamo je eksplozija nasilja na kraju i zvuk koji je predvodnica načinila pre pokolja, a koji podseća na režanje. Međutim, ovo bi mogao biti normalan ton i boja glasa u njihovom jeziku.

4. *Senzualnost (?)*

Jedan gest koji je predvodnica načinila bio bi, kod ljudskih bića, otvoreno seksualan. Međutim, verovatnije je da je ona samo pokazivala da Dreserima unutar broda nisu potrebna odela. (Iako vredi setiti se da ljudsko društvo kada dopušta prirodnu, neseksualnu nagost, ograničava opseg gestova javno dopuštenih.)

5. *Nezainteresovanost*

Čini se da tuđinci, kada su pobili Dresere, nisu uopšte bili zainteresovani za njih. Moguće je da u njihovoj filozofiji ili psihologiji postoji nešto što ih sprečava da istraže mrtve. Kao ludačku pomisao, neko bi mogao da pretpostavi da postoji ritual pročišćenja koji se mora proći posle ubijanja; oni nisu mogli da znaju da će tela ubrzo nestati.

Ostale tačke

1. *Osmesi*

Iako se dvoje tudinaca često smešilo, nema razloga da se veruje da su oni pokušavali da prenesu osećanje prijateljstva, da Dreserima odvuku pažnju. Čak i u ljudskim kulturama smeh je često dvosmislen, ili čak negativan pokazatelj. Kod drugih primata, pokazivanje zuba je obično izraz agresivnosti.

2. *Oruđa ili lutke.*

Dr Bondi je sugerisao da tudinci koje je O'Brajenova srela, možda nisu bili »pravi« tuđinci, oni koji su sagradili zvezdani brod. Možda su samo bili naprave, roboti od-krvi-i-mesa, stvoreni da obavljaju opasne poslove.

Ovo je zloslutna mogućnost u pogledu njihove zapanjujuće sličnosti sa ljudskim bićima. Tuđinci su se pojavili manje od pet minuta pošto su Dreseri dospeli na planetu. Ako su oni bili lutke stvorene da mimikriraju ljudski oblik, onda su njihovi gospodari ili sposobni da za nekoliko minuta pogode tačan oblik ljudske anatomije, ili im je ljudski oblik već bio poznat. Teško je reći koje je objašnjenje strašnije. Ako je tačno, prvo, suočeni smo sa rasom koja poseduje beskrajne psihičke i naučne sposobnosti (i očigledno ne respektuje život). Ako je tačno drugo, suočeni smo sa rasom koja nadzire ljudski rod i očigledno zna gde se nalazi Zemlja.

3. *Tuđinci kao neprijatelji*

Pretpostavljamo da tuđinci nisu naselili nijednu planetu bližu od Achernara, pošto nismo uočili čudne eksplozije gravitacionih talasa u okolini bližih zvezda. Ovo ne znači da nisu na putu.

U svakodnevnom radu sa Levent—Mejerovom Translacijom težimo da zaboravimo, ili je ignorišemo, činjenicu da LMT predstavlja vremeplov. Kada otkrijemo gravitacioni talas sa Achernara, to je zabeleška događaja koji se odigrao pre sto petnaest godina. Ako na taj događaj odgovorimo LMT-om, on prikuplja informacije koje su sto petnaest godina u budućnosti od tog događaja; zatim ih vraća nama u prošlost da ih istražimo.

Tako da, ako su tuđinci od tima O'Brajenove saznali za položaj Zemlje (naravno, nema razloga da pretpostavimo da jesu) i smesta krenuli ka našoj planeti, imaćemo više od sto godina da se pripremimo da ih dočekamo.

S druge strane, mogli su napustiti Achernar pre više od sto godina i biti nam, ovog trenutka, pred vratima.

Sa statističke tačke gledišta, ovaj strah bi se mogao činiti iracionalnim. Unutar sto petnaest svetlosnih godina oko Achernara ima nekih dvadeset hiljada zvezda; zašto bi izdvojili baš našu?

Odgovor je, da su mogli biti sposobni da otkriju našu civilizaciju. Dovoljno moćan radio-prijemnik u regionu Achernara u ovom trenutku bi primao prenose potekle sa Zemlje iz 1938: neoboriv dokaz o postojanju tehnološke civilizacije. Istina, signali bi bili slabi — u stvari, mi još nemamo dovoljno snažne radioteleskope koji bi mogli da otkriju takav signal. Ali, nemamo ni milju duge svemirske brodove koji putuju brzinom bliskim brzini svetlosti.

Iz male količine podataka o njihovom ponašanju i sposobnostima, nemoguće je reći koliko veliku opasnost tudinci zaista predstavljaju. Ali očito je da je za Agenciju jedino razumno rešenje da što pre uloži sav dostupan novac i ljudske moći da bi saznali što je moguće više podataka o njima.

(U utorak, 14. jan., biće sastanak Psiho i OSJ grupe, zajedno sa Planiranjem i Komitetom za odnose sa industrijom, da bi se razgovaralo o pokrivanju troškova Projekta Baba-roga. Neophodno je prisustvo svih zainteresovanih. Slušaonica B, 13:30.)

35

Autobiografija 2053

Box 5397
Osvego, NJ 1312659
3. januar 2053.

Draga Kerol,

Čini se da ću ovde provesti još jednu nedelju, čime i nisam baš oduševljen.

Moja maćeha insistirala je da kovčeg bude otvoren. Varvarski. Kaže da bi tata tako želeo. Možda se u ovih poslednjih devet godina toliko promenio.

Razlog zbog koga moram da ostanem ovde je taj što je tata zaveštao svoje papire Kornelu. a njihova katedra za istoriju nauke rado bi da ih ima. Ostavio ih je gomilu, bez nekog reda; ja ih sređujem

i katalogiziram uz pomoć polubrata Džerija.

Džeri je dobar. Nikada nisam stigao da porazgovaram sa njim. Upravo završava magistraturu na holo-umetnosti. Tata je bio razočaran što nije otišao na fiziku. Ipak, ostavio mu je sve — tj. sav novac. (Kuća i ostalo pripali su Zari, mojoj maćehi.). Ni moja majka ni ja nismo spomenuti u oporuci.

Pozvao sam majku, ali ona nije htela da dođe na sahranu. Jednom se suočila sa Zarom. Složila se da tata ne bi želeo sav ovaj morbidan cirkus. U oporuci nije bilo ničega što bi ukazivalo da li je bio za to ili ne.

Video sam u *Tajmsu* da misle da gravitacioni talasi na Achernaru potiču od kočenja međuzvezdanih brodova. To znači da su na toj planeti prisutni već sto četrdeset i više godina.

U članku ne piše, ali pretpostavljam da gravitacione talase proizvodi iznenadan gubitak mase kada brod uspori sa relativističke brzine. Mora da se iznenada zaustavljaju. Je li neko izračunao kolike bi gravitacione sile bile pri tom? Žilava stvorenja.

Barem nemaju LMT, još ne. Pošto sam video kocku (sto puta) prosto sam srećan što nam nisu u dvorištu.

Nazvao sam Noada (Planiranje) i on mi je odobrio produžetak odmora. Ovde im je stvarno neophodan neki naučnički tip za razvrstavanje. Džeri je pametan, ali ne razlikuje kvark od kvazara.

Možda ću se vratiti u Kolorado Springs preko Kuala Lumpura da provedem dan s majkom. Ponovo se udala pre tri ili četiri godine, a čoveka još nisam upoznao.

Ipak, bio sam prilično zaposlen.

Ovo pismo verovatno stiže kao iznenađenje (prijatno, nadam se), pošto svake noći zovem. Pretpostavljam da sam stekao naviku da pišem za vreme boravka u Australiji, dok si ti pravila bebe za slavu i hvalu...

Puno mi nedostaješ. Pazi se.

Voli te,
Žak

37

Deseta glava

Žak i Kerol su izbegli sastanak u vezi sa ulaganjem sredstava. Ali sledećeg jutra poziv pre zore okupio ih je u slušaonici B: hitan sastanak, bez ikakvih detalja. Jedva se umivši, ne doručkovavsi, na brzinu se obukavši. ipak im je četrdeset pet minuta trebalo da dođu u slušaonicu. Bila je skoro puna; seli su pozadi.

»Sranje«, reče Žak kada su seli. »Ne sluti na dobro.«

Jedina stvar koja se nalazila na podijumu bila je posuda za zlatne ribice ispunjena listićima papira. Kerol je klimnula glavom.

»Ovo verovatno neće biti lutrija.«

Džon Rili je ustao iz prednjeg reda i popeo se na podijum. Uz napor, koji se činio smišljenim, napola je seo (ukočeno) na sto sa posudom.

»Žao mi je što vas ovako izvlačim iz postelje. Važno je.«

»Fizičari su me pozvali oko ponoći. Pronašli su šta predstavlja tuđinsko oružje i imaju način na koji bi ga neutralisali.«

»Tišina, molim vas, tišina... Dugoročno gledajući, nisu to baš tako dobre vesti.«

Mrtva tišina.

»Te male, uh, stvarčice nalik na mikrofone, predstavljaju minijaturne LMT kristale.«

»Da, znam... Molim... tišina... Hvala vam. Čini se čudnim da bi se oni koristili zvezdanim brodovima, ma kako brzim, poznajući Levent-Mejerovu Translaciju. Pitate se zašto.«

»Možda im vreme koje provode na putu ništa ne znači. Možda prosto nikada nisu eksperimentisali sa velikim LMT kristalima. Možda misle o njima kao o... nekoj vrsti zraka za privremeno razaranje. Izveštaj dr-a Svinija nagoveštava da im možda nedostaje naučnička radoznalost. Ovo ne mora biti povezano s visokim stepenom tehnološkog razvoja; možda oni predstavljaju dekadentne potomke moćnije kulture, što se koriste zaostalim spravama koje u potpunosti ne razumeju.«

»Možemo samo da se nadamo da je tako nešto u pitanju. Bilo bi neprijatno da se pojave na našim planetarna. Na Zemlji.«

Prstom je promešao papiriće u posudi.

»Kao što svi mora da znate, LMT polje može biti skrenuto do dvadeset stepeni dovoljno snažnim magnetnim poljem.

Prosto se može modifikovati GPEM odelo tako da radi kao jedan veliki magnet. U svakom slučaju, princip je prost. Inžinjeri i bioinženjeri danas počinju sa radom.«

»Mi moramo ovde da dovedemo jedno od tih stvorenja da bismo ga istražili. Moramo da znamo protiv čega se borimo. Neko mora da ode da nam nabavi jedno.«

Ustao je, napravio dva koraka i ponovo seo.

»Poslednji put kada smo bili zajedno u ovoj sobi rekao sam vam da ni od koga ne bih tražio da se dobrovoljno javi za samoubilačku misiju. Pa, ovo nije baš... to. Ipak, upozoravam, nikada ni od jednog Dresera nije zahtevano da pode na opasniju misiju.«

»Uradićemo sledeće: poslaćemo jednog Dresera na 19.5 minutni skok na Achernar. Ako pretpostavimo da će se tudinci ponovo pojaviti, ono što će on morati da uradi biće da ostane sa njima, pored njih, sve dok ne dođe vreme za povratak. Zatim će zgrabiti jednog. Prigrliti ga i dovesti ovamo.«

»Očigledno rizičan poduhvat. Nije nam poznato kakvo bi još oružje tudinci mogli da poseduju.«

Podigao je posudu za zlatne ribice i promešao je.

»Ovde se nalaze imena svih slobodnih Dresera, izuzev trudnica. To nije zbog galantnosti; magnetsko polje neće biti dovoljno jako da povredi odraslu osobu, ali nije nam poznato šta bi moglo da prouzrokuje fetusu u razvoju.«

»Brzo«, reče Kerol. »Učini da zatrudnim.«

»Ovde?«

»Svako od vas kvalifikovan je za ovu misiju«, govorio je Rili. »Zbog svog mira, ako ni zbog čega drugog, ne želim dobrovoljca. Ima li primedaba na ovu proceduru?«

»Da — moje ime nalazi se u toj prokletoj činiji«, promrmlja Žak.

Rili izabra Dresera iz prvog reda koji izvuče cedulju sa imenom iz posude i predade mu papirić. Podigao je pogled.

»Vočal. Dreser Tri Kerol Vočal.«

Žak je pošao sa Kerol do Krupove fabrike u Denveru, gde su se pravila GPEM odela. Išla je na završnu probu i obučavanje za upotrebu nekih od posebnih pribora na tom odelu.

Odelo je bilo veće od običnog i imalo je sjajnu, nabranu površinu, nalik na zgužvanu aluminijumsku foliju. Čovek koji ga je pokazivao bio je Španac po imenu Tueme. Žak je očekivao Nemca. Nije imao ništa protiv Nemaca, ali mu se činilo da u kriznim razdobljima uvek ulete u njegov život.

»Verovatno nećete morati da upotrebite sve ovo«, reče Tueme. »Ali, za svaki slučaj, bilo bi dobro da sve testirate; a i sebe.«

Prešao je prstom preko šest metalnih jaja prikopčanih na grudi odela.

»Ovo su rasprskavajuće granate ograničenog dometa. Svaka sadrži hiljade kristala nekog sumpornog jedinjenja, koje na vazduhu isparava, a koji su oštri poput igala i pod pritiskom. Kada eksplodiraju, iseckaće svaku osobu koja stoji unutar radijusa od 2.5 metra. Na većoj udaljenosti od 2.5 metra, kristali će ispariti i neće načiniti štetu. Eksplodiraju na dodir.«

»Preporučujemo vam da pokušate da ostanete izvan tog fatalnog radijusa. Kristali, naravno, neće nauditi vašem odelu, ali mogu da oštete opremu.«

»Nema holo-kamera«, reče Kerol

»Nema. Z-osna kamera morala bi se nalaziti na poluzi. To je nezgodno rešenje. Postoje dve radne kamere, napred i nazad.«

»U šlem je ugrađen deset megavatni laser koji se automatski navodi. Na ekranu pojačavača lika nalaze se ukrštena vlakna. Prosto pogledate metu i pritisnete jezikom prekidač, koji bi, u normalnim okolnostima, prikazao stanje odela na ekranu. Eksplozija traje sekundu, svaki put kada pritisnete — ali oprezno koristite uređaj. Napaja se generatorom magnetnog polja i povremeno vas ostavlja ranjivom.«

»Drugi prekidač kojim upravljaš jezikom, onaj koji obično poziva tube sa hranom i vodom, ubrizgaće snažnu dozu paraamfetamina: to će ubrzati mišićne reakcije i privremeno vam izoštriti čula. Ali će takode uticati na prosuđivanje; načiniće vas samouverenom, možda do nemarnosti. Zato ga upotrebite samo u slučaju izuzetne opasnosti.«

»Ako po drugi put pritisnete taj pre-

kidač, isporučiće vam kompenzujuću dozu depresanta. Tada možete ponovo da uzmete amfetamin, ako vam ponovo zatreba.«

»Šta, nema cijanidne pilule?« upita Žak.

»Ne, nije neophodna.«

»Nije to ugodno čuti.«

»Ako vas tuđinci savladaju i pokušaju da otvore odelo, preopteretiće njegov energetski sistem i ono će eksplodirati. To će prouzrokovati fuzionu reakciju reda jednog megatona.«

»Shvatam«, reče Kerol.

»Prirodna predostrožnost. Međutim, ne bi trebalo da bude neophodna. Posedujete mnogo načina da se odbranite.«

»Ove tri loptice sadrže moćan omamljujući gas.« Bili su to zaobljeni cilindri veličine limenke, obojeni žuto, zeleno i crveno. »Zelena je deset puta jača od žute. Crvena je deset puta jača od zelene. Pazite da ih otvarate po redu. Gas deluje na sve sisare i mnoga druga stvorenja: žuta bi čoveka učinila pospanim i zbunjenim; zelena bi ga uspavala. Crvena ubila.«

»Samo povucite iglu na vrhu i bacite lopticu. Veoma brzo se širi i deluje na daljini od deset od dvadeset metara.«

Smestili su Kerol u odelo »odveli do »vežbališta«; (kupolom prekrivene parcele iza Krupove fabrike) na kome je jedan sat vežbala na lažnim metama. Zatim su ona i Žak lagano večerali u La Fonditi i zajedno sa odelom doleteli nazad u Kolorado Springs.

LMT komora u Kolorado Springsu nikada nije bila natrpanija. Četiri Dresera u GPEM odelima, po jedan u svakom uglu, čučali su iza lasera smeštenih na tronošcima. Četvoro drugih imalo je puške sa omamljujućim mecima. Zidovi su bili načičkani specijalistima koji su sedeli iza naslaganih vreća sa peskom; slušalice su im se njihale o vratovima. Glomazan flouter za jednu osobu bio je namešten na kristal. Kerol je stajala pored njega u svom blistavom odelu.

Žak je sedeo na vrećama i čekao. Četrdeset sekundi pošto Kerol skoči, dobrovoljni samoubica vratiće se sa Grumbridža sa svežim mostom. Žak treba da drži most i pokuša da stupi u kontakt sa tuđincem koga Kerol dovodi.

Ako se vrati. Žak već dva dana uzima popravljače raspoloženja: recept da se odagnaju zle slutnje. Osećao je neku neodređenu krivicu i nije bio sposoban da se brine za Kerol duže od nekoliko minuta.

(Poslali su ga kod doktora za glavu, pošto je prasnuo na ljude iz ureda za planiranje. Otišao je tamo da proveri da li su našli medu dobrovoljcima za Projekat Tanos nekoga ko je fizički i mentalno sposoban da uradi Kerolin posao. Rekli su da su pokušali, ali da niko nije odgovarao. Nedvosmisleno je izrazio koliko im veruje.)

Arnold Bejts se nalazio na prednjoj stolici u kontrolnoj sobi. Džon Rili bio je pozadi.

»Zauzmite mesta«, reče Bejts.

Kerol je podigla flouter iznad glave. Stala je u centar LMT kristala i plastični cilindar spustio se preko nje.

Posle jednog minuta, cilindar se ponovo podigao.

»Lefevr, spremi se.«

38

Drugi kontakt

Kerol se prizemljila na visokoj litici iznad rečne doline. Spustila je flouter i pogledala unaokolo.

»Ispod mene, na ušću dveju reka, nalazi se gradić«, rekla je. Dobila je instrukcije da usmeno izveštava. Nisu rekli zašto, ali bilo je očigledno: ako im se vrati iseckana kao O'Brajenova, možda neće dobiti parče na kome su vrpce kamere.

»Devetnaest minuta. Čak ni pod najvećim uvećanjem ne mogu da uočim mnogo detalja u gradu. Pokretne trake služe kao vozila. Oh — dan je. Čini se da je Achernar manji od Sunca, ali je bolno kada se u njega gleda, čak i sa najtamnijim filtrom.«

»Popeću se na flouter, spustiti se tamo i pokušati da ščepam — stani.«

Okrugao flouter, nalik onome koji je prišao O'Brajenovoj, spustio se sa neba.

»Evo nas opet.«

Bio je to pravi riplej prvog kontakta, osim što su svi tudinci na flouteru bili ženskog pola. Čim su se spustili, pojavio se drugi crni brod, koji je dojurio, a zatim se lagano spustio na travnatu poljanu, zatresavši zemlju pod Kerolinim nogama. Odraz Achernara na trupu broda bila je

oštra blistava linija.

Ponovo su se vrata otvorila, rampa se spustila i tudinci su je pozvali da se ukrca. Ipak, pomisli Kerol, učinjene su neke izmene.

Među njenim neodređenim instrukcijama bila je sugestija da ne uključuje magnetno polje sve dok stvarno ne dođe u opasnost. Sledila ih je uz rampu, osvrćući se levo i desno, tako da kamere sve uhvate.

»Za sada ne poduzimaju agresivne korake«, rekla je. Nisu stali na ulazu na mestu na kome se pokolj odigrao, već su je poveli niz hodnik. Hodali su tako stotinak metara. »Vrata sa desne strane su se otvorila. Tavanica i pod zrače to žuto svetio. Šesnaest minuta.«

Poveli su je do daljeg zida.

»Na ovom nalaze se prava vrata, vrata koja se otvaraju. Ne samo pukotine. Žele da ja prva uđem. Puštam njih. Alfonse, posle tebe.«

Tuđinci neće da razumeju, neće da se pomere.

»Mora da misle da sam luckasta. Evo nas.«

Krenula je ka vratima, ali je u poslednjem trenutku zgrabila jednu tuđinku za ramena i progurala je prvu. Ova je snažno tresnula o pod, ali nije bila isečena na kriške, niti je eksplodirala, a nije se pretvorila ni u žabu.

Kerol je prošla i žena joj se uklonila bezizražajno je gledajući. Vrata su se zalupila i soba se zamračila. Kerol je uključila svetla na odelu.

»Zidovi i tavanice ove sobe načinjeni su od metala, osim jednog malog prozora. Pod takode. Možda misle da će me to sprečiti da nestanem ili da komuniciram. Mislim da ću im razvaliti vrata.«

Na njenoj strani vrata nije bilo kvake, ali se na desnom kraju nalazila dugačka traka nalik na šarku. Istopila je šarku sa četiri laserska punjenja i gurnula vrata. Kada su vrata pala, žena koja se nalazila iza Kerol skočila joj je na leda. Kerol ju je stresla ramenima i hitnula preko sobe.

Vrata su zadovoljavajuće tresnula, kovitlaci dima uzdizali su se sa vrele ivice dok je ova topila liniju na podu. Tri tudinke brižljivo su se povukle, kada je zakoračila kroz otvor vrata.

Zatim se suprotni zid otvorio i četvrta tudinka je prošla kroz njega, noseći u naručju mikrofonska oružja. Kerol otkide granatu sa grudi i baci je pod noge tudinki.

Snaga eksplozije oborila je tuđinku na leda. Oružje se rasulo.

Tuđinka je ponovo ustala. Od glave do pete bila je prekrivena hiljadama posekotina. Prednji deo tela bio joj je ujednačeno crven. Desno stopalo držalo joj se na uskoj traci mesa. Kada je prebacila težinu na neupotrebljivo stopalo, nagnula se u stranu i oslonila na slomljeni deo otvorene golenjače. Nasmejala se Kerol crveno poprskanim zubima i podigla oružje. Kada ga je uključila u pojas, Kerol palcem pritisnu prekidač koji je aktivirao magnetno polje.

I Kerol otplovi nazad u metalnu sobu, priljubi se uz zid i ostade tamo prikačena poput insekta.

»Uh... metal u ovoj sobi očigledno je magnetičan. Trinaest minuta. Evo ih.«

Otvorila je žuti kanister i bacila ga ispred tuđinki. Predvodnica ga je šutnula u stranu. Ispustila je zeleni ispred svojih nogu. Tri tudinke, uključujući i osakaćenu, povukle su se. Predvodnica je prišla i izgovorila dva sloga — zatim su joj se oči sklopile, kolena poklekla i pala je na ruke i kolena.

»Očito zeleni trankvilajzer radi... Ne.« Tuđinka je odmahnula glavom i ponovo ustala. »Sačekaću sa crvenim nekoliko minuta.« Tuđinka se nasmejala stidljivim lepim osmehom; zubi su joj bili lepi kvadrati.

»Zaklela bih se da su svi uperili...« Kerol se trgla kada je tudinka uperila oružje na nju. Na trupu se pojavila rupa, udaljena od nje nekoliko metara i zrak bele svetlosti dopre iz nje.

»Radi.«

Tudinka je prodrmala oružje i rupa se proširila u dugačku zaseklinu. Klimnula je vratila se ka ostale tri. Isprobala je oružje na okrvavljenoj i prerezala je nadvoje.

Kerol je sklopila oči i ubrzano disala. Oni nisu ljudi, ponavljala je sebi. Nisu čak ni životinje, ne osećaju bol.

Promišljeno gledajući u stranu, videla je tudinku koja je prva bila u sobi sa njom. Ležala je licem ka zemlji, glave naslonjene na zid.

»Čini se da su neke ranjivije od ostalih. Ona koju sam bacila na zid ili je u nesvesti, ili je mrtva.«

Naterala je pogled da se vrati ostalima.

»Sada razgovaraju, ili reže. Ona... koja je presečena nadvoje, takođe razgovara, ležeći na leđima.«

»To je čudno. Ona uopšte ne liči na slike koje smo videli na obuci. U vezi sa nesrećom na povratku. Ona je... telesna šupljina, nema nijednog raspoznatljivog organa. Samo puno krvi i žute mase. Evo ih.«

Tri su polagano krenule ka njoj, dok se četvrta, skraćena, oslonila na jedan od lakata da posmatra. Kerol je naciljala u njeno čelo i jezikom uključila laser. Pušeća crna tačka pojavila se tamo i stvorenje se prevrnulo.

»Moguće ih je ubiti. Treba im povrediti glavu.« Ostale se nisu ni osvrnule. »Deset minuta.«

Pokušale su da simultano upotrebe štapiće. Kerol je priljubila ruke uz sebe i držala ih tako; zraci su se odbijali u stranu i rešetali debeo trup. Zgrabile su je za ramena i ruke i pokušale da skinu sa zida.

»Možda ću moći da vas sve zgrabim.«

Oružje im je slobodno visilo; zgrabila ih je jednom rukom i povukla ih. U blistavom luku oružje je preletelo sobu.

Zagrlila je tuđinke, ukrstivši prste iza njih. Otimale su se, režale, kosti ogulile, ali osloboditi se nisu mogle.

»Devet minuta. Trebalo bi da sam u stanju da ih držim. Osim ako ne stigne pojačanje sa boljim oružjem.«

39

Jedanaesta glava

Arnold Bejts nije gledao na sat.

»Trideset sekundi.«

»Lefevr!« reče Rili. »Skloni se sa puta čoveku sa puškom. Budi spreman.«

Bolje da budem na meti strelici, nego laseru, pomisli Žak. Odgegao se u stranu i, zajedno sa ostalima, svu pažnju usredsredio na kristal.

»Petnaest sekundi.«

Kerol se materijalizovala zajedno sa tri stvorenja, manje od metar iznad kristala. Teško je tresnula, ali se nije prevrnula, već ih je i dalje čvrsto držala. Komadić brodskog trupa tresnuo je pored nje.

»Strelice«, reče Rili.

»Po dve u svako!« povika Kerol.

Jedno stvorenje dobilo je tri i omlitavilo. Ostala su se malo opustila i Kerol popusti stisak.

»U redu, Lefevr, bio-tim...« Iznenada, pakao se prolomio. Stvorenja se izmigoljiše iz Kerolinog stiska i potrčaše u različitim pravcima ka vrećama sa peskom. »Još strelica«, vikao je Rili, ali naređenje beše nepotrebno; vazduh je bio pun raketa od kojih je većina promašivala i bezopasno topotala po metalnim zidovima.

Dok su trčala, stvorenja su menjala oblik.

Iz torzoa nicali su im novi udovi — čeljusti, pipci, kosmate, paukolike ruke. Divna lica postadoše monstruozna sa ogromnim svetlećim očima, groznim očnjacima. Zavodničke obline pokriše dlake, kraste, ploče, perje.

Svi različiti, svi užasni, svi spremni na krvoproliće.

Jedno stvorenje krenulo je pravo ka kontrolnoj sobi, preletevši poslednja dva metra, ramenima usmereno ka staklu.

»Ubijte ih«, reče Rili zgrabivši Bejtsa i oni obojica padoše unazad na pod.

Stvorenje je tresnulo o staklo u trenutku kada su laseri zapucali; jezivi snopovi energije zelene boje ispresecali su vazduh. Staklo je zazvečalo, ali se nije slomilo. Laserski zraci isekli su stvorenje na tri nejednaka dela i razmrskali staklo.

Sve je u sekundi bilo gotovo. Tuđinska stvorenja ubila su dvoje ljudi i povredila sedam, ne računajući troje koji su dobili ozbiljne opekotine. Žak je bio u nesvesti sa potresom mozga. Miris sagorele odeće i mesa, vrelog metala i još nečega. Komora je bila ispunjena sivom parom iz vreća sa peskom koje su se pušile.

Rili se podigao sa poda kontrolne sobe. Sto je bio prekriven krvlju poprskanim staklom. Ispitao je štetu i podesio grleni mikrofon.

»Vidite da li je Lefevr živ. Neko drugi neka pokupi most... Možda sva stvorenja još nisu mrtva.«

»Tražite neko kome nije povređena glava«, reče Kerol; njen pojačan glas odzvanjao je u zaglušujućoj tišini. »Drugačije ih ne možete ubiti. Žak?«

Doktorka je klečala iznad Žaka, podigavši mu kapke da proveri zenice:

»Mislim da će biti u redu«, rekla je i dala mu injekciju. Rili se oporavljao.

»Neka dođu oni za autopsije... fizičari,

uzmite uzorak ovog metala i trčite da ga pregledate. Je li onaj u ćošku živ?«

»Prokleto je živ«, reče neko. »Pokušao je da me ugrize.«

Tuđinac je bio prosečen ispod ramena; funkcionisao mu je još jedan pipak i odresci druga dva uda. Laser mu je posekao glavu — u žaru borbe Kerol im je vikala da tamo ciljaju — odsecavši mu jedno uvo i izlažući pogledu plavkastu moždanu masu. Ležao je na leđima u jezercu krvi, trzajući pipkom i režeći grleno.

»Jedan od obučenih Dresera neka zgrabi stvora i drži ga. Ko je uzeo most?«

»Lefevr dolazi svesti«, reče doktorka.

»Dobro, dovedite ga ovamo. Koliko nam je ostalo vremena?«

Bejts se vratio u stolicu.

»Sedamnaest minuta, pedeset sekundi. Zatim imate pet minuta da izađete. Moraću da iskuvam, spržim i izbacim vazduh. I klonite se kristala. Dovoljno ste ga isprljjali.«

Utovarivači su došli donoseći nov prozor i gurajući na kolicima dvoje lestvi. Kretali su se brzo i gledali pravo ispred sebe.

Kerol je prišla stvorenju i zgrabila mu pipak, ukljeŝtivši ga ispod pazuha. Stvorenje je pokušalo da je ugrize za zglavak; povukla ga je unazad, držeći ga za kosu.

Most je bio kod jednog iz psiho-grupe. Ovaj je prilično strašljivo prišao tudincu i mostom mu dodirnuo grudi.

»Ništa naročito«, rekao je. »Nekakav zvuk koji se ponavlja. 'Liv... liven raj.'«

Žak se teturajući dovukao do njih. Držao se rukom za jednu stranu glave. »Evo me, daj da ja pokušam.«

Stvorenje ga je udarilo između slepoočnice i oka; već se stvarala oteklina. Stupio je u kontakt sa stvorenjem i istog se trenutka povukao. »Isuse!« Lice mu je još više prebledelo. Oklevao je, a zatim opet dodirnuo stvorenje.

»Ono... ono umire, to mi je jasno. Nikada nisam, nikada nisam osetio toliko mržnje. Prezira. Gađenja... Ono me vidi kao, kao mekanu... gnjecavu stvar, ružnu. Mislim da bi me radije ubilo, nego što bi htelo da živi.«

»Ima jedna reč. 'L'vrai.' Možda se tako zove. Možda se njihova vrsta tako zove.«

Jedan minut Žak je ćutao. Zatim je ispustio most na pod i seo na svoje pete. »Mrtvo je sad.« Stvorenje je i dalje gledalo, ali je prestalo da reži.

»Upravo pre nego što je umrlo, stupio sam u kontakt sa njim. Neverbalni.« Sklopio je oči. »Videću da li to mogu da opišem.«

»Zove se L'vrai, a i ostalo dvoje se tako zovu. Proveravao je da li su živi. Poseduje moć telepatije, barem delimično.«

»Bio sam najbliži komunikaciji kada sam sebi dozvolio da... da ga mrzim. Nisam mogao da kontrolišem gađenje. To je razumelo.

»Ima još. Teško je to rečima izraziti.«

»U redu je«, reče Rili. »Videćemo šta ćemo dobiti hipnozom. Da li je još neko živo?«

Žaku je bilo drago što nisu bila.

40

Autobiografija 2053 (nastavak)

(Iz Mirotvorca: dnevnici Žaka Lefevra, copyright St. Martin's TFX 2151:)

24. jun. 2053.

Danas sam veći deo dana proveo pod hipnozom. Psiho-grupa mi je čačkala po mozgu, pokušavajući da otkrije šta mi je L'vrai rekao. Nisu izgledali presrećni kada su me otpustili.

Sada su uhvatili Kerol. Ona će se za jedno sat vratiti kući. Moći ćemo da sednemo i izjadamo se jedno drugom. Nije zabavno činiti to sam. Nisu hteli da mi daju ništa jače od APQ-a — i opomenuli me da osam sati ne pijem nikakav alkohol, osim ako ne želim da mi ispiraju želudac. Ne može biti gore od ispiranja mozga.

Ne sećam se mnogo šta sam im rekao; bio sam svestan i čuo sam sebe kako govorim, ali reči nisam registrovao. Mislim da ću morati da pročitam izveštaj.

Kada je već reč o izveštajima, neko je na zidne novine pored pripremne sobe zakačio isečak iz ponoćnog TFX-a; ekspoze AED-a. Kaže se da Levent-Mejerova Translacija ne postoji, da čovek nikada nije bio na drugim planetarna, da su holoi i slike krivotvorene (i Holivud to bolje radi), tabaci službenih izveštaja su izmišljotine. AED je podvala Svetskog reda da održe ekonomiju u usponu, a da ne dopuste da se novac prelije u preduzeća

koja nisu njegovi članovi u proporciji sa njihovim prilozima GWP-u. Pretpostavljam da nezavisni drže Ponoćni.

Članak sve objašnjava, osim ove jebene masnice na mom licu. ako su ovi L'vrai glumci, nadam se da su dobro plaćeni.

Ipak, imao sam sreće. Isti taj koji me je udario, ubio je dvojicu naučnika tresnuvši im glave jednu o drugu.

Možda sam takode imao sreće, što je taj psiholog uzeo most i prvi ga probao na L'vraiu. Zbog toga je tudinac bio četvrti po osetljivosti, a ne treći. A i to je bilo dovoljno loše.

I dalje ne mogu to da opišem. Bilo je kao da vidiš boju koju nikada pre nisi video, novu primarnu boju. Jedina poznata stvar u tudinčevim mislima bila je mržnja i nikada pre putem mosta nisam osetio takvo osećanje. Čak ni sa ljudima iz projekta Tanos.

Sta će naši sada učiniti? Imaju rezultate autopsije i neke bihejviorističke informacije. Pretpostavljam da su i L'vrai dobili neke informacije o nama. Možda će nastaviti sa jednodreserskim/minimum vremena ekspedicijama, sve dok ne prestanu da dobijaju informacije.

Ili će stupiti u akciju. Gas mi je rekao da se priča da ćemo možda napasti tuđince LMT-om, šaljući tamo atomske bombe, prljave atomske bombe koje će atmosferu planete ispuniti smrtonosnim izotopima.

Zvuči mi idiotski. Šta ćemo ako neki tuđinci srede 61 Labud A? Moraćemo da ih nađemo i borimo se protiv njih za opstanak.

A rat sa L'vraima ćemo izgubiti. U mnogo čemu su tehnološki superiorniji, a i mogu da menjaju oblik i prirodni su telepati. Prirodni krvoždednici, takođe. A kada odu na neku planetu, na njoj i ostanu, pa makar im i duže trebalo da dospeju tamo.

To je dovoljno da noću ne spavaš. Kao što Svinijev izveštaj kaže, možda su već u našem dvorištu.

Kerol se vratila.

41

Sve što znam je ono što pročitam u novinama

TASALI SA SIRIJUSA
TUĐINCI PRETE?

PARIZ 13. jul (WPI). Naučnici su danas potvrdili da su gravitacioni talasi primljeni iz susedstva Sirijusa istog oblika i intenziteta kao oni što su prošlog oktobra otkrili prisustvo svemirskog broda L'vraia u blizini Achernara.

Sirijus, udaljen manje od devet svetlosnih godina, jedna je od nama najbližih zvezda. Za pratioca ima belog patuljka i, koliko se do sada zna, nema planetarni sistem. Preblizu je da bi bila istražena putem Levent-Mejerove Translacije.

Gravitacioni talasi otkriveni su u ponedeljak od strane Lagranžovog satelita Fermijevog instituta, u čijim je prostorijama ovoga jutra održana hitna konferencija.

Predstavnik AED-a odbio je da komentariše novi razvoj događaja, govoreći da se priprema službeno saopštenje...

PROTIVNICI AED-A TVRDE
SIRIJUSKA PODVALA

LOS ANĐELES, 14. jul (IP). Na današnjoj konferenciji za štampu, Unija nezavisnih naučnika objavila je da postoji zavera između Fermijevog instituta i Agencije za vanzemaljski razvoj.

Oni tvrde da AED planira da iskoristi masovnu paniku povodom opasnosti od invazije L'vraia da u velikoj meri poveća godišnja sredstva Koncila svetskog reda. Ova sredstva naći će se na glasanju sledeće srede, ističu oni; koincidencija je začuđujuća.

Priznajući postojanje gravitacionih talasa sa Sirijusa, UNN tvrdi da je Fermijev institut preuveličao sličnost između ovih i poremećaja sa Achernara koji su prošle godine doveli do otkrića L'vraia.

Njihovo objašnjenje je da je Sirijusov pratilac ekstremno gust beli patuljak. Promena ugaonog momenta sistema od samo jednog minuta mogla bi stvoriti gravitacione talase slične onima koje je zabeležio Fermijev institut...

AED O SIRIJUSKOJ PODVALI:
BEZ KOMENTARA?

KOLORADO SPRINGS, 14. jul (WPI). Glavni predstavnik za štampu AED-a u prvi mah odbio je da komentariše današnju optužbu UNN-a da je njegova organizacija namerno pogrešno interpretirala podatke radi povećanja sredstava

AED-a sledeće nedelje.

Džon T. Rili, direktor AED-a u Kolorado Springsu, zatečen je rano posle podne u svojoj kući. Kada je suočen sa optužbama UNN-a, rekao je da one »nisu vredne pažnje bilo koje inteligentne osobe.«

Rili je u prvi mah odbio da to obrazloži, a zatim dao svoje mišljenje kao privatnog građanina (što ne znači da se njegovi pogledi ne slažu sa zvaničnim stavovima AED-a), optužujući UNN za »kriminalni cinizam«, okrivljujući dvadeset godina staru Uniju za »igranje politike opstankom ljudske rase.«

Rili je zatim izneo da objašnjenje gravitacionih talasa sa Sirijusa, koje je predočila UNN, »može pobiti svaki priglupi student tupom olovkom.« Izazvao je UNN da »izađe sa mehanizmom, ma koliko apsurdnim«, koji bi mogao da promeni ukupni ugaoni momenat zvezdanog sistema, a da ne poremeti rotaciju i rezoluciju jedne od zvezda...

USVOJEN MILIJARDU-DOLARSKI BUDŽET AED-A

STOKHOLM, 23. jul (IP). Koncil svetskog reda danas je usvojio sredstva u ukupnom iznosu od $ 877,000,000,000 za poslove Agencije za vanzemaljski razvoj u budžetskoj 2053—54.

Opoziciju predlogu, koji je usvojen sa 563 za i 489 glasova protiv, vodio je manjinski lider Jakob Combe (L., Kseroks), koji je zapretio da će dati ostavku u znak protesta protiv rekordnog budžeta.

U budžetu skoro triput većem od prošlogodišnjeg, većina novca namenjena je hitnom Sirijuskom programu. Najskuplji deo programa je konstruisanje uređaja za Levent-Mejerovu Translaciju na planeti koja kruži oko Tau Ceti (manje od trinaest svetlosnih godina), pri čemu odredišno telo ne mora biti veće od malog asteroida...

42

Dvanaesta glava

MISIJA TAU CETI, 14. FEBRUAR 2054

LJUDSTVO:
1. DRESER 7 TANJA DŽIVS. ŽENSKO, 33. 11-TA MISIJA. SUPERVIZOR.
2. DRESER 5 GUSTAV HASENFEL. MUŠKO, 28. 8-MA MISIJA.
3. DRESER 4 (PROB) ŽAK LEFEVR. MUŠKO, 28. 7-MA MISIJA,
4. DRESER 3 KEROL VOČAL. ŽENSKO, 26. 4-TA MISIJA.
5. DRESER 2 VIVIJEN HERIK. ŽENSKO, 26. 3-ĆA MISIJA.

OPREMA:
5 GPEN MODULA
1 RIKORDER PERSONALA
1 POVRATNI FLOUTER (DRUGI HITAC)
(DODATNA OPREMA BIĆE DOSTAVUENA NA TAU CETI ZA SEKUNDARNU TRANSLACIJU DO SISTEMA SIRIJUSA (VIDI DODATNE SPECIFIKACIJE))

ZAHTEVANA ENERGIJA:
2 HICA 9.84699368131 SJ, PODEŠAVANJE + LOKALNO VREME
07:45:28.28867BDK200561
07:48:11.38557BDK200560

MISIJA PRIORITETA 1.
SREDSTVA = 999999 SIRIJUS 90%
= 000105 GEOFIZ 19%

Žak i Kerol su otišli na Pakao u nedelju njegove prve kiše.

Pakao je bilo logično ime za jednu planetu unutar biosfere Tau Ceti. Nimalo stajaće vode; stalne peščane oluje, saharske temperature, čak i u polarnim oblastima.

Prizemljili su se blizu ekvatora, na mestu na kome je Tau Ceti bio amorfan beli plamen iznad njihovih glava, na kome su abrazivni oblaci jurili iznad tla nošeni uraganskim vetrovima skoro dovoljno vrelim da nateraju vodu da proključa. Dine su se oko njih topile i ponovo formirale nadrealnom brzinom, a obzorje nije postojalo, samo beo pesak pod nogama, belo nebo nad glavom i bela oluja svuda unaokolo.

Vetar je voleo samo ravnicu; čeznuo je da sravni svaku planinu i brdo, da bi prašinom ispunio doline i urlao je nezadovoljno na njihovim vrhovima i pokušavao da ih sruši.

Žak je mogao da isključi vrisak vetra, ali je stabilizator stenjao dok se borio da ga održi u uspravnom položaju. Zvuk ga je zaglušivao i činio da mu zubi bruje.

Životinjski instinkt obazrivosti govorio mu je da bi bilo gde drugde bilo bolje. Odupro se pobudi da slepo pobegne, ali je nastavio da nervozno korača unaokolo, tražeći flouter. I ostali su isto radili.

Flouter se pojavio nakon nekoliko minuta jedreći protiv vetra. propinjao se poput sapetog konja, dok su se peli na njega, a zatim se suludo spiralno kretao kroz oluju.

Na oko dve hiljade metara uleteli su u snažan vetar sa leđa i stali nadirati na sever ka polarnoj naseobini. Ispod njih vrh oluje bio je neprekinuta bela površina više nalik snažnom pejsažu, nego vrtlogu.

Kako su se pomerali na sever, oluja je slabila. Prošarana zemlja mogla se nazreti kroz ciklonske kovitlace oblaka. Konačno je postala brdovita; približavajući se polu, morali su da se podignu da bi izbegli planinske vrhove pokrivene zamrznutom prašinom. Vetar je planinama veličine Himalaja dao nežne obrise.

A u niskoj udolini, zaštićenoj sa svih strana planinama, iznenada neobičan pljusak zelenila. Bašta. Spustili su se, ali nisu sleteli. Flouter se kretao ka sledećoj dolini gde se gradio LMT.

Trebalo je šest meseci da se sagradi kristal dovoljne veličine da bi bio upotrebljiv, a takođe oslobođen internih grešaka; kristal sa jednim jedinim mikroskopskim mehurićem eksplodirao bi uznemirujućom snagom u trenutku kada bi se prikopčao.

Kristal je bio na mestu i sada se kalibrirao, ali je instalacija imala malo sličnosti sa glatkom efikasnošću Kolorado Springsa. Prvi znak koji je Tanjin tim ugledao bila je svetlucava metalasta paukova mreža koja je pokrivala jutra planinske kosine — antena koja je skupljala energiju iz orbitalnog mikrotalasnog lasera. Nekoliko kilometara dalje nalazila se stvarna stanica, aluminijumska kupola ograničena sa četiri koncentrična prstena od ogromnih glomaznih metalnih cilindara koji su predstavljali ćelije goriva koje je antena hranila. Kablovi su se spajali svuda unaokolo u zbunjujućoj, ali skladnoj zbrci lančanica.

Spustili su se na mali betonski kvadrat pored ulaza u kupolu, između dva veća vozila koja su očigledno bila lokalne izrade i dizajna. Ovde nije bilo ničega zelenog; samo crvena prašina koja je škripala pod nogama.

Čovek koji je na sebi imao samo šorts, dočekao ih je na vratima. Poveo ih je okolo do grubo napravljenog čekrka gde su se iskobeljali iz GPEM odela.

Unutra im je dao domaće šortseve i pokazao kristal.

»Devedeset centimetara«, rekao je. »Plašim se da može da transportuje samo dvoje ljudi u isto vreme. Ili jednog sa opremom.«

»Nema uređaja za sterilizaciju«, reče Tanja.

»Nema pravih. Možemo da hermetički zatvorimo kupolu i da zagrejemo sve unutra — plašim se i uzorke.«

»Ipak, radi?« reče Žak. »Mislim, kristal?«

»Naravno. Slali smo ljude na Šezdeset-jedan Labud i Vegu.«

»Na Sirijus ne?«

»Još ne. Ne želimo nikoga da pošaljemo na slepi skok.«

»Znači, još kalibrirate«, reče Gas.

»Za Sirijus, da. Izgubili smo osam sondi praveći sve duže i duže skokove.« Što je kraći skok, to veća mora biti meta.

»Ne zvuči najbolje«, reče Tanja.

»Pa, to znači da u sistemu nema planete veličine Zemlje ili veće... ili možda postoji. Možda L'vrai uništavaju naše sonde pre nego što dođe vreme povratka.«

»Sutra imamo jedan povratak, desetodnevni skok. Možete noć da provedete u gradu i da se sutra ujutru vratite sa ranom.«

»Lepo«, reče Tanja. »Bio je ovo dug dan.«

Nasmejao se. »Na ovoj planeti su svi dani dugi.« Osa Pakla skoro je upravna na ekliptiku. Tau je klizio južnim horizontom u desetočasovnom jutru; umesto noći, imali su deset časova sumraka.

Odvezli su se natrag do Bašte sa kontrolorom po imenu Eliot Sampson. Vožnja na električnom kamionu bila je spora i truckava.

Gmizali su uz dugačku padinu iza koje je, po Sampsonovim rečima, do grada sve bilo nizbrdo. Kada su dospeli na vrh, legao je na kočnicu

»Neka sam proklet. Pogledajte.« Nad Baštom lebdeo je veliki sivobeli oblak. Kretao sa ka njima.

»Šta«, reče Žak. »Oblak?«

»Tako je, oblak, oblak.« Ubacio je menjač u brzinu i naglo krenuo niz padinu. »Zaboravio sam«, vikao je da nadjača cviljenje motora. »Danas je veliki eksperiment gajenja oblaka. Da se vidi da li lokalna kiša može biti... da li može da zameni irigaciju.«

Nekoliko velikih kapi udarilo je u vetrobran ostavljajući smeđe tragove blata na njemu. »Ovde ima samo fosilne vode«, rekao je, »ali u velikim količinama. Podzemna jezera, reke. Možemo je crpsti, okružiti Baštu stajaćom vodom. Vodena para u vazduhu.« Divlje se nasmejao.

Žak se podupro između metalnog sedišta i šoferske table; zglavci su mu pobeleli.

»Šta mislite, ne idete li malo prebrzo?«

»Brzo, đavola, jedino što radim je to što vozim po ovom drumu. Želim da stignem tamo pre...« Iznenada bili su mokri, zaslepljeni obilnom količinom vode. Zadnji točkovi kamiona odlučili su da neko vreme vode.

Okrenuli su se nekoliko puta pokušavajući da nadu oslonac ispod debelog sloja iznenadnog blata. Uskoro su skliznuli u jarak i uz potres se zaustavili. Prva kiša posle milion godina prouzrokovala je prvu saobraćajnu nesreću na planeti.

Vozaču je bio raskrvavljen nos, a Žak je iščašio rame, no drugih povreda nije bilo. Kiša je stala još dok su gurali kamion i slušali izvinjenja.

»Još šezdeset sekundi.«

Eliot Sampson je podigao pogled sa kontrolne ploče i zajedno sa ostalim članovima male grupe gledao na prijemni kristal.

»Upravo mi je nešto palo na pamet«, prošapta Kerol.

»Šta to?« reče Žak.

Uzela ga je za ruku. Dlan joj je bio vlažan i hladan. »Šta ako... šta ako se sonda ne vrati sama? Šta ako se neki Lvrai nađe u radijusu povratka?«

»Četrdeset pet«, reče Sampson.

»Izgleda neverovatno«, reče Žak. »Kristal nije toliko velik.«

»Ipak. Ovde nema oružja.«

Žak odmahnu glavom. »Verovatno se sonda neće ni vratiti.« Zakoračio je ka zidu i skinuo teške makaze za metal; odvagao je oruđe kao batinu. »Bolje išta nego ništa.«

Sampson ga je začuđeno pogledao.

»Trideset sekundi. Lei'evr, šta to radiš?« Neki su ustali.

»Žak, dođi ovamo«, reče Tanja. Ona je bila jedna od njih šestoro koji su stajali najbliže kristalu. »Za svaki slučaj.«

»Oh, shvatam«, reče Sampson. Počeo je odbrojavanje od dvadeset. Žak je stao pravo ispred kristala i zauzeo širok, stabilan stav. Nikada nije igrao bejzbol ili kriket, ali je gledao vazduh iznad kristala kao udarač koji odmerava domet udarca.

»Nula — Bože!«

Sonda je bila crna, zdepasta četvoronožna mašina načičkana instrumentima. Tri snažna pipka držala su jednu njenu stranu, bledoplava i zgrčena, i iz njih su prskale kapi fluida koje su se prelivale u zelenim nijansama. Žak je napola zamahnuo, a zatim koraknuo unazad.

Pipci su prestali da se grče, opustili su se i pali. Tanja je prekinula tišinu:

»Čini mi se da ćemo ići na misiju.«

Kasnije toga dana pogledali su snimke sa sonde. Nije pronašla planetu. Iz LMT-a izašla je na trup svemirskog broda L'vraia.

Danima je neuznemiravana stajala na dugačkom crnom trupu. Njena holokamera otkrila je osam drugih vozila L'vraia, koja su u njenoj blizini lagano kružila oko Sirijusa. Moglo ih je, izvan dosega kamere, biti još hiljadu.

Zatim je velika paukolika stvar koja je

mogla biti i robot i tuđinac u svemirskom odelu — ili samo još jedan oblik transmutacije L'vraia — došla niz trup do sonde, uzela je i unela u brod kroz zenicu na oklopu.

Ostavila je sondu u praznoj sobi, gde je nemaltretirana stajala satima. Zatim je ušao L'vrai, nezgrapno se vukući na četiri krute noge: uzeo je oblik sonde, možda da umiri mašinu, možda iz nekog manje očiglednog razloga.

Dve mašine su se neko vreme gledale. Instrumenti na sondi nisu registrovali zvuk, niti ikakav elektromagnetski signal koji bi mogao da predstavlja pokušaj komunikacije. Prosto su se gledale dvadeset tri minuta, zatim se lažna sonda odgegala napolje.

Smesta ju je zamenilo nekoliko L'vraia u obliku koji je verovatno bio njihov prirodni (ako uopšte imaju prirodni oblik). Bio je to prilagodljiv oblik, nešto poput oktopoda sa fleksibilnim skeletom. Imali su šest ili osam — variralo je od individue do individue — velikih pipaka koji su mogli da služe kao noge ili grube dvoprste ruke. Tubast toraks širio se u reckavu krestu na vrhu, na kojo] su se nalazila tri oka; jedno veliko fiksno i dva manja, na zglavkastim izražajima, što su se njihala na uglovima kreste. Ispod fiksnog oka nalazio se prorez koji se spiralno otvarao i izlagao pogledu paralelne nizove crnih, ajkulastih zuba usađenih u penastu sluz.

Nekoliko malih pipaka pružalo se ispod kreste završavajući se u raznolikim oblicima prstiju, kuka i sisaljki. Dok su posmatrali, neki su promenili oblik.

Veći deo tela bio je voskaste, bele boje (oči su bile boje ćilibara); toraks je bio prozračan i otkrivao tamne pulsirajuće ekskretorne organe, genitalije ili džepove za satove.

Bili su previše neobični da bi bili odvratni ili zastrašujući.

Jedan L'vrai ušao je gurajući ispred sebe kolica koja su se bez točkova kretala iznad poda. Na njima su se nalazila dva reda sjajnih metalnih instrumenata. Zaustavio se ispred sonde i ostali su posmatrali kako se on bakće sa mašinom.

Većina onoga što je radio bilo je izvan dosega kamere. Ali posle nekoliko minuta nečega što je nalikovalo na parodiju »skalpel... sunđer... retraktori.« uspeo je da isključi ili preseče dovod od izvora energije i slika se zacrnila.

Sampson je premotao traku dokraja; više ničega nije bilo.

»To je to«, rekao je. »Šta biste želeli da ponovo vidite?«

»Vratite se na mesto kada uzimaju sondu sa spoljne strane broda«, reče Tanja. »Pogledaćemo je celu ponovo. I ponovo. I dovedite svakog ko nije na nekoj vitalnoj dužnosti da dođe i prostudira je.«

»Žak, Kerol, vi se bolje naspavajte. Uzmite pilule, spavaje nekoliko dana, ako možete.«

Kerol je klimnula glavom. »Desetodnevni skok?«

»Ne smemo da reskiramo sa kraćim, ne na takvu malu metu. Tako da će to verovatno biti deset dana bez sna.«

»Šta je s tobom?«

»Uskoro ću i ja. Želim da još jednom prođem traku i da onda s Eliotom podesim parametre skoka.« Potapšala je Kerol po ramenu. »Meni ne treba toliko sna kao vama mladima.«

»Mladima«, reče Žak. »Mama, vidimo se kasnije. Nemoj da se vratiš kasno.«

Prošli su pored medicinskog centra da uzmu pilule za spavanje i kažu dežurnoj kakvu modifikaciju farmaceutskog sistema žele na svojim GPEM odelima. Rekla im je da bi mogla da podesi da im se na monitoru prikazuje nivo otrovnih materija koje se usled zamora pojavljuju u krvi i kompenzuje ih malim dozama soka užitka. Međutim, biće to naporno. Kada se vrate, platiće skupo za to — narkolepsiju će smenjivati paranoična nesanica. I staromodni mamurluk.

U redu je, rekli su. Pređi most, itd.

Otišli su do zgrade za prolazne goste, spojili dva neravna, tvrda kreveta i spustili oko sebe zastore.

Svučen, Žak se ispružio u postelju i posmatrao tavanicu. Kerol se ugnjezdila pored njega. Tromo joj je češkao leđa.

»Deset dana«, reče Žak. »Nećemo uspeti.«

»Ne govori tako.«

»Sam bog zna šta ta čudovišta mogu da smisle za deset dana.«

»Nema koristi od toga što se brineš.«

»Reli nije spominjao deset dana.«

»Nije mogao da zna. Možemo i sad da kažemo ne.«

»Naravno. Ali to me opseda. Ne želim da umrem sad kad...«

»Prekini!«

»Žao mi je. Glasno sam razmišljao Ima-

mo magnete, možda će sve biti u re du.«

»Biće«, prošaputala je. Okrenula se privukla ga sebi i čvrsto zagrlila. »Biće.«

43

Opis posla

22. je januar 2054. i Džon Rili ulazi u salu za konferencije i pozdravlja pet osoba koje sede oko seminarskog stola. Svakoj dodaje jedan jedini list papira:

Hronologija misije:

FAZA I:
24. jan. Pasivni kurir na Grumbridž 1618. Na Grumbridžu ostaće 21 dan, pribaviće dva mosta, detoksinirana od strane dobrovoljaca iz Tanosa. Ne dodirujući ih, vratiće ih Dreserima Lefevru i Herikovoj.

FAZA II:
14. feb. Tim Dresera Dživsove na Tau Ceti, 21 dan.

FAZA III-A:
Datum i trajanje odrediće Dživsova, kontrolor sa Tau Cetija. LMT sa Tau-Cetija na Sirijus: Dživs, Lefevr (sa mostom) i Vočal. Prioriteti: skupljanje informacija, opstanak, pokušaj komunikacije, uvlačenje L'vraia u borbu. Vratiti se sa rukotvorinama ili, ako je moguće, zarobljenicima.

FAZA III-B:
Datum i trajanje odrediće Hasenfel, kontrolor sa Tau Cetija. Ako se Dživsova, Lefevr i Vočalova ne vrate, Hasenfel i Herik pokušaće istu misiju (Herikova s mostom).

FAZA IV:
17. feb. Istraživački tim na Tau Ceti, 12 dana.

FAZA V:
ponoviti Fazu III onoliko puta koliko je potrebno.

FAZA VI:
7. mar. Povratak na Zemlju.

Tanja se češe po glavi. »Stvarno nam ne otkrivate mnogo.«

»Znam«, kaže Rili. »Jedino što sa sigurnošću možemo da tvrdimo je da kristal na Tau Cetiju radi. Juče smo primili vest pri povratku opskrbne misije sa Šezdeset-jedan Labuda; kažu da im je stigla sonda sa Tau Cetija. Želimo da što pre tamo odete.«

»Mogu li da zapitam... što mi?«

— Pa, logika je jasna. Znam da niste najiskusniji tim koji nam stoji na raspolaganju, čak ni u širem smislu. Ali imate Vočalovu«, klima joj, »koja se već srela sa L'vraima na njihovoj teritoriji i Lefevra«, ponovo, »koji je osetljiviji na Grumbridžski efekat od bilo kog drugog Dresera. A, pored toga, već je preko mosta kontaktirao sa L'vrajijem.«

»To je tačno«, kaže Žak, »ali moje iskustvo navelo bi na to da vam je potreban neko ko nije osetljiv na Efekat. A ne obrnuto. Oni su moćni.«

»I to je uzeto u obzir«, kaže Rili. »Zbog toga Dreser Herik nosi drugi most. Ona je relativno neosetljiva na Efekat, a Dreser Hasenfel je još manje osetljiv. Ako se pokaže neophodnim, most može biti izložen mnogobrojnim kontaktima među personalom Tau Cetija, pre nego što ga Hasenfel dodirne. Tako nam na raspolaganju stoji širok spektar osetljivosti.«

»U slučaju da u prvom pokušaju moj mozak izgori«, utučeno primećuje Žak.

»Ne bih to tako dramatično postavljao. Mi dopuštamo verovatnoću — čak visoku verovatnoću — psihološkog stresa. Ali Psiho-grupa me uverava da bi taj stres bio izlečiv. A terapija bi smesta otpočela; sam dr Svini biće u istraživačkom timu Faze IV.«

»Terapija kao deo ispitivanja«, kaže Žak.

Rili dvaput smrkne i kaže: »Lefevr, ja mogu da razumem tvoju zebnju. Ali neko ili jeste Dreser ili nije. Ti možeš da odbiješ bilo koju misiju.«

»Samo formalno.«

»Ne samo formalno. Sve što treba jeste da kažeš ne.«

Lefevr se blago smeška. »I da propustim da vidim Sirijus? Nipošto, gospodine Rili. Ne gospodine, ni po koju cenu.«

»To je duh, Lefevr.« Rili pogledava oko stola. »Ovo važi za sve. Ne osporavam da je ovo riskantna misija. Ako želite da istupite, sada je čas. U ovom stadijumu nije teško naći zamenu.«

Svi ćute. Rili ustaje.

»Pa, ja moram da idem. Sutra ćete otići dole do Krupove fabrike da se upoznate sa modifikovanim GPEM odelima, magnetskim kakva je Dreser Vočal koristila na Achernaru... Hvala vam. Vi ste dobar tim.«

Vrata se zatvaraju za njim. Posle poštenog intervala tišine, Dreser Žak Lefevr iznosi svoje mišljenje:

»Sranje. O kakvo sranje.«

44

Trinaesta glava

Tanja je otišla prva. Desetodnevni skok do Sirijusa skoro da je potpuno ispraznio gorivne ćelije kristala. Žak i Kerol su morali da sačekaju četrdeset pet minuta da se one ponovo napune.

»Pitam se da li ćemo se naći«, reče Žak, stojeći pored kristala i gledajući kako Sampson posmatra brojčanik.

»To je do Tanje.« Ona je imala flouter.

»Sad možete da zauzmete mesta«, reče Sampson. »Oko dva minuta.«

Vivijen i Gas podižu ruke u znak srećno. Oni su jedini posmatrači — stoje u GPEMU, za slučaj da nešto ne bude u redu.

Posle dva minuta, kontrolna soba je iznenada iščezla i Žak se batrga u potpunom mraku.

»Kerol!«

Stajala mu je na ramenima. »Ovde sam, Žak. Lebdim nekuda.«

Njegove zenice prilagođavale su se na mrak. Videlo se samo nekoliko zvezda. Najzad se setio da su mu optička kola podešena na svetlu kontrolnu sobu. Gurnuo je dugme koje je kontrolisalo osetljivost skroz ulevo: zvezde su zasjale svuda onaokolo, a ispod nogu pojavio se sjajnocrni trup broda L'vraia.

Kerolin šlem pojavio se iznad njegove glave; zatim njena ramena. Kretala se iz senke broda ka svetlosti Sirijusa.

»Sad te vidim. Jesu li uključene magnetske čizme?«

Čizme su imale magnetske donove.

»Da, ali mislim da sam predaleko. Upali svetla, daj mi neki cilj.«

Žak je to učinio i Kerol je lagano kružila unaokolo, zatim mu je bacila kabl i on ju je dovukao.

»Idemo li da vidimo na šta liči druga strana?« upita Žak.

»Samo trenutak.« Smotala je tanak kabl u malen kalem i ubacila ga nazad u džep na butini. »Primaš li nešto od Tanje?«

»Ne, još ne.«

»Nije dobro.« Tanja je mogla biti milionima kilometara daleko, možda predaleko da za deset dana stigne flouterom do njih. A možda se nalazila sa druge strane broda.

Pošli su peške na drugu stranu. Sirijus je bio svetla tačka veličine glave čiode; njegov pratilac bleda tačka skoro izgubljena u blesku.

»Žak?« Tanjin glas je bio slab i zamućen šumom. »Kerol? Primate li?«

U isto vreme su odgovorili. »Čekajte«, reče Tanja. »Očitajte vreme; da vidimo koliko ste daleko«.

Žak je posmatrao brojke koje su sijale tačno iznad displeja na glavi. »Približava se 11 :14... sad.«

»Prokletstvo«, rekla je. »Sekundu i po, to je dobrih pola miliona kilometara. Čini se da ćemo raditi odvojeno.«

»Pretpostavljam«, reče Žak. »Gde si ti«, upita Kerol, »jesi li na brodu?«

Pauza od tri sekunde, »ne, vi ste na brodu?«

»Da, sa spoljne strane«, reče Žak. »Ti si na nekoj planeti? Asteroidu?«

»Pre, steni. Dugačkoj možda oko dva kilometra.«

»Hoćeš li da ostaneš tamo«, upita Kerol, »ili ćeš da potražiš nevolju?«

»Tražim brodove. Ne želim da uzletim pre — čekajte. Mislim da sam ugledala jedan. Liči na bledu zvezdu, samo što je izdužena. Kratka mala linija svetlosti.«

»To može da bude svetlost zvezda koja se odbija od...«

»Sigurna sam da pre nije bila tamo. Dolaze po mene... Da, približava se.«

Žak je osetio vibracije u čizmama, baš kad je Kerol rekla: »Iza tebe!«

Crna, paukolika mašina, nalik na prvu rukotvorinu koju je sonda srela, škljocajući je dolazila preko trupa do njih. »Pređi na drugu stranu«, reče Žak. »Zatim uključi magnet. Ja ću to isto ovde učiniti.«

»Nevolja?«, šaputao je Tanjin glas.

»Videćemo.« Činilo se da na mašini nema oružja. Mašina je prišla Žaku i pružila štipaljkastu ruku. Žak je zakoračio napred i uključio magnet...

I tresnuo grudima o trup pribijajući mašinu ispod sebe. Zapištala je kao da je živa, a zatim emitovala snop iskrica — Žakova kratka kosa nakostrešila se od statičkog elektriciteta — i ostala da mirno leži.

»Mašina je«, reče Žak. »Slupao sam je. Stojiš li uspravno?«

Nema odgovora. »Kerol! Stojiš li uspravno?«

»Žak«, reče Tanja, »ako se nalazi sa druge strane broda ne može te čuti. Prenos linijom dogledanja.«

Žak je osetio kako mu se lice zagreva. »U pravu si. Reci, kako si ti? Da li se još približava?«

»Da. Ne previše brzo. Mislim da ću se malo poigrati. Da vidim kakve su im manevarske sposobnosti.«

Žak je isključio magnet. »Idem da vidim kako je Kerol. Srećno.«

»I tebi.«

Ustao je okružen oblakom lebdećih metalnih delova. Veći deo mašine ležao je smrskan, pribijen uz trup slabim rezidualnim magnetizmom. U centru krša ljigava masa je curila i sušila se u vakuumu; ostaci mozga L'vraia.

Otišao je oko broda do mesta na kome je Kerol stajala. Iz krckanja statičkog elektriciteta u ušima znao je da joj je odelo namagnetisano.

»Šta se dogodilo?« viknula je.

»Pao sam na njega i smrskao ga. To je mašina sa prirodnim l'vraiskim mozgom.«

»Moraš da paziš kad hodaš.«

»Zaboravio sam. Uključio sam ga kad mi je jedna noga bila u vazduhu.«

»Vakuumu«, ispravila ga je. »Bilo bi bolje leđa-o-leđa. Biće toga još.«

»U redu.« Stao je leđima okrenut njoj i pritisnuo dugme koje je namagnetisalo njegovo odelo. Spojili su se uz jedno klik, odela su bila napravljena sa različitim polovima, tako da se ovako može postupiti.

Ništa se nije dogodilo. Posle pola sata: »Kerol, oni neće doći po nas sve dok smo namagnetisani. Ne pošto se ono desilo poslednjem.«

»Pretpostavljam da neće.«

»Hoćeš li da ih isključimo i krenemo u istraživanje?«

»Ne, čekaj. Oni moraju znati gde smo mi. Možda čekaju baš ispod naših nogu. Da nas zgrabe čim isključimo polje.«

»Hoćeš li da ovako čekamo deset dana?« U stvari ta ideja mu i nije bila tako neprijatna. Barem su bili relativno nepovredivi.

»Ne. Imam ideju... ostani gde si.« Kerol je isključila svoje polje i kleknula, očigledno proučavajući trup ispod njihovih nogu.

»Šta to — oh.« Laser joj je zaplamsao. Na mestu na kome je probio trup dugačka perjanica vazduha šiknula je napolje. Nastavila je da seče u krug sa centrom ispod Žakovih stopala. Vazduh je prestao da ističe još dok je bila na pola puta.

»Sad«, rekla je, kada je ostalo još nekoliko centimetara do punog kruga...

I pali su u tamu.

Prizemljili su se na nečem tvrdom; Žak je ustao i uključio svetla.

»Veštačka gravitacija.« Stajali su u klinastoj sobi, pod je bio deo kruga. U jednom uglu nalazio se veliki okrugli jastuk; jedini drugi komad nameštaja bilo je nešto nalik na ormar za kartoteku, ali bez ručki.

Gomila pipaka štrčala je iz daljeg zida, na strani koja je bila najbliža centralnoj osi svemirskog broda. Pažljivo su joj prišli da je ispitaju.

»To je donji deo L'vraia«, reče Kerol.

»Da. Čini mi se da se našao u ćorsokaku kada je pokušao da izađe iz sobe.« Žak je bocnuo zid. Bio je neznatno elastičan. »Ne vidim nikakvu pukotinu. Kada si ranije prolazila kroz njih... jesi li mogla da znaš gde se nalazila, pre nego što bi se otvorila?«

»Ne, ali nikada nisam imala vremena da...«

»Ovde!« Žakov prst nestao je u zidu. Izvadio ga je i ponovo gurnuo, mrdajući gore-dole. »Ne, ne možeš ih videti, ali su tu.« Stavio je obe ruke u pukotinu i pokušao da je otvori. Nije išlo.

»Uzmi ti sa jedne strane, a ja ću sa druge.« Sila je bila dovoljna da čelični nosač uveže u čvor, ali ništa se nije dogodilo. Žak je gurnuo ruku do lakta i brzo je izvukao.

»Šta ti misliš?« reče Žak. »Mislim da bismo prosto mogli da prodemo kroz zid.«

»Daj da pogledam.«

Kerol je naslonila glavu na zid i gurnula; šlem je nestao sve do ramena. Odbacila se unapred i nestala.

Žak je krenuo za njom; tresno je o zid. Gurnuo je jače. Ništa se nije dogodilo. Smirujući se pritisnuo je ruku o zid, sve dok nije naišao na šav, a zatim se nagnuo u njega.

Vrtoglavica: dobro osvetljen šaht lifta visok 50 spratova. Žak se zateturao unazad.

Upirući se o »vrata«, ponovo je provirio. Kerol je lebdela sa druge strane šahta. »Hajde, uđi«, rekla je. »Ovde nema gravitacije.« Jednom rukom držala se za metalnu šipku koja se pružala duž šahta, poput vatrogasnog stuba.

Žak je lagano prošao kroz šav prešavši preko nepokretnog tela L'vraia. Ulaz je radio kao fleksibilni zaptivač koji se

zatvarao oko njegovog odela dok je prolazio, držeći vakuum sa druge strane.

Zaplivao je kroz vazduh ka metalnom stubu vučen magnetizmom odela. Kerol je sklonila ruku tačno na vreme da je Žak ne prignječi između sebe i stuba.

»Šta sad?« rekao je. »Gore ili dole?«

»Gore je bliže.«

Šaht se završavao nekih dvadesetak metara iznad njihovih glava.

»Opet ću da uključim... ovo me mesto plaši.«

»Da. Svakog trenutka očekujem da armija njih izleti iz zidova.«

Peli su se uz stub ruku pred ruku. Stisak koji je trebalo da ulože da prevazidu silu magnetskih polja bio je tako velik da su prsti ostavljali otiske u metalu.

Skoro na vrhu, Kerol je rekla: »Pokušaj infracrvene.« Žak je pokušao. Izlazni otvori odjednom su postali vidljivi, neznatno svetliji od okolnih zidova.

»Pa, sada bar imamo kuda da idemo. Pitanje je...«

»Da li da mi tamo odemo, ili da ih pustimo da dođu po nas?« reče Kerol. »Glasam da neko vreme ostanemo ovde.«

»Ne znam«, reče Žak. »Možda bi trebalo da zadržimo inicijativu.«

»A možda su postavili zamku. Imali su vremena.«

Žak je za trenutak razmišljao. »Možda bismo mogli da probijemo put kroz neka. Trebalo bi to možda uraditi sa ovog rastojanja i da im se ne približimo previše.«

»U redu. Kako kažeš.«

Žak je naciljao na šav pravo ispred sebe. Jednim kratkim hicem otvorio ga je celom dužinom i razneo...

A talas energije nastavio je put kroz narednu prostoriju do skupine teške mašinerije uređene oko suprotnog zida. Nekakva delikatna ravnoteža je poremećena; nekakav lažan signal uključen:

Zid je predstavljao utovarno odeljenje. Rasprsnuo se u svemir.

Žak i Kerol su bili udareni uraganskom snagom vazduha koji je isisan iz broda. Svuda duž hodnika šavovi su se otvorili. Nekoliko L'vraia skliznulo je u šaht uvijajući se u samrtnim mukama. Jedan je prošao pored njih padajući u svemir Zatim je vetar zamro, usled nedostatka vazduha.

Posle dužeg vremena Žak je rekao: »Ima smisla.« »Šta?«

»Šavovi. Korisni su protiv vakuuma samo iz jednog pravca. Nijedna prirodna nesreća neće ispuniti hodnik vakuumom a da ne probije spoljni omotač.«

»Znači, mi smo neprirodna nesreća.«

Posmatrali su kako tuđinac, nepokretan i hladan, prolazi pokraj njih.

Deset dana proveli su istražujući olupinu i zabrinuto osmatrajući pojavu drugih l'vraiskih brodova. Činilo se neverovatnim da će ostatak flote ignorisati nesreću koja je zadesila jedan od brodova.

Ali ignorisanje, tvrdio je Žak, sasvim odgovara načinu na koji postupaju. Čak i između sebe.

Žak ili Kerol često su se izlagali opasnosti izlazeći iz broda i pokušavajući da stupe u kontakt sa Tanjom. Nisu imali uspeha.

Kada je došlo vreme za povratak, sakupili su odabrane uzorke i zauzeli poziciju noge-na-ramenima.

»Siluj«, reče Žak. »Zatim opljačkaj. Zatim spali.«

»Šta?«

»Ništa. Stara šala.«

45

Glasnik

Mnogo ljudi nalazilo se u kupoli u kojoj je bio kristal u trenutku kada su se Žak i Kerol pojavili. Samo jedan je gledao u njih, kontrolor.

»Jeste li povređeni?« upitao je Sampson. »Jeste li dobro?«

Žak je jezikom pritisnuo dugme za spoljnu komunikaciju i u duetu sa Kerol odgovorio da su dobro. »Šta se desilo?«

»Dživsova se vratila... katatonična. Ipak, vama je dobro?«

»Do đavola, da. Izvlači nas iz ovih prokletih tankova!« Kerol: »Zato i nismo mogli da dopremo do nje... mora da se to dogodilo nekoliko sati...

»...pošto je ugledala brod«, reče Kerol. »Šta li se moglo dogoditi?«

Drago mi je da meni nije, pomisli Žak. Ona je tvrda stara koka.

Sampson ih je poveo u stražnji deo prostorije i pomogao im da se izvuku iz odela. »Doktor kaže da poneseš most«, rekao je Žaku. »Možda ćeš moći da dopreš do nje.«

Ležala je na poljskom krevetu u sobi

pored kristala, okružena velikim brojem ljudi koji su stajali malo dalje. Savijena odeća simbolično je prekrivala njenu nagotu. Bila je bleda i mlitava i činilo se da ne diše: samo joj se u očima ogledao život. Pokretale su se ispod modrih kapaka.

Kada su se Žak i Kerol probili kroz krug, Tanja je pokušala da ustane. Doktor ju je zglavcima gurnuo dole, pokušavajući da je ne ubode praznom hipodermijskom iglom koju je držao u ruci.

»Mirno lezi za trenutak, pokušavam da nađem venu.« Palcem je gnječio unutrašnju stranu njenog lakta. »Ispitivanje krvi«, rekao je u Žakovom pravcu. Uštinuo je kožu i zario u nju iglu.

Providni cilindar ispunio se žutim fluidom.

Doktor je ispustio hipodermik kao da je opečen. »L'vrai!«

Ovaj je ustao i odbacio doktora u stranu neočekivanim bekhendom u grudi. Uperio je prst u Žaka.

Svi su se povukli. »Doneću laser«, neko je rekao. Za svaki slučaj postavili su jedan pored kristala.

»Ne vredi«, reče Sampson. »Učvršćen je.«

Žak je stajao i gledao stvar koja je izgledala poput Tanje.

»Dajte mi odvijač, bilo šta. Ubiću ga.«

L'vrai je odmahnuo glavom, zarežao i zakoračio ka Žaku.

Teški čekić sa loptastom glavom kliznuo je potom do Žakovih nogu. Odbacio je most i podigao ga.

Tanjin lik je zasvetlucao, potekao, porastao. Postao je lep i visok čovek sede kose: Robert Lefevr u svom najboljem izdanju. »Dobar trik«, reče Žak, odmeravajući svoje oružje. »Ipak, neće uspeti.«

Stvorenje je načinilo dva neverovatno velika koraka i našlo se ispred Žaka. Zamahnuo je prema glavi, ali stvorenje je eskiviralo i čekić je udario o ključnu kost; meso je poraslo i prekrilo metal. Žak je povukao čekić, ali je stvorenje bilo brže.

Zgrabilo je Žaka pod ruku i srušilo ga na zemlju. Podiglo je most i pritisnulo mu ga na grudi. »Žakovo lice iskrivilo se od straha.

»Ja...«

»Ja...«

»Ja mogu...« Iznenada se smirio. »Mogu da sa vama govorim preko njega. U nekim stvarima smo slični.«

46

Autobiografija 2034

986. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
987. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
988. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
989. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
990. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
991. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
992. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
993. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
994. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
995. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
996. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
997. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
998. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
999. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.
1000. Nikada više neću da tučem pse ili mačke.

Žak Lefevr

47

Četrnaesta glava

Skoro svi su stajali kao ukopani i posmatrali ih. Sampson je krenuo ka vratima.

»Neka niko od vas ne pokušava da ode ili da me povredi. U normalnim okolnostima, to ne bi bilo važno. Ali ovde i sad, bilo bi nezgodno.«

»Mogao bih nekoga, ili sve vas, da ubijem, a da vas i ne dodirnem. Mogao bih da to demonstriram na nekome, ali koliko sam razumeo vašu prirodu, vi ne biste logično reagovali. U tome je i moj problem kada opštim sa vama: razvili ste neku vrstu inteligencije, ali prebrzo. Vaša životinjska priroda je zauzdana, a ne odgovarajuće asimilirana.«

»Ko je ovde glavni?«

Crna, sedokosa žena istupila je.

»Ja sam Sara Bahadur. Koordinator

istraživačkog projekta Sirijus.
»Ali ti ne možeš da govoriš u ime svih ljudi.«
Nasmejala se: »Niko ne može.«
»Ali postoje oni koji govore u ime većeg broja.«
»Da.«
»Dovedi mi ih. Sad.«
»To nije moguće. Svi oni su na Zemlji.«
»Znači, ovo nije Zemlja. Vaša matična planeta.«
»Ne. Ona je daleko odavde.«
»Ali vi možete da trenutno pređete sa ovog mesta na Zemlju. Na neki način.«
»To je tačno.«
»Ponavljam: dovedite mi ih.«
»A ja ponavljam, to nije moguće. Ne za deset...«
»Koliko?« Nije odgovorila. »Ne brini za odavanje tajni. Ja, Ja-koji-sam-bio-ne-kad znao sam za taj proces transporta kada...« Zastao je, očigledno istražujući Zakov um. »...ste vi ljudi još bili na drveću. Napustio sam ga jer je suviše ograničen. Koliko dugo?«
»Deset dana. Dan je...«
»Znam.«
»Mogu da tebe odvedem do njih.«
»Ne. Ne želim da budem u prisustvu mnogo ljudi. Ja direktno primam vaša... vaša podsvesna bića. Bilo bi to iscrpljujuće. Ne bih mogao da delujem. I ovde je dovoljno teško.«
»Otiđi na tvoju planetu i vrati se sa vođama. Povedi i ovoga da mogu da govorim putem njega. Otići ću sve dok oni ne dođu.«
»Čekaj«, reče Bahadurova. »Ti želiš da sretneš sve lidere čovečanstva, ali nisi rekao ko si ti. Svemirski pilot? Šta ti daje za pravo da govoriš u ime svih L'vraia?«
»Pitanje je besmisleno. Sada idem.«
»Ali, kako ćemo te naći? Kuda ideš...«
»Nećete vi mene naći. Ja ću znati kada da se vratim. Iz ovog uma saznao sam da smo okruženi pustinjom i planinom. Biću tamo.«
»Treba li ti hrana i voda?« reče neko.
»Samo samoća.«
Pustio je Žaka i most i ustao. Figura Žakovog oca se rasplinula, a zatim ponovo ustala u obliku zmije veličine pitona prekrivene zlatnim ljuskama. Odgmizala je ka vratima i izašla napolje.
Kerol je prekinula tišinu. »Žak!« Ležao je mlitav, iskolačenih očiju. Pljuvačka mu je curila iz ugla usana. Potrčala je i klekla pored njega, ugnjezdivši mu glavu medu dojke. Ljuljala ga je čvrsto stisnutih očiju, puštajući iz grla mučne zvuke.
Čitav minut bio je potreban doktorima da je nežno uklone.

48

Izveštaj psihijatra

Četrnaesti je april 2035. Dr-i Meri i Robert Lefevr sede u dobro uređenoj psihijatrijskoj ordinaciji u Njujorku. On se zove dr Čajm Vajnberg, dečiji psihijatar koji se specijalizirao za probleme darovite dece.
Vajnberg otvara tanku fasciklu koja leži na njegovom stolu. »Pa, nema sumnje da je Žak briljantno dete.« Vuče prstom po gornjoj strani, »Njegov IQ iznosi 188 po modifikovanoj Stanford-Bineovoj skali (181 po staroj verziji); njegova sposobnost čitanja je na nivou prosečnog brucoša. Tematska apercepcija i test profesionalnih preferenci... otkrivaju osobu koja je kreativna i spremna da prihvati izazove. On poseduje ogroman potencijal za uspeh i sreću.« Gleda ih očekujući. Robert zadovoljava njegovu želju:
»Ali.«
»Pa, kao što znate, on se ne snalazi sa ostalom decom.«
»To je vrlo blago rečeno«, kaže Meri.
»Dr Lefevr, da roditeljima stvari ne saopštavam blago, ubrzo bih ostao bez pacijenata.«
Oni se uljudno smeju položaju dr-a Vajnberga.
»Sada sam dva puta razgovarao sa Žakom pod hipnozom. On veruje da su mu svi drugovi iz razreda ili bliski saveznici ili ljuti neprijatelji. Niko nije između.«
»Je li to tako neobično?« kaže Robert. »Mislim da sam u njegovim godinama i ja isto osećao.«
»Neobičan je jedino intenzitet i apsolutnost. Većina dece je barem malo paranoično. Slučaj kod vašeg dečaka je, međutim, da situaciju vidi upravo obrnuto. Intervjuisao sam njegove učitelje i socijalnog radnika: oni kažu da on ima nekoliko bliskih prijatelja, ali da ga se sva ostala deca plaše. Njegovih nepredvidljivih izliva nasilnog ponašanja...«
»Oni se okupljaju protiv njega!« oštro kaže Robert.
»Pa, on je za glavu viši od njih i jači.«

»Predlažete li da ga sledeće godine? prebacimo u drugu školu?« kaže Meri.

»Ne. Drugi su već godinu ili dve ispred njega u... pubertetskim utrkama. Ali, kao što kažem, drugi ga stvarno ne mrze. Na neki način, poštuju ga. On će svakome pomoći pri izradi domaćeg, a da ne bude arogantan po tom pitanju, a i u učionici ne ističe svoju inteligenciju. To ste ga naučili.«

»Jednom sam i ja bio u njegovoj koži«, kaže Robert.

»Da, naravno. Ali kao rezultat toga... pa, u žargonu ulice, oni kažu da mu je puk'o feder. Ona prošlogodišnja afera sa životinjama nije pomogla.

»To je suviše napumpano«, jednolično kaže Robert. »Naučnička znatiželja. Mislio je da ih je anestezirao.«

Vajnberg skuplja gomilu papira ispred sebe i gleda u nju. Blago:

»Pod hipnozom ne kaže baš tako.«

49

Petnaesta glava

Žak je sanjao da su mu u mozak uvukli dugačku iglu. Stavili su špric na nju i isisali žut fluid.

»Dragi! Žak! Probudi se.« Kerol ga je snažno drmusala. Žak je odmahnuo glavom i potapšao je po ramenu.

»Noćna mora.«

Čaršav je bio obmotan oko njega; mokar. To ga je brinulo, ali briga je samo pogoršala stanje; znoj, trzanje, cepanje prekrivača.

»Hajde, pusti me.« Kerol se podigla na poljskom krevetu i odmotala ga, od nogu nagore. »Jadno bespomoćno stvorenje.« Skliznula je u krevet pored njega, Drži ga.

»Vidi, ako hoćeš, promenimo strane. Ova je sva lepljiva.«

»Važi.« Otkotrljala se na svoj krevet. Žak ju je sledio.

»Jesmo li sami?« upitao je.

»Koliko znam. Otkako sam se probudila, niko nije došao.« Stao ju je maziti. »Vidi, to, to nije neophodno. Čekala sam te čitav sat.«

Blago se nasmejao i smestio na nju.

»Možemo to i da zaobiđemo«, rekla je. »Dug je dan pred tobom.«

Odgovorio je prvim sporim udarcem.

»Ovo zoveš poslom?«

Vrata spavaonice su se uz tresak otvorila. Kroz zastor čuo je Sampsonov glas:

»Digao si se, Lefevr?«

»Na neki način.«

Kerol se kikotala njemu u nedra

»Pa, stigla je poslednja gomila budžovana. Daleko su oko dve stotine klikova.«

»U redu. Dajte mi pet munuta.«

»Deset!« reče Kerol. »Zecu«, prošaputala je.

Nije to bila neka soba za konferencije: sto za seciranje prekriven domaćom tkaninom i okružen stolicama na rasklapanje i tronošcima. Niko nije sedeo. Po sobi se vrtelo šest najvažnijih ljudi na svetu:

Hilda Svjenborg, bleda, vitka, puši cigaretu za cigaretom; tračak plavog u kovrdžavoj sedoj kosi. Većinski voda Koncila svetskog reda (C, Vestinghaus).

Jakob Čombe, koža boje svetle čokolade, bezizražajne crte više kavkaske nego negroidne, stoji strpljivo. Manjinski voda Koncila svetskog reda (L., Kseroks).

Hodali su Bil (»Oko Sokolovo«) Simons, vođa Unije nezavisnih naučnika; Reza Mosadeg, Koordinator Kartela svetske nafte; Fjodor Lomakin, Premijer Istočnog bloka i Kris Silvermen, voda Svetskog konzila crkava i Zapadni papa (njene obrve obrijane u kalifornijskom stilu).

Ignorisali su Žaka i ostala tri Dresera. Kerol, Vivijen i Gas bili su u GPEM odelima i izigravali su telesnu gardu. Žak je sedeo na tronošcu nasred sobe, pored posude sa vodom u kojoj se nalazio most.

Šištanje spolja: poslednji dolasci. Žak i Bahadur su izašli da ih dočekaju.

Na flouter bila su prikopčana tri kanistra veličine čoveka, nalik na preraslu burad za ulje: statične jedinice za održavanje života. Netreniranu osobu (ili trudnu ženu posle nekoliko meseci trudnoće) ne možete smestiti u GPEM odelo; ovi LSU-i, iako nepokretni, mogli su da u bilo kojoj okolini održe osobu u životu i po nekoliko nedelja.

Uz pomoć pilota floutera otvorili su vrhove kanistera; tri nedostojanstvena dostojanstvenika izašla su. Odvukli su se u sobu za konferencije i Badahurova im se svima obratila:

»Ne znamo koliko vremena imamo, tako da ću vam ukratko izložiti ono što znamo, što i nije mnogo. Zatim ću odgovarati na pitanja.«

»Vi znate da su L'vrai prastara rasa i da

mogu poprimiti bilo koji oblik, očigledno snagom volje...«

»U to ću poverovati tek kad vidim«, promrmlja Oko Sokolovo Simons.

»Uverena sam da hoćete.«

»Ispostavilo se da telepatski opšte jedni sa drugim. Pošto sirijuski L'vrai poseduju informacije koje su L'vrai na Achernaru i Zemlji dobili tek pre mesec dana, znači da njihove telepatske poruke moraju putovati brzinama većim od svetlosne.«

»Po informacionoj teoriji to je nemoguće«, reče Simons.

»Zanimljivo. Njihove telepatske sposobnosti rade nesavršeno u susretu sa ljudskim bićima; očigledno naše umove mogu da čitaju samo na nekom podsvesnom nivou.«

»Jeste li u to sigurni?« upita Čombe. »Ako su naše misli njima dostupne, tokom pregovora bićemo u prilično potčinjenom položaju.«

»Postoje objektivni dokazi da je tako. Kada su se L'vrai prvi put pojavili u ljudskom obliku, oni... njihovi seksualni organi bili su razvijeni na način koji je podsećao na toteme primitivnih ljudi. A oni su bili neokaljane, predivne idealizacije likova kako su sebe zamišljali ljudi sa kojima su bili u kontaktu.«

»Svojim sam očima videla kako ovaj L'vrai poprima oblik komunikatorovog...« klimnula je na Žaka, »oca. Očigledno da ulije poverenje. Bio je to lik oca u vreme kada je Dreser bio mali, ranjivi dečak.«

»L'vrai, onaj koji je sa nama govorio, koristio je samo prvo lice jednine — čak i kada je govorio o sopstvenoj rasi. To znači da ili rasa poseduje samo jednu svest...«

»Očigledno...

»...*ili* da njegova sintaksa očitava filozofiju koja potčinjava vrednost individue ideji njegove pripadnosti nekoj većoj grupi, ili njenu vezu sa duhovno višem...«

Zlatna zmija dopuzala je kroz otvorena vrata.

Krv je nestala iz Simonsovog lica.

Silvermenova se prekrstila.

Mosadeh se uhvatio za grlo.

Svejnborgova je ostavila cigaretu, a Čombe je podigao jednu obrvu.

Glava zmije se nekoliko trenutaka talasala na njihovom nivou. Zatim je nastavila da se kreće ka Žaku. Njene ljuske šištale su na grubom betonu.

Mošusni miris znoja od nervoze.

»To je...« poče Silvermenova.

»To je, šta?« reče Badahurova.

»Hoće li ga povrediti?«

»Fizički, ne. Ne verujem. Ako to učini, znamo način za ubijanje.«

L'vrai se podigao nadnoseći se nad Žakom kao da će ga napasti. Žak je ogolio zube i krenuo da ustane.

Tada se zmija zamaglila, istopila i ponovo oblikovala u lik povijenog starca uvijenog u belu togu. Njegovo lice bilo je puno blagonaklonih bora, a imao je samo nekoliko pramenova sede kose. Mogao je biti bilo koje rase; koža mu je bila boje starosti, a crte svetačke.

Iluzija bi bila savršena da toga nije posedovala jedva vidljivu mrežu žutih vena.

Posegao je u posudu i izvadio most. Zatim ga je ponudio Žaku. Žak je dodirnuo most i prislonio o njegove noge, galvanizovan, lica i tela zgrčenog od bola. Zatim se ponovo spustio u stolicu i počeo da govori.

»Zanima vas ko sam ja. Pitajte što god hoćete.«

»Zašto ste ovde? Šta hoćete od nas?« Čombeov glas je bio izričit i autoritativan.

»To zavisi od toga šta podrazumevate pod 'ovde'. Ja sam u ovom delu svemira jer proširujem sferu svog uticaja, kao što i vi činite. Ja sam u ovoj sobi zbog vas. Da objasnim vašu situaciju.«

»A na šta mislite pod 'ja'?« upita Svjenborgova. »Postojiš li samo jedan ti ili više vas?«

»Po vašem mišljenju ima mnogo, milijarde. Ali, u stvari, postojimo samo jedan. Samo L'vrai.«

»Što nas vraća na početak«, reče Badahurova. »Da li ovo mislite bukvalno? Ako ubijemo polovinu od vaših milijardi, zar vas neće biti manje?«

»Smanjiće se samo potencijal za istraživanje i manipulisanje u ovom delu svemira koji me okružuje. Ako ostane samo jedan od mene, i dalje ću to biti u potpunosti ja, L'vrai.«

»Isto bi se moglo reći i kod ljudi. Na neki način, tako i jeste. Jedino što vi to ne shvatate.«

»Teologija«, promrmlja Oko Sokolovo Simons.

»Ne«, reče L'vrai, »samo činjenice. Ja sam mnogo, ali sam jedan. Svi su isti.«

»Znači, vi ste klonovi. Svi ste stvoreni po istom kalupu.«

Žak je ćutao dok je stvorenje tražilo taj

izraz po njegovom mozgu. »Nipošto. Ja sam samo jedan i uvek sam bio jedan. Samo L'vrai.«

»Svaki od tvojih delova je svestan svakog drugog?« upita Svjenborgova. »Oni rade u opšte svrhe?«

»Stalno ponavljate ista pitanja. Odgovor je ponovo, »da«. Molim vas, pitajte nešto...«

»Možda laže«, reče Mosadeh. »Nema razloga. Posedujem apsolutnu moć nad vama. Onima u ovoj sobi i milijardama na Zemlji. I na ostalim planetarna, ako su oni vredni uništenja.«

»Ne verujem ti«, reče Čombe«. »Iz ove sobe ne možeš...«

»Jeste li me slušali? Ja nisam samo u ovoj sobi.«

»Čak i tad...«

»Onda ću vam detaljno objasniti. Da, mogao bih da ubijem sve vas, ili barem većinu vas u ovoj sobi stvarajući ono što se zove »povratna sprega« u vašim mozgovima. Ovo moje telo bi takođe umrlo.« »Ubijanje milijardu vas trajalo bi duže. To je razlog zbog čega se brodovi nalaze u blizini plave zvezde... Sirijusa. Relativno prostim manevrom oni mogu da poremete harmoniju sila unutar vašeg Sunca i da ga nateraju da eksplodira.«

»Zašto?« Silvermanova prekide tišinu; glas joj je drhtao. »Za me boga, zašto biste to uradili?«

»Da li je to ozbiljno pitanje?« Niko nije odgovorio. »Čini se tako očiglednim. Vi se širite kroz moj deo svemira. Moram ili da vas uništim ili da sa vama dođem do kompromisa... o tome ko šta dobija?«

»Ni vivne slušate. Kao što sam rekao, ovde sam da vam objasnim vašu situaciju. Neće biti pregovora.« Zastao je. »Hoćete li vi pregovarati sa mravom o pravima na kocku šećera? Pravima na vašu kuću?«

»Znači, ovaj sastanak ste sazvali da se naslađujete?« Simons je skoro vikao. »Zašto se prosto ne došunjate i pošaljete nas do đavola bez upozorenja?«

L'vrai se nasmejao. »To bi možda bilo najljudskije.«

»Ljudskije«, naruga se Silvermanova. »Vi uživate da ubijate ljude. Ne poričite videla sam na kockama. Želite samo da produžite...«

Žak je načinio zvuk između smeha i čegrtanja zvečarke.

»Vi jadna... beznačajna stvorenja. Trebalo bi da objasnim — objašnjeno.«

»Da, uživao sam u ubijanju onih ljudi. Jer mi je to bila dužnost prema njima.« Sačekao je da se umire. »Baš tako, dužnost.«

»Ja sam etičan i... najbliži pojam je ono pod čim vi podrazumevate 'uljudan'... organizam. Kada sretnem novi organizam obično mogu da pogodim njegove želje i učinim ono što se od mene očekuje.«

»U to ne verujem«, reče Čin (L. Belkom). »Ti su ljudi, tvrdite, želeli da ih ubijete.«

»Ne baš tako. Očekivali su da pokušam. Fizički. Da ih prosto ubijem, a da ne dovedem u opasnost moje delove, bilo bi suviše lako.«

»Verujem mu.« Bio je to Gustav Hasenfel, prvi Dreser koji je progovorio. Njegov pojačan glas odzvanjao je o metalne zidove. »Uvek smo bili spremni na borbu; uvek smo očekivali najgore.«

»Hvala ti«, rekao je. »Ovaj to, takode rezume«, pametno staro lice pogledalo je Žaka sa izrazom bliskim dopadanju. »Ali on je to znao još od prvog trenutka kada je na Zemlji dotakao moj um. Iako nije znao da se izrazi.«

»Ovaj se razlikuje od većina vas. On je životinjsko u sebi uskladio sa... anđeoskim. On ne pokušava da ih razdvoji, zbog toga on i ja i možemo da razgovaramo. Mogu da osetim da niko drugi u ovoj sobi ne poseduje tu vrstu integracije. Vi vaše životinje i vaše anđele držite odvojeno; želeli biste da anđeli preovladaju. Nikad neće.«

»Zbog toga ne možemo da gubimo vreme. Ovaj umire, a bez njega više ne mogu da govorim.«

Sto pun ljudi nalazio se između Kerol i L'vraia. Pomerila se u stranu da nacilja.

»*Dreseru!*« povika Bahadurova. »Nemoj...« izgubila se u Hasenfelovom tutnjajućem glasu: »*Pogledaj ovamo, ubiću te pre nego išta učiniš*«.

Kerolin šlem okrenuo se ka partneru, kristalni skupovi optičkih senzora ispod groznog, crvenog oka. »Mogao bi«, reče ona.

»Zatim bih sebe«, rekao je. »Žao mi je, Kerol.«

»Onda neka to L'vrai učini.« Pojačala je svoje vokale i njen promukli šapat ispuni sobu. »Čuješ li me, monstrume?«

»Ubiću te ako svoje oružje uperiš u mene«, reče Žakov napeti glas. »U protivnom, neću. Sada kada znam da verujete da možete da individualno umrete.«

»Neće imati priliku«, reče Gas. »Ubiću te onoga trenutka kada skineš oči sa mene.«

»U redu, poštedeću te toga. Ali...« zajecala je i njeni vokali su se isključili.

»Dozvolite da objasnim«, rekao je. »Grešite kada u meni vidite čudovište, iako priznajem da sam i sam delimično kriv.«

»Nikada još nisam sreo rasu koja se otisnula u svemir, a da je još verovala da poseduje individualnu svest. Individualnu volju svakog dela, naravno; u protivnom, teško da bi mogli biti mobilni. Pretpostavljao sam...«

»Vidite, ponekad neki moji delovi žele da umru na zanimljiv način. To dozvoljavam; to doprinosi onome što jesam. Pretpostavljao sam da i vi to radite. Ništa više.«

»Vratimo se na posao«, reče Simons. »Sve je ovo vrlo zanimljivo. Ali i bespredmetno, ako ćete prosto da nas raznesete u...«

»To nikada nije u potpunosti bio moj plan; kao prvo, dugo će vremena proći pre nego što stvarno postanete opasni po mene, ili po bilo koju drugu civilizovanu rasu. Neću vas uništiti, ne sada.«

»Šta pod tim podrazumevate?« reče Čombe.

Žakov glas je postajao sve slabiji; napregli su se da ga čuju.

»Smatrajte me posmatračem, kontrolorom. Učiteljem, ako želite da učite.«

»Dželatom, ako ne želimo«, reče Svjenborgova.

»Da, ali ne u smislu kažnjavanja za loše postupke.« Zastao je. »Borim se sa ograničenjima vašeg jezika i sa bolom ovog bića preko koga govorim.«

»Ja posedujem ono što vi zovete obavezom. Nekoj vrsti porodice koja uključuje organizme koji će vam izgledati mnogo čudniji nego što sam to ja — neke od njih ne biste ni raspoznali kao žive. A i neke tako... osetljive da bi ih samo vaše prisustvo uništilo.«

»Sklanjaćeš nas od njih?«

»Sada to još nije potrebno. Ti su još predaleko. Srećom, u vreme kada ih budete sreli, vaša osetljivost dostići će nivo na kom više neće predstavljati opasnost.«

»Ako ne, upozorićeš nas? Ili njih?«

»Ako ne, istrebiću vas. Što je jedini način na koji se mogu... legitimno umešati u vašu ekspanziju. Jednoga dana logika ovoga biće vam jasna.«

»Ali, šta je sa prostorom koji delimo?« reče Svjenborgova. »Da li ga delimo? Delimo li planete?«

»To i nije problem. Vi ne biste nezaštićeni mogli opstati na svetovima koje ja naseljavam. A ja bih stagnirao na vašim. Meni je potrebna velika količina teške radijacije da na odgovarajući način reprodukujem svoje delove — stalna mutacija i bombardovanje — da nastavim da se određenim tempom razvijam. Vi se suviše sporo reprodukujete da biste ovo koristili. U protivnom mogli biste... mi bismo...«

»Ovaj umire. Ja simpatišem njegov bol. Ali me njegov strah od smrti zbunjuje. On...« Glasno čegrtanje prigušilo je poslednju reč. L'vrai je pustio most i Žakovo telo klonulo je na pod.

Kerol se okrenula u mestu i njen laser zablješta zelenom svetlošću. Glava L'vraia raspolutila se u visini očiju i on se srušio, menjajući se dok je padao.

»*Ženo, mogla si*...«

»Zaveži!« povika Gas. »Sačekala je.« Blaže.

Kerol se otklizala do mesta na kome je njen čovek ležao i podigla ga. Stajala je nepokretna, ćutke.

Simons joj je prišao.

»Ženo? Slušaj me. Bio sam doktor. Daj da vidim tog čoveka.«

Njene kristalne oči gledale su ga.

»Ah, do đavola.« Zgrabio je Žakovu ruku koja je visila i povukao je. Kerol ga je pustila i on je spustio Žaka na pod.

Pocepao je Žakovu tuniku i poslušao mu srce. Zatim je opkoračio Žaka i stao da mu udara u grudnu kost unoseći u to svu svoju težinu.

»Mlad je... i zdrav... hajde... idemo...«

Ostali su se skupili u krug i posmatrali. Prekinuo je za trenutak i ponovo naslonio uvo.

»U redu je.«

Okrenuo je Žakovu glavu u stranu, prstima mu zatvorio nos i počeo da diše u njegova usta. Posle nekoliko minuta, i dalje nepokretan, Žak je disao svojim snagama.

Simons je seo unazad i dahtao. Pogledao je uvis na Kerol.

»Prokletstvo, nemoj samo da stojiš. Dovedi pravog doktora«

GPEM odela su brza, ali pri tome se mora paziti kuda se ide. Jedva je izbegla da ne zgazi Zapadnog papu, a izlazna

vrata proširila je za pola metra.

50

Most umova

Komunikacija različitih organizama putem Grumbridžskog mosta: rezime

1. Beskičmenjaci

Najzanimljiviji beskičmenjak koji je testiran u spoju sa Grumbridžskim mostom (takode i prvi) bio je drugi most.

Komunikacija sa mostom, preko mosta, nije bila predmet prvih ispitivanja. Istraživački tim, 2052, pokušavao je da pojača Grumbridžski efekat korišćenjem više od jednog mosta. Ispostavilo se da se efekat smanjuje kada se dva mosta dodirnu (međutim, ako su mostovi »u paraleli« — po jedan u svakoj ruci — efekat je isti kao i sa jednim mostom).

Neki od istraživača izvestili su o čudnim osećanjima »zebnje« ili »nelagodnosti« kada jedan most dodirne drugi, iako ostali nisu ništa primećivali. Nije bilo jasne korelacije između ove subjektivne reakcije i Rajnovog potencijala istraživača.

Da je osećanje stvarno, dokazano je testiranjem naslepo: dva mosta bila su spojena sprovodnim kolom koje je otvarao i zatvarao nevidljivi posmatrač u slučajnim intervalima.

Ovaj isti aparat korišćen je i u eksperimentima sa zemaljskim životinjama. Samo nekoliko beskičmenjaka (kao što su tarantula i jastog) proizveli su ponovljive reakcije. Ni u jednom slučaju istraživači nisu mogli identifikovati reakcije sa bilo kojom ljudskom emocijom ili misli: po rečima jednog, bilo je to »kao osećanje koje imate kada neki jedva čujan zvuk prestane. Verovatno ga ne biste ni primetili da se niste koncentrisali.«

2. Kičmenjaci

Svi kičmenjaci daju nekakve reakcije; uz neke izuzetke, snaga i kompleksnost reakcije je u direktnoj funkciji veličine mozga. Najbolji rezultati, kao što se moglo i predvideti, postignuti su sa majmunima i morskim sisarima.

(Jedan istraživač, Robert Grejm iz Šarlevila, tvrdio je da je postigao komunikaciju na verbalnom, konzervacijskom nivou sa parom delfina. Nedavno su njegova istraživanja diskreditovana kao što je detaljno objašnjeno u prilogu II.)

Prilog I bavi se dobro znanim eksperimentima sa percepcijom i učenjem koje je Teodor Staup iz Kolorada vršio na šimpanzama i velikim majmunima. U prilogu II date su detaljne razrade radova istog naučnika sa morskim sisarima.

Reakcije ostalih sisara su zanimljive, ali se razlikuju u širokom opsegu, što zavisi od ispitivača i pojedine životinje. Domaće životinje dale su najkompleksnije reakcije; divlje uglavnom manifestuju strah. Prilog III daje tabelaran prikaz podataka o svim kičmenjacima.

3. L'vrai

Ukupno jedanaest ljudi stupilo je u kontakt preko mosta sa L'vraiem. Četvoro nije zabeležilo nikakvu značajnu reakciju, ali šest je doživelo (očigledno trenutan) srčani napad. Jedan čovek je umro; ostalih petoro nalaze se u institucijama za mentalne bolesti, nemi i očigledno nesvesni spoljašnjih stimulansa. Autopsija je pokazala samo neznatnu povredu velikog mozga, koja je mogla prethoditi kontaktu.

Naravno, postoji jedna osoba, Žak Lefevr, koji je nekoliko puta komunicirao sa L'vraiem putem mostovnog kontakta. Njegovo izuzetno subjektivno objašnjenje događaja izneto je u prilogu VI, datom uz ljubaznost njegovog izdavača.

4. Izvinjenje

Iako je ovaj rezime obilno ukrašen tabelama, dijagramima, statistikom itd., čitaoci se upozoravaju da naše rezultate prime sa skepsom koju zaslužuju. Ovde izneti podaci većinom su subjektivni i neponovljivi; tamo gde su podaci kvantifikovani, rezultati su veoma sumnjivi. Rezime je dat u obliku prilično slobodnog izveštaja, u prvom redu da ukaže na pravce daljih istraživanja.

Dr. Hugo Van der Vals
14. jul 2062.
AED Šarlevil

Sadržaj:

Šarlevil).
IV. Ka psihičkoj taksonomiji (Van der Vals, Hugo; AED Kolorado Springs).
V. Kontakt ljudi — L'vrai: Tri pogleda (Džejmeson, Filip; Lefevr, Žak; Čendler, Luis; AED Kolorado Springs).
VI. Most umova (Lefevr, Žak; copyright - St. Martin's TFX, 2060).

51

Kristalna kugla II

2090. godine ljudi su postajali nervozni. Niko osim Žaka Lefevra nije bio u stanju da preko mosta stupi u kontakt s L'vraiem, a Žaku je već bilo sedamdeset pet godina. On će verovatno poživeti još četvrt veka, a šta onda?

L'vrai je predložio način na koji ljudi mogu biti testirani po pitanju mostovskog potencijala, a da ne budu pretvoreni u povrće, ako ne odgovaraju.

Prvo, Lefevr je podvrgnut zamornoj bateriji psiholoških testova koji su pretvorili njegovu psihu u kompjuter pun brojeva. Ljudi koji su u grubim crtama odgovarali njegovom profilu, rešavali su istu bateriju testova. Oni koji su bili najbliži da »budu« Lefevr, radili su završni test: slani su u najzabitiji kraj Grumbridža gde ih je čekao L'vrai. Izolovan od psihičkog zagađenja kojima su ga obasipali obični ljudi, L'vrai nije morao da dodirne kandidata da bi odredio da li on ili ona odgovaraju.

Kandidat za kandidatom bio je odbijen. Možda je Žak i bio jedinstven. Ako je tako, čovečanstvo će se naći u žalosnom stanju kada on umre — prepušteno na milost i nemilost stvorenju čija je priroda i dalje tajna, sa kojim je svaka komunikacija nemoguća. L'vrai je odbijao da čita, piše ili govori, tvrdeći da je nemoguće izraziti istinu kroz blatnjavi filter ljudskog jezika.

Žak je imao sto pet godina i bio je i dalje zdrav, kada je pronađen njegov naslednik. Zatim, posle nekoliko godina, još jedan.

Stoleće kasnije, bilo je nekoliko stotina ljudi koji su mogli da komuniciraju sa L'vraiem; kroz hiljadu godina svaki čovek će moći.

L'vrai je rekao da to nije direktno uticalo na ljudsku evoluciju; zaista, ljudi se nisu stvarno izmenili ni u jednom osnovnom pogledu. Oni su samo počeli da u svojoj prirodi uočavaju doslovno otelotvorenje e pluribus unum-a koje je L'vrai opisao.

Ovaj je povukao flotu sa Sirijusa i prepustio čovečanstvu zvezde.

52

Autobiografija 2149

(Iz Mirotvorca: dnevnici Žaka Lefevra, copyright © St. Martin's TFX 2151:)

BELEŠKA IZDAVAČA: Kada je njegova voljena Kerol umrla 2112. godine, Zak Lefevr više nije ostavio niti jednu zabelešku u svom dnevniku. Ali je nastavio da služi čovečanstvu kao emisar/prevodilac L'vraiu sledećih trideset godina, sve dok ga zdravstveno stanje nije nateralo da se povuče.

»Smrt u ekstazi«, koja je povezana sa primarnim kontaktom u Grumbridžskom efektu, odavno je bila ustanovljena. Lefevr ju je poželeo i AED je bio počašćen da pristane.

Doneli su nedodirnuti most pored njegovog kreveta u gornjem Njujorku i za sekundarni kontakt izabrali njegovu pra-praunuku Tanju Kelarion. Od pedeset sedam pra-pra unuka koji su potekli od dva deteta što su ih on i Kerol imali. Tanja je posedovala najveći Rajnov potencijal, 458.

Naravno, nijedan smislen broj ne bi mogao opisati Lefevrov potencijal. Osamdeset godina veze sa L'vraiem načinilo ga je daleko osetljivijim od bilo kog ljudskog bića. Prema tome, znao je da neće dugo živeti. pošto dodirne most.

U stvari, živeo je manje od dvadeset sekundi. Ali njegova pra-praunuka pod hipnozom detaljno je opisala šta je kroz njegov um u tim trenucima prolazilo.

Iako je ovaj transkript često preštampavan, čini se sasvim odgovarajućim da njime završimo ovu zbirku.

»Ušla sam i sela pored njegovog kreveta. Izgledao je tako star: nikada nisam videla da neko izgleda tako star. Mislila sam da spava, ali nije. Prosto mu je bilo teško da stalno drži oči otvorene. Nasmejao se i rekao: Tanja, zbog tebe mi je krivo što nisam mladi, ali bolničarka mi je rekla da to on kaže svakoj ženi koja nije u kolicima. A možda je tako i mislio. Činio se tako dobrim i čistim, to je Moć koju je dobio od Puzavca, L'vraia. I on pomalo nalikuje na Puzavca. Pitao me je kako mi je majka i svu tu porodičnu žvaku, ali sam uočila da ne može da odvoji oči sa kutije.

Kutije u kojoj je bio Grumbridžski most. Na kraju me je upitao, hoćemo li da to uradimo a ja sam ga pitala, da li zna šta to znači umreti? Rekao je: Dete, ja sam umro pre trideset sedam godina i nekoliko meseci. Nekada sam mogao da kažem tačno u dan, toliko mi je značila. Pa, bolničarke su me i na to upozorile; on samo priča o mojoj pra-prabaki. Pričao je. U svakom slučaju, upozorio me je da slučajno prva ne dodirnem stvorenje, da samo otvorim kutiju i pustim da ga on dodirne, a zatim da ga odmah i ja pipnem, jer ne zna koliko će dugo trajati.

Je li taj magnetofon uključen? Ovo je uglavnom ono što je on rekao, ali nešto je i deo mene koji se odbio od njega. To je tako važno. Slušajte i recite i sami.

> Tu si dete. O tvoj um je tako čist, tako nov, neka nikad ne ostari i napuni se. Ovo je zabavno, nadam se da neću dobiti prokleti srčani udar; bio sam u ženskom telu Kerolinom, ali nikada u devojačkom, tako je čudno osetiti kosti koje žele da porastu. I ti si jednom bio mlad nije tako zabavno kada si uhvaćen znam dete u tome, kada se navikneš na nešto to nikada ne odgovara znam imao sam ćerku zašto onda nikada nisi mostio sa njom. Pa činilo mi se kao seks i pret-postavljam da jeste ali ja stvarno ne znam o čemu govoriš ali ne osećam stid, samo taj blesak — hej ne zovi me Žak star sam kao prokleta planeta zovi me Tata ili Deda ili nisam te zvala Žak niti ikako ipak, hej, ti ne možeš da lažeš putem mosta — evo opet si to uradila NISAM TE UOPSTE ZVALA ŽAK. Ne?... Ja sam samo senilna stara budala Žak znam taj zvuk uvek si imala poseban glas u mostu O sranje tužno je Žak kad postaneš tako star da počneš Žak sebe da zavitlavaš Deda i ja to čujem ne šali se sa mnom dete anđele kurvo Žak Žak O Bože zar su u pravu

Ja znam da sam samo devojčica, a on starac i da nam niko neće verovati. Ali ja sam bila tamo i zakleću se u sve na svetu da je glas postojao, ženski glas, blag, a ako je on rekao da je to bila moja pra-prabaka onda je i bila. Znam da ćete sada reći da niko nikada nije čuo ništa slično, ali baš me briga, ja sam čula, a ako ne želite da mi verujete, idite i probajte sami. Mama će mi verovati.

55

Jer zvaće ih Božja deca

2281. osnovana je planeta (i otcepljena sekta katoličanstva) po imenu Nuovo Vaticano. Oni su želeli da započnu svoj hagiografski kalendar od nule: da zadrže stare svece koji su im i dalje bili privlačni i da imenuju nove koji im se učine pogodnim.

Planeta je trebalo da ima sveca patrona i, naravno, nisu želeli da to bude neko od starih. Neko je predložio Žaka Lefevra. Svi su znali da je on učinio mnogo toga dobrog u vezi sa Novim Spasiteljima i da je na samrtnoj postelji ponudio jedan jako osporavan dokaz zagrobnog života.

Njihova mala, praktična biblioteka nije imala kopiju *Mirotvorca*, tako da su pri sledećem skoku dobili jednu.

Pošto su detaljno pročitali knjigu, zaključili su da bi Lefevr bio loš primer njihovoj deci.

(kraj)

ALEF 12-13

SLEDEĆI BROJ ALEFA JE DVOBROJ. NA 192 STRANE I UMESTO ROMANA U NASTAVCIMA DONOSI KOMPLETAN ROMAN SEMJUELA DILEJNIJA: „APTORSKI DRAGULJI”. OD PRIČA I NOVELA, PORED PROVERENIH SF PISACA KAO ŠTO SU BALARD I ŠEKLI, ZATIM ROBERT HAUARD I DOMAĆI GORAN SKROBONJA, PREDSTAVLJAMO VAM I DVA AUTORA, IZUZETNO POZNATA, ALI NE KAO PISCI FANTASTIKE: AGATA KRISTI I GABRIJEL GARSIJA MARKES. PRIPREMAMO I OBIMAN TEORIJSKI RAD O TOLKINU I NJEGOVOM FANTASTIČNOM SVETU.

Cena pojedinačnog primerka 1500 dinara. Godišnja pretplata: 18.000 dinara. Polugodišnja pretplata: 9.000 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $

Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.

Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.

Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 540.000 dinara, za unutrašnje strane korica 600.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 750.000 dinara.

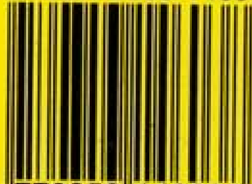
ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

GOVORNIK ZA MRTVE

Orson Skot Kard

YU ISSN 0353-1465

9 770353 146038